

မှတ်ချက် - ဓမ္မာရုံလိုင်းတွင် (က-ခ-ဂ-ဃ)ဟု သဘောတူညီရာကို ပေါင်း၍ (၄)အုပ်စု ခွဲကာ ဖော်ပြထားပါသည်။

အမှတ် (ဂ) ဓမ္မာရုံလိုင်း ဇယား

အမှတ် (ဂ) ဓမ္မာရုံလိုင်း ဇယားတွင် ရှေးပိုင်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဇောအသီးအသီး၌ သောမနဿ-ဥပေက္ခာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဉာဏဝိပဿနာသို့ လိုက်၍ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ ကရုဏာ မုဒိတာ တို့ဝယ် (၃၅/၃၄/၃၄/၃၃)လုံးသော နာမ်တရား အသီးအသီးတို့ ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ တဒါရုံတွင်ကား ဝိရတိတို့ ယှဉ်ခွင့် မရရှိကြသဖြင့် (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂)လုံးသော နာမ်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် အဟိတ် တဒါရုံများလည်း ထိုက်သလို ကျနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ကရုဏာ မုဒိတာတို့ နောင်၌ကား တဒါရုံကျခွင့် မရှိပေ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၌လည်း ဉာဏ-ဝိတိ ယှဉ်-မယှဉ်သို့ လိုက်၍ (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂)လုံးသော နာမ်တရားတို့ အသီးအသီး ဖြစ်နိုင်ကြကုန်၏။ တဒါရုံကား ဝိတိ အမြဲယှဉ်၏။ သို့သော် တဒါရုံမှာ ကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မရဏာနုဿတိဇောတို့၌လည်း ဉာဏ-ဝိတိ ယှဉ်-မယှဉ် (၂)မျိုးပင် ရှိနိုင်၏။ (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂)လုံးသော နာမ်တရားတို့ ဇော၌ ပါဝင်ခွင့် ရှိ၏။

မရဏာနုဿတိ - ဣတိ ဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္ဆေဒသင်္ခါတဿ မရဏဿ သရဏံ မရဏဿတိ - (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၂၂။) - ဇီဝိတိန္ဒြိယ ပြတ်စဲခြင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သေခြင်းသဘောတရားကို အာရုံပြုသဖြင့် တစ်နည်းဆိုရသော် ပြတ်စဲမည့် ဇီဝိတကို အာရုံပြုသဖြင့် ပရမတ္ထအာရုံ ဖြစ်ရကား တဒါရုံကျခွင့် ရှိ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ သို့သော် မိမိ သေနသည့်ပုံဟူသော အလောင်းကောင် ပညတ်အတုံးအခဲပေါ်၌ အာရုံကျရောက်ခိုက် ဖြစ်မှု တဒါရုံကျခွင့် မရှိပေ။

အမှတ် (ဃ) ဓမ္မာရုံလိုင်း ဈာန်ပိုင်းဇယား

အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနစတုတ္ထဈာန် သမာဓိကို အခြေခံ၍ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် လင်းရောင်ခြည်များ အထူး အားကောင်းလာသောအခါ ထိုလင်းရောင်ခြည်၏ အကူအညီဖြင့် (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို ရှု၍၊ ထိုမှတစ်ဆင့် အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ကူးပြီးလျှင် ပထမဈာန်သမာဓိသို့တိုင်အောင် ရှုပြီးသောအခါ၊ အဇ္ဈတ္တ သို့မဟုတ် ဗဟိဒ္ဓ အရိုးစုမှ တစ်ဖန် အဖြူကသိုဏ်းသို့ ကူးပြီးလျှင် အဖြူရောင်ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် သမာဓိထူထောင်လျက် -

- ၁။ မေတ္တာ
- ၂။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ
- ၃။ မရဏာနုဿတိ
- ၄။ အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်း -

ဟူသော စတုရာရက္ခ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွားများအားထုတ်ပြီးသူ ဖြစ်ပါမူ - ယင်းအမှတ် (ဃ) ဓမ္မာရုံလိုင်းဈာန်ပိုင်းဇယားအတိုင်း ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မရဏာနုဿတိတို့ကား ကာမာဝစရ ဥပစာရသမာဓိဇောများသာ ဖြစ်ကြသဖြင့်၊ ကာမဇောတို့မည်သည်လည်း (၇)ကြိမ်ထက်ပို၍ စောနိုင်ရိုးဓမ္မတာ မရှိခြင်းကြောင့် အမှတ် (ဂ) ဓမ္မာရုံလိုင်းဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်းသာလျှင် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ဤအချိန်ဝယ် - ကသိုဏ်း (၁၀)ပါးလုံးတို့၌ ကသိုဏ်း တစ်ပါး တစ်ပါးလျှင် သမာပတ် (၈)ပါးစီ ပေါက်အောင် သမာဓိထူထောင်ထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက၊ ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄)ပါးတို့ကိုလည်း ဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ပွားများထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက အထက် စာမျက်နှာ (၁၀၆-၁၀၈) တို့၌ ဖော်ပြထားခဲ့သည့် ဇယားအတိုင်း ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါလေ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်သိမ်းဆည်းပုံ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၆။) စာပုဒ်ရေ (၆၇၀)တွင် - ကေသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ ။ ပ ။ အဿာသပဿာသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ . . .

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆံပင် ကောဋ္ဌာသ၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော ရုပ်ကလာပ် (၅)မျိုး = ရုပ် (၄၄)မျိုးတို့တွင် ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဝိညာဏ် ဟူသော ဖဿ ပဉ္စမကတရား ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားများကိုလည်းကောင်း။ ပ ။ အဿာသပဿာသ ကောဋ္ဌာသ၌ ပါဝင် တည်ရှိကြသော (၉)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင် ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဝိညာဏ် ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားများကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းဖို့ရန် ညွှန်ကြားထား၏။

ထိုညွှန်ကြားတော်မူချက် အရ - ဆံပင် ကောဋ္ဌာသ၌ ရုပ် (၄၄)မျိုးတို့ရှိရာ ထိုရုပ်တို့တွင် တစ်မျိုး တစ်မျိုး သော ရုပ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုနာမ်တရား တို့မှာ အကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားများလည်း ပါဝင်ကြ၏။ ကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားများလည်း ပါဝင်ကြ၏။ သို့အတွက် ဆံပင် ကောဋ္ဌာသ၌ ပထဝီဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို ကုန် စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဆံပင်ကောဋ္ဌာသ၏ ကြွင်းကျန်နေသေးသော (၄၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့၌လည်း ရုပ်တစ်လုံး တစ်လုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုတို့ကို ကုန်စင်အောင် ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားခဲ့သော (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော ရုပ်တရားတို့မှာ မျိုး တူရာကို ပေါင်း၍ ရေတွက်ပြီးသည်ကို မရေတွက်သော နည်းဖြင့် ရေတွက်သော် ရုပ်အစစ် (၁၈)မျိုးတို့သာ ဖြစ် ကြသည်။ ထိုရုပ်အစစ် (၁၈)မျိုးတို့ကား အာရုံ (၆)ပါးတို့၌ ထိုက်သလို အကျုံးဝင်ကြ၏။ သို့အတွက် ယင်း (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ ပါဝင်သော -

- ၁။ ဝဏ္ဏ = ရူပါရုံကို ရူပါရုံလိုင်းအတိုင်း
- ၂။ သဒ္ဓ = သဒ္ဓါရုံကို သဒ္ဓါရုံလိုင်းအတိုင်း
- ၃။ ဂန္ဓ = ဂန္ဓာရုံကို ဂန္ဓာရုံလိုင်းအတိုင်း
- ၄။ ရသ = ရသာရုံကို ရသာရုံလိုင်းအတိုင်း
- ၅။ ပထဝီ-တေဇော-ဝါယောတို့ကို ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်းအတိုင်း
- ၆။ ကြွင်းကျန်ကုန်သော ရုပ်အစစ်တို့ကို ဓမ္မာရုံလိုင်း ရုပ်အစစ်တို့ကို အာရုံယူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားသည့် နည်းစနစ်အတိုင်း အသီးအသီး နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

ဧတေနော ဥပါယေန “ကမ္မသမုဋ္ဌာနေ ကေသေ ပထဝီဓာတု ကက္ခဠလက္ခဏာ”တိအာဒိနာ နယေန ဒွါစတ္တာလိသာယ ဓာတုကောဋ္ဌာသေသု စတုန္တံ စတုန္တံ ဓာတုနံ ဝသေန၊ သေသေသု စ စက္ခဓာတုအာဒိသု ရူပပရိဂ္ဂဟမုခေသု သဗ္ဗံ နယဘေဒံ အနုဂန္ဓာ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၇။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားထားတော်မူချက်အရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား အသီးအသီးကိုသာ အာရုံပြု၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရသည် မဟုတ်သေး။ စက္ခုဓာတ် စသော (၆)ဌာန = (၆)ဒွါရတို့၌ တည်ရှိကြကုန်သော (၅၄/၄၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့တွင်လည်း ရုပ်ဓာတ်တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောတို့ စောကြသည့် ပဉ္စဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါလေ။

နာမ်တရားကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ

နာမ်တရားကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရသည့် လုပ်ငန်းရပ်မှာ ယခုကဲ့သို့ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်စ အာဒိကမ္မိက ယောဂီသူတော်စင်များအတွက် ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟ = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူဖို့ရန် သိမ်းဆည်းဖို့ရန် ခက်ခဲသောကြောင့် မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အရူပသတ္တက ရှုနည်းများတွင်လည်းကောင်း (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၁-၂၆၂), ဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းတွင်လည်းကောင်း (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၈)။ နာမ်တရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားများကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ သို့အတွက် ထိုအပိုင်းများသို့ ရောက်ရှိသောအခါ အားရပါးရ တစ်ဝကြီးတွေ့ရပေလတ္တံ့။

နာမ်တရား နာမ်တရားဟု ရှုပါ။

သော သဗ္ဗေပိ တေ အရူပဓမ္မေ နမနလက္ခဏေန ဧကတော ကတ္တာ “ဧတံ နာမ”န္တိ ပဿတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၃။)

အထက်တွင် ဖော်ပြ တင်ပြခဲ့သည့် အာယတနဒွါရအလိုက် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ရှေးဦးစွာ စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဝီထိစဉ်အလိုက် ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၊ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အသိစိတ်-ဖဿ-ဝေဒနာ တို့တွင် တစ်ခုခုကို ဦးတည်၍ တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ တစ်ဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းပါ။ အောင်မြင်မှု ရလာသောအခါ အသိစိတ်-ဖဿ နှစ်လုံးစီ၊ အသိစိတ်-ဖဿ-ဝေဒနာ သုံးလုံးစီ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီတိုး၍ တဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းပါ။ နာမ်တရားများကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းလိုက် အတန်းလိုက် ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ = တစ်တန်းတစ်တန်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ နာမ်တရားတို့ကို တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်း ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနေသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်၌ ယင်းနာမ်တရားတို့ ပြိုင်တူ ထင်လာသောအခါ - ထိုနာမ်တရားတို့၏ ရူပါရုံစသည့် မိမိ သိမ်းဆည်းထားသည့် ထိုထို အာရုံသို့ ညွှတ်ကိုင်းရှိုင်းနေသည့်သဘောကို အာရုံယူ၍ -

၁။ ဤကား နာမ်တရား - ဟုလည်းကောင်း

၂။ နာမ်တရား နာမ်တရား - ဟုလည်းကောင်း -

တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်း ပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ရှုပါ။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ရှိကြသော နာမ်တရားအားလုံးတို့ကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပြိုင်တူ ဖြစ်နေကြမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်သေးလျှင် ထိုသို့ မရှုပါနှင့်ဦး။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောအခါမှ ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်တန်း တစ်တန်း၌ တည်ရှိကြသော ထိုနာမ်တရားအားလုံးတို့ကို ပေါင်းစုခြုံငုံ၍ ထိုသို့ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

အတန်းဟူသည်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဇယားများကို ပြန်ကြည့်ပါ။ ဥပမာ- ရူပါရုံလိုင်း အကောင်းအုပ်စုဇယားတွင် ပထမအတန်း ဆိုကြစို့။ ထိုအတန်း၌ - စက္ခုဒွါရဝိသိန်တရားများ မနောဒွါရဝိသိန်တရားများ ရှိကြ၏။ (မနောဒွါရဝိသိန် ပေါင်းများစွာ ဖြစ်နိုင်သည်ကိုလည်း သဘောပေါက်ပါ။) ယင်းဝိသိန်များတွင် ဇောအသီးအသီး၌ ဉာဏ်-ပိတိ နှစ်မျိုးလုံး ယှဉ်ကြသဖြင့် (၃၄)လုံးကုန်သော နာမ်တရား အသီးအသီးတို့ ပါဝင်ကြ၏။ ဤအတန်းကို ပထမ အတန်းဟု သတ်မှတ်ထား၏။ ဇောအသီးအသီး၌ (၃၃)စသည့် နာမ်တရား အသီးအသီးတို့ ပါဝင်တည်ရှိကြသော အတန်းများကို ဒုတိယအတန်း တတိယအတန်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ အတန်းလိုက် အတန်းလိုက် တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း ထိုသို့ သိမ်းဆည်းသွားရန် ဖြစ်သည်။ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ အကျဉ်းနည်း အကျယ်နည်း နှစ်နည်းလုံးဖြင့်လည်း သိမ်းဆည်းပါ။

ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟ အခန်း
ရုပ်-နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံ အပိုင်း

၁။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်အစစ် ရုပ်အတူ အားလုံးတို့ကို (ကမ္မဇရုပ်တို့နှင့်တကွ စိတ္တဇ-ဥတုဇ-အာဟာရဇ ရုပ်အစစ် ရုပ်အတူတို့ အဝင်အပါ ရုပ်အားလုံးတို့ကို) ခြုံငုံ၍ - ယင်းရုပ်တရားတို့၏ အအေး အပူ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် နောက်ရုပ်အစဉ်တို့၏ မတူသော ဖြစ်ခြင်းရှိမှု = ဖောက်ပြန်မှု သဘောကို အာရုံယူ၍ -

၁။ **ရုပ်တရား ရုပ်တရား** - ဟု သိမ်းဆည်းပုံကို ဖော်ပြခဲ့၏။

ယခုတစ်ဖန် ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင်လည်း နာမ်တရားတို့ကို နာမ်တုံးနာမ်ခဲ နာမ်ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ထိုနာမ်တရားတို့၏ ရူပါရုံ စသည့် မိမိတို့ အာရုံယူနေသည့် ထိုထို အာရုံသို့ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းနေသည့် သဘောကို အာရုံယူ၍ -

၂။ **နာမ်တရား နာမ်တရား** - ဟု

သိမ်းဆည်းပုံကိုလည်း ဖော်ပြပြီး ဖြစ်၏။

ထိုနောင် ဆက်လက်၍ ပြုလုပ်ရမည့် လုပ်ငန်းခွင်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

၃။ ရုပ်-နာမ် ခွဲပါ သိမ်းဆည်းပါ

၁။ ယော ဟိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဥပါဒါရူပံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊

၂။ အရူပံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊

၃။ ရူပါရူပံ ပန ပရိဂ္ဂဏှန္တော . . .

၄။ ယောပိ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေန္တော . . . (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၀။)

တတော နမနလက္ခဏံ နာမံ၊ ရူပနလက္ခဏံ ရူပန္တိ သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၂။)

ဣတိ ဣဒဉ္စ နာမံ၊ ဣဒဉ္စ ရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပန္တိ သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ ညွှန်ကြားထားတော်မူချက်အရ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် - ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ နာမ်ကိုသိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းရပ်များကို ပြုလုပ်ပြီးသောအခါ -

၃။ **ရုပ်+နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = ရုပ်-နာမ် ခွဲခြင်း**

၄။ **ရုပ်+နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း -**

ဤနှစ်မျိုးသော လုပ်ငန်းရပ်တို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းရဦးမည် ဖြစ်သည်။ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အာယတနဒွါရ အလိုက် သိမ်းဆည်းထားသဖြင့် ရုပ်+နာမ်ကို သိမ်းဆည်းရာ = ရုပ်+နာမ်ကို ခွဲရာ၌လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းခြင်းက ပို၍ ဆီလျော်ပေသည်။ ထိုသိမ်းဆည်းရာ၌ ရုပ်ပိုင်းတွင် လွယ်ကူမှုရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဇယားများတွင် မှီရာဝတ္ထုရုပ်များကို ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ရုပ်အစစ်တို့ကို ပမာနထား၍ ဆိုင်ရာဒွါရ၌ ရနိုင်သမျှ ရုပ်အတူတို့ကိုပါ ရောနှောသိမ်းဆည်းလျက် ရုပ်-နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဇယားများ၌ကား ဝိပဿနာရှုကောင်းသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ ပဓာနထား၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ (စက္ခုဒွါရ သောတဒွါရ ဃာနဒွါရ ဇိဝှိဒွါရ မနောဒွါရ တို့၌ ၅၄- မျိုးကုန်သော ရုပ်အစစ်များ၊ ကာယဒွါရ၌ ၄၄ - မျိုးကုန်သော ရုပ်အစစ်များသာ တည်ရှိကြသည်ကို သတိပြုပါ။) ဤတွင် ရူပါရုံလိုင်း၌ ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည့် - ပထမအတန်း အကောင်းအုပ်စု ကုသိုလ်ဇောများစောသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌ ရုပ်-နာမ် သိမ်းဆည်းပုံကို နမူနာအဖြစ် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၁၁)လုံးက - နာမ်တရား

၂။ စက္ခုဝိညာဏ်၌ -

စက္ခုရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၈)လုံးက - နာမ်တရား

၃။ သမ္ပဒိန္နိ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၁၁)လုံးက - နာမ်တရား

၄။ သန္တိရဏ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၁၂)လုံးက - နာမ်တရား

၅။ ဂုဇ္ဈော၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+ စေတသိက် (၁၂)လုံးက - နာမ်တရား

၆။ ဇော (ပထမဇော) ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယဇော စသည်၌လည်း ပုံစံတူ ရှုပါ။)

၇။ ပထမတဒါရုံ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယ တဒါရုံ၌လည်း ပုံစံတူ ရှုပါ။)

* ဘဝင် - ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးက - ရုပ်တရား
ဘဝင်- စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံးက - နာမ်တရား

[ဘဝင်တိုင်း၌ နည်းတူ ရှုပါ။ ဘဝင်သည် အတိတ် မရဏာသန္တဇော၏ အာရုံဖြစ်သော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို အာရုံပြုသဖြင့် ဤအဆင့်တွင်ကား ဘဝင်၏ အာရုံမှန်ကို ပုံစံမှန်မရှုနိုင်သေးပါက ဘဝင်နာမ်တရား သိမ်းဆည်းမှုကို ခေတ္တချန်လှပ်ထားပါ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟအခန်း

၍ ဘဝင်၏ အာရုံမှန်ကို ပုံစံမှန် ရှုနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ၌ကား ဝီထိစိတ်တို့၏ အကြား၌ တည်ရှိကြကုန်သော ယင်းဘဝင်နာမ်တရားတို့ကိုပါ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်သော အခါ၌ - မိမိ၏ ဘဝင်ကို မိမိ ကိုယ်တိုင် သေချာစွာ ဆန်းစစ်၍ - သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည် သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာယှဉ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝီတိယှဉ်သည် မယှဉ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ယှဉ်သည် မယှဉ်သည် ကိုလည်းကောင်း စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား အရေအတွက် မည်မျှရှိသည်ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိမ်းဆည်းပါ။ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးဟု ဆိုခြင်းမှာ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ဆဲဘဝင်၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိသန္ဓေနှောင် ပထမဘဝင်၌ကား အာဟာရဇရုပ်တို့ ယုတ်လျော့ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ဒုတိယဘဝင် စသည်၌လည်း အဓိစားမျိုးလိုက်သော အစာအာဟာရ၏ သူငယ်၏ ခန္ဓာအိမ်သို့ မပျံ့နှံ့မချင်း အာဟာရဇရုပ်များ ယုတ်လျော့နေမည်သာ ဖြစ်သည်။ မနောဒွါရဝီထိများ၌ ရုပ်နာမ်သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြပါသည်။]

၁။ **မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌** -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက -	ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၁၂)လုံးက -	နာမ်တရား

၂။ **ပထမဇော၌** - ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယဇော စသည်၌လည်း ပုံစံတူရူပါ။)

၃။ **ပထမ တဒါရုံ၌** - ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယ တဒါရုံ၌လည်း နည်းတူရူပါ။)

ဤကား ဉာဏ်နုသု အဘိဓမ္မာအခြေခံပညာ အားနည်းသူတို့အတွက် ဖော်ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဉာဏ် ရင့်ကျက်သူ အဘိဓမ္မာအခြေခံပညာ အားကောင်းသူတို့အတွက်ကား ဤမျှ ရှင်းပြဖွယ်ရာလိုမည် မဟုတ်ပေ။ ရူပါရုံလိုင်း အကောင်းအုပ်စုဝယ် ကြွင်းကျန်ကုန်သော အတန်းတိုင်းရှိ ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း ရူပါရုံလိုင်း မကောင်းအုပ်စုတို့၌လည်းကောင်း သဒ္ဓါရုံလိုင်း ဂန္ဓာရုံလိုင်း ရသာရုံလိုင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း ဓမ္မာရုံ လိုင်းတို့၌လည်းကောင်း နည်းမှီး၍ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါလေ။ ထူးရာကိုသာ ကွက်၍ ဆိုပေအံ့ -

သောတဝိညာဏ်၌ -

သောတရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် သဒ္ဓါရုံက -	ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၈)လုံးက -	နာမ်တရား

ဃာနဝိညာဏ်၌ -

ဃာနရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄) မျိုးနှင့် ဂန္ဓာရုံက -	ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၈)လုံးက -	နာမ်တရား

ဇိဝှါဝိညာဏ်၌ -

ဇိဝှါရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရသာရုံက -	ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၈)လုံးက -	နာမ်တရား

ကာယဝိညာဏ်၌ -

ကာယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၄၄)မျိုးနှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံက - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၈)လုံးက - နာမ်တရား

သောတဝိညာဏဝီထိ ဃာနဝိညာဏဝီထိ ဇိဝှိဝိညာဏဝီထိ ကာယဝိညာဏဝီထိတို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင် တည်ရှိကြသော၊ ကြွင်းကျန်သော ဝီထိစိတ်+စေတသိက်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုချည်း မှီ၍ ဖြစ်ကြပေသည်။ ရုပ်-နာမ် ခွဲပုံ သိမ်းဆည်းပုံ သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။ ဓမ္မာရုံလိုင်းတွင် စက္ခုအကြည်ဓာတ် ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော မနောဒွါရဝီထိတစ်ခုကို ပုံစံနမူနာအဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် စက္ခုအကြည်ဓာတ်က - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၁၂)လုံးက - နာမ်တရား

၂။ ပထမဇော၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄) မျိုးနှင့် စက္ခုအကြည်ဓာတ်က - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄) လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယဇောမှ သတ္တမဇောတိုင်အောင် နည်းတူ ရှုပါ။)

၃။ ပထမတဒါရုံ၌ -

ဟဒယရှိ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄) မျိုးနှင့် စက္ခုအကြည်ဓာတ်က - ရုပ်တရား
စိတ်+စေတသိက် (၃၄) လုံးက - နာမ်တရား
(ဒုတိယ တဒါရုံ၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။)

လိုရင်းအချုပ် မှတ်သားရန်မှာ - မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄), (၄၄)တို့၌ မိမိသိမ်းဆည်းသည့် အာရုံရုပ်တစ်ခုကို ပေါင်း၍ ရုပ်တရားဟု သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်ပေသည်။ နာမ်တရားတို့ကိုကား ဇယားတွင် ဖော်ထားသည့်အတိုင်း သိမ်းဆည်းပါ။ ဇယားအတိုင်း အတန်းလိုက် တစ်တန်းလုံး တစ်တန်းလုံး၌ တည်ရှိသော ရုပ်+နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ တစ်တန်းလုံးကို ခြုံငုံ၍ - **ရုပ်တရား-နာမ်တရား - ရုပ်တရား-နာမ်တရား -** ဟု သိမ်းဆည်းပါ။

နာမရူပဝေဝတ္ထာန အခန်း

၄။ နာမရူပဝေဝတ္ထာန = ရုပ်+နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်း

သော ဧဝံ ဖဿာဒီနံ ဝသေန ဥပဋ္ဌိတေ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓေ နာမန္တိ၊ တေသံ အာရမ္မဏဘူတာနိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ၊ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ ရူပန္တိ ဝေဝတ္ထပေတိ။ ဣတိ အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော ဒွါဒသာယတနာနိ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေ ခမ္မေ ခဂ္ဂေန သမုဂ္ဂံ ဝိဝရမာနော ဝိယ ယမကတာလကန္တံ ဖာလယမာနော ဝိယ စ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒေဓာ ဝေဝတ္ထပေတိ။ နာမရူပမတ္တတော ဥဒ္ဓံ အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ နတ္ထိတိ နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၇-၂၂၈။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်တရားတို့ကို ကောင်းမွန်စင်ကြယ်စွာ အသိဉာဏ်၌ ထင်လင်းအောင် သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ဆက်လက် သိမ်းဆည်း၏။ ထိုသို့ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ -

- ၁။ ဖဿက စ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း
- ၂။ ဝေဒနာက စ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း
- ၃။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်က စ၍ သိမ်းဆည်းသောနည်း

ဤ(၃)နည်းတို့တွင် - တစ်နည်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလတ်သော် မိမိ၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားစွာ တည်လာကုန်သော ထင်လာကုန်သော ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့ကို နာမ်တရား - ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထိုနာမ်တရားတို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော မဟာဘူတ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့နှင့် ထိုမဟာဘူတ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို မှီ၍ဖြစ်ကြကုန်သော ဥပါဒါရုပ်အပေါင်းကို ရုပ်တရား - ဟူ၍လည်းကောင်း ပိုင်းခြားမှတ်သား၏။ ဤသို့လျှင် ဓာတ် (၁၈)ပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါး၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးတည်းဟူသော အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော = ဤတေဘူမက ရုပ်-နာမ်တရားတို့ကို ပူတာတံတင်းနှင့် တူသော ကြီးစွာသော ပန်းကပ်ကို = ကြုတ်ကြီးကို နှစ်ဖြာထက်ခြမ်း ဖြန်းဖြန်းကွဲအောင် သန်လျက်ဖျားဖြင့် ကလပ်လိုက် ဖွင့်လိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထန်းပင်ပေါက် ထန်းမြစ်ဟူသော ထန်းဖုညောက်အစုံကို နှစ်ဖြာထက်ခြမ်း ဖြန်းဖြန်းကွဲအောင် အဖျားမှ ကိုင်၍ ခွဲချလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း - နာမ်တရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရုပ်တရားဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်ဖို့နှစ်စုအားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သား၏။ ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ နာမ်ရုပ်မျှသာ ရှိ၏။ နာမ်-ရုပ်မျှမှ အထက်၌ နာမ်ရုပ်ထက် အပိုအလွန်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ-လူ-နတ်-ဗြဟ္မာသည် မရှိသည်သာတည်းဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၇-၂၂၈။)

ဤအထက်ပါ ညွှန်ကြားချက်အရ - (၆)လိုင်းလုံး၌ ရုပ်+နာမ်တို့ကို စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ စိတ္တနိယာမလမ်းကြောင်းအတိုင်း ပူးတွဲသိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ယင်း ရုပ်+နာမ်တို့ကိုပင် အာရုံယူ၍ ယင်း ရုပ်-နာမ်တို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းမှု၊ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ ထင်ရှား မရှိမှု၊ ရုပ်+နာမ် အစုအပုံမျှသာ ရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ “ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ-လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ မရှိ၊ ရုပ်+နာမ် မျှသာ ရှိ၏” -

ဤသို့ ရုပ်+နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ (ဗဟိဒ္ဓသို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်+နာမ်တို့ကို (၃၁) ဘုံအတွင်း၌ ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ လူ-နတ်-ဗြဟ္မာ ထင်ရှား မရှိမှုကိုလည်း တွေ့ရှိရပေလတ္တံ့။)

တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဖြတ်ထုံးတစ်ရပ်

အာဓရိယဓမ္မပါလ - ဟု သာသနာတော်က ရိုသေစွာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားတော်မူသော ဆရာတော်အရှင်-ဓမ္မပါလမထေရ်မြတ်ကြီးက ဤအရာတွင် အထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ဝိပဿနာနယ်တွင်း တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဖြတ်ထုံးတစ်ရပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း မိမိ၏မဟာဋီကာတွင် ချမှတ်သွားတော်မူပေသည်။

သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေ ဓမ္မေ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတီတိ ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ သဗ္ဗ သဒ္ဓေါ အနဝ-
သေသပရိယာဒါယကော၊ နာမရူပဘာဝေါ ပန အညမညဝိရုဇောတိ န တဒုဘယံ သမုဒါယဝသေန ပရိသမာ-
ပယေတဗ္ဗံ၊ တသ္မာ “ယဒေတ္ထ နမနလက္ခဏံ၊ တံ နာမံ။ ယံ ရူပနလက္ခဏံ၊ တံ ရူပ”န္တိ ဧဝံ ဝဝတ္ထပေတီတိ
အတ္ထော။ ဧဝံ ဝဝတ္ထပေန္တောယေဝ စ တဒုဘယဝိနိမုတ္တဿ တေဘူမကဓမ္မေသု ကဿစိ ဓမ္မဿ အဘာဝတော
“သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေဓမ္မေ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ “နာမဉ္စ ရူပဉ္စာ”တိ ဧတေနော
တဿ ဒုဝိဓဘာဝေ သိဒ္ဓေ “ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတီ”တိ ဣဒံ နာမရူပဝိနိမုတ္တဿ အညဿ အဘာဝဒဿနတ္ထံ။
တေနောဝါဟ “**နာမရူပမတ္ထတော ဥဒ္ဓ**”န္တိအာဒိ။ “သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေ ဓမ္မေ”တိ ပန သဗ္ဗဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ သမ္မ-
သမနုပဂဿ ဓမ္မဿ အနဝသေသေတဗ္ဗတာယ ဝုတ္တံ။ တဉ္စိ အနဝသေသတော ပရိညေယျံ ဧကံသတော ဝိရုဇိ
တဗ္ဗံ၊ တတော စ စိတ္တံ ဝိရာဇယံ ပမောစေတဗ္ဗံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ -

“သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ (တတ္ထ စိတ္တံ)
အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ ။ ပ ။
သဗ္ဗဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ ပရိဇာနံ (တတ္ထ စိတ္တံ)
ဝိရာဇယံ ပဇဟံ ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယာ”တိ။ (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀ အပရိဇာနနသုတ္တန်။)
(မဟာဋီ-၂-၃၅၈။)

ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ တိဿောပိ ပရိညာ ကထိတာ ဟောန္တိ။ “အဘိဇာန”န္တိ ဟိ ဝစနေန ဉာတပရိညာ
ကထိတာ၊ “ပရိဇာန”န္တိ ဝစနေန တိရဏပရိညာ၊ “ဝိရာဇယံ ပဇဟ”န္တိ ဒွိဟိ ပဟာနပရိညာတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၆။)

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ စကားရပ်၌ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က - သဗ္ဗေပိ
တေဘူမကေ ဓမ္မေ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဒွေဓာ ဝဝတ္ထပေတီ = အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော ကာမ-ရူပ-အရူပ
တည်းဟူသော ဘုံသုံးပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော တေဘူမကဓမ္မတို့ကို နာမ်တရားဟူ၍လည်းကောင်း
ရုပ်တရားဟူ၍လည်းကောင်း (နာမ်တရား၊ ရုပ်တရား - ဟု) နှစ်ဖို့ နှစ်စု အားဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သား၏။ -
ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဤအဋ္ဌကထာ စကားရပ်၌ - သဗ္ဗ = အလုံးစုံ = အကုန်လုံးဟူသော စကားကား အကြွင်းအကျန်မရှိ
ကုန်စင်အောင် သင်္ခါရတရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးယူသော စကားဖြစ်၏။ သို့သော် နာမ်နှင့် ရုပ်တို့ကား အချင်း-
ချင်း ဝေးကွာသည့် သဘောရှိ၏။ (အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသည့် သမ္ပယုတ္တတရားများ မဟုတ်ကြ၊ မယှဉ်တွဲဘဲ
ခွဲ၍သာ ဖြစ်ကြသော ဝိပ္ပယုတ္တတရားများ ဖြစ်ကြ၏။) ထို့ကြောင့် ထိုနာမ်နှင့် ရုပ် နှစ်ပါးစုံကို တစ်ပေါင်း တစ်စု
တည်း ပြု၍ အပေါင်းအစုအနေဖြင့် မသုံးသပ်ထိုက်ပေ၊ ထိုသို့ မသုံးသပ်ထိုက်ရကား -

- ၁။ အာရုံသို့ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းတတ်သော သဘောလက္ခဏာရှိသော တရားကား - နာမ်၊
- ၂။ ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောလက္ခဏာရှိသော တရားကား - ရုပ် -

ဤသို့ နှစ်ဖို့ နှစ်စု ပြု၍ ပိုင်းခြား မှတ်သားရ၏။ - ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဤသို့ ပိုင်းခြား မှတ်သားသော်သာလျှင် ထိုနာမ်ရုပ် နှစ်ပါးစုံမှ အလွတ်ဖြစ်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော တေဘူမကဓမ္မတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုသော (အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင်ကဲ့သို့သော) တရားဓမ္မ၏ မရှိခြင်းကြောင့် - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော တေဘူမကဓမ္မတို့ကို နာမ်တရား ရုပ်တရားဟု နှစ်ဖို့ နှစ်စု ပြု၍ ပိုင်းခြား မှတ်သား၏။ - ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

“နာမဉ္စ ရူပဉ္စ” = နာမ်တရား ရုပ်တရား ဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့်ပင်လျှင် ထိုနာမ်ရုပ်၏ နှစ်မျိုးကွဲပြားမှု ရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ပြီးစီးပါသော်လည်း - ဒွေဓာ ဝဂ္ဂပေတိ = နှစ်ဖို့ နှစ်စုအားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သား၏” ဟူသော ဤစကားကို ထပ်၍ဆိုပြန်၏။ ယင်းစကားရပ်ကို နာမ်ရုပ်မှ အလွတ်ဖြစ်သော (အသက်ကောင် လိပ်ပြာ ကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် ကဲ့သို့သော) အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော တရား၏ ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် နာမ်ရုပ်ထက် အပိုအလွန်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ-လူ-နတ်-ဗြဟ္မာသည် မရှိသည်သာတည်းဟု ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်၏ - ဤသို့လည်း မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် - သဗ္ဗေပိ တေဘူမကေ ဓမ္မေ = တေဘူမကဓမ္မ - အကုန်လုံးဟူသော ဤစကားရပ်၌လည်း သဗ္ဗ = အကုန်လုံး - ဟု ဤစကားရပ်ကိုယူ၍ ပြောဆိုခြင်းမှာ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော = သမ္မသမနုပဂ္ဂဓမ္မ၏ မကြွင်းမကျန်စေလိုသည့် အတွက်ကြောင့် မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

မှန်ပေသည် - ထိုဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဘူမကဓမ္မကား အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင် အောင် ပိုင်းခြားသိရမည့် တရားလည်းဖြစ်၏။ အကယ်စင်စစ်အားဖြင့် ထိုတေဘူမကဓမ္မ အပေါ်၌ တွယ်တာ တပ်မက်နေသည့် တဏှာတရားကို ကင်းပြတ် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းအောင်လည်း ကျင့်ရမည် ဖြစ်၏။ ထိုတေဘူ-မကဓမ္မမှလည်း မိမိ၏ စိတ်ကို တွယ်တာတပ်မက်နေသည့် တဏှာကို ကင်းပြတ် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းအောင် ကျင့်ခြင်းဖြင့် လွတ်မြောက်စေရမည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က အောက်ပါအတိုင်း ဟော-ကြားထားတော်မူခဲ့၏။

“ရဟန်းတို့ . . . အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ကို -

- ၁။ ဉာတပရိညာ ပညာဖြင့် ထိုးထွင်း မသိခဲ့သော် -
 - ၂။ တိရဏပရိညာ ပညာဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိခဲ့သော် -
 - ၃။ ပဟာနပရိညာ ပညာဖြင့် ထိုအလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်နေသော တဏှာတရားကို ကင်းပြတ် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းအောင် မကျင့်နိုင်ခဲ့သော် မပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် -
- သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခြင်းငှာ မထိုက်။

ရဟန်းတို့ . . . စင်စစ်သော်ကား အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ကို -

- ၁။ ဉာတပရိညာ ပညာဖြင့် ထိုးထွင်းသိခဲ့သော် -
 - ၂။ တိရဏပရိညာ ပညာဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိခဲ့သော် -
 - ၃။ ပဟာနပရိညာ ပညာဖြင့် ထိုအလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်နေသော တဏှာတရားကို ကင်းပြတ် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းအောင် ကျင့်နိုင်ခဲ့သော် ပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော် -
- သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခြင်းငှာ ထိုက်၏။ (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

ဤအဆုံးအဖြတ်ကား သံယုတ်ပါဠိတော် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၌ လာရှိသော အပရိဇာနနသုတ္တန်ကို ကိုးကား၍ ဆုံးဖြတ်ထားသော မဟာဋီကာ၏ အဆုံးအဖြတ်ပင်တည်း။

- ၁။ ရုပ်ဓာတ် တစ်လုံးလောက်ကို ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်သည် ဟူသော အဆို
- ၂။ နာမ်ဓာတ် တစ်လုံးလောက်ကို ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်သည် ဟူသော အဆို
- ၃။ ရုပ်ဘက်ကလည်း ရုပ်ဓာတ် တစ်လုံးလောက်ကို နာမ်ဘက်ကလည်း နာမ်ဓာတ် တစ်လုံးလောက်ကို ဝိပဿနာရှုရုံမျှဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်သည် ဟူသော အဆို -

ဤအဆို (၃)ရပ်တို့သည် အထက်ပါ မဟာဋီကာတို့၏ အဆုံးအဖြတ်နှင့်ကား ပြောစဉ်ကတည်းက ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတို့သာ ဖြစ်နေကြ၏။ မျဉ်းပြောင်း တစ်ကြောင်းပေါ်၌ ကျောချင်းခိုင်းလျက် တည်နေသော အဆိုအမိန့်တို့ ဖြစ်နေကြ၏။ သို့သော် တရားစစ် တရားမှန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော် မွန်သည်ကား အပရိဇာနနသုတ္တန်ဟူသော ဘုရားဟော မုခပါဌ်တော်ကြီးကို ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်လျက် ဆုံးဖြတ်ထားတော်မူသော မဟာဋီကာ ဆရာတော်၏ အဆုံးအဖြတ်ကိုကား ကျောမခိုင်းသင့်ပေ။ [ပရိညာပညာ (၃) မျိုးကို ကောင်းသော ည တန်ည = ဘဒ္ဒေကရတ္ထသုတ္တန်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။]

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ

လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာနဝသေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ။ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။)

= လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် နာမ်ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ပရမတ္ထဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော = ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။)

ဒီဃနိကာယ် မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ = (ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၅၃), သံယုတ္တနိကာယ် နိဒါနဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ = (သံ-ဋ္ဌ-၂-၄၄) စသော အဋ္ဌကထာကြီးများနှင့် အညီ ဖွင့်ဆိုထားသော စကားတော်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = ပရမတ္ထဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရေးအတွက် လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် နာမ်ရုပ်တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရပေဦးမည်။ ထိုသို့သိမ်းဆည်းပုံ အပိုင်းကို - လက္ခဏာဒီဇနုပိုင်း ဟူသော အမည်ဖြင့် သီးသန့်ဖော်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် -

- ၁။ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း
- ၂။ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း
- ၃။ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းတို့ဖြင့် ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဓာတ် (၁၈) ပါး ဇယား

ဒွါရ (၆) ပုံ	အာရုံ (၆) တန်	ဝိညာဏ် (၆) သွယ်
အခံဓာတ်	အတိုက်ဓာတ်	အပွင့်ဓာတ်
၁။ စက္ခဓာတ် (= စက္ခအကြည်)	ရူပဓာတ် (= ရူပါရုံ)	စက္ခဝိညာဏဓာတ်
၂။ သောတဓာတ် (= သောတအကြည်)	သဒ္ဓဓာတ် (= သဒ္ဓါရုံ)	သောတဝိညာဏဓာတ်
၃။ ဃာနဓာတ် (= ဃာနအကြည်)	ဂန္ဓဓာတ် (= ဂန္ဓာရုံ)	ဃာနဝိညာဏဓာတ်
၄။ ဇိဝှိဓာတ် (= ဇိဝှိအကြည်)	ရသဓာတ် (= ရသာရုံ)	ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်
၅။ ကာယဓာတ် (= ကာယအကြည်)	ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် (= ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)	ကာယဝိညာဏဓာတ်
၆။ မနောဓာတ်	ဓမ္မဓာတ် (= ဓမ္မာရုံ)	မနောဝိညာဏဓာတ်

ဓာတု = ဓာတ် - အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓာတု။

= မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာကို မိမိဆောင်ထားတတ်သောကြောင့် ဓာတ်မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၁၆။)

သာသနာပအယူအဆရှိသူ တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တသည်ကား ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ပရမတ္ထဉာဏ်-ပညာမျက်စိဖြင့် တကယ်တမ်း စူးစမ်းရှာဖွေကြည့်သောအခါ၊ အထူးသဖြင့် ယခုကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်သဖြင့် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ဝယ် ပရမတ္ထဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေကြည့်သောအခါ အထင်အရှား မရှိတော့ပြီ ဖြစ်၏။ ရုပ်နာမ်ကလွဲ၍လည်း မည်သည့်အရာကိုမျှ မတွေ့ရ၊ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေရသော ရုပ်နာမ်တို့၌လည်း အတ္တကားမရှိ။ အတ္တသည် ပြုလုပ်တတ်သော ကာရကတည်း၊ အတ္တသည် ခံစားတတ်သော ဝေဒကတည်း၊ ဤသို့လျှင် အတ္တကို ကာရက ဝေဒက စသည် အမည်နာမတပ်၍ ပြုလုပ်တတ် ခံစားတတ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း တကယ်တမ်းအားဖြင့် မပြုလုပ်တတ် မခံစားတတ်ပေ၊ ပြုလုပ်ခြင်း ခံစားခြင်း သဘောကို မရွက်ဆောင်နိုင်ပေ။ ပြုလုပ်တတ်သည် ခံစားတတ်သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသော အတ္တသည်ပင် တကယ်ထင်ရှား မရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

စက္ခုစသော ပရမတ်တရားတို့ကား မိမိသဘောကို မိမိ ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ မိမိ သဘောအတိုင်း တည်ရှိ၏။
ဥပမာ -

ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ၊

ဒဠ္ဗကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ ဝါ စက္ခု။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။)

စက္ခုဓာတ် (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်)သည် ရူပါရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော ဘူတရုပ် = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ တစ်နည်း - ရူပါရုံကို မြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော ကာမတဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဘူတရုပ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။

အထက် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့် အတိုင်း ရုပ်တို့မည်သည် ကလာပ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် အမှုန်အနေဖြင့် ဖြစ်ကြ၏။ ကလာပ်ဟူသည် ရုပ်ပရမတ်နယ်၌ ရုပ်တို့၏ အသေးဆုံး အဖွဲ့အစည်းသာတည်း။ စက္ခုဓာတ်သည်လည်း တစ်ခုချင်း ဖြစ်သည်မဟုတ် စက္ခုဒသကကလာပ်ဟူသော ရုပ်ကလာပ် အလိုက်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းစက္ခုဒသက ကလာပ်တွင် ရုပ်သဘောတရား (၁၀)မျိုး ပါဝင်၏။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကား အတိတ်ဘဝ တစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်လျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းစက္ခုဒသကကလာပ် အတွင်း၌ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တို့တွင် မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်း မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကား ရူပါရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာထိုက်သော တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ရူပါရုံ၏ ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော မဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေတတ်သော သဘောကား စက္ခုဓာတ်၏ သဘောသဘာဝလက္ခဏာပင် ဖြစ်၏။ စက္ခုဓာတ်တိုင်း၌ ယင်း သဘာဝလက္ခဏာကား တည်ရှိ၏။ သို့အတွက် စက္ခုဓာတ်သည် မိမိသဘောကို မိမိ ဆောင်ထား၏။ မိမိသဘောကို မိမိ ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ မိမိသဘောအတိုင်း တည်ရှိ၏ဟု ဆိုရ၏။ ကျန်ဓာတ်တို့၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ ဤသို့လျှင် ဤ (၁၈)ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့သည် မိမိဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ သဘောတရားကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြသဖြင့် “ဓာတု = ဓာတ်”ဟူသော အမည်ကို ရကြပေသည်။

ဤဓာတ် (၁၈)ပါးတို့တွင် စက္ခုဓာတ် စသည်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ ထင်ရှားပြီ။ မထင်ရှားရာကို အနည်းငယ် ဆိုပေအံ့။ ရှေးဦးစွာ မနောဓာတ် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏ ထူးထွေကွဲပြားမှုကို ဖော်ပြပေအံ့။

မနောဓာတ်

တိဏိ မနောဓာတုစိတ္တာနိ ဧကာ မနောဓာတု။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄။)

(၁) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း။ (၂) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်သမ္ပဋိစ္ဆိင်း (၃) အဟိတ်အကုသလဝိပါက်သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - ဤ (၃)မျိုးကုန်သော စိတ်တို့သည် မနောဓာတ်တို့ မည်ကြသည်။

အန္တာဒိကာ မနောဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ။
ပဝေသာ-ပဂမေ ဒွါရ-ပရိယာယေန တိဋ္ဌတိ။ (နာမရူပပရိစ္ဆေဒ။)

ယင်းမနောဓာတ် အမည်ရသော စိတ် (၃)မျိုးတို့တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသို့ ရောက်သည့်အခါ ဘဝင်တည်း ဟူသော မနောဝိညာဏ်အစဉ်သည် ကုန်ပျောက်သဖြင့် ထိုမနောဝိညာဏ်သည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းထဲသို့ ဝင်သွား သလို ထင်မှတ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဘဝင်မနောဝိညာဏ်၏ ဝင်ရာ ဒွါရတည်း။ တစ်ဖန် သမ္ပဋိစ္ဆိင်း၏နောက်၌ သန္တိရဏတည်းဟူသော မနောဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သည် မနောဝိညာဏ်၏ ထွက်ခွာလာရာ တံခါးသဖွယ် ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့သော ပရိယာယ်အရ မနောဓာတ် (၃)ခုကို မနောဝိညာဏ်၏ ဒွါရဟု ဆိုနိုင်ပြန်သည်။ မုချ ယူရိုးယူစဉ် မဟုတ် ဟူလိုသည်။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှေ့ပိုင်းစာမျက်နှာ (၃၁) စသည်၌ -

- ၁။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို မနောဒွါရဟုလည်းကောင်း
- ၂။ အာဝဇ္ဇန်းနှင့် တကွသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို မနောဒွါရဟုလည်းကောင်း
- ၃။ ဌာနူပစာရအားဖြင့် သို့မဟုတ် ဖလူပစာရအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်း မနောဒွါရဟုလည်းကောင်း -

အသီးအသီး ခေါ်ဆိုကြောင်း ရှင်းပြခဲ့၏။ (စာမျက်နှာ -၃၁- စသည်၌ ပြန်ကြည့်ပါ။) ဘဝင်ကို မနော ဒွါရဟု ယူခြင်း အာဝဇ္ဇန်းနှင့် တကွသော ဘဝင်ကို မနောဒွါရဟု ယူခြင်းကား ယူရိုးယူစဉ်တည်း။

မနောဓာတ် အမည်ရသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိင်းဒွေတို့တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အသစ်ဖြစ်သော အာရုံကို ရှေးဦးစွာ တစ်ကြိမ်မျှ ယူရခြင်းကြောင့် သူများနောက်မှ ဆက်လက်၍ အာရုံကို ယူရသလောက်လည်း ကောင်း၊ အကြိမ်များစွာ ယူရသလောက်လည်းကောင်း ထိထိရောက်ရောက် မရှိချေ။ ထို့ပြင် မိမိ၏နောက်တွင် ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်ချင်း မတူသော ပဉ္စဝိညာဏ်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပေးနေရသည့် အတွက် မှီရာတူသော စိတ်အား ကျေးဇူးပြုပေးရသလောက် အားမရှိပေ။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်းဒွေသည် လည်း ဟဒယဝတ္ထုကိုသာ မှီ၍ဖြစ်ရသဖြင့် မိမိနှင့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်ချင်း မတူသော ပဉ္စဝိညာဏ်မှ အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကို ခံယူရသောကြောင့် မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်ချင်း တူညီသော စိတ်မှ ကျေးဇူးအပြုခံရသ- လောက် အားမရှိချေ။ သို့အတွက် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိင်းဒွေကို - မနော ဧဝဓာတု မနောဓာတု - သိရုံ မျှသာဖြစ်သော ဓာတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဓာတ်ဟု မှည့်ခေါ်ရလေသည်။

ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်

ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား မိမိတို့ မှီရာဝတ္ထုရုပ် အသီးအသီး၌ တိုက်ရိုက်ထင်လာသော အာရုံကို အလွယ်တကူ ယူရုံသာဖြစ်၍ မနောဓာတ်ထက် သိမှု အားရှိကြပေသည်။ သို့အတွက် သိခြင်းအနက်ဟော ဉာဏသဒ္ဓါပေါ်တွင်

ဝိ - ဥပသာရပုဒ် အမွန်းတင်ပြီးလျှင် - ဝိသေသေန ဇာနာတိတိ ဝိညာဏံ = မနောဓာတ်ထက် ထူးသောအားဖြင့်အာရုံကို သိတတ်သောကြောင့် ဝိညာဏဓာတ်ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုရလေသည်။ သို့သော် မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်ချင်း မတူညီသော အာဝဇ္ဇန်းမှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို ရရှိသည်ဖြစ်၍ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ချင်း မတူညီသော သမ္ပဋိစိုင်းအား တစ်ဖန်ပြန်၍ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေရသည့် အတွက် မှီရာတူ စိတ်မှ ကျေးဇူးအပြု ခံရသလောက်လည်းကောင်း၊ မှီရာတူ ဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုရသည့် မနောဝိညာဏဓာတ်များလောက်လည်းကောင်း အားမပြည့်တတ်ချေ။ **အညတြ အဘိနိပါတမတ္တာ** - ဟူသော ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း မိမိ မိမိ၏ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ပစ္စာရုံပေါ်သို့ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်း သဘောမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။

[အနန္တရ - သူတည်းတစ်ယောက် ကောင်းမွိုရောက်မှု သူတစ်ယောက်မှာ ပျက်လင့်ကာသာ ဓမ္မတာတည်း။ ဟူ၏သို့ စိတ်တို့မည်သည် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ စိတ်နှစ်မျိုး ပြိုင်တူ မဖြစ်နိုင်ဘဲ စိတ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပျက်သွားပါမှ နောက်စိတ်တစ်ခု ထပ်ဖြစ်နိုင်၏။ ရှေးရှေးစိတ်သည် ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားသောအခါ နောက်နောက် စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုပေးပြီးမှ ပျက်သွား၏။ ရှေးရှေးစိတ် မချုပ်ပျက်သေးလျှင်လည်း နောက်နောက်စိတ်သည် ဖြစ်ခွင့်မရနိုင်။ သမ္မတတစ်ဦး ဆင်းသွားသောအခါ သမ္မတအသစ်ကို တင်ပြီးမှ ဆင်းသွားသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ ယင်းသို့ ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကို အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဟု ဆိုသည်။]

မနောဝိညာဏဓာတ်

မနော- သဒ္ဓါသည်လည်း - “သိခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ ဝိညာဏ- သဒ္ဓါကလည်း “အထူးသိခြင်း” အနက်ကိုပင် ဟော၏။ ဤသို့ - သိခြင်း + အထူးသိခြင်း - ဟူသော သဒ္ဓါနှစ်ပါးကို ယှက်ဖက်ထားသဖြင့် - “အများကြီးသိ၊ သိပ်သိ၊ အလွန်အကြူး အထူးသိ”ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြလျက်ရှိ၏။ အလွန်အကြူး အထူးသိပုံမှာ - ဆိုခဲ့ပြီးသော စိတ်များကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ၊ အာရုံသစ်ကို ရှေးဦးစွာ ထွက်၍ မယူခြင်း၊ (မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းကဲ့သို့ ယူရစေကာမူ) မှီရာဝတ္ထုရုပ်ချင်း တူညီသော စိတ်မှ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးအပြုခံရ၍ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်ချင်း တူညီသော နောက်စိတ်အားလည်း အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးခြင်းကြောင့် အာရုံကို သိရာ၌ ထိထိမိမိ ပီပီရီရီ ရှိကြပေသည်။ သို့အတွက် မနော ဧဝံ ဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ အရ မနောဝိညာဏဓာတ် မည်ရလေသည်။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ - ၁၈၂ - ကြည့်။)

အာယတန (၁၂) ပါး

အတွင်း အာယတန (၆) ပါး

- ၁။ စက္ခာယတန
- ၂။ သောတာယတန
- ၃။ ယာနာယတန
- ၄။ ဇိဝှိယတန
- ၅။ ကာယာယတန
- ၆။ မနာယတန

အပြင် အာယတန (၆) ပါး

- ၁။ ရူပါယတန
- ၂။ သဒ္ဓါယတန
- ၃။ ဂန္ဓာယတန
- ၄။ ရသာယတန
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန
- ၆။ ဓမ္မာယတန -

- ၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ် = စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုယတန မည်၏။
- ၂။ သောတအကြည်ဓာတ် = သောတပသာဒသည် သောတာယတန မည်၏။
- ၃။ ယာနအကြည်ဓာတ် = ယာနပသာဒသည် ယာနာယတန မည်၏။
- ၄။ ဇိဝှါအကြည်ဓာတ် = ဇိဝှါပသာဒသည် ဇိဝှါယတန မည်၏။
- ၅။ ကာယအကြည်ဓာတ် = ကာယပသာဒသည် ကာယာယတန မည်၏။
- ၆။ လောကီ ဝိညာဏဓာတ် (၇)ပါးသည် မနာယတန မည်၏။
[လောကီယ သတ္တ ဝိညာဏဓာတုယော “မနာယတန”န္တိ။] (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄။)
- ၁။ ရူပါရုံသည် = ရူပါယတန မည်၏။
- ၂။ သဒ္ဓါရုံသည် = သဒ္ဓါယတန မည်၏။
- ၃။ ဂန္ဓာရုံသည် = ဂန္ဓာယတန မည်၏။
- ၄။ ရသာရုံသည် = ရသာယတန မည်၏။
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏။
- ၆။ စေတသိက် (၅၂)မျိုး၊ သုခုမရုပ် (၁၆)ပါးသည် ဓမ္မာယတန မည်၏။

အာယတန အမည်ရပုံ

အဝိသေသတော ပန အာယတနတော၊ အာယာနံ တနနတော၊ အာယတဿ စ နယနတော **အာယတနန္တိ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၁၂။)

- ၁။ စိတ် စေတသိက်တို့၏ မိမိ မိမိတို့၏ ကိစ္စကို အားထုတ်ရာ အားထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်း- ကောင်း -
- ၂။ မိမိ မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ ကိစ္စကို အားထုတ်သည်ဖြစ်၍ အာယ ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့ကို ကျယ် ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း -
- ၃။ အစမထင် = အနမတဂ္ဂ သံသရာတစ်ခွင်၌ ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကြီးကို လှလှကြီး ဝဝကြီး ဆောင်ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း - အာယတန မည်၏ ဟူ၍ သိရှိပါလေ။

၁။ **အာယတန** - သဒ္ဓါသည် “အကြောင်း”ဟူသော အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံ မရှိလျှင် စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်များသည် မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်များ မဖြစ်ပါက လည်း စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်အတွင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့သည် မိမိ မိမိ တို့၏ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်ကို မဆောင်ရွက်နိုင်ကြကုန် အားမထုတ်နိုင်ကြကုန်။ ထိုကြောင့် စက္ခု ပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့သည် စက္ခုဒွါရိကဝိထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ စက္ခုဒွါရိက နာမ်တရားစုတို့၏ မိမိ မိမိ တို့၏ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရာ ဆောင်ရွက်ကြောင်း အားထုတ်ရာ အားထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုယတန - ရူပါယတန ဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။ ကျန်အာယတန အစုံအစုံတို့၌ လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

၂။ စက္ခုဒွါရိနှင့် ရူပါရုံ ရှိပါမှ စက္ခုဒွါရိထိ နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ စက္ခုဒွါရိနှင့် ရူပါရုံ မရှိပါက စက္ခု ဒွါရ နာမ်တရားစုတို့သည် မဖြစ်နိုင်ကြကုန်။ သောတဒွါရ သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ ယင်းသို့ ထိုထို ဒွါရ ထိုထို အာရုံကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ကြကုန်သော ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ထိုထို စိတ်စေတသိက်တရားတို့ကို ထို အာယတနတို့သည် ကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်တတ်ကြကုန်၏။ ဓာတ်ပုံဆိုင်ရာများ၌ အသုံးပြုသော “ပုံကြီးချဲ့ကိရိယာ”

တစ်မျိုးသည် သေးငယ်သော ဓာတ်ပုံများကို ကြီးမားကျယ်ပြန့်အောင် ပုံကြီးချဲ့၍ ပေးတတ်၏။ အလားတူပင် ဤအာယတနတို့သည်လည်း စိတ်စေတသိက်တို့ကို ကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်၍ ပေးတတ်ကြ၏။ ဣဋ္ဌ ဖြစ်သော နှစ်ခြိုက်ဖွယ် အဆင်း အသံ စသည်တို့နှင့် တွေ့ကြုံခွင့် ရပါက (အယောနိသောမနသိကာရ ရှိသူတို့သည်) ပြီး၍ ပုံကြီးချဲ့နေတတ်ကြ၏။ အနိဋ္ဌ ဖြစ်သော မနှစ်ခြိုက်ဖွယ်ရာ အဆင်း အသံ စသည်တို့နှင့် တွေ့ကြုံခွင့် ရရှိပြန်ပါကလည်း (အယောနိသော မနသိကာရ ရှိသူတို့သည်) မဲ့၍ ပုံကြီးချဲ့နေတတ်ကြပြန်၏။ စိတ်ထဲမှာ တပြုံးပြီးလည်း ဖြစ်နေတတ်၏။ တန့်န့်လည်း ဖြစ်နေတတ်၏။ စိတ်စေတသိက်တို့ကို ကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင် နေခြင်းတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ယောနိသောမနသိကာရ ရှိသူ သူတော်ကောင်းတို့ သန္တာန်၌ကား - ယင်း ဒွါရ အာရုံတို့ကို အစွဲပြု၍ အကုသိုလ်တရားတို့ ကျယ်ပြန့်မလာသော်လည်း အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် စသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိကြသော စိတ်စေတသိက်တို့သည်ကား ကျယ်ပြန့်လျက်ပင် ရှိပေသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ ကျယ်ပြန့်မှုကား နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးနေသည့် ကျယ်ပြန့်မှု မျိုးသာ ဖြစ်၍ ပွားများထိုက် မှီဝဲထိုက်လှပေသည်။

၃။ အစမထင် သံသရာတစ်ခွင်၌ ဖြစ်သော အလွန်ရှည်လျားလှစွာသော ဤသံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးသည် အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ သဘောအားဖြင့် မနှစ်မြုပ်သေး မချုပ်သေး၊ ထိုမျှလောက် မနှစ်မြုပ်သေး မချုပ်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ယင်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးကို ယင်းအာယတနတို့က လှလှကြီး ၀၀ကြီး ဆောင်ထားတတ်ကြကုန်၏ ဖြစ်စေတတ် ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း အာယတန မည်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၁၂။)

မနာယတန - ဓမ္မာယတန

ဒွါရာရမ္မဏ ဘေဒေန၊ ဘဝန္တာယတနာနိ စ၊

ဒွါရာရမ္မဏ တဒုပ္ပန္န၊ ပရိယာယေန ဓာတုယော။ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။)

“အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော = မိမိ မိမိတို့၏ သဘောလက္ခဏာကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ဆောင် ထားတတ်သောကြောင့် ဓမ္မ မည်၏။ - ဟု ဆိုသဖြင့် ပရမတ္ထတရား အားလုံးသည် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝ လက္ခဏာကို (= သဘောလက္ခဏာကို) မိမိကိုယ်တိုင် ဆောင်ထားနိုင်သဖြင့် ပရမတ္ထတရား အားလုံးကို “ဓမ္မာ-ယတန”ဟု တစ်မျိုးတည်းသာ ဟောသင့်ပါလျက် အကွဲအပြား မရှိ တစ်ခုတည်း မဟောမူ၍ အဘယ်ကြောင့် အာယတန (၁၂)ပါးတို့ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါကုန်သနည်း။ - ဤသို့ ယုတ္တိသဘော စောကြောလာ ငြားအံ့ - အဖြေကား ဤသို့တည်း။

အာယတနဒေသနာတော်သည် ဝိညာဏကာယ (၆)မျိုးတို့၏ ဒွါရနှင့် အာရုံကို ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားပြသ လို၍ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ဒေသနာဖြစ်၏။ ထိုဒွါရနှင့် အာရုံတို့က (၆)ပါးစီ ကွဲပြားလျက် ရှိသော ကြောင့် ပရမတ္ထတရား အားလုံးကို ဓမ္မာယတနဟု တစ်မျိုးတည်း မဟောဘဲ - ဒွါရ အာယတန (၆)ပါး၊ အာရုံ အာယတန (၆)ပါး - ဤသို့ ခွဲခြား၍ အာယတန (၁၂)ပါး ဟောထားတော်မူရသည်။

၁။ စက္ခုဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရသည် စက္ခာယတနသာလျှင် ဖြစ်၏။ ကျက်စားရာ အာရုံသည် ရူပါရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။

၂။ သောတဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရသည် သောတာယတနသာလျှင် ဖြစ်၏။ ကျက်စားရာ အာရုံသည် သဒ္ဓါရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။

- ၃။ ယာနဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရသည် ယာနာယတနသာလျှင် ဖြစ်၏။ ကျက်စားရာ အာရုံသည် ဂန္ဓာရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။
- ၄။ ဇိဝှိဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရသည် ဇိဝှိယတနသာလျှင် ဖြစ်၏။ ကျက်စားရာ အာရုံသည် ရသာရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။
- ၅။ ကာယဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာဒွါရသည် ကာယာယတနသာလျှင် ဖြစ်၏။ ကျက်စားရာ အာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။

ဆဋ္ဌဿ ပန ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသောဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ အသာဓာရဏဉ္စ ဓမ္မာယတနံ အာရမ္မဏန္တိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၄၃-၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၁၃။)

ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတောတိ ဒွိက္ခတ္တံ၊ စလိတွာ ပဝတ္တဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော။ စလနဝသေန ဘဝင်္ဂပဝတ္တိယာ သတိ ဧဝ အာဝဇ္ဇနုပ္ပတ္တိ၊ န အညတ္တာတိ အာဝဇ္ဇနဿာပိ ကာရဏဘူတန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ “**ဘဝင်္ဂမနသင်္ခါတော** ။ ပ ။ **ဥပ္ပတ္တိဒွါရ**”န္တိ။ **အသာဓာရဏ**န္တိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အသာဓာရဏံ။ သတိပိ အသာဓာရဏဘာဝေ စက္ခာဒီနံ ဒွါရဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ ဓမ္မာယတနေန အဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဒွါရာရမ္မဏဘာဝေဟိ ဝါ အသာဓာရဏတံ သန္ဓာယ “အသာဓာရဏ”န္တိ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၁၇၃။)

- ၆။ မနောဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာဒွါရသည် နှစ်ကြိမ်လှုပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝင်္ဂစိတ်ဟု ဆိုအပ်သော မနာယတနတစ်စိတ် တစ်ဒေသသည်သာလျှင် ဖြစ်ရာ ဒွါရ ဖြစ်၏။

(ဤကား မဟာဋီကာအဖွင့်အတိုင်း ဘာသာပြန်ဆိုချက် ဖြစ်သည်။ ဆရာစဉ်ဆက် သင်ကြားပို့ချလာသော ဝါစာနာမဂ္ဂအတိုင်း ဆိုရမူ - နှစ်ကြိမ်လှုပ်၍ ပြတ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်ဟု ဆိုအပ်သော မနာယတန တစ်စိတ် တစ်ဒေသသည်သာလျှင် မနောဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရ ဖြစ်သည်။ ဋီကာကား နှစ်ကြိမ်လှုပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝင်္ဂစလနသည် မနောဒွါရ မည်၏။ ဆရာစဉ်ဆက်ကား လှုပ်သော ဘဝင် = ဘဝင်္ဂစလန နောင်၌ ဖြစ်သော ပြတ်သော ဘဝင် = ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒသည် မနောဒွါရ မည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ဘဝင်္ဂစလနဟု သုံးခြင်း ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒဟု သုံးခြင်း - ဟူသော အခေါ်အဝေါ်သာ ကွာသည်။ တရားကိုယ်ကား အတူတူပင်ဟု မှတ်ပါ။ လှုပ်သော ဘဝင် = ဘဝင်္ဂစလန၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝင်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ထင်ရှားရှိမှသာလျှင် အာဝဇ္ဇန်း၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဘဝင်္ဂစလန မဖြစ်ရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းလည်း မဖြစ်နိုင်။ သို့အတွက် အာဝဇ္ဇန်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘဝင်ကို နှလုံးပိုက်တော်မူ၍ မနာယတန၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသဖြစ်သော ဘဝင်မနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဘဝင်္ဂစလနသည် (= ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒသည်) မနောဝိညာဏဝီထိ၌ အကျုံးဝင်သော ဝိညာဏ်အားလုံး၏ ဖြစ်ရာ ဒွါရ ဖြစ်၏ဟု အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။)

ဧကဒေသျူပစာ - လောကီယသတ္တဝိညာဏဓာတုယော မနာယတနံ - (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄။)

လောကီဝိညာဏဓာတ် (၇)ပါးသည် တစ်နည်း (ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်သော) လောကီစိတ် အားလုံးသည် မနာယတန မည်၏ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ တစ်ဖန် ဤ၌ - မနာယတန၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်ကို ဧကဒေသျူပစာရနည်းအားဖြင့် မနာယတန- အရ ကောက်ယူ၍ ယင်းဘဝင်မနာယတနကိုပင် မနောဝိညာဏ် အားလုံးတို့၏ စွဲမှီ၍ ဖြစ်ရာ မနောဒွါရဟု ဖွင့်ဆိုထားသည် မှတ်ပါ။

ဓမ္မာယတန - တံသမ္ပယုတ္တာ ဖဿာဒယော သေသရူပဉ္စ “ဓမ္မာယတန”န္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄။)

ထိုလောကီဝိညာဏဓာတ် (၇)ပါးနှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ထိုက်သလို အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသော ဖဿ စသော စေတသိက် (၅၂)မျိုးနှင့် စက္ခယတန စသည့် အထက်ပါ ရုပ်အာယတန (၁၀)ပါးတို့မှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော သုခုမရုပ် (၁၆)မျိုးတို့သည် ဓမ္မာယတန မည်ကုန်၏။ ဤဓမ္မာယတနတရားစုတို့ကား စက္ခယဝိညာဏ် စသော ပဉ္စဝိညာဏ်တို့၏ ဒွါရ၏အဖြစ် အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့် မဆက်ဆံသော အာယတနပင်တည်း။

မနောဒွါရယူပုံ တစ်နည်း - “အယံ နာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတိ”တိ န ဝတ္ထုဗျော။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၉။)

= ဤအဋ္ဌကထာ အဖွင့်အရ ရှေးရှေး မနသည် (= စိတ်သည်) နောက်နောက် မနအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုခြင်းကြောင့် ရှေးရှေး မနဟူသမျှကို နောက်နောက် မန၏ ဖြစ်ကြောင်းဒွါရဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဤအဖွင့်အရမူ မနာယတန အမည်ရသော စိတ်အားလုံးသည် မနောဒွါရ မည်၏။ ဘဝင်ကိုသာ မနောဒွါရဟု ကောက်ယူခြင်းသည်ကား ယူရိုးယူစဉ် ထုံးစံပင်တည်း။ စိတ်အားလုံးကို မနောဒွါရဟု ကောက်ယူခြင်းကား ပရိယာယ်တစ်မျိုးအားဖြင့်သာ ကောက်ယူခြင်းဟု မှတ်သားပါလေ။ (ပရိယာယ်တစ်မျိုးဟူသည် အနန္တရအကြောင်းကို ဆိုလိုသည်။)

ဓမ္မာယတနလည်း ပရိယာယ်ပင် - ရူပါယတန စသည်ကို ရူပါရုံ စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းမှာလည်း ထုံးစံပင်တည်း။ သို့သော် ဓမ္မာယတနနှင့် ဓမ္မာရုံကား ကွာဟချက် အနည်းငယ် ရှိနေ၏။ မတူတတ်ချေ။ ရှေးစာမျက်နှာ (၃၅)၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း - ဓမ္မာရုံ အမည်ရသော တရားစုတို့မှာ - ပဿာဒရုပ်၊ သုခုမရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်တို့ ပါဝင်ကြ၏။ ဤဓမ္မာယတန၌ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ကိုသာ ရွေးချယ်၍ ဟောကြား ဖွင့်ဆိုထားသောအပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်တို့လည်း မပါဝင်နိုင်။ ပဿာဒရုပ် (၅)ပါးတို့မှာ စက္ခယတန စသော အမည်ထူးကို ရရှိပြီးဖြစ်၍ ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်နိုင်။ လောကီစိတ်အားလုံးတို့မှာလည်း မနာယတနဟူသော အမည်ထူးကို ရရှိထားပြီး ဖြစ်၍ ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်နိုင်။ သို့အတွက် ဓမ္မာယတနကို ဓမ္မာရုံဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှာလည်း - ဒွါရအာယတန (၆)ပါး၊ အာရုံအာယတန (၆)ပါး - ဤသို့ ခွဲခြား၍ အာယတန (၁၂)ပါး ဟောကြားတော်မူလိုသော အကြောင်းပရိယာယ် တစ်မျိုးအားဖြင့်သာ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားပါလေ။ (ရူပသမ္မူဠာပုဂ္ဂိုလ်၊ မဇ္ဈိမရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် အာယတန ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူသည်။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (၅၄၃) စသည်တို့တွင် ပြန်ကြည့်ပါ။)

[အထူးသတိပြုရန် - ဤ ဓမ္မာယတန အမည်ရသော သုခုမရုပ် (၁၆)မျိုးတို့တွင် အလွန်အရေးပါလှသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်လည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ယင်း ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည်လည်း ဓမ္မာယတနပင် မည်၏။ ဤအချက်မှာ အာယတန (၁၂)ပါး ရှုကွက် ဓာတ် (၁၈)ပါး ရှုကွက်တို့၌ အလွန်အရေးပါသော အချက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။]

တစ်ဖန် ဒွါရ (၆)ပါး၊ အာရုံ (၆)ပါး၊ ထို အာရုံ (၆)ပါးကိုပင် အာရုံပြု၍ ထိုဒွါရ (၆)ပါးကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိညာဏ် (၆)ပါး - ဤသို့ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၏ (၆)ပါးစီ ပြားသောကြောင့် ဓာတ် (၁၈)ပါး ပြားရလေသည်။ ဓမ္မဓာတ်ကို ဓမ္မာရုံဟု ခေါ်ဆိုရာ၌လည်း ဓမ္မာယတန၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် မှတ်ပါ။

ဓာတ် (၁၈) ပါးနည်းဖြင့် ရုပ်-နာမ် သိမ်းဆည်းပုံ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် စက္ခယဒွါရ = မျက်စိ၌ (၅၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်အစစ်တို့ကို ဖော်ပြခဲ့၏။ ယင်း (၅၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့တွင် -

- (က) ၁။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်တည်း။
 ကျန် (၅၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကား စက္ခုဓာတ် မဟုတ်ကုန်။
 ၂။ ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ်တည်း။
 ၃။ စက္ခုဓာတ်ကို မှီ၍ ရူပဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်တည်း။
- (ခ) ၁။ သောတပသာဒသည် သောတဓာတ်တည်း။
 ကျန် (၅၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကား သောတဓာတ် မဟုတ်ကုန်။
 ၂။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓဓာတ်တည်း။
 ၃။ သောတဓာတ်ကို မှီ၍ သဒ္ဓဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် သောတဝိညာဏဓာတ်တည်း။
- (ဂ) ၁။ ဃာနပသာဒသည် ဃာနဓာတ်တည်း။
 ကျန် (၅၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကား ဃာနဓာတ် မဟုတ်ကုန်။
 ၂။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓဓာတ်တည်း။
 ၃။ ဃာနဓာတ်ကို မှီ၍ ဂန္ဓဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် ဃာနဝိညာဏဓာတ်တည်း။
- (ဃ) ၁။ ဇိဝှိပသာဒသည် ဇိဝှိဓာတ်တည်း။
 ကျန် (၅၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကား ဇိဝှိဓာတ် မဟုတ်ကုန်။
 ၂။ ရသာရုံသည် ရသဓာတ်တည်း။
 ၃။ ဇိဝှိ ဓာတ်ကို မှီ၍ ရသဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်တည်း။
- (င) ၁။ ကာယပသာဒသည် ကာယဓာတ်တည်း။
 ကျန် (၄၃)မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကား ကာယဓာတ် မဟုတ်ကုန်။
 ၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်တည်း။
 ၃။ ကာယဓာတ်ကို မှီ၍ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် ကာယဝိညာဏဓာတ်တည်း။
- (စ) ၁။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - သမ္ပဒိစ္ဆိုင်းဒွေသည် မနောဓာတ်တည်း။
 တစ်နည်း ဘဝင်သည် မနောဓာတ်တည်း။
 ၂။ စေတသိက် (၅၂)မျိုးနှင့် သုခုမရုပ် (၁၆)မျိုးသည် ဓမ္မဓာတ်တည်း။
 ၃။ မနောဓာတ်ကို အစွဲပြု၍ ဓမ္မဓာတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်သည် မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။

[မှတ်ချက် - အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ တိဟိတ်ပုထုဇန် အဆင့်တွင် ရရှိနိုင်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တို့မှာ -

၁။ အကုသိုလ်စိတ်	- ၁၂ မျိုး
၂။ သန္တိရဏစိတ်	- ၃ မျိုး
၃။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	- ၁ မျိုး
၄။ မဟာကုသိုလ်စိတ်	- ၈ မျိုး
၅။ မဟာဝိပါက်စိတ်	- ၈ မျိုး
၆။ ရူပါဝစရဈာန် (ကုသိုလ်)	- ၄ မျိုး (စတုတ္ထနည်း)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - နာမရူပဝဝတ္ထာန အခန်း

အားလုံးပေါင်းသော် - ၃၆ မျိုး

အကယ်၍ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ရူပါဝစရဈာန်ကို တက်ခဲ့သော် (၃၇)မျိုးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့တည်း။
အကယ်၍ သမာပတ် (၈)ပါးလုံးကို ရခဲ့သော် (၄၀) သို့မဟုတ် (၄၁)မျိုးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့တည်း။]

ဤသို့လျှင် ထိုထို ဓာတ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ကြည့်၍ -

- ၁။ စက္ခုဓာတ်, ရူပဓာတ်, စက္ခုဝိညာဏဓာတ် -
- ၂။ သောတဓာတ်, သဒ္ဓဓာတ်, သောတဝိညာဏဓာတ် -
- ၃။ ယာနဓာတ်, ဂန္ဓဓာတ်, ယာနဝိညာဏဓာတ် -
- ၄။ ဇိဝှိဓာတ်, ရသဓာတ်, ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ် -
- ၅။ ကာယဓာတ်, ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်, ကာယဝိညာဏဓာတ် -
- ၆။ မနောဓာတ်, ဓမ္မဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ် -

ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ (ဆိုကမ္မဋ္ဌာန်း မဟုတ်သည်ကိုကား သတိပြုပါ။)

ရုပ် - နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ

ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ -

- ၁။ စက္ခုဓာတ် ရူပဓာတ်, သောတဓာတ် သဒ္ဓဓာတ်, ယာနဓာတ် ဂန္ဓဓာတ်, ဇိဝှိဓာတ် ရသဓာတ်, ကာယဓာတ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်, (ဓမ္မဓာတ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သော) သုခုမရုပ် (၁၆)ပါးဟူသော ဓမ္မဓာတ်တို့ကား-
ရုပ်တရား -
- ၂။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်, သောတဝိညာဏဓာတ်, ယာနဝိညာဏဓာတ်, ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်, ကာယဝိညာဏဓာတ်, မနောဓာတ်, မနောဝိညာဏဓာတ်, စေတသိက် (၅၂)မျိုးဟူသော ဓမ္မဓာတ်တို့ကား - **နာမ်တရား**
ဤသို့လျှင် ရုပ်နှင့် နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄။)

အာယတန (၁၂) ပါးနည်းအားဖြင့် ရုပ်-နာမ် သိမ်းဆည်းပုံ

- (က) ၁။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနတည်း။
၂။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတနတည်း။
- (ခ) ၁။ သောတပသာဒသည် သောတာယတနတည်း။
၂။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓါယတနတည်း။
- (ဂ) ၁။ ယာနပသာဒသည် ယာနာယတနတည်း။
၂။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနတည်း။
- (ဃ) ၁။ ဇိဝှိပသာဒသည် ဇိဝှိယတနတည်း။
၂။ ရသာရုံသည် ရသာယတနတည်း။
- (င) ၁။ ကာယပသာဒသည် ကာယာယတနတည်း။
၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနတည်း။
- (စ) ၁။ လောကီဝိညာဏဓာတ် (၇)ပါးသည် မနာယတနတည်း။
၂။ စေတသိက် (၅၂)မျိုး, သုခုမရုပ် (၁၆)မျိုးဟူသော ဓမ္မာရုံသည် ဓမ္မာယတနတည်း။

စက္ခာယတန-ရူပါယတန၊ သောတာယတန-သဒ္ဓါယတန၊ ဃာနာယတန-ဂန္ဓာယတန၊ ဇိဝှါယတန-ရသာယတန၊ ကာယာယတန-ဖောဠဗ္ဗာယတန၊ သုခုမရုပ် (၁၆)ပါး ဟူသော ဓမ္မာယတနတို့ကား - **ရုပ်တရား**

မနာယတနနှင့် (စေတသိက် - ၅၂ - မျိုးဟူသော) ဓမ္မာယတနတို့ကား - **နာမ်တရား**

ဤသို့လျှင် ရုပ်-နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ရုပ်-နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၄-၂၂၅။)

ဤ၌လည်း ဆိုကမ္မဋ္ဌာန်း မဖြစ်ဖို့ကား အရေးကြီးလှ၏။ ယင်းအာယတနတို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရှုရန်သာ ညွှန်ကြားနေခြင်း ဖြစ်သည်ကို သဘောပေါက်ပါ။ ဤသိမ်းဆည်းနည်းကား ဓာတ် (၁၈) ပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါးတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း၌ သိမ်းဆည်းနည်း ဖြစ်သည်။ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ အနုစိတ် သိမ်းဆည်း ပုံစနစ်ကို မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အာယတန (၄)ပါး၊ ဓာတ် (၄)ပါး သိမ်းဆည်းပုံစနစ် ဖြစ်သည်။

တစ်နည်း ဓာတ် - အာယတနတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ

တထာ စက္ခူ စက္ခာယတနံ၊ ရူပံ ရူပါယတနံ၊ ဒဿနံ မနာယတနံ၊ ဝေဒနာဒယော သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဓမ္မာယတနံ။ ဧဝမေတေသံ စတုန္တံ အာယတနာနံ သမဝါယေ အာလောကနဝိလောကနံ ပညာယတိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အာလောကေတိ၊ ကော ဝိလောကေတိ။ တထာ စက္ခူ စက္ခုဓာတု၊ ရူပံ ရူပဓာတု၊ ဒဿနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတု၊ တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာဒယော ဓမ္မဓာတု။ ဧဝမေတေသံ စတုန္တံ ဓာတူနံ သမဝါယေ အာလောကနဝိလောကနံ ပညာယတိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အာလောကေတိ၊ ကော ဝိလောကေတိ။

(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)

= တည့်တည့် ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ ကြည့်ရာ၌ -

၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကား စက္ခာယတန -

၂။ ရူပါရုံကား ရူပါယတန -

၃။ မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်ကား မနာယတန -

၄။ ဖဿ-ဝေဒနာ-သညာ-စေတနာ-ဧကဂ္ဂတာ-ဇီဝိတ-မနသိကာရ ဟူသော ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ် တရားစုတို့ကား ဓမ္မာယတန -

ဤသို့လျှင် ဤအာယတန (၄)ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုတည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ် မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်သနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်သနည်း၊ (တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် မရှိသည်သာတည်း - ဟူလိုသည်။) တစ်ဖန် အလားတူပင် -

၁။ စက္ခုပသာဒကား စက္ခုဓာတ် -

၂။ ရူပါရုံကား ရူပဓာတ် -

၃။ မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်ကား စက္ခုဝိညာဏ်ဓာတ် -

၄။ ဖဿ စသော ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကား ဓမ္မဓာတ် -

ဤသို့လျှင် ဤဓာတ် (၄)ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်လတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်သနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ကြည့်သနည်း။ (တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် မရှိသည်သာတည်း ဟူလိုသည်။) (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၁။)

ဤအဋ္ဌကထာ အဖွင့်များကား အရိပ်ပြလျှင် အကောင်ထင်အောင် အကောင်မြင်အောင် တတ်သိနားလည်ရမည့် ဥပလက္ခဏာနည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသော အဖွင့်များ ဖြစ်ကြ၏။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဇယားများကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ သတိပြုကြည့်ပါ။ ရုပ်-နာမ်ခွဲပုံကို ပြန်လည်၍ သတိပြုကြည့်ပါ။ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာတွင် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏအခိုက်ဝယ် အာယတန (၄)ပါး၊ ဓာတ် (၄)ပါးတို့ ရူပါရုံကို မြင်ခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။

စက္ခုဝိညာဏ်သည် မိမိရှေးက ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မပါဘဲလည်း မဖြစ်နိုင်။ တစ်ဖန် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပါက ဝီထိစိတ်အစဉ်သည် စက္ခုဝိညာဏ်တွင်သော်လည်းကောင်း သမ္ပဋိစ္ဆိင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ သန္တိရဏာ တွင်သော်လည်းကောင်း အကြား၌ တန်ဖျက်သွားခြင်း မည်သည် မရှိ၊ အနည်းဆုံး ဝုဋ္ဌောတိုင်အောင်ကား ဖြစ်ရ၏။ ဤသည်မှာလည်း အာရုံက အားနည်းသော ပရိတ္တာရုံဖြစ်ပါမှ ဝုဋ္ဌောတွင် စိတ်အစဉ် ရပ်၍ ဘဝင်ကျသွားခြင်း ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အာရုံသည် မဟန္တာရုံ ဖြစ်က ဇောတိုင်အောင်၊ အတိမဟန္တာရုံဖြစ်က တဒါရုံတိုင်အောင် ဆက်လက်၍ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။

သို့အတွက် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏ၌ အာယတန (၄)ပါး၊ ဓာတ် (၄)ပါး ထင်ရှား ဖြစ်သကဲ့သို့ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း၊ သန္တိရဏာ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံ - အသီးအသီး၌လည်း အာယတန (၄)ပါးစီ၊ ဓာတ် (၄)ပါးစီပင် အသီးအသီး ရှိပေသည်။ နမူနာ အနည်းငယ် ဆိုပေအံ့။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ္တက္ခဏ၌ -

- ၁။ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကား ဓမ္မာယတန -
- ၂။ ရူပါရုံကား ရူပါယတန -
- ၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကား မနာယတန -
- ၄။ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုကား ဓမ္မာယတန -
- ၁။ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကား ဓမ္မဓာတ် -
- ၂။ ရူပါရုံကား ရူပဓာတ် -
- ၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကား မနောဓာတ် -
- ၄။ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုကား ဓမ္မဓာတ် -

ဤသို့ အာယတန (၄)ပါး ဓာတ် (၄)ပါး အသီးအသီး ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဟဒယဝတ္ထုနှင့် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့မှာ ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်ချည်း ဖြစ်ကြသဖြင့် မျိုးတူရာ ပေါင်းစုလိုက်သော် အာယတန (၃)ပါး ဓာတ် (၃)ပါးပင် ဖြစ်သည်။ ကျန်ဝီထိစိတ်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါလေ။ နည်းသည် ဖြစ်စေ များသည် ဖြစ်စေ ယှဉ်ဖက်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစု မှန်သမျှသည် ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်ချည်းသာတည်း။

ထူးခြားမှု အနည်းငယ်ကား ရှိသေး၏ - သမ္ပဋိစ္ဆိင်းသည် မနာယတန အမည်ရသော်လည်း ဓာတ်အနေ အားဖြင့်မူ မနောဓာတ်သာ အမည်ရ၏။ မနောဝိညာဏဓာတ် အမည်မရပေ။ ကျန်ဝီထိစိတ်တို့ကား မနာယတန

လည်း အမည်ရ၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်လည်း အမည်ရ၏ဟု မှတ်ပါ။ ဉာဏ်နုသုတ္တံအတွက် နာမ်တရား (၃၄)လုံး ပါဝင်သော ဇောစိတ္တက္ခဏတစ်ခုကို ပုံစံအဖြစ် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဇောစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ -

- ၁။ မှီရာဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကား - ဓမ္မာယတန (= ဓမ္မဓာတ်)
- ၂။ ရူပါရုံကား - ရူပါယတန (= ရူပဓာတ်)
- ၃။ ကုသိုလ်ဇောဝိညာဏ်ကား - မနာယတန (= မနောဝိညာဏဓာတ်)
- ၄။ ယှဉ်ဖက်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစု (၃၃) ကား - ဓမ္မာယတန (= ဓမ္မဓာတ်)

ဤသို့လျှင် အာယတန (၄)ပါး ဓာတ် (၄)ပါးကို သဘောပေါက်ပါလေ။ တစ်နည်းဆိုရသော် - ဟဒယ ဝတ္ထုနှင့် စေတသိက်တရားတို့ကို ဓမ္မာယတနချင်း တူညီ၍ ပေါင်းခဲ့သော် အာယတန (၃)ပါး ဓာတ် (၃)ပါးတို့ တည်း။ ဤသို့လျှင် ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အာယတန (၄)ပါး ဓာတ် (၄)ပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဝိထိစဉ်အတိုင်း အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ သိမ်းဆည်းပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း အတန်းလိုက် ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိ တို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းနိုင်သော အခါ ပုံစံတူပင် သိမ်းဆည်းပါ။

တစ်နည်း သိမ်းဆည်းလိုသော် အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အာယတန (၄)ပါး၊ ဓာတ် (၄)ပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားမှု အောင်မြင်ပါက တစ်တန်းလုံးကို တိုးလျှိုးပေါက် သိမ်းဆည်းလိုကလည်း သိမ်းဆည်းနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ရူပါရုံလိုင်း အကောင်းအုပ်စုဇယား ပထမအတန်း ဆိုကြစို့ - ပဉ္စဒွါရာ-ဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း၊ သန္တရဏ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂)ကြိမ် - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂)ကြိမ် - ဟု အသီးအသီး ရှိကြရာ ယင်းဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ -

- ၁။ မှီရာဝတ္ထုရုပ် သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ ဓမ္မာယတန၊ စက္ခာယတန၊ ဓမ္မာယတန ဓမ္မာယတန . . . ဟု လည်းကောင်း
- ၂။ ရူပါရုံကို အာရုံယူ၍ ရူပါယတန ရူပါယတန . . . ဟုလည်းကောင်း
- ၃။ အသိစိတ် အသီးအသီးကို အာရုံယူ၍ မနာယတန မနာယတန . . . ဟုလည်းကောင်း
- ၄။ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကို အာရုံယူ၍ ဓမ္မာယတန ဓမ္မာယတန . . . ဟုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းပါ။

ဤသို့လျှင် တစ်တန်း တစ်တန်း၌ (၄)ခါစီ အတန်းပေါက် သိမ်းဆည်းပါ။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့၌ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရားစုတို့မှာ စက္ခုဝတ္ထုရုပ်ကို မှီကြ၍ ကြွင်းကျန်သော ဝိထိစိတ် အားလုံးတို့က ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ် အမည်ရသော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ကြသည်။ သို့အတွက် မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့၌ ဓမ္မာယတနမှာ ကျန်ဝိထိ စိတ်တို့အတွက် ဖြစ်၍ စက္ခာယတနမှာ စက္ခုဝိညာဏ်အတွက်ဟု မှတ်ပါ။ အလားတူပင် ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းဖြင့် သိမ်းဆည်းပုံ အမြွက်ကိုလည်း ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ - စက္ခုဒွါရဝိထိ မနောဒွါရဝိထိစိတ်တို့၏။ -

- ၁။ မှီရာဝတ္ထုရုပ် သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ ဓမ္မဓာတ်၊ စက္ခုဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ် ဓမ္မဓာတ် . . . ဟုလည်းကောင်း
- ၂။ အာရုံရုပ် သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ ရူပဓာတ် ရူပဓာတ် . . . ဟုလည်းကောင်း
- ၃။ အသိစိတ် အသီးအသီးကို အာရုံယူ၍ မနောဓာတ်၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ် . . . ဟုလည်းကောင်း

၄။ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစု အသီးအသီးကို အာရုံယူ၍ ဓမ္မဓာတ် ဓမ္မဓာတ် . . . ဟု လည်းကောင်း သိမ်းဆည်းပါ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဋိစိုက်တို့ကား မနောဓာတ်၊ စက္ခုဝိညာဏ်ကား စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ ကျန်ဝီထိ စိတ်အားလုံးတို့ကား မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ စေတသိက်တို့ကို ရှုရာ၌ ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသော စေတသိက် အသီးအသီးကို ယှဉ်တွဲဖြစ်သည့် စေတသိက်အလိုက် ခြုံငုံ၍ ဓမ္မာယတန သို့မဟုတ် ဓမ္မဓာတ်ဟု သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်သည်။

ရူပါရုံလိုင်း၌ အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်း၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ကျန်သဒ္ဓါရုံလိုင်း စသည်တို့၌ နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းပါလေ။ ဤနည်း၌ အာယတနနှင့် ဓာတ်တို့၌ သိမ်းဆည်းပုံ အခြင်းအရာချင်း တူညီလျက်ပင် ရှိ၏။

အရည၊ ရုက္ခမူလ၊ သုညာဂါရဟု ဘုရားရှင် သတ်မှတ်ပေးထားတော်မူသော ဆိတ်ငြိမ်ရာ တောကျောင်း တောင်ကျောင်း စသည်တို့၌ တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်း မွေ့လျော် နေစံပျော်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ် ထားအပ်သော စိတ်ထားရှိလျက် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရ အာရုံတို့၌ မမေ့ပျောက်သော သတိဟူသော အပ္ပမာဒတရား လက်ကိုင်ထားလျက် “အရိုး ကြွင်းစေ၊ အရေ ကြွင်းစေ၊ အကြော ကြွင်းစေ၊ အသားအသွေးတွေ အကုန် ခန်း- ခြောက်ချင် ခန်းခြောက်ပါစေ၊ ယောက်ျားမြတ်တို့၏ ဇွဲ လုံ့လ ဝီရိယဖြင့် ရနိုင်သည့် အရာမှန်ပါက ငါသည် နောက်သို့ ဘယ်သောအခါမျှ မဆုတ်ပေအံ့”ဟု ဤသို့ မြဲမြံသော သမ္ပပ္ပဓာန် လုံ့လ ဝီရိယ ခြံရံလျက် အပြင်း- အထန် ကြိုးစား အားထုတ်သင့်သော အရာဌာနမျိုးပင် ဖြစ်ပေသည် - သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့ . . .

ယခုတစ်ဖန် ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းဖြင့် သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ရှေးဦးစွာ ခန္ဓာနှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာအကြောင်းကို တင်ပြအပ်ပါသည်။ -

ခန္ဓသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ပဉ္စ ဘိက္ခဝေ ခန္ဓေ ဒေသေဿာမိ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓေ စ၊ တံ သုဏာယ။ ကတမေ စ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ?-

၁။ ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပက္ခန္ဓော။

၂။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ ။ ပ ။

၃။ ယာ ကာစိ သညာ ။ ပ ။

၄။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ ။ ပ ။

၅။ ယံ ကိဉ္စိ ဝိညာဏံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ ကတမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။

ကတမေ စ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ -

၁။ ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓော။

၂။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ ။ ပ ။

၃။ ယာ ကာစိ သညာ။ ပ ။

၄။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ ။ ပ ။

၅။ ယံ ကိဉ္စိ ဝိညာဏံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒုရေ သန္တိကေ ဝါ။ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာတိ။ (သံ-၂-၃၉။)

ရဟန်းတို့ . . . ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း ဟောပြတော်မူပေအံ့ - ထိုတရားကို နာယူကြကုန်လော့ -

ရဟန်းတို့ ခန္ဓာ (၅) ပါးတို့ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း၊ ရဟန်းတို့ . . .

၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်း ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော = ဩဠာရိကမူလည်း ဖြစ်သော သိမ်မွေ့နူးညံ့သော = သုခမမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သည်မူလည်း ဖြစ်သော မွန်မြတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ (ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်နှင့်) ဝေးသည်မူလည်း ဖြစ်သော (ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်နှင့်) နီးသည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားအပေါင်းသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။

၂။ ပ ။ အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရား အပေါင်းသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏။

၃။ ပ ။ အလုံးစုံသော သညာတရား အပေါင်းသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏။

၄။ ပ ။ အလုံးစုံသော စေတသိက် သင်္ခါရတရား အပေါင်းသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။

၅။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်း ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော သိမ်မွေ့နူးညံ့သည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သည်မူလည်း ဖြစ်သော မွန်မြတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ဝေးသည်မူလည်း ဖြစ်သော နီးသည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရားအပေါင်းသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤသည်တို့ကို ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း? ရဟန်းတို့ . . .

၁။ အာသဝေါတရား (၄)ပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါ့ဟာ”ဟု စွဲယူအပ်သော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တမူလည်း ဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော = ဩဠာရိကမူလည်း ဖြစ်သော သိမ်မွေ့နူးညံ့သော = သုခမမူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့သည်မူလည်း ဖြစ်သော မွန်မြတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း၊ (အသိဉာဏ်နှင့်) ဝေးသည်မူလည်း ဖြစ်သော (အသိဉာဏ်နှင့်) နီးသည်မူလည်း ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်တရားသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ အာသဝေါတရား (၄)ပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါ့ဟာ”ဟူ၍ စွဲယူအပ်သော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဤအလုံးစုံသော ရုပ်တရားအပေါင်းသည် ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

- ၂။ ပ ။ အလုံးစုံသော ဝေဒနာတရား အပေါင်းသည် ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
၃။ ပ ။ အလုံးစုံသော သညာတရား အပေါင်းသည် သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
၄။ ပ ။ အလုံးစုံသော စေတသိက် သင်္ခါရတရား အပေါင်းသည် သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
၅။ ပ ။ အလုံးစုံသော ဝိညာဏ်တရား အပေါင်းသည် ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

(သံ-၂-၃၉၊ ခန္ဓသုတ္တန်။)

ခန္ဓာနှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ

ဆဋ္ဌေ ရူပက္ခန္ဓော ကာမာဝစရော၊ စတ္တာရော ခန္ဓာ စတုဘူမကာ။ ပ ။ ဣဓာပိ ရူပက္ခန္ဓော ကာမာဝစရော၊ အဝသေသာ တေဘူမကာ ဝိပဿနာစာရဝသေန ဝုတ္တာ။ ဧဝမေတ္ထ ရူပံ ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓေသု ပဝိဋ္ဌံ၊ သာသဝရာ-သဋ္ဌေန ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု။ ဝေဒနာဒယော သာသဝိပိ အတ္ထိ၊ အနာသဝိပိ အတ္ထိ။ တေ ရာသဋ္ဌေန သဗ္ဗေပိ ခန္ဓေသု ပဝိဋ္ဌာ၊ တေဘူမကာ ပနေတ္ထ သာသဝဋ္ဌေန ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ပဝိဋ္ဌာတိ။ (သံ-ဋ-၂-၂၄၉။)

၁။ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့တွင် ရူပက္ခန္ဓာကား ကာမာဝစရတရားတည်း။ ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့ကား ကာမ-ရူပ-အရူပ-လောကုတ္တရာ ဟူသော ဘုံ (၄)ပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့တည်း။ လောကီ ဖြစ်စေ လောကုတ္တရာ ဖြစ်စေ ခန္ဓာဖွဲ့၍ ရကောင်းသမျှ တရားများကို အားလုံး သိမ်းကြီး၍ ပြတော်မူခြင်းငှာ ဤပထမ ခန္ဓဒေသနာတော်ကို ဟောပြတော်မူသည်။

၂။ ဒုတိယ ဟောတော်မူအပ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဒေသနာတော်၌ - ရူပက္ခန္ဓာကား ကာမာဝစရတရားတည်း။ ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့ကား ကာမ-ရူပ-အရူပ ဟူသော ဘုံ (၃)ပါးအတွင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော တေဘူမကတရားတို့တည်း။ ဝိပဿနာစာရဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို တစ်ဖန် ဟောကြားတော်မူပြန်သည်။

ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသည့် အခါ၌ကား တိဟိတပုထုဇန် အဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖို့ လောကုတ္တရာ စိတ်စေတသိက် ဟူသော လောကုတ္တရာခန္ဓာတို့သည် မိမိ မရရှိသေးသော တရားတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ရကား လောကုတ္တရာခန္ဓာများကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာ မစီးဖြန်းနိုင်။

လောကုတ္တရာ တရားထူး တရားမြတ်ကို ရရှိတော်မူပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့သည်ကား မိမိတို့ ရရှိထားသည့် လောကုတ္တရာတရားများကို အာရုံပြုနိုင်ကြ၏၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ကြ၏။ သို့သော် လောကုတ္တရာ စိတ်စေတသိက်တို့သည် -

တိဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တိဏိ၊ ဥပ္ပါဒေါ ပညာယတိ၊ ဝယော ပညာယတိ၊ ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ။ (အံ-၁-၁၅၀။)

ဟူသော သင်္ခတသုတ္တန် ဒေသနာတော်နှင့် အညီ ဖြစ်မှု တည်မှု ပျက်မှု = ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော သင်္ခတလက္ခဏာ (၃)ပါး ထင်ရှားရှိသောကြောင့် သင်္ခတတရားတို့လည်း ဖြစ်ကြ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာ တည်နေသော - ဓမ္မဌိတိ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့က အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာရသော တရားတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကလည်း သိစရာ မျက်မှောက်ပြုစရာ အာရုံအဖြစ် ရပ်တည်၍ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော တရားတို့သာ ဖြစ်-

ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့လည်း ဖြစ်ကြ၏။ သို့အတွက် အနိစ္စတရား ဒုက္ခတရား အနတ္တတရားတို့လည်း မှန်ကြ၏။

သို့သော် ယင်း လောကုတ္တရာ စိတ်-စေတသိက်တို့သည် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တတရားစုတွင် အကျုံးဝင်သော သင်္ခါတတရား သင်္ခါရတရားများပင် ဖြစ်လင့်ကစား၊ မဂ်တရားတို့ကား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း = နိဗ္ဗာနိကတရားကောင်း ဖြစ်နေကြ၏။ ဖိုလ်တရားတို့ကလည်း အသင်္ခါတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏ သန္တိသုခ = အငြိမ်းဓာတ် ချမ်းသာထူးကြီးကို ဒိဌဓမ္မ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏ အဖြစ်၌ပင် ခံစား စံစားဖို့ရန် အကြောင်း အကောင်းချည်း ဖြစ်နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း လောကုတ္တရာ စိတ်-စေတသိက်တို့ကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တဟု ဝိပဿနာ ရှုသော်လည်း နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့ရန် မဟုတ်ချေ။ သံသရာဝဋ် ဆင်းရဲဒုက္ခတရားများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော လောကီ စိတ်-စေတသိက်-ရုပ်တို့ကိုသာ အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပါမှသာလျှင် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တသဘောတို့လည်း ပေါ်လောကြီးထင်နိုင်မည်။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ အမည်ရသည့် ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၌ လှလှကြီး ဝဝကြီး ငြီးငွေ့သည့် နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြမည်။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုသည့်အခါ လောကီခန္ဓာများကိုသာလျှင် ရှုရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာရှုဖို့ရန် ရည်သန်တော်မူ၍ လောကီသက်သက် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒေသနာတော်ကို တစ်ဖန် ဟောတော်မူရပြန်သည်။

ရုပ်တရားသည် အပေါင်းအစုဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ခန္ဓာတို့၌လည်း အကျုံးဝင်၏။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော အပေါင်းအစုဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌လည်း အကျုံးဝင်၏။

ဝေဒနာစသည့် နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့သည်ကား အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာတို့လည်း ရှိကုန်၏။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ မဟုတ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့လည်း ရှိကုန်၏။ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့ကား အပေါင်းအစုဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ခန္ဓာတို့၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ယင်းခန္ဓာ (၄)ပါး၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော လောကီ စိတ်-စေတသိက်တို့ကား အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်ကြ၏။ လောကုတ္တရာ စိတ်-စေတသိက်တို့ကား အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ မဟုတ်ကြကုန်။

ကာမ-ရူပ-အရူပ တည်းဟူသော ဘုံသုံးပါး အတွင်း၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော လောကီ စိတ်-စေတသိက် ဖြစ်ကြကုန်သော - ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့ကား အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။

ထိုဘုံသုံးပါး အတွင်း၌ အကျုံးဝင်ကြကုန်သော လောကီ စိတ်-စေတသိက်-ရုပ်တရားတို့တွင် -

- ၁။ ရုပ် (၂၈)ပါးသည် ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၂။ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၃။ သညာစေတသိက်သည် သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၄။ ကျန် စေတသိက် (၅၀)သည် သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၅။ အသိစိတ် အားလုံးသည် ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

[မှတ်ချက်] - ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးကို တစ်ခါတစ်ရံ ခေါ်ဝေါ်လွယ်ကူစေရန် ရူပက္ခန္ဓာ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်ဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ ထိုသို့ အသုံးအနှုန်းများကို တွေ့ရှိပါက ဝိပဿနာ

ဉာဏ်၏ အရှုအာရုံဖြစ်ကြသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကိုသာ ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ တစ်ဖန် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ လောကီစိတ်ဟု ဆိုထားသော်လည်း အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ခွင့်ရှိသော လောကီစိတ်များ ကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။ စေတသိက်တို့မှာလည်း ယင်းစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကိုသာ ဆိုလိုသည် ဟုလည်း မှတ်သားပါလေ။]

နာမ်-ရုပ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားပါ

ဣတိ ရူပက္ခန္ဓာ ရူပံ၊ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ နာမန္တိ ဧဝမေကော ပဉ္စက္ခန္ဓဝသေန နာမရူပံ ဝဝတ္ထု-ပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၅။)

၁။ ရူပက္ခန္ဓာက ရုပ်တရား၊

၂။ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးက နာမ်တရား -

ဤသို့လျှင် “ရုပ်တရား နာမ်တရား”ဟု ရုပ်-နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။ ဤကား ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းဖြင့် ရုပ်-နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပုံတည်း။ ဤနည်းမှာ ရုပ်တရားအားလုံးကိုလည်းကောင်း၊ လောကီနာမ်ခန္ဓာအားလုံးကို လည်းကောင်း ခြုံ၍ သိမ်းဆည်းသော နည်းတည်း။

၁။ အရူပသမ္ပုဏ္ဏာ = နာမ်တရား၌ အသိဉာဏ် မသန့်ရှင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်

၂။ သံခိတ္တရူပံ = အကျဉ်း နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်

၃။ တိက္ခပညဝါ = ဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ် -

ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဤခန္ဓဒေသနာနည်းဖြင့် ဝိပဿနာရှုရန် ဟော-ကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ ခြုံ၍ သိမ်းဆည်းသော နည်းမှာ ဉာဏ်ထက်မြက်ပါမှ အောင်မြင်မှု ရရှိနိုင်သည်။ ဉာဏ်နံ့သူတို့ အတွက် အောက်ပါ ရူက္ခက်တစ်မျိုးကို ထပ်မံ၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အသေးစိတ် ခွဲ၍ ရှုပုံ - ခန္ဓာ (၅) ပါးနည်း

ဧတ္ထ ဟိ စက္ခု စေဝ ရူပဉ္စ ရူပက္ခန္ဓော၊ ဒဿနံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ တံသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ သညာ သညာက္ခန္ဓော၊ ဖဿာဒိကာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ ဧဝမေတေသံ ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ သမဝါယေ အာလောကန-ဝိလောကနံ ပညာယတိ။ တတ္ထ ကော ဧကော အာလောကေတိ၊ ကော ဝိလောကေတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၇-၂၆၈။)

= ပဉ္စဒွါရဝိသိယံ စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခန္ဓာအခိုက်၌ -

၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့် ရူပါရုံက ရူပက္ခန္ဓာ၊

၂။ မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊

၃။ ထိုဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊

၄။ သညာက သညာက္ခန္ဓာ၊

၅။ ဖဿ စသော စေတသိက် (၅)လုံးက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ -

ဤသို့လျှင် ဤခန္ဓာ(၅)ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် တည့်တည့်ကြည့်ခြင်း စောင်း-ဝှဲကြည့်ခြင်းသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းဝှဲကြည့်ရာ၌ အဘယ်မည်သော

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် တည့်တည့်ကြည့်သနည်း၊ အဘယ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စောင်းငဲ့ ကြည့်သနည်း၊ (တည့်တည့်ကြည့်သော စောင်းငဲ့ကြည့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ယောက် မည်သည် မရှိ၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသာ ဖြစ်၏ ဟုလိုသည်။)

အထက်တွင် အကြိမ်ကြိမ် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း စက္ခုဝိညာဏ်သည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မပါဘဲလည်းကောင်း၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော မပါဘဲလည်းကောင်း၊ မဟန္တာရုံဖြစ်ပါက ဇော မပါဘဲလည်းကောင်း၊ အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်က ဇော-တဒါရုံ မပါဘဲလည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိသဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏအခိုက်၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ရှုကွက်ထုတ်၍ အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် ဖော်ပြခြင်းသည် ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနည်းအားဖြင့် နည်းပေး လမ်းပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့အတွက် စက္ခုဝိညာဏ်၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရသကဲ့သို့ -

- ၁။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊
 - ၂။ သမ္ပဋိစ္စိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊
 - ၃။ သန္တီရဏ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊
 - ၄။ ဝုဋ္ဌော၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊
 - ၅။ ဇော အသီးအသီး၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး စီ၊
 - ၆။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး စီ၊
- တစ်ဖန် မနောဒွါရဝိထိ (နောက်လိုက် မနောဒွါရဝိထိများဝယ်)
- ၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊
 - ၂။ ဇော အသီးအသီး၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး စီ၊
 - ၃။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး စီ -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် စက္ခုဒွါရဝိထိနှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသော မနောဒွါရဝိထိတို့၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ခန္ဓာ (၅)ပါးစီကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သောတဒွါရဝိထိ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

ကောင်းသော ခန့်ခံတစ်ခု

ဤသို့ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း အတန်းလိုက် သိမ်းဆည်းခြင်းမှာ ပို၍ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်းသည်ကို တွေ့ရ၏။ ရူပါရုံလိုင်း အကောင်းအုပ်စု နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဇယားကို ပြန်ကြည့်ပါ။ နာမ်တရား (၃၄)လုံး ပါဝင်သော မဟာကုသိုလ်ဇောစောသည့် စက္ခုဒွါရဝိထိနှင့် မနောဒွါရဝိထိတို့ ဆိုကြပါစို့။ ဇယားတွင် ပထမဆုံးအတန်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ ယင်း စက္ခုဒွါရဝိထိ-မနောဒွါရဝိထိတို့၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)တို့နှင့် ရူပါရုံကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်း၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ - **ရုပ်-ရုပ်** ဟုလည်းကောင်း
- ၂။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာတိုင်းကို အာရုံယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ - **ဝေဒနာ-ဝေဒနာ** ဟုလည်းကောင်း
- ၃။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်သော သညာတိုင်းကို အာရုံယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ - **သညာ-သညာ** ဟုလည်းကောင်း

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - နာမရူပဝဂ္ဂတ္ထာန အခန်း

၄။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ-သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်အားလုံးကို ခြုံ၍ အာရုံယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ - **သင်္ခါရ-သင်္ခါရ** ဟုလည်းကောင်း

၅။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပါဝင်သော စိတ်တိုင်း စိတ်တိုင်းကို အာရုံယူ၍ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ **ဝိညာဏ်-ဝိညာဏ်** ဟုလည်းကောင်း -

ဤသို့ အသီးအသီး သိမ်းဆည်းပါလေ။ ရူပါရုံလိုင်း၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းပါ။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။

မြင်လျှင် ဘာကို ရှုရမည်နည်း

ဤအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤအထက်ပါ မေးခွန်းကို ဖြေဆိုနိုင် လောက်ပြီ။ အကယ်၍ မဖြေနိုင်သေးပါဟုဆိုလျှင် အဖြေမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ရူပါရုံကို မြင်ခိုက်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော စက္ခုဒွါရဝီရိယံ ရူပါရုံကို ဆက်လက် အာရုံယူနေကြကုန် သော မနောဒွါရဝီရိယံတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ -

၁။ အာယတနဒေသနာတော်နည်း အရ - **အာယတန (၄) ပါးစီ**

၂။ ဓာတု ဒေသနာတော်နည်း အရ - **ဓာတ် (၄) ပါးစီ**

၃။ ခန္ဓဒေသနာတော်နည်း အရ - **ခန္ဓာ (၅) ပါးစီ -**

ဤသို့သော ရုပ်-နာမ် ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွား ရမည်။ ဤကား အဖြေတည်း။ ဤအဖြေမှာ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း = ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းပိုင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဖြေဆို ထားသော အဖြေသာ ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိပါက ယင်းစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါမူ ယင်းစက္ခုဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော ပရမတ္ထဓာတ်သားခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၌ ပရမတ္ထ တရားလုံးတိုင်း တရားလုံးတိုင်းကို လက္ခဏာ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းရဦးမည် ဖြစ်သည်။ (လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

တစ်ဖန် အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိပါမူကား ယင်းစက္ခုဒွါရဝီရိယံ၊ မနောဒွါရဝီရိယံတို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော - **ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်**တို့ကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း ပွားများရမည် ဖြစ်-ပေသည်။ (ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။) ကြားခိုက် စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါလေ။

ဤကား မြင်ခိုက် ကြားခိုက် စသည်တို့၌ မည်သည့် အဆင့်၌ မည်ကဲ့သို့သော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို မည်သို့ မည်ပုံ သိမ်းဆည်းရမည် ရှုပွားရမည်ဟု ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ပါဠိတော်-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၏ အဆိုအမိန့်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

သဗ္ဗညု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ တရားစစ် တရားမှန်ကိုသာ လိုလားတောင့်တလျက် ရှိသော၊ ဤဘဝ မှာပင် အသင်္ခါတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန် အစစ်ကြီးကိုသာ မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက် ထွင်းဖောက်သိမြင်လိုသော၊

အပါယ် ဘေးဆိုးကြီးမှ ကျွတ်လို လွတ်လိုသော၊ အိုဘေးဆိုးကြီး နာဘေးဆိုးကြီး သေဘေးဆိုးကြီးမှ အပြီးတိုင် ထွက်မြောက်လိုသော အသင် ယောဂါဝစရသူတော်စင်အဖို့ ဤအထက်ပါ ညွှန်ကြားချက်တို့ကား ရှိသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့် ရွှေပေလွှာတို့သာ ဖြစ်ကြပေသည်ဟု နှလုံးပိုက်တော်မူပါလေ။

အဘိဓမ္မာကို ပယ်သူဟူသည်

အဘိဓမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟေန္တော ဣမသ္မိံ ဇိနစက္ကေ ပဟာရံ ဒေတိ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ပဋိဗ္ဗာဟတိ၊ သတ္ထု ဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ ပဋိနိဝတ္တေတိ၊ သောတုကာမံ ပရိသံ ဝိသံဝါဒေတိ၊ အရိယမဂ္ဂေ အာဝရဏံ ဗန္ဓတိ။ အဋ္ဌာရသသု ဘေဒကရဝတ္ထုသု ဧကသ္မိံ သန္တိဿတိ၊ ဥက္ခေပနိယကမ္မတဇ္ဇနိယကမ္မာရဟော ဟောတိ။ တံ တံ ကမ္မံ ကတွာ ဥယျောဇေတဗ္ဗော “ဂစ္ဆ ဝိယာသာဒေါ ဟုတွာ ဇီဝိဿတိ”တိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ စကားရပ်တို့ကား အဘိဓမ္မာကို ဘုရားဟော မဟုတ်ပါဟု ငြင်းပယ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာ၌ ဟောကြားထားသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်ဟူကုန်သော ရုပ် ပရမတ် နာမ်ပရမတ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုဖို့ မလိုဟု ယူဆနေကြသော သူတော်ကောင်းတို့အတွက်လည်းကောင်း သတိပေးထားသော စကားရပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းအဋ္ဌကထာစကားရပ်၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

အဘိဓမ္မာကို ဘုရားဟော မဟုတ်ပါဟု အဘိဓမ္မာကို တားမြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဘိဓမ္မာ၌လာသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သစ္စာဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ်တို့ကို ဝိပဿနာ မရှုသင့်ကြောင်း ရှုဖို့ မလိုကြောင်း ပြောကြားလျက် အဘိဓမ္မာကို တားမြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမသာသနာ တော်တည်းဟူသော မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို ပုတ်ခတ်စော်ကားခြင်းကို ပေးရာ ရောက်၏။ ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကို တားမြစ်ရာ ရောက်၏။ ဘုရားရှင်၏ အလွန်ရဲရင့်သော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော် မြတ်ကို ဆုတ်နစ်စေ၏။ အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ကြားနာခြင်းငှာ ကျင့်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူတော်ကောင်း ပရိသတ်ကို အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေ၏။ (= အဘိဓမ္မာ၌လာသော ရုပ်နာမ်တို့ကား သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်၊ သဗ္ဗညု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာ ဖြစ်၏။ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်ကြီးတို့၏ အရာသာ ဖြစ်၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာကို ကြားနာခြင်းငှာ ကျင့်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူတော်ကောင်းပရိသတ် ကို အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေ၏။) အရိယာ သူတော်ကောင်း ဖြစ်ကြောင်း လမ်းစဉ်၌ ပိတ်ဆီးကြောင်း ဖြစ်သော စည်းရိုးကြီးကို ကာရံ ဖွဲ့ချည်ထားရာ ရောက်၏။ သံယာကွဲပြားကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော ဘေဒကရ ဝတ္ထုတို့တွင် တစ်ခုခုကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏။

ထိုရဟန်းတော်ကို သံယာတော်က ကံကြီး ကံငယ် အသွယ်သွယ်တို့၌ ပစ်ပယ်ထားရန် သံယာဘောင်မှ နှင်ထုတ်ခြင်း = ဥက္ခေပနိယကံကို ပြုထိုက်၏။ သံယာတော်၏ ခြိမ်းချောက်မှုကို ခံရသော တဇ္ဇနိယကံကို ပြုထိုက်၏။ (ဗုဒ္ဓဘာသိတ အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ဟု ငြင်းခုံခြင်းသည် ဝိဝါဒ မည်၏။ “ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ သည် လူသားတို့အတွက် အကျိုးကျေးဇူး တစ်စုံ တစ်ရာကို မပြုနိုင်၊ သာဝကတို့သည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၌ လာသော ရုပ် နာမ် ပရမတ်တို့ကို ရှုလို့ မရနိုင်၊ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟူသော အလွန် တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ အတွင်းဝယ် ကုဋေတစ်သိန်းမက ဖြစ်ပျက်သွားသော ဒီဇာန်တရားတွေကို ဘယ်လို လုပ် ရှုမလဲ” - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကုဋေတစ်သိန်းနှင့် ကိုင်ပေါက်ကာ အဘိဓမ္မာ၏ အပြစ်တို့ကို ပြောကြပြန်၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်း ငြင်းခုံခြင်းတို့ကား အဘိဓမ္မာ၏ အပြစ်ကို ပြောခြင်းဟူသော ဓမ္မအဝဏ္ဏဘာသနလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥက္ခေပနိယကံလည်း ပြုထိုက်၏။ တဇ္ဇနိယကံလည်း ပြုထိုက်၏ - ဟု ဆိုလို၏။) ထို့ကြောင့် ထိုကံများကို ပြု၍ -

“စားကြွင်းစား = သူတောင်းစားလုပ်ကာ အသက်မွေးလေတော့”ဟု ပြောဆို နှင်ထုတ်ရမည်။ -
(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ သတိပေးချက်ကို ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်လျက် အဘိဓမ္မာကို အရမ်းမဝေဖန် မိဖို့ရန် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားသူတိုင်း အထူးသတိပြုရမည် ဖြစ်ပေသည် - သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့ . . .

ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော်မြတ် လေးပါး

ရဟန်းတို့ . . . မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်ကြောင်း ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော်တို့သည် ဤ (၄)မျိုးတို့တည်း။ ယင်း ဝေသာရဇ္ဇညဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် မြင့်မြတ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ရှင်၏ အဖြစ်ကို ဝန်ခံတော်မူ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ရဲဝံ့သော စကားကို မြွက်ဆိုတော်မူ၏။ မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို လည်ပတ်စေတော်မူ၏။ အဘယ် (၄)မျိုးတို့နည်း ဟူမူ -

၁။ အလုံးစုံသော တရားတို့ကို ဆရာမကူ သယမ္ဘူဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်တော်မူသည့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် အဖြစ် ဝန်ခံတော်မူသော အရှင်ဘုရားသည် “ဤမည် သော တရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်ကုန်သေး”ဟု ငါဘုရားအပေါ်၌ သမဏဖြစ်စေ ပြာဟ္မဏဖြစ်စေ နတ် ဖြစ်စေ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူပင် ဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်း ယုတ္တိနှင့်တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက် လျက် ဘေးကင်းခြင်းသို့ ရောက်လျက် ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေထိုင်ရပေ၏။

၂။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ပြီးသူ ဒီဏာသဝ = ရဟန္တာအဖြစ် ဝန်ခံတော်မူသော အရှင်ဘုရားအား -

“ဤမည်သော အာသဝေါတရားတို့သည် မကုန်သေးကုန်” - ဟု ငါဘုရားအပေါ်၌ သမဏဖြစ်စေ ပြာဟ္မဏ ဖြစ်စေ နတ်ဖြစ်စေ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူပင်ဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေး- ခြင်းသို့ ရောက်လျက် ဘေးကင်းခြင်းသို့ ရောက်လျက် ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေထိုင်ရပေ၏။

၃။ “ဈာန်-မဂ်-ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ - ဟု အရှင်ဘုရား ဟောကြားထားတော်မူအပ်ကုန် သော ထိုတရားတို့သည် မှီဝဲသောသူအား ဈာန်-မဂ်-ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို မပြုနိုင်ကုန်” - ဟု ငါဘုရားအပေါ်၌ သမဏဖြစ်စေ ပြာဟ္မဏဖြစ်စေ နတ်ဖြစ်စေ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်- သောသူပင် ဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရားမြင်တော် မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက်လျက် ဘေးကင်းခြင်းသို့ ရောက်လျက် ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေထိုင်ရပေ၏။

၄။ “သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကုန်ခြင်းငှာ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အရှင်ဘုရား၏ တရားတော်သည် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်သသူအား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကောင်းစွာ မထုတ်ဆောင်နိုင်” - ဟု ငါဘုရားအပေါ်၌ သမဏဖြစ်စေ ပြာဟ္မဏဖြစ်စေ နတ်ဖြစ်စေ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ လောက၌ တစ်စုံ တစ်ယောက်သောသူပင် ဖြစ်စေ အကြောင်းယုတ္တိနှင့်တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော် မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက်လျက် ဘေးကင်းခြင်းသို့ ရောက်လျက် ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေထိုင်ရပေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်ကြောင်း ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့သည် ဤ (၄)မျိုးတို့တည်း။ ယင်း ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် မြင့်မြတ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ရှင်၏ အဖြစ်ကို ဝန်ခံတော်မူ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ရဲဝံ့သော စကားကို မြွက်ဆိုတော်မူ၏။ မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို လည်ပတ်စေတော်မူ၏။ (အံ-၁-၃၁၅။ ဝေသာရဇ္ဇသုတ္တန်။)

ဤသည်တို့ကား ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော် (၄)ပါးတို့တည်း။ ယင်းဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော် (၄) ပါးတို့တွင် (၄)ခုမြောက်ဖြစ်သော စတုတ္ထဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်ကို အထူးဂရုပြုကြည့်ပါ -

အထက်တွင် အကြိမ်ကြိမ် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း - သဗ္ဗာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော် အပရိဇာနန သုတ္တန်တွင် - အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ မကုန်နိုင် - ဟု ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။
(သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

ယင်းအလုံးစုံသော ရုပ်-နာမ်တို့ကို ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိရှိရေးအတွက် အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြည့်ကျင့်ရမည့် ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ်ဟု ခေါ်ဆို အပ်သော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့ကို စနစ်တကျ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ရ၏။ သို့- အတွက် မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် ယင်းမဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့ကို မှန်ကန်စွာ အဆင့် ဆင့် ကျင့်ခြင်းကြောင့် အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက်သည်တိုင်- အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိရှိလာ၏။ ယင်းသို့ သိရှိခြင်းသည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်းပင် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် “အဘိဓမ္မာ၌ လာရှိသော အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုဖို့ မလို၊ ရှုလို့ မရနိုင်၊ ဤလို ဤလိုသာ ရှုရ၏။ ဤဟာ ဤဟာကိုသာ ရှုရ၏”ဟု ဤသို့ ပြောဆို လာငြားအံ့၊ - ဤကဲ့သို့သော ပြောဆိုမှုမျိုးကိုပင် ရည်ရွယ်တော်မူ၍ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က -

“အဘိဓမ္မာကို တားမြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤမြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမသာသနာတော်တည်းဟူသော မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို စော်ကားခြင်းကို ပေးရာ ရောက်၏။ ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြီးကို တားမြစ်ရာ ရောက်၏။ ဘုရားရှင်၏ အလွန်ရဲရင့်သော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်ကို ဆုတ်နစ်စေ၏။ အဘိ-ဓမ္မာတရားတော်ကို ကြားနာခြင်းငှာ ကျင့်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူတော်ကောင်း ပရိသတ်ကို အမှားမှား အယွင်း-ယွင်း ပြောဆိုစေ၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀။)

ပညာရှိသော်လည်း သတိဖြစ်ခဲ့၏။

ဣဋ္ဌာရုံ - အနိဋ္ဌာရုံ အယူအဆ

၁။ သမာနဝါဒ

ဆရာမြတ်တို့အားလုံး အဆိုတူညီသော သမာနဝါဒကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြပေအံ့။

မချစ်နှစ်သက်အပ် မချစ်နှစ်သက်ထိုက်သော မရှာမှီးအပ် မရှာမှီးထိုက်သော အာရုံသည် (ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်သည်) အနိဋ္ဌာရုံ မည်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူက ထိုကဲ့သို့သော အာရုံမျိုးကို ရှာဖွေချင်လည်း ရှာဖွေပါစေ၊ ယင်းအာရုံသည်ကား အမှန်အားဖြင့် မရှာမှီးထိုက်သော အာရုံသာ ဖြစ်သည်။ ထိုအာရုံမျိုးကား အလိုမရှိအပ်သော ကျက်သရေမရှိသော စိတ်နှလုံးထဲ၌ မသွင်းထားသင့်သော ကုသိုလ်စိတ်ကို မတိုးပွားစေတတ်သော အာရုံတည်း။

တစ်နည်း ပြည့်စုံခြင်း = သမ္ပတ္တိဟူသော တင့်တယ်ခြင်းမှ ကင်းခြင်းကြောင့် မနှစ်သက်အပ် မရှာမှီးအပ်သော အာရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်၏။ (သမ္ပတ္တိဟူသည် လူဘဝ နတ်ဘဝ ဟူသော သမ္ပတ္တိဘဝတို့ကို ဆိုလိုသည်။)

ထိုအနိဋ္ဌာရုံဟူသည် (ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၌) ဧကန်အားဖြင့် ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ကမ္မဇရုပ်တို့တွင် အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ကမ္မဇရုပ်တို့တည်း။ (နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၌ အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါက နာမ်တရားစုတို့တည်း။)။

ယင်းအနိဋ္ဌာရုံသည် သုခဝေဒနာ၏ အကြောင်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလိုမရှိအပ် မနှစ်သက်အပ်သော အာရုံမျိုးသာတည်း။ ဒုက္ခဝေဒနာ၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သော စိတ်ထဲ၌ မသွင်းထားထိုက်သော အာရုံမျိုးတည်း။

ဤကမ္မဇရုပ်ပိုင်း၌ကား အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့သည် အနိဋ္ဌာရုံတို့ မည်ကုန်၏။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်၌ အနိဋ္ဌာရုံရုပ် မည်သည် မရှိစကောင်းပေ။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်အားလုံးသည် ဣဋ္ဌာရုံချည်းသာတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၈-၉။)

ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ ဖြစ်မှုသည်ကား ထိုကမ္မဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်သော သတ္တဝါနှင့်သာ ဆက်စပ်လျက် ရှိ၏။ အကုသိုလ်ကံကို ထိုသတ္တဝါသည် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ပါက ထိုအကုသိုလ်ကံက ထိုသတ္တဝါအား အနိဋ္ဌာရုံကမ္မဇရုပ်တို့နှင့် တွေ့ကြုံရအောင် ဖန်တီးပေးမည် ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်ကံကို ထိုသတ္တဝါသည် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ပါက ထိုကုသိုလ်ကံက အခါအခွင့်သင့်၍ အကျိုးပေးခွင့်သာလျှင် ဣဋ္ဌာရုံကမ္မဇရုပ်များနှင့် တွေ့ကြုံရအောင် ထိုကံက ဖန်တီးပေးမည် ဖြစ်၏။ (တသ္မာ ကမ္မဇာနံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌတာ ကမ္မကာရကသတ္တဿ ဝသေန ယောဇနာရဟာ သိယာ။ မူလဋီ-၂-၈။)

တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဆေးတစ်ခွက်

ဤအဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကား အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဆေးတစ်ခွက်ပင် ဖြစ်၏။ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ အနိဋ္ဌာရုံအမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံခြင်းမှာ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ရသဖြင့် - “အယံသုကြောင့် အယံဝါကြောင့်”ဟု အကြောင်းပြချက် အမျိုးမျိုးကို ဆင်ခြင်ပေးနေခြင်းမှာ အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် အယောနိသောမနသိကာရဟူသော အမှားကြီးတစ်ခု ထပ်မံ ဝင်ရောက်လာခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ယင်းအတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံက အရှိန်အဝါ အားကောင်းနေသေးလျှင် မကျေနပ် နိုင်သည့် အာရုံအမျိုးမျိုး မကျေနပ်နိုင်သည့် သတ္တဝါ အမျိုးမျိုးနှင့် အမြဲတန်း ရင်ဆိုင်တိုးနေအောင် ထိုကံက ဖန်တီးပေးနေမည်သာ ဖြစ်၏။ “ဘယံသုမဗြ မိမိမ္မ” - ဟူသော အနိဋ္ဌာရုံတို့နှင့် ကြုံတိုင်း ဆုံတိုင်း နှလုံးသွင်း တတ်ပါလျှင် အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏ အခြေခံ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော ယောနိသော မနသိကာရကား ဝင်ရောက်လာပြီ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ယင်းအနိဋ္ဌာရုံ အမျိုးမျိုးကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းတတ်ပါလျှင် ကား ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်မှာ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော ယောနိသော မနသိကာရ တစ်မျိုးပင် ဖြစ်ပေသည်။

မူလဋီကာ၏ ရှင်းလင်းချက်တစ်ရပ်

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၌ - ကုသလကမ္မန္တံ အနိန္တံ နာမ နတ္ထိ = ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်၌ အနိဋ္ဌာရုံရုပ်မည်သည် မရှိစကောင်းပေဟူသော ဤစကားကိုသာလျှင် ဖွင့်ဆိုထား၏။ အကုသလကမ္မန္တံ ဣန္တံ နာမ နတ္ထိ = အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ဝယ် ဣဋ္ဌာရုံရုပ် မည်သည် မရှိစကောင်းပေ - ဟူ၍ကား မဖွင့်ဆိုခဲ့ပေ။ ထိုသို့ မဖွင့်ဆိုခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ် ကမ္မဇရုပ်သည်လည်း တင့်တင့်တယ်တယ် ဖြစ်လတ်သော် (ယင်းကမ္မဇရုပ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အကုသိုလ်ကံကို ထူထောင်ခဲ့သော မိမိ အတွက် အနိဋ္ဌ ဖြစ်စေကာမူ) အခြားအခြားသော သတ္တဝါတို့အတွက် ဣဋ္ဌာရုံရုပ်မျိုး ဖြစ်တတ်ပါ၏ဟု ဤသို့ ခွင့်ပြုအပ်သည် ဖြစ်လတ္တံ့ = ခွင့်ပြုရာရောက်၏။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်သည်ကား အလုံးစုံသော မိမိ၊ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့အတွက် ဣဋ္ဌာရုံရုပ်ချည်းသာတည်းဟု ဤသို့ အချို့ဆရာတို့က ဆိုကြ ပြန်ကုန်၏။

ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့ - အချို့အချို့သော တိရစ္ဆာန်တို့ကား လူ၏ အဆင်း လူ၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကို မမြတ်နိုးကြ မနှစ်ခြိုက်ကြပေ။ ယင်းသို့ မမြတ်နိုး မနှစ်ခြိုက်သည့် အတွက်ကြောင့် ထိုတိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့သည် လူအဆင်း ကို မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင် ထွက်ပြေးကြကုန်၏။ တစ်ဖန် လူသားတို့သည်လည်း နတ်တို့၏ အဆင်း နတ်တို့၏ ပုံ သဏ္ဌာန်ကို မြင်ရသော် ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့ကြပြန်၏။ ထိုသို့ ထွက်ပြေးကြ ကြောက်ရွံ့ကြပါသော်လည်း ထို ကြောက်ရွံ့သော တိရစ္ဆာန်နှင့် ထိုကြောက်ရွံ့သော လူသားတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားသော စက္ခုဝိညာဏ် စသော ဝိပါကိဝိညာဏ်သည် ထိုရုပ်အဆင်း (ရူပါရုံ)ကို အာရုံပြု၍ ကုသလဝိပါကိဝိညာဏ်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ပင် ကုသလဝိပါကိဝိညာဏ် ဖြစ်ပါသော်လည်း ထိုအာရုံကို မြတ်မြတ်နိုးနိုး ဖြစ်နိုင်လောက်သော ကောင်းမှုဘုန်း ကံ၏ မရှိခြင်းကြောင့် ထိုတိရစ္ဆာန်တို့အဖို့ ထိုလူအဆင်းအာရုံ၌၊ နတ်ကို ကြောက်ရွံ့သော ထိုလူသားတို့အဖို့ လည်း ထိုနတ်အဆင်းအာရုံ၌ အလွန် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်ခြင်းသည် မဖြစ်နိုင် - ဤကား အချို့သော ကေစိဆရာတို့၏ အလိုတည်း။ (ဤကေစိဝါဒ၏ ဆိုလိုရင်းကား - ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်မှန်လျှင် ဣဋ္ဌာရုံရုပ်ချည်း- သာတည်း။ သို့သော် ထိုဣဋ္ဌာရုံရုပ်ကို တွေ့ကြုံရသူတို့ သန္တာန်ဝယ် ခံစားနိုင်လောက်သော ဘုန်းကံ မရှိခြင်း ကြောင့်သာ အမနာပဖြစ်၍ မမွေ့လျော် ဘဲဖြစ်ရပါသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ဤကေစိဝါဒကို မူလဋီကာဆရာ- တော်က မနှစ်ခြိုက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ချေပထားပြန်၏။)

ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြပေအံ့ - ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် မှန်သမျှ၏ အနိဋ္ဌာရုံရုပ် မရှိမှုကို အဋ္ဌကထာ ဆရာတော် ဖွင့်ဆိုတော်မူသကဲ့သို့ အလားတူပင် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကုသိုလ်ကမ္မဇ ရုပ်၏လည်း တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌာရုံရုပ် မရှိမှုကို ဖွင့်ဆိုထိုက်သည်သာ ဖြစ်၏။

မှန်ပေသည် ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ဆင်အစရှိသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော ကမ္မဇရုပ်တို့ကား ထိုဆင်စသော သတ္တဝါ၏ တစ်ခုသော အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့သာတည်း။ ယင်းဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ကို လူသားတို့ တွေ့ကြုံရာဝယ် ယင်းလူသားတို့၏ သန္တာန်၌ ယင်းဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ကို အာရုံပြု၍ အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သာ ဖြစ်ကြရ၏။ (ပစ္စဝိညာဏ်-သမ္ပဋိစ္ဆိင်း-သန္တိရဏ-တဒါရုံ တို့ကို ဆိုလိုသည်။)

သို့သော် ထိုဆင်စသော သတ္တဝါသည် ပဋိသန္ဓေတည်နေပြီး နောက်ပိုင်းဝယ် ပဝတ္တိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တဖြည်းဖြည်း ကြီးပြင်းခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော အခါ၌ကား (မင်္ဂလာဆင်တော် စသည် ဖြစ်ဖို့ရန်အတွက်) ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့လည်း ဖြစ်ခွင့်ရလာကြပြန်၏။ (ထိုဆင်စသော သတ္တဝါသည် ဆင်စသည့် ဘဝမတိုင်မီ ဆင်စသည့် ဘဝသို့ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ်တရားတို့ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က တစ်ဖက်ကလည်း ဒါနစသော ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သဖြင့် ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ် ရောနှောလျက်ရှိ၏။ အကုသိုလ်ဘက်က အခွင့်သာ၍ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးခဲ့သော် ကုသိုလ်ကံတို့ကလည်း အကျိုးပေးဖို့ရန် အခွင့်သာလာသဖြင့် ပဝတ္တိကျိုးများကို ဆက်လက်၍ ပေးကြပြန်၏။ ထိုပဝတ္တိအကျိုးကို ပေးတတ်သော ကုသိုလ်ကံတို့၏ စွမ်းဟုန်ကြောင့် ထိုဆင်စသော သတ္တဝါသည် ဆင်ဖြူတော်ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့လည်း ဖြစ်ခွင့်ရလာကြသည်။)

ယင်းကဲ့သို့ ပဝတ္တိအခါ၌ တဖြည်းဖြည်း တိုးပွားလာကြကုန်သော ယင်းဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသည့် ကုသိုလ်ကံတို့ကို အာရုံပြု၍ လူတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ကုသလဝိပါက်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ (ပစ္စဝိညာဏ်-သမ္ပဋိစ္ဆိင်း-သန္တိရဏ-တဒါရုံ-စိတ် တို့ကို ဆိုလိုသည်။)

လူသားတို့၏ ယင်းကဲ့သို့ ကုသိုလ်ကံနှင့် တွေ့ကြုံခြင်းမှာလည်း လူသားတို့၏ ကုသိုလ်ကံနှင့်သာ ဆက်စပ်လျက်ရှိ၏။ ဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ကံနှင့်ကား မဆက်စပ်ပေ။

ထိုသို့ ဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်သည် လူသားတို့၏ ကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်နိုင်သည် မှန်ငြားသော်လည်း ထိုဆင် စသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်များ ရှိသကဲ့သို့ အနိဋ္ဌာရုံကမ္မဇရုပ်များလည်း ရှိနေသဖြင့် (တစ်နည်းဆိုသော် ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်များ ရှိသကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသော အနိဋ္ဌာရုံရုပ်တို့လည်း ရှိနေသဖြင့်) ကုသိုလ်ကံနှင့် အနိဋ္ဌာရုံရုပ်တို့ကား ရောနှောလျက် ရှိနေကြ၏။ ထိုသို့ ရောနှောနေသော ရှိရာ၌ ထိုဆင် စသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ယခုကဲ့သို့သော ပဝတ္တိအခါမျိုးတွင် အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသော အနိဋ္ဌာရုံရုပ်ကား အနည်းငယ်သာတည်း။ ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ကုသိုလ်ကံကား (ဆင်ဖြူတော်စသည် ဖြစ်လောက်အောင် မင်္ဂလာဆင်တော် စသည် ဖြစ်လောက်အောင်) အလွန်များပြားစွာ ရှေးနှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကမ္မဇ-ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကမ္မဇ-အနိဋ္ဌာရုံရုပ်တို့ မည်သို့ ရောနှောစေကာမူ ထိုသို့ ရောနှောခြင်းကြောင့် အနည်းငယ်သော အကုသိုလ်ကမ္မဇ-အနိဋ္ဌာရုံရုပ်သည် ထိုအနိဋ္ဌာရုံကို တွေ့ကြုံရသော လူသားတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ထိုအနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြု၍ များစွာသော အကုသလဝိပါက်စိတ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားကား မဖြစ်နိုင်။ ဤသို့ ဆိုခြင်းငှာ တတ်ကောင်းပေ၏။ (ထိုဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် ယခုကဲ့သို့သော ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ပဝတ္တိအခါ၌ ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ကုသိုလ်ကံတို့ကသာ များစွာ ဖြစ်နေကြသဖြင့် အများစုဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံတို့ကသာ အာရုံပြုနိုင်ရကား ထိုကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြုနေသော လူသား၏ သန္တာန်ဝယ် ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သာ ဖြစ်ခွင့် ရနိုင်ကြ၏။ သို့အတွက် အနည်းငယ်သော အကုသိုလ် ကမ္မဇရုပ်-အနိဋ္ဌာရုံသည် လူသားတို့၏ သန္တာန်ဝယ် အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် အကြောင်းတရား မဖြစ်နိုင်ပါဟု ဆိုသင့်၏ ဟူလိုသည်။) (မူလဋီ-၂-၈။)

ဝါဒနုစရပ်တို့၏ ထူးခြားမှု

ကေစိဝါဒကား ဆင်စသော တိရစ္ဆာန်တို့၏ တဖြည်းဖြည်း ကြီးပြင်းလာသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော ရုပ်တို့ကိုလည်း ထိုဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ဆိုင်ရာအတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ရသော အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်-အနိဋ္ဌာရုံရုပ်တို့သာတည်းဟု ဆိုလိုသည်။

မူလဋီကာဆရာတော်ကား - ထိုဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကား အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် အနိဋ္ဌာရုံရုပ်တို့သာတည်း။ ပဝတ္တိအခါ ကြီးပြင်းခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော တင့်တယ်ကောင်းမြတ်ကုန်သော ရုပ်တို့ကား ထိုဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ ဆိုင်ရာအတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ် = ကုဋ္ဌာရုံရုပ်တို့သာတည်းဟု ယူတော်မူ၏။ (မတင့်တယ် မကောင်းမြတ်ကုန်သော ရုပ်တို့ကား အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့ပင်တည်း ဟူလို - အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒသကနိပါတ် ဇာဏုသောဏိသုတ္တန်နှင့် အညီပင်တည်း။ အံ-၃-၄၇၈-၄၈၂ - ကြည့်ပါ။)

သော တတ္ထ လာဘီ ဟောတီတိ သော တတ္ထ ဟတ္ထိယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တောပိ မင်္ဂလဟတ္ထိဌာနံ ပတ္တာ လာဘီ ဟောတီ။ (အံ-ဋ-၃-၃၃၉။)

ပဝတ္တိအခါ ဆင်စသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ထိုသို့ ကုဋ္ဌာရုံရုပ် = ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်နှင့် အနိဋ္ဌာရုံရုပ် = အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့ ရောနှောနေသော်လည်း အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့က မဆိုစလောက် အနည်းငယ်သာ ဖြစ်ကြ၍ ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်တို့ကသာ အဖြစ်များကြသောကြောင့် အနည်းငယ်သော အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်ကို မြင်တွေ့ကြရသော လူစသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ် များစွာ အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ် ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းမဖြစ်နိုင်ဟု မူလဋီကာဆရာတော်က အယူရှိတော်မူ၏။ တစ်ဖန် အောက်ပါအတိုင်းလည်း ဆက်လက် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဝိပါကံ ပန ကတ္တစိ န သက္ကာ ဝဇ္ဇေတုန္တိ ဝိပါကဝသေန ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဝဝတ္ထာနံ သုဠု ဝုတ္တံ။ တသ္မာ တံ အနုဂန္ဓာ သဗ္ဗတ္ထ ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ (မူလဋီ-၂-၈။)

တစ်ဖန် မည်သည့် အာရုံ၌မဆို ဝိပါကံဝိညာဏ်ကို လှည့်ပတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် ဝိပါကံ ဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို (အဘိ-ဋ-၂-၁၀။) တိပိဋက စူဠာဘယထေရ်က မိန့်ဆိုကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထားခြင်းသည် ကောင်းစွာဖွင့်ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိပါကံဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ကုဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ ခွဲခြားဆုံးဖြတ်မှုကို အစဉ်လိုက်၍ အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ ကုဋ္ဌဖြစ်မှု အနိဋ္ဌဖြစ်မှုကို ယှဉ်စေထိုက်ပေ၏။ (မူလဋီ-၂-၈။)

ဤကား ခပ်သိမ်းသော အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့၏ တူမျှသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုရာဆိုကြောင်း ဖြစ်သော တူမျှသော အတ္ထကထာ = သမာနဝါဒတည်း။

ဝိတဏှာဝါဒီ ဝါဒ

ပညာရှိ သူတော်ကောင်းများ၏ နှလုံးသားကို လှုပ်ရှားစေတတ် ပုတ်ခတ်တတ်သော ကတ်သီးကတ်သတ် စကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသော ချွတ်ချော်တိမ်းပါးသော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတဏှာဝါဒီ မည်၏။ ယင်း ဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်က ဤသို့ ဆိုလာပြန်၏။

ဣဒ္ဓာနိန္ဒ နာမ ပါဠိယေက္ကံ ပဋိဝိဘတ္တံ နတ္ထိ၊ တေသံ တေသံ ရုစိဝသေန ကထိတံ။ (အဘိ-ဋ-၂-၉။)

အသီးအသီး ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော ကုဋ္ဌာရုံ မည်သည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်သည် မရှိပါ။ ထိုထို သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အာရုံတစ်ခုကို ကုဋ္ဌာရုံဟု သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌာရုံဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်၍ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ကောသလမင်းကြီးအား ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

“မဟာရာဇ . . . ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ မြတ်နိုးအပ်သော အာရုံသာလျှင် အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြား ရှိ၏။ မြတ်၏ဟူ၍ ငါဘုရား ဟောတော်မူ၏။ မဟာရာဇ . . . ထိုတစ်မျိုးတည်းသော ရူပါရုံတို့သည်ပင် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်၏။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်။ မဟာရာဇ . . . ထိုတစ်မျိုးတည်းသော အသံတို့သည်၊ အနံ့တို့သည်၊ အရသာတို့သည်၊ အတွေ့အထိတို့သည် အချို့သောသူ၏ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်၏။ အချို့သောသူ၏ စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်ကုန်” - ဤသို့လျှင် သဂါထာဝဂ္ဂကောသလသံယုတ် ပဉ္စရာဇသုတ်၌ ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (သံ-၁-၈၀။)

ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော နည်းဖြင့် ထိုတစ်မျိုးတစ်စားတည်းသာ ဖြစ်သော ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ စသည် အာရုံတို့ကိုပင် တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်သာယာ၏ အလွန်နှစ်သက်၏။ ထိုအာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု လောဘကို ဖြစ်စေ၏။ အခြားတစ်ယောက်သော သူကား ထိုအာရုံကိုပင် အမျက်ထွက်တတ်ပြန်၏။ ထိုအာရုံကိုပင် အကြောင်းပြု၍ စိတ်ထိခိုက်နေတတ်ပြန်၏။ ထိုအာရုံ၌ ဒေါသကို ဖြစ်စေတတ်ပြန်၏။ ထိုအာရုံတို့သည်ပင် တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ကုဋ္ဌာရုံတို့ ဖြစ်နေကုန်၏။ နှစ်သက်အပ်သော အာရုံတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ မြတ်နိုးအပ်သော အာရုံတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအာရုံတို့သည်ပင် အခြားတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ အနိဋ္ဌာရုံတို့ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ မနှစ်သက်အပ်သော အာရုံတို့ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ မမြတ်နိုးအပ်သော အာရုံတို့ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။

ထိုအာရုံတို့ကိုပင် တစ်ယောက်သောသူက “ကုဋ္ဌ ဖြစ်ကုန်၏။ နှစ်သက်အပ်ကုန်၏။ မြတ်နိုးအပ်ကုန်၏” - ဟု လက်ျာဘက်က ယူထား၏။ ထိုအာရုံတို့ကိုပင် အခြားတစ်ယောက်သောသူက “အနိဋ္ဌ ဖြစ်ကုန်၏။ မနှစ်သက်အပ်ကုန်။ မမြတ်နိုးအပ်ကုန်”ဟု လက်ဝဲဘက်က ယူထားပြန်၏။ သို့အတွက် အသီးအသီး ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော ကုဋ္ဌာရုံ မည်သည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်သည် မရှိပါ။

မှန်ပေသည် - မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျား၌ နေလေ့ရှိကုန်သော (= ပစ္စန္နဝါသီ) တောသူတောင်သားတို့သည် တီကောင်တို့ကိုသော်မှလည်း ကုဋ္ဌာရုံ ဖြစ်နေတတ်ကုန်၏။ နှစ်သက်အပ်ကုန်၏။ မြတ်နိုးအပ်ကုန်၏။ မဇ္ဈိမဒေသ၌ နေထိုင်သူတို့ကား တီကောင်တို့ကို အလွန်စက်ဆုပ်ကုန်၏။ အလွန်ရွံရှာကုန်၏။ ထိုမဇ္ဈိမဒေသ၌ နေထိုင်သူတို့အဖို့ ဥဒေါင်းသား စသည်တို့သည် ကုဋ္ဌာရုံတို့ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ သို့သော် ပစ္စန္နဝါသီ တောသူတောင်သားတို့ကား ဥဒေါင်းသားကို အလွန်စက်ဆုပ် ရွံရှာကြပြန်ကုန်၏။ - ဤကား ဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ ခွဲပုံ အယူအဆတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၉။)

ပြန်လည်ချေပချက်

ဤဝိတဏှာဝါဒီ၏ အယူအဆကို အဋ္ဌကထာက ဤသို့ ပြန်လည်ချေပထား၏။ -

ထိုဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဤသို့ မေးကြည့်ပါ -

“အသို့နည်း . . . သင်သည် အသီးအသီး ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော ကုဋ္ဌာရုံ မည်သည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်သည် မရှိဟု အသင်ဆိုပါသလား” - ဤသို့ မေးကြည့်ပါ။

“အာမ နတ္ထိ = အိမ်း မရှိပါ”ဟု ဖြေဆိုသည် ဖြစ်အံ့။ နောက်၌ မငြင်းနိုင်အောင် သူ့အယူ၌ ရပ်တည်နေစေ ဖို့ရန် (၃)ကြိမ်တိုင်တိုင် နည်းတူ မေးပြီးလျှင် (၃)ကြိမ်တိုင်တိုင် - “အာမ နတ္ထိ = အိမ်း မရှိပါ”ဟု ဝန်ခံခိုင်းပါ။ ထိုသို့ ဝန်ခံခိုင်းပြီးပါမှ ထိုဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြဿနာ မေးကြည့်ပါ။

“နိဗ္ဗာန် မည်သည် ကုဋ္ဌလော၊ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌလော”ဟု မေးကြည့်ပါ။ နိဗ္ဗာန်အကြောင်းကို သင်သိ ဗဟု သုတဖြင့် သိနေသော ဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် - နိဗ္ဗာန် မည်သည် ကုဋ္ဌာရုံသာတည်းဟု ဖြေဆိုပေလတ္တံ့။

အကယ်၍ အဖြေမပေးဘဲနေသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုသို့ပင် အဖြေမပေးဘဲ နေပါသော်လည်း နိဗ္ဗာန်တရားတော် မြတ်ကြီးသည်ကား ဧကန် ကုဋ္ဌာရုံသာတည်း။

သို့သော် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၏ ဂုဏ်တို့ကို ပြောဆိုအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ဒေါသအမျက် ခြောင်းခြောင်းထွက်လျက် -

“သင်သည် နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောဆိုဘိ၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်၌ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိပါ သလား၊ ပန်ဆင် လိမ်းကျံဖို့ရန် ပန်း၊ နံ့သာ၊ နံ့သာပျောင်း = မျက်နှာချေ ပေါင်ဒါ စသည်သည် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိပါသလား၊ အိပ်ရာအဝတ် စသည်တို့ကော ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိပါရဲ့လား - ဤသို့သော အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ် တရားတို့သည် သင်၏ နိဗ္ဗာန်၌ ရှိကြပါသလား” - ဤသို့ မေးမြန်းလာတတ်ပြန်၏။

ဤသို့ ဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်က မေးမြန်းလတ်သော် “မရှိပါ”ဟုပင် အဖြေပေးလိုက်၏။ ဤသို့ သကဝါဒီ ဟူသော သာသနာတွင်း အယူအဆရှိသူက ဖြေဆိုလတ်သော် -

“အလံ တဝ နိဗ္ဗာနေန = သင်၏ နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ တော်ပြီ” - ဟု ပြောဆို၍ နားနှစ်ဖက်တို့ကို ပိတ် ထားတတ်သည် မဟုတ်ပါလား -

ဤသို့ ဝိတဏှာဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မေးသင့်၏။

ဤနိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးသည်ကား ကုဋ္ဌာရုံသာ စင်စစ်ဧကန် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ပင် ကုဋ္ဌစင်စစ် ဖြစ်ပါ- သော်လည်း၊ နိဗ္ဗာန်၌ ခံစား စံစားစရာ အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားများ ထင်ရှားမရှိသည့် အတွက်ကြောင့် အလိုမရှိသော သူအဖို့ အသင်ဝိတဏှာဝါဒီ၏ ဝါဒအရ ပြောဆိုရလျှင် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးသည် အနိဋ္ဌာရုံ အမည် ရနေပြန်၏။

ထိုသို့ပင် အလိုမရှိသူအဖို့ အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်နေသော်လည်း ဤနိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို ဤသို့ အနိဋ္ဌာရုံ ဟူ၍ကား မယူသင့် မယူထိုက်ပေ။ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အနိဋ္ဌဟု ပြောဆိုလာသော ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ကုဋ္ဌအစစ် မဟုတ်သော ကာမဂုဏ်တို့၌ မက်မောသော လောဘနှင့် ယှဉ်သော သညာဟူသော ဝိပရိတသညာ = ဖောက်ပြန်သော အမှတ်သညာကြောင့် = အမှတ်မှားခြင်းကြောင့် - “သင်၏ နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ တော်ပြီ” ဟု ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

သညာဝိပလ္လာသ = အမှတ်သညာ၏ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုအာရုံတစ်မျိုးသည်ပင် အချို့သော သူတစ်ယောက်အဖို့ အလိုရှိအပ် ရှာမှီးအပ်သော ကုဋ္ဌာရုံ ဖြစ်နေတတ်၏။ အခြားသူတစ်ယောက် အဖို့မူ ထိုအာရုံမျိုးသည်ပင် အလိုမရှိအပ် မရှာမှီးအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်နေတတ်ပြန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၉-၁၀။)

ဤကား ဝိတဏှာဝါဒီ၏ စကားကို ပြန်လည်ချေပထားသော အဋ္ဌကထာ၏ စကားတည်း။

သညာဝိပလ္လာသ

ဣဋ္ဌအစစ် မဟုတ်သော ကာမဂုဏ်တို့၌ ဣဋ္ဌဟု ထင်လျက် မက်မောနေသော လောဘနှင့် ယှဉ်သော သညာ၊ အနိဋ္ဌအစစ် မဟုတ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးနှင့် အခြားအခြားကုန်သော အာရုံတို့၌ အနိဋ္ဌဟုပင် အမှတ်မှားနေသော သညာ - ဤသညာမျိုးတို့ကို ဤအရာ၌ ဝိပရိတသညာ = ဖောက်ပြန်သော အမှတ်သညာ ဟု ဆို၏။ ထိုဝိပရိတသညာကိုပင် သညာဝိပလ္လာသဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထိုဝိပရိတသညာကြောင့်ပင် စားဖွယ် သောက်ဖွယ် စသော ခံစံစရာ ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၏ မရှိရာ နိဗ္ဗာန်ကို အလိုမရှိသည့် အတွက် - “အလံ တဝ နိဗ္ဗာနေန = သင်၏ နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ တော်ပြီ။” - ဟု သူ့စိတ်ရင်းအတိုင်း ရိုးရိုးသားသား ပြောဆိုလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်၌ “နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန် ရရပါလို၏”ဟု ဆုတောင်းသူတို့သည်ကား များသောအားဖြင့် ရိုးရိုး သားသား ပြောကြသည် မဟုတ်ဘဲ စိတ်ထဲက တစ်မျိုး ဆုတောင်းက တစ်မျိုး ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မြန်မြန်ကား လိုချင်၏။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကိုကား နည်းမှန်လမ်းမှန် တကယ်မြန်မြန် လက်တွေ့မကျင့် ကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့သော် အားမထုတ်နိုင်သေးစေကာမူ နိဗ္ဗာန်ကို တကယ် လိုလားတောင့်တသော စိတ်ဓာတ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်လည်း များစွာအကျိုးကြီးလှပြီဟု ဆိုသင့်လှပေ၏။

ဝိပလ္လာသတရားသုံးပါး

ဝိပလ္လာသတိ အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တအသုဘေသုယေဝ ဝတ္ထုသု “နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ သုဘ”န္တိ ဧဝံ ပဝတ္ထော သညာဝိပလ္လာသော စိတ္တဝိပလ္လာသော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသောတိ ဣမေ တယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၂၄။)

အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ စင်စစ် ဧကန်မှန်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ တစ်နည်း ဆိုရသော် ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌ -

- ၁။ (က) နိစ္စဟု (ခ) သုခဟု (ဂ) အတ္တဟု (ဃ) သုဘဟု အမှတ်မှားမှု = သညာဝိပလ္လာသ
- ၂။ (က) နိစ္စဟု (ခ) သုခဟု (ဂ) အတ္တဟု (ဃ) သုဘဟု အသိမှားမှု = စိတ္တဝိပလ္လာသ
- ၃။ (က) နိစ္စဟု (ခ) သုခဟု (ဂ) အတ္တဟု (ဃ) သုဘဟု ခံယူချက်မှားမှု = ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ။

ဤသို့လျှင် သညာဝိပလ္လာသ၊ စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသဟု ဝိပလ္လာသတရား (၃)ပါး ရှိသည်။ တစ်ပါး တစ်ပါး၌ (၄)ပါးစီ ရှိရကား ဝိပလ္လာသတရား (၁၂)ပါး ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၂၄။)

ဤ ဝိပလ္လာသတရားတို့ကို မပယ်စွန့်နိုင်ကြသည့် အတွက် ဝိပလ္လာသတရားများ ထင်ရှားရှိနေကြသည့် အတွက် ဖောက်ပြန်သော အမှတ်သညာ = ဝိပရိတသညာများ ဖြစ်ပေါ်လာကြရ၏။ ယင်း ဝိပရိတသညာတို့ကို အခြေစိုက်၍ သတ္တဝါတို့သည် ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌ၊ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟု အမှတ်လွဲနေကြခြင်း ဖြစ်၏။ အသိလွဲနေကြ ခြင်း ဖြစ်၏။ ခံယူချက် လွဲနေကြခြင်း ဖြစ်၏။ အယောနိသော မနသိကာရများပင်တည်း။ ယင်းအယောနိသော မနသိကာရတို့ကို အခြေစိုက်၍ အကုသိုလ်တရားတို့လည်း အဆင့်ဆင့် တိုးပွားလာဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

အလယ်အလတ်တန်းစား လူတို့၏ အလိုအားဖြင့်
ဣဒ္ဓာရုံ အနိဒ္ဓာရုံ ခွဲပုံ = အဋ္ဌကထာဝါဒ = သမာနဝါဒ

ဣဒ္ဓာနိဒ္ဓာရမ္မဏံ ပန ပါဠိယေက္ကံ ဝိဘတ္တံ အတ္ထိတိ။ ကဿ ဝသေန ဝိဘတ္တန္တိ? မဇ္ဈိမကသတ္တဿ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

အသီးအသီး ခွဲခြားဝေဖန်ထားအပ်သော ကုဋ္ဌာရုံ မည်သည် အနိဋ္ဌာရုံ မည်သည် အဋ္ဌကထာတို့၌ ရှိသည် သာ ဖြစ်ပါသည်။ အသင်ဝိတက္ကဝါဒီ ပြောဆိုသကဲ့သို့ မရှိသည်ကား မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ခွဲခြားဝေဖန်ထားအပ်ပါသနည်း ဟူမူ - အလယ်အလတ်တန်းစားဖြစ်သော သတ္တဝါ၏ အလိုဆန္ဒအားဖြင့် ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌကို ခွဲခြားသတ်မှတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။

ထင်ရှားစေအံ့ - မဟာသမ္မတမင်း၊ မဟာသုဒဿနစကြာမင်း၊ ဓမ္မာသောကမင်း အစရှိကုန်သော အလွန် အစိုးရခြင်း ဘုန်းတန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးကုန်သော ပြည့်ရှင်မင်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း အာရုံ၏ ကုဋ္ဌသဘော အနိဋ္ဌသဘော ကုဋ္ဌဖြစ်မှု အနိဋ္ဌဖြစ်မှုကို ဝေဖန်အပ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ မှန်ပေသည် ထိုပြည့်ရှင်မင်း စသော အထက်တန်းစား လူတို့သည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားနှင့် တူသည်သော်မှလည်း ဖြစ်သော ရိုးရိုးထမင်းဟင်းလျာ စသည့် အာရုံကိုပင် ကုဋ္ဌ ဖြစ်ပါလျက် မနှစ်သက်နိုင်ကြ ဖြစ်နေ၏။ မမြတ်နိုး နိုင်ကြ ဖြစ်နေ၏။ စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည့် မမြတ်နိုးအပ်သည့် အာရုံအဖြစ်ဖြင့် သူတို့စိတ်ဝယ် ထင်လာ၏။

စားဖွယ် သောက်ဖွယ် တို့ကို အလွန်ရနိုင်ခဲ့သော သဘောရှိကြကုန်သော၊ အလွန်ဆင်းရဲကြကုန်သော အလွန် အောက်တန်းကျကုန်သော လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့ကား ဆန်ကွဲထမင်းနှင့် ထမင်းသိုး ဟင်းပုပ်များကိုပင် အနိဋ္ဌ မှန်ပါလျက် အလွန်ချိုမြိန်သော အမြိုက်သုခနှင့် တူသည့် ကုဋ္ဌအဖြစ် ထင်နေကြ၏။

ထို့ကြောင့် အာရုံတစ်ခုကို ကုဋ္ဌပဲ အနိဋ္ဌပဲဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချသောအခါ အလယ်အလတ်တန်းစားလူသား တို့၏ (ပါမောက္ခ၊ အမတ်ကြီး၊ သူဌေးသူကြွယ်၊ ကုန်သည် စသည့် လူလတ်တန်းစားတို့၏) အလိုအားဖြင့် ခွဲခြား ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် အလယ်အလတ်တန်းစား လူသားတို့၏ အလိုအားဖြင့် ကောင်းသော ရူပ-သဒ္ဒ-ဂန္ဓ-ရသ- ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ဓမ္မတို့သည်ကား ကုဋ္ဌာရုံတို့တည်း။ တွေ့ကြုံခဲ့လှသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ရူပကာယအဆင်းတော်၊ အသံတော် စသည်နှင့် အလွန်လှပသော အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့၏ အဆင်း အသံ စသည်တို့ကား အလွန် အလိုရှိအပ် နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သော အတိကုဋ္ဌာရုံတို့တည်း။ မစင် ဘင်ပုပ် ခွေးသေကောင်ပုပ် လူသေကောင်ပုပ် စသည့် မကောင်းသော ရူပါရုံ အမျိုးမျိုး၊ မကောင်းဆိုးဝါးသော အသံ အနံ့ အရသာ အတွေ့အထိတို့သည်ကား အလိုမရှိအပ် မနှစ်သက်အပ် မမြတ်နိုးအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံတို့တည်း။ - ဤသို့ ခွဲခြားရာ၏။ ဤကား အဋ္ဌကထာ ဝါဒတည်း။ သမာနဝါဒပင်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

ဤဝါဒ၌ အထက်တန်းစားပုဂ္ဂိုလ် အလယ်အလတ်တန်းစားပုဂ္ဂိုလ် အောက်တန်းစားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာရုံ တစ်ခု အပေါ်၌ ကုဋ္ဌဟု သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု ထင်ခြင်းမှာ ဝိပါကဝိညာဏ်အခိုက်၌ ထင်ခြင်းမဟုတ်။ ဇေနဝသေန = ဇော၏ အစွမ်းဖြင့် ဇောအခိုက်ရောက်မှ ထင်ခြင်းတည်းဟု မှတ်ပါ။

တိပိဋကဓူဠာဘယတ္ထေရဝါဒ

တိပိဋကဓူဠာဘယတ္ထေရော ပနာဟ - “ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌံ နာမ ဝိပါကဝသေနဝ ပရိစ္ဆိန္နံ၊ န ဇေနဝသေန။ ဇေနံ ပန သညာဝိပလ္လာသဝသေန ကုဋ္ဌသ္မိံ ယေဝ ရဇ္ဇတိ၊ ကုဋ္ဌသ္မိံ ယေဝ ဒုဿတိ။ အနိဋ္ဌသ္မိံ ယေဝ ရဇ္ဇတိ၊ အနိဋ္ဌသ္မိံ ယေဝ ဒုဿတိ”တိ။ ဝိပါကဝသေနဝ ပနေတံ ဧကန္တတော ပရိစ္ဆိန္နတိ။ န ဟိ သက္ကာ ဝိပါကစိတ္တံ ဝဇ္ဇေတုံ။ သစေ အာရမ္မဏံ ကုဋ္ဌံ ဟောတိ၊ ကုသလဝိပါကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သစေ အနိဋ္ဌံ၊ အကုသလဝိပါကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

တိပိဋကဓရ စူဠအဘယမထေရ်ကား - ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ မည်သည် ဝိပါကိဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏။ ဇော၏အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်သည်ကား မဟုတ်။ ဇောသည်ကား အမှတ်မှားမှု = သညာဝိပလ္လာသ၏ စွမ်းအားကြောင့် ကုဋ္ဌာရုံတစ်ခုတည်း၌ပင်လျှင် တွယ်တာတပ်မက်မှု = လောဘလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ကုဋ္ဌာရုံတစ်ခုတည်း၌ပင်လျှင် ပြစ်မှားမှု = ဒေါသလည်း ဖြစ်တတ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံတစ်ခုတည်း၌ပင်လျှင် တွယ်တာတပ်မက်မှု = လောဘလည်း ဖြစ်တတ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံတစ်ခုတည်း၌ပင်လျှင် ပြစ်မှားမှု ဒေါသလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဇော၏ အစွမ်းဖြင့် ကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို မပိုင်းခြားအပ် - ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

သို့အတွက် ဝိပါကိဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဤကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ဧကန်စင်စစ်အားဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်၏။ မှန်ပေသည် ဝိပါကိဝိညာဏ်ကို လှည့်ပတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်သာတည်း။ အာရုံတစ်ခု သည် အကယ်၍ ကုဋ္ဌာရုံဖြစ်ငြားအံ့ - (ဇောမှာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ စော ချင်ရာ စောပါစေ) ဝိပါကိဝိညာဏ်များသည် - ကုသလဝိပါက ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်ပြီး သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သာ ဖြစ်ကြရ၏။ အာရုံတစ်ခုသည် အကယ်၍ အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်ငြားအံ့ - (ဇောမှာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ စောချင်ရာ စောပါစေ) ဝိပါကိဝိညာဏ်များမှာ အကုသလဝိပါက ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်ပြီး သန္တိရဏ တဒါရုံများသာ ဖြစ်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပါကိဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဤကုဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ဧကန်စင်စစ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏။

ကိစ္ဆာပိ ဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ ဗုဒ္ဓံ ဝါ သံဃံ ဝါ မဟာစေတိယာဒိနိ ဝါ ဥဠာရာနိ အာရမ္မဏာနိ ဒိသ္မာ အက္ခိနိ ပိဒဟန္တိ၊ ဒေါမနဿ အာပဇ္ဇန္တိ၊ ဓမ္မသဒ္ဓံ သုတွာ ကဏ္ဏေ ထကေန္တိ၊ စက္ခုဝိညာဏသောတဝိညာဏာနိ ပန နေသံ ကုသလဝိပါကာနေဝ ဟောန္တိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

= သာသနာပအယူအဆ ရှိကြကုန်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အရိယသံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း မဟာစေတီ (ရွှေတိဂုံစေတီ) အစရှိကုန်သော အလွန် မွန်မြတ်ကုန်သော အာရုံတို့ကိုသော်လည်းကောင်း မြင်ရကုန်သည်ရှိသော် မျက်စိကို ပိတ်ထားတတ်ကြကုန်၏။ စိတ်နှလုံး မသာယာ ခြင်းသို့လည်း ကပ်ရောက်သွားတတ်ကြကုန်၏။ ဘုရားရှင်၏ တရားသံကို ကြားရခြင်းကြောင့် နားနှစ်ဖက်တို့ကို လည်း ပိတ်ဆို့ထားတတ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ပင် မျက်စိ နားတို့ကို ပိတ်ထားကြစေကာမူ စိတ်မချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်ရှိကြစေကာမူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ထိုအတိကုဋ္ဌာရုံဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရား စသည်တို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်း တရားတော်ကို ကြားနာရခြင်းတို့သည် ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့်သာဖြစ်ရကား စက္ခုဝိညာဏ် သောတဝိညာဏ် စသော ဝိပါကိဝိညာဏ်တို့သည် ကုသလဝိပါကတို့သာ ဖြစ်ကြရကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

ရွာဝက်တို့သည် မစင်နံ့ကိုရလျှင် စားကြရကုန်တော့အံ့ဟု နှလုံးပိုက်၍ အလွန်ပျော်ရွှင်ကြကုန်၏။ သို့သော် ထိုဝက်တို့၏ မစင်ကို မြင်ရသော စက္ခုဝိညာဏ်၊ မစင်နံ့ကို အနံ့ခံသော သိသော ယာနဝိညာဏ်၊ မစင်၏အရသာ ကို သိသော ဇိဝှိဝိညာဏ်တို့ကား ရှေးအကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကုသလဝိပါကိဝိညာဏ် ချည်းသာတည်း။ သခင်တို့က ကြိုး စသည်ဖြင့် ဖွဲ့တုပ်၍ ကောင်းမြတ်သော အိပ်ရာထက်၌ တင်ထားအပ်သော ဝက်ကြိုးသည် အကယ်၍ကား စိတ်မသက်မသာ အော်မည်ရှာ၏။ သို့သော် အမှတ်မှားမှု သညာဝိပလ္လာသ၏ အစွမ်းကြောင့် ဇော၌သာလျှင် ဒေါမနဿဇော စောရ၏ ဖြစ်ခွင့်ရ၏။ ကောင်းမြတ်သော အိပ်ရာ၏ အတွေ့အထိ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို သိသော သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည်ကား ရှေးကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုး သာ ဖြစ်သောကြောင့် ကုသလဝိပါကသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ အာရုံကား ကုဋ္ဌာရုံ ဖြစ်နေသောကြောင့်တည်း။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀။)

ဝါဒသုံးရပ်တို့၏ ထူးခြားမှု

ဤပြခဲ့သော စကားစဉ်အရ အာရုံကို ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုနှင့် စပ်၍ - ရုစိဝသေန၊ ဇေနဝသေန၊ ဝိပါကဝသေန - ဟု သုံးမျိုးလာရှိ၏။

၁။ **ရုစိဝသေန** - ဝိတဏှာဝါဒီ ဝါဒ၌ မိမိ အလိုအကြိုက်၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံကို ကုဋ္ဌ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု ဆုံးဖြတ်၏။ ရုစိဟူသည် ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ် အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အလိုဆန္ဒတစ်မျိုးတည်း။ ယင်းဝိတဏှာဝါဒီ ဝါဒ၌ အာရုံတစ်ခု၏ ကုဋ္ဌသဘော အနိဋ္ဌသဘောကို သီးခြားဝေဖန်ခြင်း မရှိပေ။

၂။ **ဇေနဝသေန** - ပေါရာဏဌကထာစရိယဝါဒ = ရှေးရှေးအဌကထာဆရာတော်တို့၏ ဝါဒ၌ အထက်တန်း စားလူသား၊ အလတ်တန်းစားလူသား၊ အောက်တန်းစားလူသား ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာရုံတစ်ခု အပေါ်၌ ကုဋ္ဌဟု သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု ထင်ခြင်းသည် ဝိပါကဝိညာဏ်အခိုက်၌ ထင်ခြင်းမဟုတ် ဇောအခိုက် ရောက်မှ ထင်ခြင်းတည်း။ သို့အတွက် ဤဝါဒကို ဇေနဝသေန = ဇော၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံကို ကုဋ္ဌ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု သတ်မှတ်သော ဝါဒဟု ဆိုရ၏။ ဤပေါရာဏဌကထာစရိယဝါဒ၌ အလယ်အလတ်တန်းစားလူသား သတ္တဝါတို့နှင့် စပ်၍ အာရုံတစ်ခုကို ကုဋ္ဌ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု သီးခြား ဝေဖန်ခြင်းရှိ၏။ (ဝိတဏှာဝါဒီ ဝါဒ၌ကား ထိုသို့ ဝေဖန်မှု မျိုး မရှိပေ။)

၃။ **ဝိပါကဝသေန** - တိပိဋကဓရ စူဠအဘယမထေရ်၏ ဝါဒ၌ အာရုံတစ်ခု၏ ကုဋ္ဌသဘော အနိဋ္ဌသဘောကို သီးခြား ဝေဖန်ခြင်းရှိ၏။ သို့သော် ပေါရာဏဌကထာစရိယဝါဒ၌ကဲ့သို့ ဇောနှင့် စပ်၍ မဝေဖန်ဘဲ ဝိပါကနှင့် စပ်၍သာ ဝေဖန်ထား၏။ ကုဋ္ဌာရုံ၌ ကုသလဝိပါက ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်၍ သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သာ ဖြစ်ခွင့် ရှိကြ၏။ အနိဋ္ဌာရုံ၌ အကုသလဝိပါက ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်၍ သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သာ ဖြစ်ခွင့် ရှိကြ၏။ ကုသလဝိပါကဝိညာဏ်တို့၏ အာရုံကား ကုဋ္ဌာရုံတည်း။ အကုသလဝိပါကဝိညာဏ်တို့၏ အာရုံကား အနိဋ္ဌာရုံ တည်း။ - ဤသို့လျှင် ပေါရာဏဌကထာစရိယဝါဒ၌ကဲ့သို့ ဇောနှင့် စပ်၍ မဝေဖန်ဘဲ ဝိပါကနှင့် စပ်၍ ဝေဖန်ခြင်း သည်သာ ပေါရာဏဌကထာစရိယဝါဒမှ ထူးသည်။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ နှစ်ခြိုက်သောဝါဒ

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ မထေရ်မြတ်သည်လည်း တိပိဋကဓရ စူဠအဘယမထေရ်မြတ်- ကြီး၏ဝါဒကို ပို၍ သဘောကျပုံရ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူ -

ယထာ စေတ္ထ၊ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ - ယော ယော အဌကထာဝါဒေါ ဝါ ထေရဝါဒေါ ဝါ ပစ္ဆာ ဝုစ္စတိ သော ပမာဏတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (ဝိ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၀။)

= အကြင် အကြင် အဌကထာဝါဒကိုလည်းကောင်း အကြင် အကြင် ထေရဝါဒကိုလည်းကောင်း နောက်ဆုံး ထား၍ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထိုထို နောက်ဆုံးထား၍ ဖွင့်ဆိုထားသော ဝါဒကိုသာလျှင် ပမာဏအားဖြင့် မှတ်သား ထိုက်၏။ - ဟု ပါရာဇိကဏ် အဌကထာ ဒုတိယပါရာဇိက ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ၌ ဆိုခဲ့သောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။

မူလဋီကာဆရာတော်ကလည်း -

ဝိပါကံ ပန ကတ္တစိ န သက္ကာ ဝဇ္ဇေတုန္တိ ဝိပါကဝသေန ကုဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဝဏ္ဏာနံ သုဠ ဝုတ္တံ။ (မူလဋီ- ၂-၈။)။ ဝိပါကဝသေန သုန္ဒရံ ဝုတ္တန္တိ ဝိပါကဝသေန တိပိဋကစူဠာဘယထေရေန ဝုတ္တံ သုန္ဒရံ၊ ရုစိဝသေန ဇေနဝသေန ဝုတ္တံ န သုန္ဒရန္တိ အဓိပ္ပါယော။ - မဓ။

= မည်သည့် အာရုံ၌မဆို ဝိပါကဝိညာဏ်ကို လှည့်ပတ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းပေ။ ထို့ကြောင့် ဝိပါကဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ကောင်းစွာ ဖွင့်ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်ပါပေ၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထား၏။ သို့အတွက် မူလဋီကာဆရာတော် အရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်မြတ်သည်လည်း ဝိပါကဝိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံတစ်ခုကို ဣဋ္ဌ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ပို၍ နှစ်ခြိုက်တော်မူပုံ ရပေသည်။ အလိုအကြိုက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဇော၏ အစွမ်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုကား နှစ်ခြိုက်ပုံ မပေါ်ပေ။

သိနိုင်ခဲ့သော အရာ

ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ကား အာရုံတစ်ခုနှင့် တွေ့ကြုံရာဝယ် ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက် သန္တရဏ တဒါရုံတို့သည် ကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များ ဖြစ်ကြသည် သို့မဟုတ် အကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များ ဖြစ်ကြသည်ဟူသော အချက်ကို မိမိသိမ်းဆည်းလိုက်သော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုက်သော ဝိပါကဝိညာဏ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော စိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့၏ အရေအတွက် အမျိုးအစားကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် သိနိုင်ခွင့်ကား ရှိပေ၏။ သို့သော် ပရမတ္ထဉာဏ်ပညာမျက်စိ မရှိသေးသော ပညာမျက်စိကာဏ်းနေသေးသော အန္တဗာလ ပုထုဇန ငမိုက်သား အဖို့ကား အာရုံတစ်ခုနှင့် တွေ့ကြုံခိုက်ဝယ် ကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသည် သို့မဟုတ် အကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသည်ဟူသော ဤအချက်ကိုကား သိဖို့ရန် မိုးနှင့် မြေကြီးပမာ အလွန်အလွမ်းကွာလျက်ပင် ရှိနေ၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ ကုသလဝိပါက အကုသလဝိပါက ဖြစ်မှုကို မိမိကိုယ်တိုင် သိမှုက လိုရင်း မဟုတ်ပါ။ ဣဋ္ဌာရုံ၌ ကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များ ဖြစ်၍ အနိဋ္ဌာရုံ၌ အကုသလဝိပါကဝိညာဏ်များသာ ဖြစ်သည်ဟူသော ဤအချက်ကသာ ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ဆုံးဖြတ်ရာ၌ လိုရင်းပမာန် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါလေ။

မိမိကိုယ်တိုင်သိခြင်းကား နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ရရှိရေးနှင့်သာ သက်ဆိုင်ပေသည်။

သညာဝိပလ္လာသကြောင့်သာ မဟုတ်သေး

ဤသို့ မရောယှက်အောင် ခွဲခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ထားအပ်သော ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံကို -

- ၁။ ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌဟူ၍လည်းကောင်း
- ၂။ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟူ၍လည်းကောင်း -

ဤသို့ စွဲယူခြင်း၌ သညာ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း သညာဝိပလ္လာသ သက်သက်သည်သာလျှင် အကြောင်းတရား ဖြစ်ရသည် မဟုတ်သေး။

- ၁။ ဆောင်းအခါ၌ သီတတေဇောဟူသော အအေးဓာတ်လွန်ကဲခြင်း၊ နွေအခါ၌ ဥဏှတေဇောဟူသော အပူဓာတ်လွန်ကဲခြင်း၊ သလိပ်သည်းခြေ စသော ဓာတ်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော ဓာတုက္ခောဘ = ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ မျက်စိမှုန်၍၊ နားထိုင်း၍၊ ယာနစသည် ပျက်၍၊ အိုမင်းမစွမ်းဖြစ်၍ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း စသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်လည်းကောင်း -
- (က) ဣဋ္ဌာရုံကိုလည်း အနိဋ္ဌာရုံဟု ထင်တတ်၍
- (ခ) အနိဋ္ဌာရုံကိုလည်း ဣဋ္ဌာရုံဟု ထင်တတ်ရကား -

ကုသလဝိပါက အကုသလဝိပါကများ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ရပြန်သည်။ သို့အတွက် ယင်းဓာတ်ချောက်ချားခြင်း ကုသလဝိပါကများတွင် ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရားတို့သည်လည်း ကုသလဝိပါကကို အနိဋ္ဌာရုံဟု၊ အနိဋ္ဌာရုံကို ကုသလဝိပါက ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရားတို့ပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

ထင်ရှားစေအံ့ - ရေအေးသည် နွေကာလဝယ် နေပူရှိန်၏ ဒဏ်ချက်ကို ခံနေရသူတို့အတွက် ကုသလဝိပါကကုသလဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရားဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ယင်းရေအေးသည် ကောင်းသော အတွေ့အထိ ကုသလဝိညာဏ် ဖြစ်နေ၏။

တစ်ဖန် ယင်းရေအေးသည်ပင် ဆောင်းကာလဝယ် အအေးဓာတ်၏ ဒဏ်ချက်ကို လွှမ်းမိုးခံနေရသူတို့အတွက် အကုသလဝိပါက ကုသလဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရား ဖြစ်ရပြန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ယင်းရေအေးသည် အလွန်အေးနေသည့် အခါဝယ် မကောင်းသော အတွေ့အထိ အနိဋ္ဌာရုံဟု ဖြစ်နေပြန်၏။

အလွန်နူးညံ့သော လဲဝါဝွမ်း၏ အတွေ့အထိသည် အနာ၌ တို့ထိလိုက်သော် ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်ရ၏။ အကုသလဝိပါက ဒုက္ခသဟဂုတ် ကုသလဝိညာဏ်၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ရ၏။ ယင်းလဲဝါဝွမ်း၏ အတွေ့အထိသည် အနာ၌ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံဟု ဖြစ်နေ၏။

သို့သော် ယင်းလဲဝါဝွမ်း၏ အတွေ့အထိသည် အနာမရှိသည့် ချမ်းသာကြောင်းတရား ဖြစ်ရပြန်၏။ ကုသလဝိပါက သုခသဟဂုတ် ကုသလဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရား ဖြစ်ရပြန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ယင်းလဲဝါဝွမ်း၏ အတွေ့အထိသည် အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံဟု ဖြစ်နေပေသည်။ အလွန်နုနယ်သော နူးညံ့သော လက်ဖြင့် ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းသည်လည်း အဆုပ်နယ်ခံရသည့် ချမ်းသာသုခကို ဖြစ်စေ၏။ ကုသလဝိပါက သုခသဟဂုတ် ကုသလဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ကုသလဝိညာဏ် ဖြစ်နေသောကြောင့်တည်း။ ထိုအလွန်နုနယ်သော နူးညံ့သော လက်ဖြင့်ပင် သူတစ်ပါးအား ပါးစသည်ကို ရိုက်ပုတ်လိုက်ခြင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်စေ၏။ အကုသလဝိပါက ဒုက္ခသဟဂုတ် ကုသလဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ပါးရိုက်ခံရသူအတွက် အနိဋ္ဌာရုံဟု ဖြစ်နေ၏။

ထို့ကြောင့် ဝိပါက၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံကို ကုသ သို့မဟုတ် အနိဋ္ဌဟု ခွဲခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သော တိပိဋက စူဠာဘယထေရ်၏ ဝါဒသည် သင့်မြတ်လှပေ၏။ (မူလဋီ-၂-၁၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ကုသလဝိပါက အနိဋ္ဌ ခွဲခွဲကို ရည်ရွယ်၍ ရှေးဆရာမြတ်တို့သည် “ဝိပါက အမှန်၊ ဇော အပြန်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ကုသလဝိပါက အမှန်ဖြစ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်လျှင် အကုသလဝိပါက အမှန်ဖြစ်၏။ ဇောကား ကုသလဝိပါက ဖြစ်စေကာမူ သညာဝိပလ္လာသကြောင့် သောမနဿဇော မစောဘဲ ဒေါသဇောလည်း စောတတ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံပင် ဖြစ်စေကာမူ ဒေါသဇော မစောဘဲ သောမနဿဇောလည်း စောတတ်၏။ ဤသို့ အာရုံအလိုက် ဝိပါကစိတ်ဖြစ်ပုံက မှန်၍ ဇောစိတ်ဖြစ်ပုံက မမှန်သောကြောင့် ယင်းသို့ မှန်မှု မမှန်မှုကို ရည်ရွယ်လျက် “ဝိပါကအမှန်၊ ဇောအပြန်”ဟု ဆိုစမှတ် ပြုတော်မူကြသည်။

ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ကုသ-အနိဋ္ဌ ခွဲပုံ

ထိုမှတစ်ပါး ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ကုသ အနိဋ္ဌ အဖြစ်ကို သိသင့်ပေသည်။ ပျော့ပျော့ပြောင်းပြောင်း အတွေ့ကောင်းသော မစင်သည် စက္ခုဒွါရ ယာနဒွါရတို့၌ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံသာတည်း။ (ယင်းမစင်ကို လက်ဖြင့် စမ်းသပ်ကြည့်လိုက်သောအခါ နူးနူးညံ့ညံ့ ကောင်းသော အတွေ့ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ကာယဒွါရ၌ကား ကုသလဝိပါကတည်း။ စက္ခုဝတ်မင်းဖျား၏ ပတ္တမြားရတနာဖြင့် အပေါက်ခံရသူ၊ ရွှေတံကျင်၌ အလျှိုခံရသူ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - နာမရူပဝဝတ္ထာန အခန်း

တို့အဖို့ ယင်းပတ္တမြားရတနာ ရွှေတံကျင်တို့သည် စက္ခုဒွါရ၌ ကုဋ္ဌာရုံတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ခံရသူ၏ ကာယဒွါရ၌ကား အနိဋ္ဌာရုံတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ကြီးစွာသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် တည်း။ ဤသို့လျှင် ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ သဘောကို ဧကန်အားဖြင့် ဝိပါက်စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ပိုင်းခြားအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀-၁၁။)

ဤသို့လျှင် ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌ အဖြစ်ကို -

- ၁။ အလတ်စားပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 - ၂။ ဝိပါက်စိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 - ၃။ ဒွါရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 - ၄။ ဆောင်းကာလ နွေကာလ စသော အချိန်ကာလအားဖြင့်လည်းကောင်း -
- အမျိုးမျိုး ခွဲခြားရမည်ဟု သိရှိပါလေ။

ဥဿဒ ကိတ္တနု ကထာ
= မီးများလျှင်မီးနိုင်, ရေများလျှင်ရေနိုင်

အလောဘ စသော ဂုဏ်တို့၏လည်းကောင်း လောဘ စသော အပြစ်တို့၏လည်းကောင်း များပြားပုံနှင့် များပြားခြင်း၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ပြောပြကြောင်း ဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားအစဉ်ကို ဥဿဒ ကိတ္တနု ကထာဟု ခေါ်ဆို၏။ သံသရာခရီးသည်အဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ ဤ အပိုင်းသည် -

- ၁။ ဘဝလွတ်မြောက်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊
- ၂။ အဆင့်အတန်း မြင့်မားသော ဘဝတစ်ခု ရရှိရေးအတွက်လည်းကောင်း၊
- ၃။ စိတ်ဓာတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက်လည်းကောင်း၊
- ၄။ စိတ်ဓာတ် မြှင့်တင်ရေးအတွက်လည်းကောင်း -

အလွန်ကျေးဇူးများလှသော ပညာပေးကဏ္ဍတစ်ရပ်သာ ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ အသင်ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သည် ဤဘဝမှာပင် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်နိုင်သည့် ဥတ္တမပုရိသ အမည်ရသည့် အမြတ်ဆုံး ယောက်ျားတစ်ယောက် ဖြစ်နေပါမူကား ဤအပိုင်းကဏ္ဍရပ်သည် အသင်အတွက် အလိုမရှိအပ်သော အပိုင်း ကဏ္ဍတစ်ရပ်သာ ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိပါသည်။ သို့သော် သံသရာခရီးကို ဤဘဝမှာပင် အဆုံးသတ်နိုင်အောင် ကြိုး စားသော်လည်း မဆုံးနိုင်သေး ဖြစ်နေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုကို မျှော်လင့် တောင့်တချက် ရှိနေသေးလျှင်သော်လည်းကောင်း ဤအပိုင်းသည် အသင့်အတွက် တန်ဖိုးရှိလှသော ကဏ္ဍတစ် ရပ်ပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲတို့ကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်သော သိမ်းဆည်းရှုပွားပြီးသော အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ ကုသိုလ်ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရားများ
- ၂။ အကုသိုလ်ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတရားများ - ဟူသော

ဤအကြောင်းတရား (၂)မျိုးတို့ကို ခပ်များများ သဘောပေါက်လောက်ပြီဟု ယူဆပါသည်။ သံသရာတစ် ခွင်ဝယ် ကုသိုလ်အဖြစ်များရခြင်း အကုသိုလ်အဖြစ်များရခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရရှိနိုင်သော အကျိုးအပြစ်တို့ကို ဤအပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်း - ဥဿဒကိတ္တနုကထာကို အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာတွင် ဤသို့ ဖွင့်ဆို ထားပေသည်။

သံသရာတစ်ခွင်ဝယ် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားနေရဆဲ ဖြစ်ကြကုန်သော ဤသတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်ဝယ်

- ၁။ လောဘသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏၊
- ၂။ ဒေါသသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏၊
- ၃။ မောဟသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏၊
- ၄။ အလောဘသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏၊
- ၅။ အဒေါသသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏၊
- ၆။ အမောဟသည်လည်း များပြားလျက် ရှိ၏။

ထိုများပြားမှုကို အဘယ်တရားသည် မြီစေသနည်း၊ အဘယ်တရားက များအောင် သတ်မှတ်ပေးပါသနည်း

ပုဗ္ဗဟေတု နိယာမေတိ။ ကမ္မာယူဟနက္ခဏေယေဝ နာနတ္တံ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

ထိုသို့ များပြားအောင် ပုဗ္ဗဟေတု အမည်ရသော ရှေးအတိတ်အကြောင်းတရားက မြဲစေ၏။ များပြား-
အောင် သတ်မှတ်ပေး၏။ စီမံခန့်ခွဲပေး၏။ ဤဘဝတွင် အကျိုးပေးနေဆဲဖြစ်သော ကံကို အားထုတ်ခဲ့စဉ်တုန်း
ကပင် ကံတွေကား အထူးထူး အပြားပြား ဖြစ်ခဲ့၏။ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူကွဲပြားခဲ့၏။ ယင်းကံများက လောဘ
များအောင် လောဘကြီးသူဖြစ်အောင် အလောဘများအောင် လောဘမကြီးသူဖြစ်အောင် ဤသို့ စသည်ဖြင့်
စီမံခန့်ခွဲပေး၏။ အကျယ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

အမှတ် (၁) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ဟိ ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ လောဘော ဗလဝါ ဟောတိ။ အလောဘော မန္တော၊ အဒေါသာမောဟာ
ဗလဝန္တော၊ ဒေါသမောဟာ မန္တော၊ တဿ မန္တော အလောဘော လောဘံ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောတိ။ အဒေါ-
သာမောဟာ ပန ဗလဝန္တော ဒေါသမောဟေ ပရိယာဒါတုံ သက္ကောန္တိ။ တဿ သော တေန ကမ္မေန ဒိန္နပဋိသ-
န္တိဝသေန နိဗ္ဗတ္တော လုဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သုခသီလော အက္ကောဓနော၊ ပညဝါ ပန ဟောတိ ဝဇိရူပမဉာဏောတိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဤလူ့ဘဝသို့ ရောက်ရှိကြောင်း ဤလူ့ဘဝ = ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ရရှိကြောင်း ဖြစ်သည့်
ကံကို အတိတ်ဘဝတစ်ခုဝယ် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ် အချိန်ခဏ၌ - သူ၏သန္တာန်ဝယ် -

- ၁။ လောဘကား အားကောင်းမောင်းသန်လျက် ရှိ၏။
- ၂။ အလောဘကား နှံ့နေ၏ အားပျော့နေ၏။
- ၃။ အဒေါသ (= မေတ္တာ) အမောဟ (= ပညာ)တို့ကား အားကောင်းမောင်းသန်လျက် ရှိကုန်၏ အင်အား
ပြည့်ဝကြကုန်၏။
- ၄။ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ကား နှံ့ကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ယင်းကံကို အားထုတ်ခဲ့စဉ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က နှံ့နေသော အားပျော့နေသော ညံ့နေ
သော အလောဘသည် လောဘကို အနိုင်ယူခြင်းငှာ ကုန်ခန်းစေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင် ဖြစ်နေ၏။

တစ်ဖန် ယင်းကံကို အားထုတ်ခဲ့စဉ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က အဒေါသနှင့် အမောဟတို့သည် အားကောင်း
ခဲ့ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ အလွန်အားကြီးခဲ့ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ခွန်အားကြီးမားခဲ့ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ယင်းသို့
အားကောင်းခဲ့ကြသော ခွန်အားကြီးမားခဲ့ကြသော အဒေါသ အမောဟတို့က ဒေါသ မောဟတို့ကို အနိုင်ယူ
ခြင်းငှာ ကုန်ခန်းစေခြင်းငှာ စွမ်းအားရှိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုလောဘအားကြီးသော ကံက
အကျိုးပေးလိုက်သဖြင့် ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ရှိသော် -

- ၁။ လောဘကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ (လောဘ၏ အကျိုးဆက်တည်း)
- ၂။ ထိုသို့ပင် လောဘကြီးပါသော်လည်း စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာ နေရလေ့ရှိ၏။ အမျက်ထွက်လေ့မရှိ = ဒေါသ
မကြီး။ (အဒေါသ၏ အကျိုးဆက်တည်း။)
- ၃။ ပညာရှိ၏။ ဝရဇိန်လက်နက်နှင့်တူသော ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာရှိ၏။ (အမောဟ၏ အကျိုးဆက်
တည်း။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

လောဘအားကြီးသော ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုကံက အကျိုးပေးသော ဘဝဝယ် သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောမှု လောဘအားကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ အဒေါသ = မေတ္တာ အားကြီးသော ကံကြောင့် သုခသီလ = စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာ နေရလေ့ရှိသူ ဖြစ်ရ၏။ အက္ခောဓန = အမျက်မထွက် တတ်သူ စိတ်မဆိုးတတ်သူ ဒေါသမကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ အမောဟ = ဉာဏ်ပညာအားကြီးသော ကံကြောင့် ဝဇီ- ရူပမဉာဏ် = မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာရှိသူ ဖြစ်ရ၏။ အတိတ်၏ ဓာတ်ငွေ့အရှိန်အဝါ သည် ဤပစ္စုပ္ပန်တွင် ရောင်ပြန်ဟပ်လျက်ရှိ၏။ ဤပစ္စုပ္ပန်၏ ဓာတ်ငွေ့အရှိန်အဝါတို့သည်လည်း နောင်အနာ- ဂတ်တွင် ရောင်ပြန်ဟပ်လျက်ပင် ရှိကြဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဝိပဿီဘုရားရှင် မပွင့်မီ သာသနာပအချိန်ကာလတစ်ခုက အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓတစ်ဆူအား ကြံတစ်ချောင်းစီ လျှဲခဲ့ကြသော ဇောတိကသူဌေးအလောင်းနှင့် အစ်ကိုဖြစ်သူတို့၏ ဇာတ်ကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း၍ ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။

ဇောတိကသူဌေးအလောင်းလျာ ညီဖြစ်သူက အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓအား ကြံတစ်ချောင်း အလှူဒါနကိုပြု၍ လူ-နတ်-နိဗ္ဗာန် သုံးတန်သော ချမ်းသာကို ရရှိလိုကြောင်း ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့၏။ အစ်ကိုဖြစ်သူကား ယင်းကြံ တစ်ချောင်း အလှူဒါနကြောင့် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကြီးတစ်ခုကိုသာ ရလိုကြောင်း ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့၏။

အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ချင်းလည်း တူ၏။ လှူဖွယ်ဝတ္ထုချင်းလည်း တူ၏။ စိတ်ထားချင်းကား ကွာခြားလျက်ရှိ၏။ ညီဖြစ်သူ ဇောတိကသူဌေးအလောင်းကား လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာကို တွယ်တာမက်မောသော လောဘဓာတ် ခြံရံလျက် ဒါနကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။ သို့သော် အလှူခံ အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓအပေါ်၌ အဒေါသ မေတ္တာဓာတ် များလည်း ကိန်းဝပ်ခဲ့၏။ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်သော ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာလည်း ခြံရံလျက်ရှိ၏။ အစ်ကိုဖြစ်သူကား နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာတစ်ခုတည်းကိုသာ ဆုတောင်းသဖြင့် ယင်းဒါနကံ၌ အလောဘ အဒေါသအမောဟဓာတ်တို့ ခြံရံလျက်ရှိ၏။ ယင်းဓာတ်သုံးပါးတို့ အင်အားကောင်းနေ၏။ စွမ်းအားကြီးမားနေ၏။

တစ်ချိန် ယင်းကံများက အသီးအသီး အကျိုးပေးလိုက်ရာ အလွန်အလွန် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော သူဌေးသား နှစ်ဦးတို့ ဖြစ်လာကြပြန်၏။ ဝိပဿီဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်နှင့် ဆုံဆည်းမိသောအခါ အလောဘ အဒေါသ အမောဟဓာတ်တို့ ခြံရံထားသော ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အစ်ကိုဖြစ်သူက ရှိသမျှ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ညီဖြစ်သူအား အကုန်စွန့်၍ သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်၍ ရဟန်းတရားများကို ပွားများအားထုတ်လေရာ ရဟန္တာဖြစ်သွားတော်မူ၏။ အလောဘ အရင်းခံသော ကံကြောင့် ရရှိသော စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာ မက်မောမှု လုံးဝမရှိဘဲ စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့၏။ လောဘမကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ အဒေါသ = မေတ္တာဓာတ်၏ စွမ်းအားကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်လျက် စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာဖြင့် နေရ၏။ အမောဟ = ဉာဏ်ပညာဓာတ်၏ စွမ်းအားကြောင့် သစ္စာ လေးရပ်တရားမြတ်ကို အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်အောင် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခဲ့၏။ ဉာဏ်ပညာကြီးမား- သူဖြစ်ရ၏။

တစ်ဖန် ညီဖြစ်သူကား လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာကို တွယ်တာမက်မောသည့် လောဘဓာတ် ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သဖြင့် လူချမ်းသာကြီးနှင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ ယင်းစည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကို မစွန့်လွှတ် နိုင် ဖြစ်နေ၏။ အတွယ်ကြီး တွယ်နေ၏။ လောဘကြီးသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ သူ၏ အလောဘဓာတ်က ယင်းအားကောင်း နေသော လောဘဓာတ်ကို အနိုင်မယူနိုင် ဖြစ်ခဲ့ရ၏။ သို့သော် တစ်ဖက်တွင်လည်း အဒေါသ = မေတ္တာဓာတ် နှင့် အမောဟ = ဉာဏ်ပညာတို့လည်း ယင်းကံ၌ ခြံရံထားသဖြင့် ဝိပဿီဘုရားရှင်အပေါ်၌ မေတ္တာဓာတ် အားကောင်းသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ ဘုရားရှင်အတွက် ဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်ကြီးကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့၏။ လူသား တို့အပေါ်၌လည်း မေတ္တာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရပြန်၏။

လူသားတွေသည် ဝိပဿီဘုရားရှင်အား ဖူးမြော်ရခြင်းကြောင့် ဖူးမြော်ရသည့် ကုသိုလ်စေတနာတွေ ရရှိကြပါစေ၊ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်တရားတွေ တိုးပွားကြပါစေ၊ အသိထူး ဉာဏ်ထူးတွေ ရရှိကြပါစေဟူသော မေတ္တာပြဓာန်းသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ယင်းဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်၏ ဝန်းကျင် တွင် ပုဆစ်ဒူးဝန်းနစ်မျှ ပတ္တမြားရတနာများကို ဖြန့်ခင်းလျက် - မည်သူမဆို လက်တစ်ဆုပ်စာ ယူသွားနိုင် သည်ဟု ကျေညာချက် ထုတ်ပြန်ကာ လှူဒါန်းခဲ့ပြန်၏။ လူသားတို့ အပေါ်၌ အားကောင်းသော မေတ္တာဓာတ် များ ကိန်းဝပ်လာ၏။ ဘုရားရှင်ကို မဖူးမြော်လိုသူတို့လည်း ပတ္တမြားကို အလိုရှိခြင်းကြောင့် ကျောင်းတော်သို့ ရောက်ခဲ့သော် ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ခွင့် ရကြပေလတ္တံ့၊ တရားတော်ကိုလည်း နာယူခွင့် ရကြပေလတ္တံ့၊ ထိုသို့ နာယူခဲ့ရသော် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် တိုင်အောင်သော အကျိုးထူးများကို ရရှိကြပေလတ္တံ့ဟူသော မျှော်လင့် ချက်များလည်း ရှိနေ၏။ လူသားတို့အပေါ်တွင် ထားရှိသော မွန်မြတ်သော မေတ္တာနှင့် မွန်မြတ်သော အသိ- ဉာဏ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အဒေါသ အမောဟတို့၏ အကျိုးဆက်ပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် သူ၏ လောဘဓာတ်ကို အလောဘဓာတ်က မကုန်ခန်းစေနိုင်သဖြင့် (၉၁)ကမ္ဘာ ခရီးကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရပြန်၏။ တစ်ကမ္ဘာ တစ်ကမ္ဘာ တွင် သတ္တဝါတစ်ဦး၏ သေကျေပျက်စီးသွားသောအခါ ကြွင်းကျန်သည့် အရိုးတို့ကို စုပုံလိုက်ခဲ့သော် အရိုးတို့ ကလည်း မဆွေးမြေ့ခဲ့ပါမူကား ဝေပုလ္လတောင်ခန့် မြင့်မားသည့် တောင်ကြီးတစ်တောင်ခန့် အရိုးပုံကြီး ဖြစ်- နိုင်၏။ (၉၁)ကမ္ဘာခရီးကို ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသဖြင့် တောင်အလုံးပေါင်း (၉၁)လုံးလောက်ရှိသည့် အရိုးတွေ တောင် လိုပုံ၍ သေနိုင်၏။ သို့အတွက် လူ့ဘဝ လူ့ချမ်းသာကို တွယ်တာမက်မောခြင်းသည် တွယ်တာမက်မောသည့် လောဘဓာတ် ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် အရိုးတွေ တောင်လိုပုံ၍ သေကျေပျက်စီးမှုကို တွယ် တာမက်မောသည်နှင့်ပင် တူနေပေသည်။ သို့သော် ဇောတိက သူဌေးအလောင်းကား နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကြီးကို လည်း တစ်ဖက်က ဆုတောင်းထားသဖြင့် ဂေါတမဘုရားရှင်၏ သာသနာတွင် ကျွတ်တမ်းဝင်ခွင့် ရရှိသွားပေသည်။

ဤဥဿဒ ကိတ္တန ကထာပိုင်းကို ကြည့်ပါက ရှေးရှေးဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံသည် ယခုဘဝ၌-

- ၁။ လောဘ ကြီးသူ မကြီးသူ ဖြစ်အောင်၊
- ၂။ ဒေါသ ကြီးသူ မကြီးသူ ဖြစ်အောင်၊
- ၃။ ဉာဏ်ပညာ ကြီးသူ မကြီးသူ ဖြစ်အောင် -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် စီမံနေကြောင်းကိုလည်း သိရှိနိုင်၏။ အလားတူပင် ယခုဘဝ၌ ပြုသမျှ ကံသည်လည်း နောက်နောက် ဘဝအဆက်ဆက်၌ ဤကဲ့သို့ စီမံလိမ့်မည်သာ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သိနိုင်လောက်ပေပြီ။

သို့အတွက် ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ လောဘ ဒေါသ မာန် မာန ဣဿာ မစ္ဆေရ စသော ယုတ်ညံ့ သော ဓာတ်ခိုး ဓာတ်ငွေ့များကို မခြံရံစေဘဲ အလွန်မွန်မြတ်သော မေတ္တာဓာတ် ကရုဏာဓာတ် အသိဉာဏ် ပညာတို့ ခြံရံစေလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်မိဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

ယခုအခါ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင်း၌ -

- ၁။ အဆင့်အတန်း အမြင့်မားဆုံးသော မေတ္တာဓာတ်များ ကိန်းဝပ်လာအောင်၊ မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို မေတ္တာ ဓာတ်ဖြင့် ထုံမွမ်းထားသော အလှပဆုံးသော စိတ်ဓာတ်များဖြစ်အောင် မေတ္တာစာရန် ရသည့်တိုင်အောင်သော သမာဓိကျင့်စဉ်များလည်း ထင်ရှားရှိနေ၏။ အလားတူပင် အဆင့်အတန်း အမြင့်မားဆုံးသော ကရုဏာဓာတ် မုဒိတာဓာတ် ဥပေက္ခာဓာတ်တို့ မိမိတို့၏ စိတ်အစဉ်ဝယ် ကိန်းဝပ်လာအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအား- ထုတ်ရမည့် သမာဓိကျင့်စဉ်များလည်း ထင်ရှား တည်ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။

ယင်းသမာဓိကျင့်စဉ်များကို အောင်အောင်မြင်မြင် တကယ်တန်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်ပါက မေတ္တာဓာတ် ကရုဏာဓာတ် မုဒိတာဓာတ် ဥပေက္ခာဓာတ်တို့ ကိန်းဝပ်တည်နေသော မိမိ၏ စိတ်အစဉ်သည် အလွန် အဆင့် အတန်းမြင့်မားနေသော စိတ်ဓာတ်များသာ ဖြစ်နေပေမည်။ ယင်း အဆင့်အတန်းမြင့်မားသော စိတ်ဓာတ်များ ကိန်းဝပ်လျက် ခြံရံလျက် ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်ပါက ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာ၍ ဘဝတစ်ခုကို အကျိုးပေးခဲ့သော် ထိုဘဝတွင် - သတ္တဝါတို့ အပေါ်ဝယ် -

- ၁။ အလွန် မေတ္တာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။
- ၂။ အလွန် ကရုဏာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။
- ၃။ အလွန် မုဒိတာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။
- ၄။ အလွန် ဥပေက္ခာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။

သံသရာတစ်ခွင် ကျင်လည်ခိုက်ဝယ် တွေ့ကြ ဆုံကြသည့် သတ္တဝါအချင်းချင်း အပေါ်၌ ရှိသင့် ရှိထိုက် ထားသင့် ထားထိုက်သော အဆင့်မြင့်မားသော စိတ်ထားများပင် ဖြစ်ကြပေသည်။ အလွန်အလိုရှိအပ်သော စိတ်ထားများပင် ဖြစ်ကြပေသည်။ မွန်မြတ်သော ကျင့်စဉ်များ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဗြဟ္မစရိယ = ဗြဟ္မစိုရ်ဟူသော အမည်ထူးကိုလည်း ရရှိပေသည်။

တစ်ဖန် အဆင့်အမြင့်မားဆုံးသော ပညာကျင့်စဉ်များလည်း ဤသာသနာတွင် ထင်ရှားရှိနေပေ၏။ ယခု ဖော်ပြပြီးသော ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကိုပင် ပြန်ကြည့်ပါ။ ရုပ်လောကတွင် အလွန်အလွန် သေးငယ်လှသော ရုပ်ကလာပ်များကို မြင်အောင် ရှုနည်း၊ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ရှုနည်း၊ စိတ္တနိယာမ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော ဝီထိစိတ်တို့ကိုလည်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရှုနည်း - ဟူသော ဤကျင့်စဉ်တို့ကား သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင်း၌သာ ထင်ရှား ရှိသော ရရှိနိုင်သော ကျင့်စဉ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ဖန် ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်စဉ်များ ဝိပဿနာကျင့်စဉ်များမှာလည်း ဤဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင်း၌သာ ရရှိနိုင်သော ကျင့်စဉ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုကျင့်စဉ်တို့ကို လက်တွေ့အောင်မြင်စွာ ကျင့်နိုင်သဖြင့် ရရှိလာသော -

- ၁။ ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား ထိုးထွင်းသိသော နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်
- ၂။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား ယူနိုင်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်
- ၃။ ယင်း ရုပ်-နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အခြင်းအရာကို မဂ်ဆိုက် ဖိုလ် ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ထိုးထွင်းသိမြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်
- ၄။ အရိယမဂ်ဉာဏ်
- ၅။ အရိယဖိုလ်ဉာဏ်

ဤဉာဏ်တို့ကား အဆင့်အတန်း အမြင့်မားဆုံးသော ဉာဏ်ပညာတို့ ဖြစ်ကြ၏။ သာသနာတော်၏ ပြင်ပ လောက၌ ရရှိနိုင်သော ဉာဏ်ပညာတို့လည်း မဟုတ်ကြပေ။ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ် သိပ္ပံလောကတွင်လည်း ရရှိနိုင်သော ဉာဏ်ပညာမျိုးများ မဟုတ်ကြပေ။ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ် သာသနာတော်၏ ပြင်ပ၌ တည်ရှိ ကြသော ဒဿနိကပညာရပ် အမျိုးမျိုး၌လည်း ရရှိနိုင်သော ဉာဏ်ပညာမျိုးများ မဟုတ်ကြပေ။ သာသနာတော် တွင်း၌သာ ရရှိနိုင်သော အမှန်ကန်ဆုံးသော အမြင့်မားဆုံးသော ဉာဏ်ပညာတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ယင်းအမြင့်မားဆုံးသော ဉာဏ်ပညာတို့ဖြင့် ထုံမွမ်းထားအပ်သော အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည်လည်း အမြင့်မားဆုံးသော စိတ်ဓာတ်သာဖြစ်၏။ ယင်းသို့ အမြင့်မားဆုံးသော အဆင့်သို့ ရောက်အောင် မြှင့်တင်ထားအပ်သော အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည်ကား - အသင်သူတော်ကောင်း၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်ကို -

- ၁။ အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးမှလည်း ကျွတ်လွတ်သွားအောင် ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်ပေးနိုင်၏။
- ၂။ အိုဘေးဆိုးကြီး၊ နာဘေးဆိုးကြီး၊ သေဘေးဆိုးကြီး၊ ပဋိသန္ဓေတည်နေရသည့် ဘေးဆိုးကြီးဟူသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ဘေးဆိုးကြီးတို့မှလည်း ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်ပေးနိုင်၏။
- ၃။ အကယ်၍ သံသရာခရီး မဆုံးသေးသဖြင့် သံသရာတစ်ခွင်၌ ကျင်လည်ခဲ့ရလျှင်လည်း အကြီးမားဆုံးသော အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာရှိသူ ဖြစ်ရအောင် စီမံခန့်ခွဲပေးနိုင်၏။

ဤသည်တို့ကား မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်က မေတ္တာဓာတ် ကရုဏာဓာတ် မုဒိတာဓာတ် ဥပေက္ခာဓာတ် အလောဘဓာတ် အဒေါသဓာတ် အမောဟဓာတ် (ပညာဉာဏ်)တို့ဖြင့် အဆင့်အတန်း မြင့်မားသွားအောင် မြှင့်တင်ပေးလိုက်သဖြင့် ယင်းအကောင်းဓာတ်တို့ ထုံမွမ်းထားအပ်သော အလွန်အဆင့်အတန်း မြင့်နေသော မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်က မိမိ၏ ဘဝကို မြှင့်တင်ပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခ အမျိုးမျိုးမှ ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်ပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။ လူတွင် လူမြတ် နတ်ထက်နတ် ဖြစ်အောင် မြှင့်တင်ပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုမက ပွင့်တော်မူပြီးကြကုန်သော အဆူဆူသော ဘုရားရှင်တို့သည်လည်း မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပါရမီဆယ်ပါး အပြားသုံးဆယ်တည်းဟူသော အကောင်းဓာတ်တို့ဖြင့် ထုံမွမ်းပေးတော်မူနိုင်ကြသည့် အတွက် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားတော်မူကြ၏။ သို့အတွက် အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည်လည်း ကြိုးစားက ဘုရားဖြစ်နိုင်သည့် စိတ်ဓာတ်မျိုးသာ ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ထိုကဲ့သို့ မိမိ၏ စိတ်ဓာတ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် မြှင့်တင်မပေးဘဲ ထားလျှင်၊ အကောင်းဓာတ်များကို မွေးမြူရေး မပြုလုပ်ဘဲ မကောင်းဓာတ်များကိုသာ မွေးမြူရေး ပြုလုပ်နေပါလျှင် အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည်လည်း အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသွားပြီ ဖြစ်၏။ အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျနေသော စိတ်ဓာတ်က အဆင့်အတန်းနိမ့်သော ဘဝအမျိုးမျိုးသို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးတော့မည် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ်ဝယ် “ဒီလင် ဒီသား ဒီမယားနှင့် မခွဲရအောင်၊ ငှက်ပင်ဖြစ်လည်း သစ်တစ်ကိုင်းတုံ သိုက်နန်းလှုံရအောင်”ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် တစ်ဦးအပေါ် တစ်ဦး တွယ်တာတပ်မက်နေသည့် လောဘဓာတ် ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ ကောင်းမှုအတူ ပြုခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ - ထိုကံက အကျိုးပေးသော အခါဝယ် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး တွေ့ကြ ကြုံကြ ဆုံကြပြန်လျှင် မခွဲရက် မခွာနိုင် ရှိတတ်၏။ အစွဲကြီး စွဲနေတတ်ကြ၏။ တဲအိုပျက်မှာ ထမင်းရေပင် လျက်ရပါစေဟူသော စိတ်ဓာတ်များ ကိန်းဝပ်နေတတ်၏။ အကယ်၍ အတူပြုဘက် ကောင်းမှုရှင်သည် ငမူး ဖြစ်နေပြန်လျှင်လည်း ထိုငမူးက မည်မျှပင် ရိုက်နှက်စေကာမူ ရွှေဖဝါးတော်အနားမှ တစ်ဖဝါးမျှ မခွာရက်နိုင် ဖြစ်နေတတ်၏။

အလားတူပင် စီးပွားရေး အဆင်ပြေလိုကြောင်း ငွေများများ ရလိုကြောင်း ရွှေများများ ရလိုကြောင်း ရာထူးဌာနန္တရ တိုးတက်လိုကြောင်း ဦးတည်၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရာထူးဌာနန္တရတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာမက်မောသည့် လောဘဓာတ် ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်မိလျှင် ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာ၍ စီးပွားဥစ္စာ ချမ်းသာကြွယ်ဝ-

သော ဘဝတစ်ခုကို ရရှိပြန်သော် ဇောတိကသူဌေးလောင်းကဲ့သို့ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့မှ မခွဲရက် မခွာနိုင် ရှိတတ်ပြန်၏။ ရာထူးဌာနန္တရကို ရပြန်လျှင်လည်း ထိုရာထူးဌာနန္တရ အပေါ်၌ ဖားမြွေခဲသို့ မစွန့်လွှတ်နိုင် ရှိတတ်၏။

အကယ်၍ ဒေါသဓာတ် ခြံရံလျက် မကျေနပ်မှုတွေ ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ပါက ထိုကံက အကျိုးပေးသော ဘဝဝယ် ဒေါသကြီးသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ မကျေနပ်မှု များပြားသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ တစ်လောကလုံးဝယ် မည်သူ့အပေါ်ကိုမျှ ကျေနပ်မှု မရနိုင် ရှိတတ်၏။

တစ်ဖန် ကြားဝါလိုသော စိတ်ထား၊ အသာယူလိုသော စိတ်ထား၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိ အထင်ကြီးသော စိတ်ထား၊ သူတစ်ပါးကို အထင်သေးသော စိတ်ထား - ဤသို့သော လောဘ-မာန ဦးဆောင်သည့် စိတ်ထားမျိုးဖြင့် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာသော ဘဝဝယ် ဝါကြွားလိုသော စိတ်ဓာတ်ရှိသူ ဖြစ်ရတတ်၏။ မကြွားရ မနေနိုင် ဖြစ်နေတတ်၏။ တစ်ဖက်သား အပေါ်၌ အမြဲတမ်း အပေါ်စီးက နေလိုသော စိတ်ထားရှိသူ ဖြစ်ရတတ်၏။ မိမိကိုယ်ကို မိမိ အမြဲတမ်း အထင်ကြီးနေတတ်၏။ စိတ်ကြီးဝင်နေတတ်၏။ သူတစ်ပါးကို အမြဲတမ်း အထင်သေးနေတတ်၏။ အဖက်မတန်ဟု ယူဆတတ်၏။ မခေါ်ချင် မပြောချင် ဖြစ်နေတတ်၏။

အကယ်၍ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုသော၊ သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို ဂြူစူစောင်းမြောင်းသော စိတ်ထား ဟူသည့် ကုဿာတရား ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်မိငြားအံ့။ ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာသော ဘဝဝယ် ကုဿာ ထူပြောသူ ဖြစ်ရတတ်ပြန်၏။ ကိုယ့်ထက်သာသူ မှန်သမျှကို ကြည့်မရ ဖြစ်နေတတ်၏။ ဤကုဿာတရားသည် ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုသော စိတ်ထားရှိကြသည့် မနောပဒေါသိက အမည်ရသော နတ်တို့၏ အသက်ကိုပင် ကုန်စေနိုင်သော စွမ်းအား ရှိပေ၏။

တစ်ဖန် ကိုယ့်စည်းစိမ်ကို အထိမခံနိုင်သော စိတ်ထား၊ မိမိ၏ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုကို အထိမခံနိုင်သော စိတ်ထားဟူသော မစ္ဆရိယဓာတ် ခြံရံလျက် ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်မိလိုက်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာသော ဘဝဝယ် မစ္ဆရိယ များပြားသူ ဖြစ်ရတတ်၏။ “မယား မထိနဲ့ ဓားကြည့်”ဟူသော စိတ်ဓာတ်မျိုး ကိန်းဝပ်လာတတ်၏။ ပစ္စည်းထိလည်း မခံနိုင်၊ သားထိလည်း မခံနိုင်၊ သွီးထိလည်း မခံနိုင် ရှိတတ်၏။

ဤဖော်ပြပါ အချက် အရပ်တို့ကို အဖန်ဖန် ရှုဆင်ခြင်လျက် သံသရာခရီးမှ ကျွတ်လို လွတ်လိုခဲ့သော် သို့မဟုတ် အဆင့်အတန်း မြင့်မားသော ဘဝတစ်ခုကို ရယူလိုခဲ့သော် အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ စိတ်ဓာတ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးတတ်ဖို့ မြှင့်တင်ပေးတတ်ဖို့ လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ နေ့စဉ် နေ့စဉ် အချိန်တိုင်း အချိန်တိုင်း လိုလိုမှာပင် လက်လှုပ်တိုင်း ခြေလှုပ်တိုင်း ပါးစပ်လှုပ်တိုင်း ကာယကံ ဝိစကံ မနောကံတွေကား တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဖြစ်နေကြ၏။ မကောင်းဓာတ်များ ထုံမွှမ်းထားအပ်သော ကာယကံ ဝိစကံ မနောကံတို့ မဖြစ်အောင်၊ အကောင်းဓာတ်များသာ အမြဲတမ်း ခြံရံနေသည့် ကာယကံ ဝိစကံ မနောကံတို့ ဖြစ်အောင် သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို အချိန်ရှိတိုင်း အမြဲမပြတ် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို သမာဓိ ပညာတို့ဖြင့်၊ တစ်နည်းဆိုရသော် သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာတို့ဖြင့် ထုံမွှမ်းပေးရမည် ဖြစ်ပေသတည်း။

အမှတ် (၂) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ပန ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ လောဘဒေါသ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ အလောဘာဒေါသ မန္တာ၊ အမော-ဟော ဗလဝါ၊ မောဟော မန္တော၊ သော ပုရိမနယေနေဝ လုဒ္ဓေါ စေဝ ဟောတိ ဒုဋ္ဌော စ၊ ပညဝါ ပန ဟောတိ ဝဇီရူပမညဏော၊ ဒတ္တာဘယတ္ထေရော ဝိယ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

= ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ် ခဏ၌ သူ၏ သန္တာန်ဝယ် လောဘ ဒေါသတို့ကား အား-
ကောင်းနေကြကုန်၏။ ထိုထိုဘဝ ထိုထို ပစ္စည်းဝတ္ထု ထိုထို ရာထူးဌာနန္တရတို့ကို တွယ်တာတပ်မက်မှု လောဘ
တစ်ပုံကြီးနှင့် - “ဟိုလူ့မကျေနပ် ဒီလူ့မကျေနပ်”ဟူသော မကျေနပ်ချက်တွေ တစ်ပုံကြီးနှင့် ကံကို (ကုသိုလ်
ကံတစ်ခုကို) ပြုစုပျိုးထောင်နေ၏။ အလောဘဓာတ် အဒေါသ (မေတ္တာ)ဓာတ်တို့ကား အလွန်အားပျော့နေ
ကြ၏။ သို့သော် အမောဟ ပညာကား အားကောင်းလျက် ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်
အတိုင်း ကံကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က လောဘ အားကောင်းခဲ့သည့် အတွက် (ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာသော
ဘဝဝယ်) လောဘကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က ဒေါသ အားကောင်းခဲ့သည့်အတွက် ဒေါသ
ကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က အမောဟ ပညာဓာတ် အားကောင်းခဲ့သည့် အတွက် ဒတ္တာဘယ
မထေရ်ကဲ့သို့ ဝရဇိန် လက်နက်နှင့်တူသော ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။

အမှတ် (၃) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ပန ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ လောဘာဒေါသမောဟာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ ဣတရေ မန္တာ။ သော
ပရိမနယေနေ လုဒ္ဓေါ စေဝ ဟောတိ ဒန္တော စ၊ သုခသီလကော ပန ဟောတိ အက္ခောဓနော။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကား ကံကို (= လူ့ဘဝရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံကို) ပြုစုပျိုးထောင်စဉ် ခဏ၌
သူ၏ သန္တာန်ဝယ် လောဘ အဒေါသ မောဟတို့သည် အားကောင်းနေကြကုန်၏။ အလောဘ ဒေါသ အမောဟ
တို့ကား နှံ့ကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုကံက အကျိုးပေးခွင့်သာ၍ ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့်
ဘဝတစ်ခုဝယ် ဖြစ်လာရသည်ရှိသော် - ထိုကံကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က လောဘ အားကောင်းခဲ့သည့် အတွက်
အလောဘက အားပျော့နေသည့် အတွက် အားကောင်းနေသော လောဘကို အားပျော့နေသော အလောဘက
အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ရကား လောဘကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ်က မောဟ
က အားကောင်းခဲ့၏။ အမောဟကား နှံ့နေ၏ အားပျော့နေ၏။ နှံ့နေသော အားပျော့နေသော အမောဟက
အားကောင်းနေသော မောဟကို သိမ်းကျုံးယူဖို့ရန် အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ရကား ဉာဏ်ပညာ
နှံ့-သူ ထိုင်းအ-သူ ဖြစ်ရ၏။ နလပိန်းတုံး ဖြစ်နေရ၏။ အ-လွန်းသူ၊ န-လွန်းသူ ဖြစ်ရ၏။ သို့သော် ကံကို ထူ-
ထောင်ခဲ့စဉ်က ဒေါသကား နှံ့နေ၏ အားပျော့နေ၏။ အဒေါသ = မေတ္တာကား အားကောင်းလျက် ရှိ၏။ ယင်း
အားပျော့နေသော ဒေါသကို အားကောင်းမောင်းသန်သော အဒေါသက အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေရန် စွမ်းနိုင်၏။
သို့အတွက် စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာ နေရလေ့ရှိသူ ဖြစ်ရ၏။ ဒေါသမကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။

သတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ်

ဉာဏ်ပညာ မရှိဘဲ ဘာမှ တတ်သိနားလည်မှု မရှိဘဲ ကောင်းမှုတစ်ခုကို ပြုမိက ယင်းကံက အကျိုးပေး
သော ဘဝဝယ် လူဖျင်း လူအ လူနသာ ဖြစ်ရ၏။ ဉာဏ်ပညာ မရှိသူ နလပိန်းတုံး ဖြစ်ရ၏ဟူသော အချက်ကား
အထူးသတိပြုသင့်သော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ အမှတ်တမဲ့ ကံတစ်ခုကို မပြုမိဖို့ အထူးသတိထားသင့်၏။
အကယ်၍ အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ ကံတစ်ခုကို ပြုလိုက်မိသဖြင့် ထိုကံသည် ကံအရာ၌ တည်သွားခဲ့သော် ထိုကံကို
ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းဖို့ရန်ကား မလွယ်ကူသော အရာတစ်ခု ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့
ဖြင့်သာ ချေဖျက်၍ ရနိုင်၏။ ချေဖျက်၍ ရမှုမှာလည်း အထူးသဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အရာသာဖြစ်သည်။
ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမည့် ကံမှန်သမျှကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကသာ အပြီးအပိုင် ပယ်စွန့်နိုင်-
သော စွမ်းအား ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

သို့အတွက် ငွေကုန်ကြေးကျခံကာ ကောင်းမှုတစ်ခုကိုလည်း ပြုရသေး၏။ လူဖျင်း လူအ လူန နလပိန်းတုံး ဘဝကိုလည်း ရရှိသေး၏ - ဆိုလျှင် သံဝေဂရဖွယ် ကောင်းလှ၏။ ဝမ်းနည်းဖွယ်လည်း ကောင်းလှ၏။ သို့- အတွက် ကောင်းမှုပြုတိုင်း ဉာဏ်ယှဉ်တတ်ဖို့ လိုပေသည်။ ဤတွင် ဉာဏ်-ပညာ အကြောင်းကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြ အပ်ပါသည်။

စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ? ယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခသုမဒယေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ (မ-၁-၈၈။)

သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပညိန္ဒြေ = ပညာဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမောဟဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဝိစယ ဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့ ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော တရားမှာ ပညိန္ဒြေစေတသိက်တစ်ခု တည်းသာဖြစ်၏။

၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ဟူသော (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ကို သိသော ဉာဏ်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ဤဒုက္ခသစ္စာတရားစုတွင် ဈာန်တရားတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။

၂။ အင်္ဂုတ္တိုရ် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်ပုံ အခြင်းအရာကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိသော ဉာဏ် သည် သမုဒယသစ္စာကိုသိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ဤအပိုင်းတွင် ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိသည် ဒီဂရီအပြည့် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ အဆင့်အမြင့်ဆုံး ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ သူများအပြောနှင့် လွမ်းနေရသည် မဟုတ်ဘဲ ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင် နေသည့် အသိဉာဏ်ဖြစ်သည့် အတွက် အဆင့်အမြင့်ဆုံးဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ဆရာအပြောနှင့် လွမ်းနေရသော ကံ-ကံ၏ အကျိုးကို တတ်သိနားလည်မှုကား ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သလောက် အဆင့်မ- မြင့်ပေ။ အဆင့်မမြင့်ပင် မမြင့်သော်လည်း ပရမတ်ကို ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်နိုင်သေးသည့် ပုထုဇန်လူသားတို့ အတွက်ကား ဆရာသွားတို့၏ ဆိုဆုံးမမှုကို အခြေတည်၍ အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ကား ကံ-ကံ၏အကျိုးကို သက်ဝင်ယုံကြည်နိုင်၏။ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်နိုင်၏။ ယင်းကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိကိုမျှ မသိလျှင်ကား သို့မဟုတ် မရှိလျှင်ကား ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုရာ၌ ဉာဏ်မပါသည့် အလွန် အဆင့်နိမ့်ကျသည့် ကံမျိုး ဖြစ်တတ်၏။ ယင်းကံက အကျိုးပေးလျှင် ဉာဏ်နဲ့သူ ထိုင်း-သူ အ-သူ န-သူ မျိုး ဖြစ်တတ်၏။

၃။ သင်္ခါရတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို ထိုးထွင်းသိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်လည်းကောင်း၊ အစ္စန္တနိရောဓ အမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ချုပ်ရာ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန် = နိရောဓသစ္စာတရားကို ထွင်း- ဖောက်သိမြင်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်လည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ (ဝိပဿနာဉာဏ်ကား လောကီ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ အရိယမဂ်ဉာဏ်ကား လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။) နိရောဓသစ္စာကို သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

၄။ ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်ဟူသော လောကီမဂ္ဂသစ္စာ လောကုတ္တရာမဂ္ဂသစ္စာတရား တို့ကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းသည်လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မှန်သမျှတို့သည် ဤစတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ အားလုံးအကျုံးဝင်လျက် ရှိ၏။ ဤစတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိကို ဦးတိုက်လျက် ရှိကြ၏။ သို့အတွက် တစ်နည်းအားဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိကို အောက်ပါအတိုင်းလည်း ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - နာမရူပဝဂ္ဂတ္ထာန အခန်း

၁။ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ = ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိမှုကို တတ်သိနားလည်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

(က) ဆရာသမားတို့၏ ဆိုဆုံးမမှုဖြင့် အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ ယုံကြည်ထားသော ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊

(ခ) ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောကို နာမရူပပရိစ္ဆေဒ-ဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်၍ ရရှိလာသော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ -

၂။ ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ = ဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဉာဏ်ဟူသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ -
(ဒုက္ခသစ္စာကို သိသော ဉာဏ်တွင် အကျိုးဝင်၏။)

၃။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ = ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ အခြင်းအရာကို ထိုးထွင်းသိမြင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ -

၄။ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ = အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ် -

၅။ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ = အရိယဖိုလ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ် -

အကြမ်းစားအားဖြင့် ဤသို့လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၅)မျိုး ခွဲခြားနိုင်၏။ စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိ၌ အားလုံး အကျိုးဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်များကို အမောဟ = ပညာဟု ဆိုကုန်၏။

ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုရာ၌ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် ဆရာသမားတို့၏ ဆိုဆုံးမမှုဖြင့် ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိမှုကို တတ်သိနားလည်သော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိလောက်တော့ ရှိထားဖို့လို၏။ ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်မျိုးလောက်မှ မရှိလျှင် မှန်ကန်သော အယူကို ဖြောင့်မတ်စွာ စိတ်မထားတတ်လျှင် ပြုသမျှ ကုသိုလ်တို့ကား ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကုသိုလ်တို့သာ အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိ၏။ ယင်းကုသိုလ်တို့က အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့်သင့်လျှင် လူဖျင်း လူအ လူနဘဝကို နလပိန်းတုံးဘဝကိုရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးတော့မည် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ စွမ်းနိုင်ပါမူကား နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကို ကိုယ်တိုင်ရရှိ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံလျက် ယင်းဉာဏ်ကို ရှေးသွားပြု၍ ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်လျှင်ကား ပို၍ အဆင့်မြင့်သော ကံတစ်ခု ဖြစ်နိုင်၏။ ယင်းကံက အကျိုးပေးခဲ့သော် အကျိုးဖြစ်ရာ ဘဝ၌ ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူ ဖြစ်နိုင်၏။

အကယ်၍ ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျှင်ကား ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဈာနကုသိုလ်စေတနာတို့က အဆင့်မြင့်သော ဗြဟ္မာဘဝကို ပို့ဆောင်ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိ၏။ သေသည့်တိုင်အောင် ဈာန်များ မလျော့ကျခဲ့လျှင် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။

အကယ်၍ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်များ ခြံရံ၍ ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်နိုင်လျှင်ကား လူတွင် လူမြတ်နတ်ထက်နတ် ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော် ရုပ်နာမ်ကို - ဤကျမ်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၊ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတို့၌ တင်ပြရေးသားထားသည့်အတိုင်း ပရမတ်သို့တိုင်အောင် ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ဖို့ကား လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပရမတ်သို့တိုင်အောင် ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်နေသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးက - ဆွမ်းဒါန ကောင်းမှုကုသိုလ် တစ်ခုကို ပြုသော အခါဝယ် -

- ၁။ အလှူပေးနေသော မိမိ၏သန္တာန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်-နာမ်-ပရမတ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလျက် ယင်း ရုပ်-နာမ်တို့ကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျက်လည်းကောင်း -
- ၂။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် များထိုထို၏ သန္တာန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်-နာမ်-ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်း ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန် ပေါင်းစုခြုံငုံလျက် သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်း ရုပ်-နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျက်လည်းကောင်း -
- ၃။ လှူဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုကို ဓာတ် (၄)ပါး စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုသာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကား ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဇောဓာတ် = ဥတုကြောင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွားနေကြသော သြဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော သြဇာမကရုပ်တို့သာတည်း။ ယင်း သြဇာမကရုပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလျက်လည်းကောင်း -
- ၄။ ပေးလှူကြောင်း ကုသိုလ်စေတနာဦးဆောင်သည့် မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်း၍ ယင်းကုသိုလ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလျက်လည်းကောင်း -

ဤသို့သော ဝိပဿနာဉာဏ်များ ခြံရံလျက် ဒါနကောင်းမှု ကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ပါက ထိုဒါနကံမှာ အဆင့်အတန်း အမြင့်မားဆုံးသော ဝိပဿနာဉာဏ်များ ခြံရံထားသဖြင့် ထိုဒါနကံမှာ အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်၍ ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေရာဝယ် ဝရဇိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်ပမာ အလွန်ထက်မြက် စူးရှသော ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံရသူ ဖြစ်ရပေ၏။

ဉာဏ်ထက်မြက်ပုံ ပုံစံများကို ဘုရားရှင်သည် သောတာပန်ဂတသုတ္တန်တွင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ပုံစံတစ်ခုမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

သော မုဋ္ဌဿတိ ကာလံ ကုရုမာနော အညတရံ ဒေဝနိကာယံ ဥပပဇ္ဇတိ၊ တဿ တတ္ထ သုခိနော ဓမ္မပဒါ ယ္ဓဝန္တိ၊ ဒန္တော ဘိက္ခဝေ သတုပ္ပါဒေါ၊ အထ သော သတ္တော ခိပ္ပယေဝ ဝိသေသဂါမီ ဟောတိ။ (အံ-၁-၅၀၅။)

(ဆိုလိုရင်း) - ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ပါသော်လည်း မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ မဆိုက်ရောက်နိုင်ဘဲ ပုထုဇန်ဘဝဖြင့် ကွယ်လွန်သွားခဲ့သော် နတ်ပြည်လောကတစ်ခုခုသို့ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် (ဩပပါတိက ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်) ကပ်ရောက်သွားရ၏။ ထိုနတ်ပြည် နတ်လောက၌ ချမ်းသာခြင်း သုခရှိသော ထိုနတ်သား၏ သန္တာန်ဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ = တရားပုဒ်အစုတို့သည် ပေါ်လွင်ထင်ရှား နေကြကုန်၏ (= ပေါ်လောကြီး ပေါ်နေကုန်၏။) ရဟန်းတို့ ယင်း ပရမတ္ထ တရားပုဒ်အစုတို့ကို အစဉ်လျှောက်၍ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော သတိ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် (= သတိနှင့် ယှဉ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည်) နွဲ့နွေးလှသေး၏။ အကယ်စင်စစ်မှာမူ ထိုနတ်သားသတ္တဝါသည် လျင်လျင်မြန်မြန်ကြီးသာလျှင် (မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ် ဉာဏ်) နိဗ္ဗာန်ဆိုသည့် တရားထူး တရားမြတ်ကြီးကို ရရှိနိုင်၏။ (အံ-၁-၅၀၅။)

ဤသည်မှာ အဆင့်အမြင့်မားဆုံးသော ဝိပဿနာဉာဏ်များ ခြံရံလျက် အဆင့်အမြင့်မားဆုံးသော ကံများကို ပြုစုပျိုးထောင်နိုင်သဖြင့် ထိုကံများကြောင့် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော တရားထူး တရားမြတ်တို့ကို ထွင်းဖောက် သိမြင်နိုင်သည့် အလွန်ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာကို ရရှိပုံ သာကေတည်း။

တဿ တေ ဓမ္မာ သောတာနုဂတာ ဟောန္တိ ဝစသာ ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။
(အံ-၁-၅၀၅။)

ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ အတ္ထတော စ ကာရဏတော စ ပညာယ သုဠု ပဋိဝိဒ္ဓါ ပစ္စက္ခံ ကတာ။
(အံ-၄-၂-၃၆၄။)

ထိုနတ်သားကား လူဘဝတွင် ရဟန်းဘဝ၌ ရှိစဉ်က အင်္ဂါ (၉)တန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ တရားတော်များကို သင်ယူ၍ နှုတ်တက်ရအောင်ဆောင်လျက် ပရမတ်တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခဲ့၏။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်များကို ရရှိခဲ့၏။ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေဇောသို့တိုင်အောင် ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနိုင်ခဲ့၏။ ယင်းရဟန်းတော်၏ မရဏာသန္ဓေဇောသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ သို့မဟုတ် အနတ္တ အခြင်းအရာကို အာရုံပြုနေ၏။ ယင်းရဟန်းဘဝ မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံကိုပင် နတ်သားဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့က ဆက်ခံ၍ အာရုံပြုကြ၏။

အိမ်ရှင်ဘဝင်စိတ် ကိုယ်တိုင်က သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြုနေသဖြင့် တစ်နည်းဆိုရသော် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို အာရုံပြုနေသဖြင့် ထိုတရားတော်ကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့တတ် သိမ်းဆည်းတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိသည် ထိုနတ်သား၏ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကား နွဲ့နွေးလှသေး၏။ အကယ်စင်စစ်မှာမူ ထိုရဟန်း၏ အသိဉာဏ်၌ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြကုန်သော ရဟန်းဘဝက လေ့ကျက်ထားအပ်ကုန်သော တရားပုဒ်အစုတို့သည် - **ပဿန္တေ အာဒါသေ ဓာယာ ဝိယ ဗ္ဗဝန္တိ၊ ပါကဋာ ဟုတ္တာ ပညာယန္တိ။** (အံ-၄-၂-၃၆၅။)

= ကြေးမုံပြင်၌ အရိပ်ကဲ့သို့ ပေါလောပေါ်နေကြကုန်၏။ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ထိုကြောင့် တရားတော်ကို အစဉ်လျှောက်၍ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းက နွဲ့နွေး၍ နိဗ္ဗာန်ကို လျင်လျင်မြန်မြန်ကြီး ရရှိသွားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ဤအပိုင်းတွင် သတိပြုသင့်သော အချက်ကား - ပရမတ္ထရုပ်နာမ် အစစ်ကို မမြင်ပါဘဲလျက် ပါးစပ်က “အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ”ဟု ဆိုရုံမျှဖြင့်ကား ဝိပဿနာဉာဏ် မဖြစ်ပါ။ မစစ် မမှန်သော ဝိပဿနာဉာဏ် အတုများ ခြံရံထားသော ကံတစ်ခုသည် ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ်များ ခြံရံထားသည့် ကံတစ်ခုကဲ့သို့ ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူအဆင့်သို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်နိုင်လိမ့်မည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဤအချက်ကိုကား သတိပြုသင့်လှပေ၏။

အမှတ် (၄) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

တထာ ယဿ ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ တယောပိ လောဘဒေါသမောဟာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ အလောဘာဒယော မန္တာ၊ သော ပုရိမနယေနေဝ လုဒ္ဓေါ စေဝ ဟောတိ ဒုဋ္ဌော စ မူဠော စ။ (အဘိ-၄-၁-၃၀၈။)

တစ်ဖန် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ခဲ့စဉ် ခဏ၌ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ် ခဏ၌ သူ၏ သန္တာန်ဝယ် လောဘ ဒေါသ မောဟ သုံးမျိုးလုံးတို့သည် အင်အားကြီးမားနေကြကုန်၏။ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ တို့ကား နွဲ့ကုန်၏ အားနည်းကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏။ ထိုကံက အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်၍

ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေရာဝယ် ထိုသူသည် ထိုဘဝ၌ အားနည်းနေသော အလောဘက အင်အားကြီးမားနေသော လောဘကို အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ရကား အလိုလောဘ ရမ္မက် ကြီးသူ ဖြစ်ရ၏။ အင်အားနည်းပါးလှသော အဒေါသကလည်း စွမ်းအားကြီးမားနေသော ဒေါသကို အနိုင်ယူ ဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေရန် မစွမ်းနိုင်သဖြင့် ဒေါသကြီးသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ အင်အားနည်းပါးလှသော အမောဟကလည်း စွမ်းအားကြီးမားနေသော မောဟကို အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင် ဖြစ်နေ၏။ သို့အတွက် မောဟ အားကြီးသူ လူဖျင်း လူအ လူန နလပိန်းတုံး ဖြစ်ရပြန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၈။)

ချွန်ပါတ် ရလိုခြားဖြင့် ချဲဂဏန်းပေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အနားသို့ မျက်နှာငယ်ကလေးနှင့် ချဉ်းကပ်၍ လှူရ တန်းရမှု၊ ဗေဒင်ဆရာ၏ ညွှန်ကြားချက် အရ ယတြာချေသည့် သဘောဖြင့် ဘုရား၌ ပန်းသက်စေ့၊ ရှားမီး သက်စေ့၊ ရေသက်စေ့ လှူဒါန်းမှု၊ ဘိုးဘိုးကြီးက မစလိမ့်မည်ဟူသော ဦးတည်ချက် ယုံကြည်ချက်ဖြင့် ဘိုးဘိုး ကြီးအား ပူဇော်မှု - စသည်တို့ကား လောဘ ဒေါသ မောဟ အားကောင်းပြီး အလောဘ အဒေါသ အမောဟ အင်အား နည်းပါးသော ကံများပင်တည်း။

စဉ်းစားပါ - ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကဲ့သို့သော တန်ခိုးကြီးမားတော်မူကြသည့် စေတီတော်များ၌ ရာဟု ထောင့် စနေထောင့်စသည့် ထိုအထောင့် အရပ်တို့၌ ရေသပ္ပာယ်ခံရန် သီတင်းသုံးနေတော်မူရသော ရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်များကို သတိပြုကြည့်ပါ။ စနေ၊ တနင်္ဂနွေ ကဲ့သို့သော ရက်ကြီး အခါကြီးများ၌ သက်စေ့ ရေ သပ္ပာယ်ရန် လာရောက်ကြသူတို့ကား အလွန်များလှ၏။ ထိုရေသပ္ပာယ်လိုသူတို့ အတွက် အမိုးအကာ မရှိသော နေရာတွင် ရုပ်ပွားတော်များမှာ နေပူမရှောင် မိုးရွာမရှောင် အမြဲတမ်းထိုင်၍ သီတင်းသုံးနေတော်မူရ၏။ အလှူ ရှင်တစ်ဦးက တစ်ဖန်ထပ်၍ ရေသက်စေ့ပူဇော်ပြီးလျှင် နောက်အလှူရှင်တစ်ဦးက တစ်ဖန်ထပ်၍ ရေသက်စေ့ ပူဇော်ပြန်၏။ နောက်တစ်ယောက်ကလည်း အလားတူပင် ပူဇော်ပြန်၏။ ဤသို့လျှင် တစ်နေ့ပတ်လုံးလိုလို ရေ သက်စေ့ အပူဇော်ခံနေရ၏။

ဤအချက်ကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် အလေးအနက် စဉ်းစားပါ။ မိမိတို့သည် ထိုကဲ့သို့ နေ့စဉ် တစ်နေ့လုံးလိုလို မိမိတို့ အိမ်၌ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ရေချိုးသလား မချိုးဖူးလားဟူသည်ကို စဉ်းစားပါ။ သက်တော် ထင်ရှား ဘုရားဟူသော အမှတ်ထားနိုင်ပါမှ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်တို့ကို အာရုံယူနိုင်ပါမှ ထို ကောင်းမှုကုသိုလ်သည် အကျိုးကြီးမြတ်ဖွယ်ရာ ရှိ၏။ သက်တော်ထင်ရှားဘုရားဟု အမှတ်ထားနိုင်လျှင် တကယ် သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားအပေါ်၌ ထိုကဲ့သို့ တစ်နေ့ပတ်လုံး ရေသက်စေ့ပူဇော်မှုကို ပြုသင့် မပြုသင့်ကိုပါ တစ်ဖန် ထပ်၍ စဉ်းစားပါ။

မိမိတို့၏ ယတြာချေမှုအပေါ်၌သာ ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်နေသဖြင့် အလောဘဓာတ်ကလည်း အလွန် အားပျော့နေ၏။ ဘုရားရှင်အပေါ်၌ ငဲ့ညှာမှု အဒေါသ = မေတ္တာဓာတ်ကလည်း အလွန်အားပျော့နေ၏။ ဘုရား ဟောကို ကျောခိုင်းကာ ဗေဒင်ဆရာ၏ အဟောအပြောကိုသာ ယုံကြည်အားထားနေသဖြင့် အမောဟ ပညာဓာတ် ကလည်း အားပျော့နေ၏။ ထိုသို့ အားပျော့နေကြသော အလောဘ အဒေါသ အမောဟဓာတ်တို့က အနည်း အကျဉ်းသာ ခြံရံ၍ (မိမိတို့၏ ကျန်းမာမှု၊ ပစ္စည်းဥစ္စာတိုးတက်မှု၊ ရာထူးဌာနန္တရတိုးတက်မှုတို့ကိုသာ ဦးစား ပေးနေသော) အလွန်အားကောင်းသော လောဘ ဒေါသ မောဟတို့ကို ခြံရံထားလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင် လိုက်သည်ဖြစ်ရာ ထိုကံမျိုးက အကျိုးပေးခဲ့သော် ဘဝတစ်ခုဝယ် လောဘကြီးသူ ဒေါသကြီးသူ ဉာဏ်ပညာ နည်းပါးသူ လူဖျင်း လူအ လူနသာ ဖြစ်ရ၏။ အားပျော့နေကြသော စွမ်းအားနည်းပါးလွန်းလှသော အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့က စွမ်းအင်ပြည့်ဝနေသော လောဘ ဒေါသ မောဟတို့ကို အနိုင်ယူနိုင်ဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေ နိုင်ဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်သောကြောင့်ပင်တည်း။ သတိရှိစေ။

ကံတစ်ခုသည် ကံအရာတည်သွားပြီးပါမှ ထိုကံ၏ အကျိုးတရားမျိုးကို အလိုမရှိပါဟု ထိုင်၍ငိုနေသော်လည်း ရနိုင်တော့သည့် အရာကား မဟုတ်ပေ။ သို့သော် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်ပါလျှင်ကား အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်က ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက် ဆွယ်တွင် အကျိုးပေးမည့် ကံအားလုံးကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်လိမ့်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အမှတ် (၅) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ပန ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ အလောဘဒေါသမောဟာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ ဣတရေ မန္တာ၊ သော ပုရိမနယေနော အပ္ပကိလေသော ဟောတိ ဒိဗ္ဗာရမ္မဏမ္ပိ ဒိသ္မာ နိစ္စလော၊ ဒုဋ္ဌော ပန ဟောတိ ဒန္တပညော စာတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကံကိုပြုစုပျိုးထောင်စဉ် ခဏ၌ သူ၏သန္တာန်ဝယ် အလောဘ ဒေါသ မောဟတို့သည် အားကောင်းကြကုန်၏။ လောဘ အဒေါသ အမောဟတို့သည် နွံ့ကုန်၏။ စွမ်းအား ပျော့ကြကုန်၏။ ထိုကံက ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေရာဝယ် ထိုဘဝ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နည်းပါးသော တွယ်တာတပ်မက်မှု ကိလေသာရှိ၏။ နတ်၌ဖြစ်သော အာရုံကိုသော်မှလည်း တွေ့မြင်ရသည်ရှိသော် စိတ်ဓာတ် တုန်လှုပ်မှု မရှိ လှုပ်ရှားမှု မရှိ။ ထိုထို အာရုံ၌ မတွယ်တာ မတပ်မက်သည် အလောဘဓာတ်က ကံကို အားထုတ်ခဲ့စဉ်က အားကောင်းခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဒေါသကား သိပ်ကြီး၏။ ဉာဏ်ပညာကလည်း နွံ့ပြန်၏။ ဉာဏ်ပညာ ထုံထိုင်းသူ အသူ နသူ ဖြစ်နေပြန်၏။ ကံပြုခဲ့စဉ်က စွမ်းအင် ပျော့နေသော ညံ့နေသော အဒေါသ အမောဟတို့က ဒေါသ မောဟတို့ကို အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁ -၃၀၉။)

အမှတ် (၆) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ပန ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ အလောဘာဒေါသမောဟာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ ဣတရေ မန္တာ၊ သော ပုရိမနယေနော အလုဒ္ဓေါ စေဝ ဟောတိ သုခသီလကော စ၊ ဒန္တော ပန ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ် ခဏ၌ သူ၏သန္တာန်ဝယ် အလောဘ အဒေါသ မောဟတို့ကား အားကောင်းကြကုန်၏။ စွမ်းအား ကြီးမားကြကုန်၏။ လောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ကား နွံ့ကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏ ညံ့ကုန်၏။ ထိုကံက ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေရာဝယ် ထိုဘဝ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အလိုလောဘရမ္မာန် မကြီးသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ ဒေါသ မကြီးသူ မေတ္တာဓာတ် အားကြီးသူဖြစ်သဖြင့် စိတ်ချမ်းချမ်းသာသာ နေရလေ့ရှိ၏။ ကံကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစု အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု ထိုထို ဘုံဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှု မရှိသဖြင့် အလောဘဓာတ်က အားကောင်းနေ၏။ ထိုကံပြုစဉ်၌ မေတ္တာဓာတ်များက ထိုကံကို ခြံရံနေသဖြင့် အဒေါသဓာတ်ကလည်း အားကောင်းနေ၏။ ယင်း အလောဘဓာတ် အဒေါသဓာတ်တို့၏ စွမ်းအားကြောင့် လောဘမကြီးသူ ဒေါသမကြီးသူ = မေတ္တာဓာတ် ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။ သို့သော် ထိုကံပြုစဉ်က ဉာဏ်ပညာ မပါခဲ့သဖြင့် သို့မဟုတ် အားပျော့ခဲ့သဖြင့် ထိုအားပျော့နေသော အမောဟဓာတ်က မောဟကို အနိုင်ယူဖို့ရန် ကုန်ခန်းစေဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ရကား ဉာဏ်ပညာနဲ့သူ ထုံထိုင်းသူ ဖြစ်ရပြန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

အမှတ် (၇) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

တထာ ယဿ ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ အလောဘဒေါသာမောဟာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ ဣတရေ မန္တာ၊ သော ပုရိမနယေနော အလုဒ္ဓေါ စေဝ ဟောတိ၊ ပညဝါ စ၊ ဒုဋ္ဌော စ ပန ဟောတိ ကောဓေနော။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

တစ်ဖန် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ် ခဏ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အလောဘ ဒေါသ အမောဟတို့သည် အားကောင်းကြကုန်၏။ စွမ်းအားကြီးမားကြကုန်၏။ လောဘ ဒေါသ မောဟ တို့သည် နွဲ့ကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏ ညံ့ကုန်၏။ ထိုကံက ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေသည် ရှိသော် ထိုပဋိသန္ဓေတည်နေရသော ဘဝ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့၏ အပေါ်၌ အလိုရမ္မက် လောဘမကြီးသူ တွယ်တာတပ်မက်မှု မကြီးသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ ဉာဏ်ပညာ ကြီးမားသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က အလောဘဓာတ် အမောဟဓာတ်တို့ ခြံရံလျက် ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ သောကြောင့်ဖြစ်၏။ (ကောင်းမှုတစ်ခုကို ပြုခဲ့စဉ်က နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ဆုတောင်းလျက် ဝိပဿနာဉာဏ်ကဲ့သို့သော အမောဟဓာတ်များ ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံမျိုးတည်း။) သို့သော် ယင်းကံကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က မကျေနပ်မှု ပြစ်မှားမှု ဖျက်ဆီးလိုမှု ဒေါသဓာတ်များက အလွန်အားကောင်းခဲ့သဖြင့် တစ်နည်းဆိုရသော် စိတ် သိပ်တိုခဲ့သဖြင့် ယင်းအားကောင်းခဲ့သော ဒေါသဓာတ်ကို အားပျော့နေသော အဒေါသ = မေတ္တာဓာတ်က အနိုင် မယူနိုင်သဖြင့် မကုန်ခန်းစေနိုင်သဖြင့် ထိုကံက အကျိုးပေးသော ယခုကဲ့သို့သော ဘဝဝယ် သူတစ်ပါးကို ပျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ထားလည်း ရှိလာ၏။ (ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကောင်းကို ချေမှုန်းပစ်လိုက်ချင်သကဲ့သို့ တစ်ဖက်သားအပေါ်၌ ချေမှုန်းပစ်လိုက်လိုသော စိတ်ဓာတ်မျိုးတည်း။) အမျက်ထွက်လေ့ရှိသူ စိတ်ဆိုး လေ့ရှိသူ စိတ်တိုလေ့ရှိသူ ဒေါသကြီးသူလည်း ဖြစ်ရပြန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

အမှတ် (၈) ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး

ယဿ ပန ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ တယောပိ အလောဘာဒယော ဗလဝန္တော ဟောန္တိ၊ လောဘာဒယော မန္တာ၊ သော “မဟာသံဃရက္ခိတထွေရာ ဝိယ အလုဒ္ဓေါ အဒုဋ္ဌော ပညဝါ စ ဟောတိ”တိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၉။)

တစ်ဖန် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဤလူ့ဘဝသို့ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ် ခဏ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အလောဘ ဒေါသ အမောဟတို့သည် သုံးပါးလုံး အားကောင်းကြကုန်၏။ စွမ်းအားကြီးမားကြကုန်၏။ လောဘ ဒေါသ မောဟ သုံးပါးလုံးတို့ကား နွဲ့ကုန်၏ အားပျော့ကုန်၏ ညံ့ကုန်၏။ ထိုကံက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသည်၏အစွမ်းဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေခဲ့သည်ရှိသော် ထိုပဋိသန္ဓေတည်နေရသော ဘဝ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် - မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ -

- ၁။ သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ အလိုရမ္မက် လောဘမကြီးသူ တွယ်တာမက်မောမှု မကြီးသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ (လွယ်လွယ်နှင့် စွန့်လွှတ်နိုင်သူဟု ဆိုလိုသည်။) (အလောဘ၏ စွမ်းအားတည်း။)
- ၂။ သတ္တဝါတို့ အပေါ်၌ မဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ထားရှိသူ ကြီးပွားစေလိုသော စိတ်ထားရှိသူ မေတ္တာဓာတ်ကြီးမားသူ ဖြစ်ရ၏။ ဖောဗယောင်းကဲ့သို့ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော စိတ်ထားရှိသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ (အဒေါသ၏ စွမ်းအားတည်း။)
- ၃။ ဝရဇိန်လက်နက် မိုးကြိုးစက်ကဲ့သို့ အလွန်ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာရှိသူ ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူလည်း ဖြစ်ရ၏။ (ဝိပဿနာဉာဏ်စသည့် အမောဟဓာတ်၏ စွမ်းအားတည်း။)

ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က အလောဘ အဒေါသ အမောဟဓာတ်တို့၏ စွမ်းအားက အလွန်ကြီးမားခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် မိမိ၏ စိတ်အစဉ်ကို ထိန်းကွပ်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတို့ကား နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကိုသာ လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော တွင်တွင်ကြီး ဆုတောင်းလျက် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ကျွတ်လိုလွတ်လိုသော စိတ်ဓာတ်အပြည့်အဝဖြင့် မေတ္တာဈာန်ကို ဝင်စားလေ့ရှိလျက် မေတ္တာဈာန်ကို အခြေခံ၍ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလေ့ရှိကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးတို့တည်း။

အခွင့်ကောင်းကြီးတစ်ခု

ယခုအခါ အသင်သူတော်ကောင်းနှင့် တွေ့ကြုံနေရသော ဤသာသနာတော်မြတ်ကြီး၌ -

- ၁။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခမှ ကျွတ်ရာ လွတ်ရာ ကျွတ်ကြောင်း လွတ်ကြောင်း ဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ဟုလည်း ကြားနာခွင့် သိရှိခွင့် ရှိနေ၏။
- ၂။ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်ဟူသော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတို့ကို ကြားနာခွင့် သိရှိခွင့် ကျင့်နိုင်ခွင့်များလည်း ထင်ရှား ရှိနေ၏။
- ၃။ ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်တို့တွင် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်သော အာနာပါနဈာန် မေတ္တာဈာန် စသော သမထကျင့်စဉ်တို့သည်လည်း ထင်ရှားရှိနေ၏။ အာနာပါနဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်မှု မေတ္တာဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်မှု စသော အခွင့်အလမ်းတို့သည်လည်း ပွင့်လန်းလျက်ပင် ရှိနေကြ၏။
- ၄။ ထိုအာနာပါနဈာန် မေတ္တာဈာန်တို့ကို အခြေခံ၍ ဝိပဿနာသို့ကူးပုံ ကျင့်စဉ်များလည်း အထင်အရှား ရှိနေကြ၏။ အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင် ဝိပဿနာစခန်းသို့ တက်လှမ်းနိုင်သော အခွင့်အလမ်းကြီးများလည်း ပွင့်လန်းလျက်ပင် ရှိနေကြ၏။

သို့အတွက် ဤအခွင့်ကောင်းကြီးများကို လက်မလွတ်သွားအောင် မဟာသံဃရက္ခိတ မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ လောဘမကြီးသူ ဖြစ်အောင် ဒေါသမကြီးသူ ဖြစ်အောင် ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူ ဖြစ်အောင် ကြိုးစားဖို့ ကား အသင် သူတော်ကောင်း၏ တာဝန်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာ

ဤခန္ဓာအိမ်ကို ပရမာဏုမြူခန့် သို့မဟုတ် ပရမာဏုမြူထက် အဆပေါင်းများစွာ သေးငယ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထား၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့၌လည်း ပထဝီ-အာပေါ-တေဇော-ဝါယော-ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ-ရသ-ဩဇာ ဟူသော အနည်းဆုံး ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၈)မျိုးတို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ အချို့ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၉)မျိုး၊ အချို့ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၁၀)မျိုး - ဤသို့စသည်ဖြင့် ရုပ်ပရမတ် သဘောတရားတို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ ဤသို့သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အဆိုအမိန့်တို့ကို လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၂၅၀၀)ကျော်က သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘွဲ့ထူးကို ခံယူတော်မူခဲ့သော ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်က ထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။ ထိုရုပ်တရားတို့ကို သိရှိအောင် သာဝကတို့သည် မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကို ကျင့်ရမည်ဟု ကျင့်စဉ်ကိုလည်း ချမှတ်ပေးတော်မူခဲ့၏။ ထိုချမှတ်ပေးသည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်တော်မူသဖြင့် ရုပ်ပရမတ်အစစ်ကို သိရှိခွင့် ရရှိသွားတော်မူကြသော အရှင်သာရိပုတ္တရာ အစရှိသော အရိယသာဝကတို့သည်လည်း ရေတွက်ခြင်း ဂဏန်းသင်္ချာ၏ အပိုင်းအခြားကိုပင် ကျော်လွှားသွားပေ၏။

ဤကဲ့သို့သော အသိဉာဏ်မျိုးသည် သာသနာတော်၏ ပြင်ပ၌ ရရှိနိုင်ပါသလား။ - ဤကဲ့သို့သော ရုပ်ပရမတ်သဘောတရားတို့ကို ဟောကြားပြသနိုင်သူ ကျင့်စဉ်ကိုလည်း ညွှန်ကြားပြသနိုင်သူ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သာသနာတော်၏ ပြင်ပ၌ ရှိနိုင်ပါသလား? - အဖြေမှာ “မရရှိနိုင် မရှိနိုင်”ဟူ၍ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် သာဝကတစ်ဦးသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသိဉာဏ်မျိုးကို ရရှိသည်ဆိုလျှင် ရုပ်ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုင်ရာအောင် သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သည်ဟု ဆိုလျှင် ထိုအသိဉာဏ်မျိုးကို **ကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာ** - ဟု မဆိုထိုက်ပြီလော?

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်၏ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပညာပေးစနစ်များမှာလည်း မည်သည့် ဘာသာရေးဆရာ၊ မည်သည့် ဒဿနိကဆရာ၊ မည်သည့် သိပ္ပံဆရာမျှ မဟောကြားနိုင် မပြသနိုင်သော အရာများ ဖြစ်ကြ၏။ ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားပြသတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းဖြင့် သာဝကတစ်ဦးသည် ထိုနာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသိထူးဉာဏ်ထူးတို့ကို ရရှိသည် ဖြစ်အံ့။ နာမ်တုံး နာမ်ခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုင်ရာအောင် သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သည် ဖြစ်အံ့ - ထိုအသိဉာဏ်မှာလည်း ကြီးမားသော အသိဉာဏ်ဟုပင် ဆိုထိုက်လှပေ၏။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင် ဟောကြားသွားတော်မူသော ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားများမှာလည်း မည်သည့် ဘာသာရေးကျမ်းတွင်မျှ၊ သာသနာ၏ ပြင်ပ ဖြစ်သော မည်သည့် ဒဿနိက ပညာရပ်၌မျှ ရှာဖွေ၍ မရနိုင်သော တရားတော်များပင် ဖြစ်ကြ၏။ ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းဖြင့် သာဝကတစ်ဦးသည် ယင်းကြောင်း-ကျိုးဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောတရားကို ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့ - ထိုဉာဏ်ပညာမျိုးကိုလည်း ကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာဟူ၍ ဆိုထိုက်လှပေ၏။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် (၃၁)ဘုံ အဖွဲ့အစည်း ရှိ၏။ ယင်း (၃၁)ဘုံ အဖွဲ့အစည်းကို စကြဝဠာတစ်ခု ခေါ်၏။ စကြဝဠာပေါင်း အနန္တ ရှိ၏။ ယင်းစကြဝဠာပေါင်း အနန္တရှိ (၃၁)ဘုံ အသီးအသီး၌ -

- ၁။ ရုပ်တရား အစုအပုံသာ ရှိ၏။ (အသညသတ်ဘုံကို ရည်သည်။)
- ၂။ နာမ်တရား အစုအပုံသာ ရှိ၏။ (အရူပလေးဘုံကို ရည်သည်။)
- ၃။ ရုပ်နာမ် အစုအပုံသာ ရှိ၏။ (ပဉ္စဝေါကာရဘုံကို ရည်သည်။)
- ၄။ အကြောင်းတရား အစုအပုံ အကျိုးတရား အစုအပုံသာ ရှိ၏။
- ၅။ ယင်း ရုပ်-နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရား အစုအပုံတို့သည် -

- (က) ဖြစ်ပြီး ပျက်နေသည့် အနိစ္စတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။
- (ခ) ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်တို့ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံနေရသည့် ဒုက္ခတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။
- (ဂ) အတ္တ မဟုတ်သည့် အနတ္တတရား အစုအပုံတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိပဿနာပိုင်းဆိုင်ရာ ပညာရပ်တို့ကိုလည်းကောင်း သိအောင် ကျင့်ရမည့် မဂ္ဂင် (၈) ပါး ကျင့်စဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း ညွှန်ကြားပေးတော်မူခဲ့၏။ အကယ်၍ သာဝကတစ်ဦးသည် ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းဖြင့် ယင်းဝိပဿနာပိုင်းဆိုင်ရာ အသိဉာဏ်တို့ကို ရရှိသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်း အသိဉာဏ်ပညာကိုလည်း ကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာဟုပင် ဆိုထိုက်ပေ၏။ သာသနာတော်၏ ပြင်ပ၌ ရရှိနိုင်သော အသိဉာဏ်ပညာမျိုး မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

နိဗ္ဗာန်ကို ထွင်းဖောက် သိမြင်နေသော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကား သာဝကတစ်ဦးအဖို့ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော ဉာဏ်ပညာပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤကဲ့သို့သော ကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာများ ခြံရံလျက် ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုကံက အကျိုးပေးရာ ဘဝဝယ် ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူ ဖြစ်ရခြင်းမှာ အံ့ဩဖွယ်ရာ အထူးအဆန်း မဟုတ်တော့ပေ။ ကုသိုလ်ဓမ္မတို့၏ ဓမ္မတာဟုပင် ဆိုသင့်ပေတော့၏။

ဤသည်တို့ကား အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ် မြင့်မားရေးအတွက် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏ ပညာပေးစနစ်များပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

စိတ်ဓာတ်၏ စွမ်းအင်

စိတ္တေန နိယတိ လောကော၊ စိတ္တေန ပရိကဿတိ။

စိတ္တဿ ဧကဓမ္မဿ၊ သဗ္ဗေဝ ဝသမန္တဂူ။

(သံ-၁-၃၆၊ စိတ္တသုတ္တန်။)

စိတ္တေန နိယတိတိ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ သန္ဓာယာဟ၊ တဏှာသမ္ပယုတ္တံ ဝါ။ (မူလဋီ-၁-၆၈။)

ဘဝသစ်တစ်ခုကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်ဖန်တီးပေးသော ကုသိုလ်ဝိညာဏ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်များကို အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ဟု ခေါ်၏။ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဝိညာဏ်ကား ကုသိုလ်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်တည်း။ လောဘဓာတ် (တဏှာ) ဒေါသဓာတ် မောဟဓာတ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဝိညာဏ်ကား အကုသိုလ် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်တည်း။

အထက်ပါ စိတ္တသုတ္တန်ဂါထာ၌လာရှိသော စိတ်ဟူသည်မှာ ယင်းအဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကိုပင် ဆိုလိုပေသည်။

အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ကုသိုလ်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် အမည်ရသော စိတ်ဓာတ်ကား သတ္တဝါတစ်ဦးကို နိဗ္ဗာန်ဆိုသည့် သံသရာ ထိုမှတစ်ဆင့်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိသည်တိုင်အောင် တစ်ဘဝထက် တစ်ဘဝ တစ်ဆင့်ထက် တစ်ဆင့် မြင့်သထက်မြင့် ရင့်သထက်ရင့် မြတ်သထက် မြတ်အောင် ဆွဲဆောင်သွားနိုင်သော စွမ်းအားရှိ၏။

အလားတူပင် လောဘ ဒေါသ မောဟ မာန်မာန ကုဿာ မစ္ဆရိယ စသော ယုတ်ညံ့သည့် ဓာတ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော အကုသိုလ်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် အမည်ရသော စိတ်ဓာတ်ကလည်း သတ္တဝါတစ်ဦးကို အဝီစိငဲ့ရဲသို့ တိုင်အောင်ပင် တစ်ဘဝထက် တစ်ဘဝ တစ်ဆင့်ထက် တစ်ဆင့် နိမ့်သထက်နိမ့် ညံ့သထက်ညံ့ ဖျင်းသထက်ဖျင်း အ-သထက် အ, န-သထက် န အောင် ပြန်လည်၍ ဆွဲခေါ်သွားနိုင်သော စွမ်းအားရှိ၏။

“ငါ ငါ တက်ကြွ၊ မာန်မာနနှင့်၊ လောဘ ဒေါသ၊ အစပြာသား၊ မိုက်မာစွာလှ၊ အဓမ္မကို၊ ဝေးကမလာ၊ ကင်းရှင်းကွာအောင်၊ ခါခါမပွား၊ အပျင်းများမူ၊ လေးပါးပါယ်ရွာ၊ နင့်အိမ်သာဟု၊ စိတ်မှာစွဲကပ်၊ သတိချပ်လော့။”
(လယ်တီဆရာတော်ဘုရား)

သံသရာတစ်ခွင်ဝယ် ကျင်လည်နေရသော သတ္တဝါအားလုံးတို့သည်ကား ကုသိုလ်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် အကုသိုလ်အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် အမည်ရသော စိတ်ဟူသော တစ်ခုတည်းသော တရားဓမ္မ၏ အလိုနိုင်ငံသို့ လိုက်ပါ၍ နေကြရပေ၏။ (သံ-၁-၃၆၊ စိတ္တသုတ္တန်။)

မိမိတို့၏ စိတ်ကို ဤသို့ ဆင်ခြင်ပေးပါ

တသ္မာတိဟ ဘိက္ခဝေ အဘိက္ခဏံ သကံ စိတ္တံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ “ဒီယရတ္တမိဒံ စိတ္တံ သံကိလိဋ္ဌံ ရာဂေန ဒေါသေန မောဟေနာ”တိ။ စိတ္တသံကိလေသာ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ စိတ္တဝေါဒါနာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။
(သံ- ၂-၁၂၃။ ဂဒ္ဒုလဗဒ္ဒသုတ်)

= ရဟန်းတို့ . . . ထိုကြောင့် ဤသာသနာတော်မြတ်အတွင်း၌ သင်တို့တစ်တွေသည် - “နေ့ညဉ့်သံသရာ ရှည်မြင့်စွာသော အချိန်အခါကာလပတ်လုံး ဤငါတို့၏ စိတ်သည် ရာဂကြောင့် ဒေါသကြောင့် မောဟကြောင့် ညစ်နွမ်း၍ နေရပေ၏။”ဟူ၍ မိမိ၏စိတ်ကို မကြာခဏ အမြဲမပြတ် ဆင်ခြင်ပေးပါ။ ရဟန်းတို့ စိတ်ဓာတ် ညစ်နွမ်းခြင်းကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် ညစ်နွမ်းကြရကုန်၏ ပင်ပန်းကြရကုန်၏ ဆင်းရဲကြရကုန်၏။ စိတ်ဓာတ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်းကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် ဖြူစင်သန့်ရှင်းကြရကုန်၏။ (သံ- ၂-၁၂၃။)

ဤသို့ အမြဲမပြတ် မကြာခဏ ဆင်ခြင်စေလိုခြင်း၏ ရည်ရွယ်တော်မူချက်မှာ - စိတ်ဓာတ် ဖြူစင်သန့် ရှင်းခြင်း၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော - သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ် စေတော်မူလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အမြဲမပြတ် မကြာခဏ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် စိတ်ဓာတ် ညစ်နွမ်းမှု အကုသိုလ်တရားတို့၏ အခြေစိုက်ရာ အာရုံဖြစ်ကြသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလိုသော စိတ်ဓာတ်များ တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် အလွန် အားကောင်းသော တွန်းအားကြီးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

စိတ်ဓာတ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးပါ

ဤသို့ ဆင်ခြင်လျက် မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးပါ။

- ၁။ **နိယမိတ** - “ငါသည် ကုသိုလ်ကိုသာ ပြုလုပ်ရမည်”ဟု သမထဝိပဿနာစသည် ထိုထို ကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၌ မိမိ၏ စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ထားပါ။
- ၂။ **ပရိဏာမိတ** - လောဘ ဒေါသ မောဟ မာန်မာန ဣဿာ မစ္ဆရိယ စသည့် အကုသိုလ်တရားဆိုးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမှ စိတ်ကို ဆုတ်နစ်စေလျက် သမထ ဝိပဿနာစသည့် ကုသိုလ်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း၌ သာလျှင် မိမိ၏ စိတ်ကို အမြဲတမ်း ညွှတ်ကိုင်ရှိုင်းထားပါ။
- ၃။ **သမုဒါစာရ** - ဒါန သီလ သမထ ဝိပဿနာဘာဝနာ စသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို အမြဲမပြတ် ပြုလုပ် ခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့၌သာလျှင် မိမိ၏စိတ်ကို အလေ့အကျင့်များအောင် ပြုလုပ်ပေးပါ။
- ၄။ **အာဘုဇိတ** -
 - (က) သူတော်သူမြတ်တို့ရှိရာ သင့်တင့်လျောက်ပတ် ကောင်းမြတ်သည့် ပတိရူပဒေသအရပ်၌သာ နေထိုင်ပါ။
 - (ခ) သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ပါ။
 - (ဂ) သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားပါ။
 - (ဃ) အရိယမဂ်၏ ရွှေ့အဖို့၌ ဖြည့်ကျင့်ရမည့် ငါးပါးသီလမှစ၍ ကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်ဟူသမျှကို ဖြည့်ကျင့်ပါ။
 - (င) အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု အသုဘဟု တွင်တွင်ကြီး ရှုနေပါ။ နှလုံးသွင်းနေပါ။ ဤသို့ နှလုံးသွင်းနေပါက မည်သည့် ကုဋ္ဌာရုံနှင့်ပင် တွေ့ကြုံရသည်ဖြစ်စေ၊

မည်သည့် အနိဋ္ဌာရုံနှင့်ပင် တွေ့ကြုံရသည် ဖြစ်စေ တုန်လှုပ်မှု မရှိဘဲ ကုသိုလ်သာ အမြဲတမ်း ဖြစ်နေ တော့မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့လျှင် မိမိ၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ ပေးပါ။ ဤသို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးပါက အသင် သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည် တဖြည်းဖြည်း ဖြူစင်သန့်ရှင်းလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ တစ်စ တစ်စ ဖြူစင်သန့်ရှင်းလာသော ထိုစိတ်ဓာတ်က အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဘဝကို တစ်ဘဝထက် တစ်ဘဝ တစ်ဆင့် ထက်တစ်ဆင့် မြင့်သထက်မြင့် မြတ်သထက်မြတ် နတ်ထက်နတ် ဗြဟ္မာထက်ဗြဟ္မာ ဖြစ်အောင် မြှင့်တင်ပေး မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်ဓာတ်သည် အရဟတ္တမဂ်ရေစင်ဖြင့် ဖြူစင် အောင် အပြီးတိုင် ဆေးကြောသုတ်သင်နိုင်သော အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားသဖြင့် စိတ်ဓာတ်သည် လုံးလုံးကြီး သန့်ရှင်းဖြူစင်သွားပါက သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ မီးပုံကြီးလည်း အပြီးတိုင် အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းသွားပြီးသာ ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ ထိုကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်ကို မြင့်မားအောင် မြှင့်တင်မပေးဘဲ မိမိတို့တိုင်း ဖမ္မေတိုင်း ဗိုလ်နေမြဲ ကျားနေမြဲအတိုင်းသာ မိမိတို့၏ စိတ်ကို လွှတ်ထားလိုက်ပါက၊ လောဘ ဒေါသ မောဟ မာန်မာန ကုဿာ မစ္ဆရိယ အစရှိသော တရားဆိုးတို့ကို ဖြစ်မြဲတိုင်းသာ ဖြစ်နေစေပါက မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်များသည် ဖြူစင် သန့်ရှင်းမလာဘဲ ညစ်နွမ်းမြဲသာ ညစ်နွမ်းနေမည် ဖြစ်၏။ ထိုညစ်နွမ်းနေသော စိတ်ဓာတ်ကို အချိန်မီ နှိပ်ကွပ် မပေးပါက စိတ်အစဉ်တွင် ထကြွသောင်းကျန်းနေသည့် ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ အဆင့်တွင် ရပ်တည်မနေတော့ဘဲ တွယ်တာမက်မောမှုတွေက၊ သို့မဟုတ် မကျေနပ်ချက်တွေက အားကောင်းလာသဖြင့် ပေါက်ကွဲလာသည့်အခါ ပြောမှား ဆိုမှား ပြုမှားတတ်သည့် ဝိတိတ္တမကိလေသာ အဆင့်သို့အထိ ရောက်ရှိသွားနိုင်၏။ သီလများလည်း ကျိုးပေါက်သွားကြပြီ ဖြစ်၏။ မစင်ကြယ်သော သီလ၌ ရပ်တည်၍ ပြုလုပ်နေသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဒါန စသော ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့သည်လည်း အလွန်အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသွားသော ကောင်းမှုတို့သာ ဖြစ်ကြ ပေတော့အံ့။ သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော ဒါန၏ စွမ်းအားကား ဤသို့ရှိ၏။

ဒါန၌ လောကေ သက္ကသမ္ပတ္တိံ ဒေတိ မာရသမ္ပတ္တိံ ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိံ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိံ သာဝကပါရမီဉာဏံ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ အဘိသမ္မောဓိဉာဏံ ဒေတိ။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၂၁၃။)

= လောက၌ ဒါနသည် သိကြားနတ်မင်း၏ စည်းစိမ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ မာရ်မင်း၏ စည်းစိမ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ ဗြဟ္မာမင်း၏ စည်းစိမ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ စကြဝတေးမင်း၏ စည်းစိမ်ကိုလည်း ပေးစွမ်း နိုင်၏။ သာဝကပါရမီဉာဏ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ အဘိသမ္မောဓိ ဉာဏ် = သဗ္ဗညုတဉာဏ် အထွဋ်တပ်ထားသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၂၁၃။)

သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်၍ ကြံချစိုက်ပျိုးလိုက်သော ဒါနသည် ဒါနရှင်ဘက်က လူမင်း စည်းစိမ် နတ်မင်းစည်းစိမ် ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ် စကြဝတေးမင်းစည်းစိမ်တို့ကို လိုလားတောင့်တခဲ့လျှင်လည်း ထိုဒါနစေတနာက ယင်းစည်းစိမ် အရပ်ရပ်တို့ကို ပေးနိုင်သော စွမ်းအား အပြည့်အဝ ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ တစ် ချိန် ယင်းဒါနကံက အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့်သင့်၍ ရင့်ကျက်လာပါက ထိုအလှူရှင်သည် ထိုအကျိုးတရား တို့ကို ရရှိမည်သာ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အလှူရှင်က အဂ္ဂသာဝကဗောဓိဉာဏ် မဟာသာဝကဗောဓိဉာဏ် ပကတိသာဝကဗောဓိဉာဏ် ဟူသော ဗောဓိဉာဏ်တစ်ခုခုကို လိုလားတောင့်တခဲ့လျှင် ရရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို လိုလားတောင့်တခဲ့လျှင် ထိုဒါနက ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို ရသည်တိုင်အောင် ကျေးဇူးပြုပေးမည်သာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ သုမေဓာရှင်ရသေ့တို့ကဲ့သို့ ဝေဿန္တရာမင်းကြီးတို့ကဲ့သို့ သဗ္ဗညုတ

ဉာဏ် = သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကို လိုလားတောင့်တခဲ့လျှင်လည်း ထိုဒါနက သဗ္ဗညုတဉာဏ် = သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကိုလည်း ရရှိအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ပါရမီ (၁၀)ပါး တို့တွင် ဒါနသည်လည်း ပါရမီ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ ဒါန၏ စွမ်းအားကား ကြီးမားလှ၏။

တစ္ဆ ခေါ် သီလဝတော ဝဒါမိ၊ နော ဒုဿီလဿ။ ကုဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတောပဏိမိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ။ (အံ-၃-၇၁။ ဒါနူပပတ္တိသုတ်။)

ဤမျှ စွမ်းအားကြီးမားလှသော ဒါနက ထိုသို့ အဆင့်အတန်း အလွန်မြင့်မားသော အကျိုးတို့ကို ပေးနိုင်ခြင်း ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော ထိုသဘောတရားကိုလည်း သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် ငါဘုရား ဟောကြားတော်မူ၏။ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ရနိုင်၏ဟု ငါဘုရား မဟောကြားပေ။ ရဟန်းတို့ . . . သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သီလစင်ကြယ်နေသည့် အတွက်ကြောင့် စိတ်ဓာတ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းနေသည့် အတွက်ကြောင့် စိတ်၏ တောင့်တချက်ဟူသမျှသည် မချွတ်ဧကန် ပြည့်စုံတတ်ပေ၏။ (အံ-၃-၇၁။)

ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ်ကို ရရှိစေနိုင်ပုံ

ဤနေရာတွင် ဒါနက ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ်ကိုသော်လည်း ပေးနိုင်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ လာရှိ၏။

တစ္ဆ ခေါ် သီလဝတော ဝဒါမိ၊ နော ဒုဿီလဿ။ ဝီတရာဂဿ၊ နော သရာဂဿ။ (အံ-၃-၇၂။)

ဝီတရာဂဿာတိ မဂ္ဂေန ဝါ သမုစ္ဆန္တရာဂဿ သမာပတ္တိယာ ဝါ ဝိက္ခမ္ဘိတရာဂဿ။ ဒါနမတ္ထေနော ဟိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတုံ န သတ္တာ၊ ဒါနံ ပန သမာဓိဝိပဿနာစိတ္တဿ အလင်္ကာရပရိဝါရံ ဟောတိ။ တတော ဒါနေန မုဒုစိတ္တော ဗြဟ္မဝိဟာရေ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဝီတရာဂဿ၊ နော သရာဂဿာ”တိ။ (အံ-၄-၃-၂၃၀။)

အနာဂါမ် အရိယာသူတော်ကောင်းသည် အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကာမ (၁၁)ဘုံ အတွင်း၌ တည်ရှိသော သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့၏ အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်သည့် ကာမရာဂကို အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ် ပယ်သတ်နိုင်၏။ သမုစ္ဆေဒပဟာန်တည်း။ သီလရှိသော ပုထုဇန့်သူတော်ကောင်းနှင့် သောတာပန် သကဒါဂါမ် အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကား ယင်းကာမရာဂကို ဈာန်သမာပတ်၏ စွမ်းအားဖြင့် ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်၏ = ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်စွန့်ထားနိုင်၏။

ယင်းသို့ သီလရှိသော သမုစ္ဆေဒပဟာန် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ရာဂကင်းပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် ဒါနက ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ်ကို ရရှိနိုင်ကြောင်းကို ဘုရားဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ရာဂကင်း၍ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလစင်ကြယ်နေသည့် အတွက်ကြောင့် စိတ်ဓာတ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းနေသည့် အတွက်ကြောင့် စိတ်၏ တောင့်တချက်ဟူသမျှသည် မချွတ်ဧကန် ပြည့်စုံသွားခြင်း ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ - ဒါန သက်သက်မျှဖြင့်ကား ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်၊ သို့သော် ဒါနသည် သမာဓိ အမည်ရသော သမထ ဘာဝနာစိတ်နှင့် ဝိပဿနာ ဘာဝနာစိတ်၏ အဆင်တန်ဆာ အခြံအရံကား ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဒါနတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဒါနကြောင့် စိတ်ဓာတ် နူးညံ့ပျော့ပျောင်းလာသော သူတော်ကောင်းသည် မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ ဥပေက္ခာ ဟူကုန်သော ဗြဟ္မဝိဟာရ = ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄)ပါးတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ခဲ့သော် ယင်းဈာန်တရားက ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ရာဂ စသော နီဝရဏ အညစ်အကြေးတို့ကို ခွါနိုင် ပယ်နိုင်၏။ ရာဂကင်းနေသော ယင်းဗြဟ္မဝိဟာရဈာန်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ရာဂကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် ငါဘုရားသည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်နိုင်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူ၏။ ရာဂမကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ရောက်နိုင်၏ဟု ငါဘုရား

မဟောကြားပေ” - ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၂၃၀။)

ဤမျှ စွမ်းအားကြီးမားနေသော ဒါနသည် သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်၍ မကြံချ မစိုက်ပျိုး နိုင်ပါ။ အလွန် အဆင့်အတန်း မြင့်မားသော အကျိုးတရားတို့ကို မပေးစွမ်းနိုင်တော့ဘဲ အလွန် အဆင့် နိမ့်သော အကျိုးတရားတို့ကိုသာ ပေးစွမ်းနိုင်တော့မည် ဖြစ်၏။ - ဤအကြောင်းအရာကို အောက်ပါ **ဇာဏုသောဏိ သုတ္တန်**တွင် ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ဇာဏုသောဏိသုတ္တန်

ထိုအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ပုရောဟိတ်ဆရာကြီးဖြစ်သော ဇာဏုသောဏိ ပုဏ္ဏားကြီးသည် မြတ်စွာ ဘုရား၏ အထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရားနှင့် အတူ ဝမ်းမြောက်ဖွယ် အမှတ်ရဖွယ် စကားကို ပြောဆို ပြီးဆုံးစေပြီးနောက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တစ်ခုသော နေရာ၌ ထိုင်နေလျက် မြတ်စွာဘုရားအား ဤသို့ လျှောက်ထား၏။

“အရှင်ဂေါတမ . . . တပည့်တော်တို့ ပုဏ္ဏားတို့ မည်သည်ကား - “ဤအလှူသည် ကွယ်လွန်သွားကြ သော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ထံသို့ ရောက်ရှိပါစေ၊ ဤအလှူကို ကွယ်လွန်သွားကြကုန်သော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ သည် သုံးဆောင်ကြပါစေ”ဟု ရည်ရွယ်၍ အလှူဒါနတို့ကို ပေးလှူကြပါကုန်၏။ သေသူကို ရည်စူး၍ ပြုလုပ် အပ်သော ကုဠိထမင်းကို ပြုလုပ်ကြပါကုန်၏။ အရှင်ဂေါတမ . . . အသို့ပါနည်း - ထိုအလှူသည် ကွယ်လွန် သွားကြကုန်သော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ထံသို့ ရောက်ရှိသွားပါသလော၊ အသို့ပါနည်း၊ ထိုကွယ်လွန်သွားကြကုန် သော ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သည် ထိုအလှူကို သုံးဆောင်ကြရပါကုန်သလော” - ဟု ဤသို့ လျှောက်ထား၏။

“ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား ရောက်သင့်သော အရပ်၌ ရောက်၏၊ မရောက်သင့်သော အရပ်၌ မရောက်နိုင်” - ဤသို့ ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူလိုက်၏။

အရှင်ဂေါတမ . . .

၁။ ရောက်သင့်သော အရပ်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း၊

၂။ မရောက်သင့်သော အရပ်ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ -

ဤသို့ မေးပြန်၏။

၁။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလူ့လောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်လေ့ရှိ၏၊ မပေးသည်ကို ယူလေ့ရှိ၏၊ ကာမတို့၌ အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြုကျင့်လေ့ရှိ၏၊ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုလေ့ရှိ၏၊ ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားလေ့ရှိ၏၊ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကား ရှိ၏၊ ပြိန်ဖျင်းသော စကား ရှိ၏၊ သူတစ် ပါးတို့၏ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ မတော်လောဘ အဘိဇ္ဈာတရား များပြားလျက် ရှိ၏၊ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ဓာတ် ရှိ၏၊ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ ရှိ၏။ ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ် ပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ငရဲသို့ ရောက်ရှိရ၏၊ ထိုသူသည် ငရဲသားသတ္တဝါ၏ အစာ အာဟာရဖြင့် ငရဲ၌ မျှတရ၏၊ ထိုအစာအာဟာရဖြင့် ထိုသူသည် ထိုငရဲ၌ တည်နေရ၏။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား ဤသည်လည်း ရောက်သင့်သည့် အရပ် မဟုတ်သေး၊ ယင်းငရဲ၌ တည်သူအား ထိုဒါနသည် မရောက်ရှိနိုင်။

[**နေရယ်ကာနံ အာဟာရော နာမ** တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနကမ္မမေဝ။ တေနေဝ ဟိ တေ တတ္ထ ယာပေန္တိ။ (အံ-ဋ္ဌ- ၃-၃၃၈။) = ငရဲသားတို့၏ အာဟာရ မည်သည်ကား ထိုငရဲ၌ ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာကံဟူသော ကမ္မ အာဟာရပင်တည်း။ ထိုကမ္မအာဟာရဖြင့်ပင် ထိုငရဲသားတို့သည် ထိုငရဲ၌ မျှတကြရကုန်၏။]

၂။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်လေ့ရှိ၏။ ပ ။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအမြင် ရှိ၏။ ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ တိရစ္ဆာန်မျိုးသို့ ရောက်ရ၏။ ထိုသူသည် တိရစ္ဆာန်မျိုး၌ ဖြစ်သည့် သတ္တဝါတို့၏ အစာဖြင့် ထိုတိရစ္ဆာန်မျိုး၌ မျှတရ၏။ ထိုအစာဖြင့် ထိုသတ္တဝါသည် ထိုတိရစ္ဆာန်မျိုး၌ တည်ရ၏။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤသည်လည်း ရောက်သင့်သော အရပ် မဟုတ်သေး၊ ထိုတိရစ္ဆာန်မျိုး၌ တည်သူ၏ အထံသို့ ထိုဒါနသည် မရောက်ရှိနိုင်။

[တိရစ္ဆာန်ယောနိကာနံ ပန တိဏပဏ္ဏာဒိဝသေန အာဟာရော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၃၃၈။) = တိရစ္ဆာန်တို့၏ အစာအာဟာရကား မြက် သစ်ရွက် စသည်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။]

၃။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ မပေးသည်ကို ယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ကာမတို့၌ အမှားမှား အယွင်းယွင်း ကျင့်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ မဟုတ်မမှန် ပြောကြားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ကုန်းတိုက်စကားမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ပြိန်ဖျင်းသော စကားမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ သူတစ်ပါးစည်းစိမ်တို့၌ မတော်လောဘဖြစ်ခြင်း အဘိဇ္ဈာမများ၊ သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့ကို မဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ဓာတ်ရှိ၏။ မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူရှိ၏။ ထိုသူသည် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ လူတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၏။ ထိုသူသည် ထိုလူတို့၏ အစာဖြင့် ထိုလူတို့၌ မျှတရ၏။ ထိုအစာဖြင့် ထိုသူသည် ထိုတို့၌ တည်ရ၏။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤသည်လည်း ရောက်သင့်သော အရပ် မဟုတ်သေး၊ ယင်းလူတို့၌ တည်သူအား ထိုဒါနသည် မရောက်ရှိနိုင်။

၄။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ ပ ။ မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူ ရှိ၏။ ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ထိုသူသည် နတ်တို့၏ နတ်သုဓာဋ္ဌဇာတိသော အစာဖြင့် ထိုနတ်တို့၌ မျှတရ၏။ ထိုအစာဖြင့် ထိုသူသည် ထိုနတ်တို့၌ တည်ရ၏။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤသည်လည်း ရောက်သင့်သော အရပ် မဟုတ်သေး၊ ယင်းနတ်တို့၌ တည်သူအား ထိုဒါနသည် မရောက်။

၅။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်လေ့ရှိ၏။ ပ ။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအမြင် ရှိ၏။ ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ပြိတ္တာဘုံသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ထိုသူသည် ပြိတ္တာဘုံသား ဖြစ်ကြသည့် သတ္တဝါတို့၏ အစာဖြင့် ထိုပြိတ္တာဘုံ၌ မျှတရ၏။ ထိုအစာဖြင့် ထိုပြိတ္တာသည် ထိုပြိတ္တာဘုံ၌ တည်နေရ၏။ သို့မဟုတ် ကွယ်လွန်သူ ထိုသူ့အတွက် ရည်ညွှန်း၍ အဆွေခင်ပွန်း ချစ်ကျွမ်းဝင်သူတို့ကသော်လည်းကောင်း၊ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့ကသော်လည်းကောင်း ပေးလှူအပ်သော ဒါနဖြင့် ထိုပြိတ္တာသည် ထိုပြိတ္တာဘုံ၌ မျှတရ၏။ ထိုဒါနဖြင့် ထိုပြိတ္တာသည် ထိုပြိတ္တာဘုံ၌ တည်နေရ၏။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤသည်ကား ရောက်သင့်သော အရပ်တည်း။ ယင်းပြိတ္တာဘုံ၌ တည်သူအား ထိုဒါနသည် ရောက်ရှိပေ၏။ ဤသို့ ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူ၏။

[ပေတ္တိဝေသယိကာနံ ခေဠသိယံာဏိကာဒိဝသေန။ ယံ ဝါ ပနဿ ဣတော အနုပ္ပဝေဇ္ဇန္တိတိ ယံ တဿ မိတ္တာဒယော ဣတော ဒဒန္တာ အနုပဝေသေန္တိ၊ ပေတ္တိဝေသယိကာ ဧဝ ဟိ ပရဒတ္တုပဇိဝိနော ဟောန္တိ၊ န အညေသံ ပရေဟိ ဒိန္နံ ဥပကပ္ပတိ။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၃၃၈-၃၃၉။)

= ပြိတ္တာတို့၏ ပြုကတေ့သော အစာအာဟာရကား လူတို့ စွန့်ပစ်အပ်သော တံတွေး နှပ် စသည်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ ဆွေမျိုးသားချင်း စသည်တို့က လူ့ဘဝမှ ကွယ်လွန်သွားသူ ထိုပြိတ္တာအား ရည်ညွှန်း၍

ဒါနပြုခဲ့သော် ထိုဒါနဖြင့် ထိုပြိတ္တာသည် ထိုပြိတ္တာဘုံဘဝ၌ နတ်စည်းစိမ်ကဲ့သို့ ကြီးမားသော စည်းစိမ်တို့ကို ခံစားလျက် မျှတရ၏။ သို့သော် ထိုသို့ ဒါန၏ အကျိုးကို ခံစားရသော ပြိတ္တာတို့ကား သူတစ်ပါးတို့က ပေးလှူ လိုက်သော အလှူဒါနကိုသာ အမှီပြု၍ အသက်မွေးရသည့် ပရဒတ္တပုဇိဝိကပြိတ္တာမျိုးသာ ဖြစ်သည်။ အခြား အခြားသော နိဇ္ဈာမာတဏှိကပြိတ္တာ စသော ထိုထို ပြိတ္တာတို့ကား ထိုဒါန၏ အကျိုးကို မသုံးဆောင် မခံစား ရကုန်။ ထိုဒါနသည် ထိုကဲ့သို့သော ပြိတ္တာမျိုးတို့ထံသို့ မကပ်ရောက်ပေ။]

အရှင်ဂေါတမ . . . အကယ်၍ ထိုကွယ်လွန်သူ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သည် ထိုပြိတ္တာဌာနသို့ မရောက်ရှိ ကြပါလျှင် အဘယ်သူသည် ထိုဒါနကို သုံးဆောင်ပါသနည်း - ဟု တစ်ဖန် လျှောက်ထားပြန်၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ထိုပြိတ္တာဘုံဌာနသို့ ရောက်ရှိသွားကြကုန်သော အခြား အခြားသော ကွယ် လွန်သူ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သည် ထိုဒါနကို သုံးဆောင် ခံစားကြရကုန်၏ - ဟု ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူ ပြန်၏။

အရှင်ဂေါတမ . . . ထိုကွယ်လွန်သွားသော ဆွေမျိုးသားချင်းသည်လည်း ထိုပြိတ္တာဘုံဌာနသို့ မရောက်ရှိ ပါလျှင်၊ အခြား အခြားသော ကွယ်လွန်သူ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့သည်လည်း ထိုပြိတ္တာဘုံဌာနသို့ မရောက်ရှိကြ ပါလျှင် ထိုဒါနကို မည်သူ သုံးဆောင်ပါမည်နည်းဟု တစ်ဖန် လျှောက်ထားပြန်၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤမျှ ရှည်လျားလှစွာသော သံသရာခရီးအခွန်ကာလ၌ ကွယ်လွန်သွားကြသူ ပြိတ္တာ ဆွေမျိုးသားချင်းတို့မှ ကင်းဆိတ်ရာ ပြိတ္တာဘုံဌာန ရှိရာ၏ဟူသော ဤအကြောင်းအရာသည်ကား အရာ ဌာန မဟုတ်ပေ၊ အခါအခွင့် မဟုတ်ပေ။ (အပိဓ ဖြာဟ္မဏ ဒါယကောပိ အနိပ္ပလောတိ) = ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် အလှူရှင်သည်လည်း အကျိုးမဲ့ မဖြစ်နိုင် - ဟု မိန့်တော်မူ၏။

[ဒါယကောပိ အနိပ္ပလောတိ ယံ သန္ဓာယ တံ ဒါနံ ဒိန္နံ၊ တဿ ဥပကပ္ပတု ဝါ မာ ဝါ၊ ဒါယကေန ပန န သတ္တာ နိပ္ပလေန ဘဝိတုံ၊ ဒါယကော တဿ ဒါနဿ ဝိပါကံ လဘတိယေဝ။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၃၃၉။)

= အလှူရှင်သည်လည်း အကျိုးမဲ့ မဖြစ်နိုင်ဟူသည် - အကြင်ကွယ်လွန်သူကို ရည်ညွှန်း၍ ထိုဒါနကို ပေးလှူအပ်၏။ ထိုဒါနသည် ထိုကွယ်လွန်သူအား ကပ်ရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်ချင် ဖြစ်ပါစေ၊ မကပ် ရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်ချင် ဖြစ်ပါစေ၊ အမှန်စင်စစ် အားဖြင့် အလှူရှင်သည် အကျိုးမဲ့ မဖြစ်နိုင်၊ အလှူ ရှင်သည် ထိုဒါန၏ အကျိုးတရားကို ရရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။]

အရှင်ဂေါတမ . . . သေသူသည် ဒါန၏ အကျိုးတရား မဖြစ်သင့်ရာ အရပ်၌ ဖြစ်သော်လည်း အရှင် ဂေါတမသည် ဒါန၏ အကျိုးတရား၏ ထင်ရှားရှိမှုကို ပညတ်တော်မူပါသလော - ဟု ပုဏ္ဏားက လျှောက်ထား ပြန်၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . သေသူသည် ဒါန၏ အကျိုးတရား မဖြစ်သင့်ရာ အရပ်၌ (= ဒါန၏ အကျိုးတရားကို မရနိုင်သည့် ဘဝ၌) ဖြစ်သော်လည်း ငါဘုရားသည် ဒါန၏ အကျိုးတရား၏ ထင်ရှားရှိမှုကို ပညတ်ပေ၏။

“ဤသို့ ကွယ်လွန်သွားသူအတွက် ရည်စူး၍ လှူဒါန်းအပ်သော အလှူဒါန၏ အကျိုးတရားကို အလှူ ပေးပုဂ္ဂိုလ်သည် မရနိုင်” - ဟု ပုဏ္ဏားကြီးဘက်က အယူအဆ ရှိနေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က ပုဏ္ဏားကြီး၏ မေးလျှောက်ချက်ကို ဝန်ခံပြီးလျှင် အလှူရှင် မည်သည် မည်သည့် ဘုံဘဝ၌မဆို ကောင်းမှုကုသိုလ်၏ အကျိုး တရားကို မှီ၍ အသက်မွေးနိုင်သော ဘုံဌာန၌ ဖြစ်ခဲ့သည်ရှိသော် ဒါန၏ အကျိုးတရားကို ရရှိသည်သာလျှင်

ဖြစ်ပေသည်။” - ဟု ထင်ရှားပြသတော်မူခြင်းငှာ အောက်ပါ ဒေသနာတော်ကို ဆက်လက်၍ ဟောကြားတော်မူ၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၃၃၉။)

၁။ ဒါယကာတော် . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်လေ့ရှိ၏။ မပေးသည်ကို ယူလေ့ရှိ၏။ ကာမတို့၌ အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြုကျင့်လေ့ရှိ၏။ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားလေ့ရှိ၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားရှိ၏။ ပြိန်ဖျင်းသော စကားရှိ၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့ အပေါ်၌ မတော်လောဘ အဘိဇ္ဈာတရား များပြားလျက်ရှိ၏။ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ဓာတ်ရှိ၏။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒရှိ၏။

ထိုသူသည် သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း ထမင်း အဖျော် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူလေ့ရှိ၏။

ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ဆင်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ (ဆင်ဘဝသို့ ရောက်ရှိသွား၏။) ထိုသူသည် ထိုဆင်ဘဝ၌ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ပန်း အထူးထူးသော အဆင်တန်ဆာကို ရခြင်းရှိ၏။ (ရလေ့ရှိ၏။)

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤဘဝ၌ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ မပေးသည်ကို ယူခြင်း၊ ကာမတို့၌ အမှားမှား အယွင်းယွင်း ပြုကျင့်ခြင်း၊ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်း၊ ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားခြင်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားရှိခြင်း၊ ပြိန်ဖျင်းသော စကားရှိခြင်း၊ သူတစ်ပါးတို့၏ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ မတော်လောဘ အဘိဇ္ဈာတရား များပြားခြင်း၊ သတ္တဝါတို့ကို ဖျက်ဆီးလိုသော စိတ်ဓာတ်ရှိခြင်း၊ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ ရှိခြင်းကြောင့် ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ဆင်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။

သမဏအားသော်လည်းကောင်း ဗြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူသောကြောင့်ကား ထိုသူသည် ထိုဆင်ဘဝ၌ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ပန်း အထူးထူးသော အဆင်တန်ဆာကို ရခြင်းရှိ၏။ (မင်္ဂလာဆင်တော် စသည် ဖြစ်ရ၏ဟု ဆိုလိုသည်။)။

၂။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်လေ့ရှိ၏။ ပ ။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ ရှိ၏။ ထိုသူသည် သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူလေ့ရှိ၏။

ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ မြင်းတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ ပ ။

၃။ နွားတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ ပ ။

၄။ ခွေးတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ ထိုသူသည် (ထိုမြင်းဘဝ၌ ထိုနွားဘဝ၌) ထိုခွေးဘဝ၌ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ပန်း အထူးထူးသော အဆင်တန်ဆာကို ရခြင်းရှိ၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း။ ပ ။ မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒရှိခြင်းကြောင့် ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ (မြင်းတို့၏ အပေါင်းအဖော်၊ နွားတို့၏ အပေါင်းအဖော်) ခွေးတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။

ထိုသူသည် သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ်သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို လှူသောကြောင့်ကား ထိုသူသည် (ထိုမြင်းဘဝ၌၊ ထိုနွားဘဝ၌) ထိုခွေးဘဝ၌ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ပန်း အထူးထူးသော အဆင်တန်ဆာကို ရခြင်းရှိ၏။

[မှတ်ချက် - သုတ္တန်ကား မဆုံးသေးပါ။ သို့သော် ဤနေရာတွင် ခေတ္တရပ်တန့်၍ အဓိပ္ပါယ်ကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြပါရစေ - အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်၍ ကြံချစိုက်ပျိုးလိုက်သော ဒါန၏ စွမ်းအားသည် လူမင်းစည်းစိမ်၊ နတ်မင်းစည်းစိမ်၊ ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ်၊ စကြဝတေးမင်းစည်းစိမ်တို့ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ အဂ္ဂသာဝကဗောဓိဉာဏ် မဟာသာဝကဗောဓိဉာဏ်၊ ပကတိသာဝကဗောဓိဉာဏ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်၊ သမ္မာသမ္မာဓိဉာဏ်တို့ကိုသော်လည်း ပေးစွမ်းနိုင်၏။ ဤမျှကြီးမားသော စွမ်းအားမှာ အရာဌာန ဟုတ်သည်၌ အကျိုးပေးနေသော ဒါန၏ စွမ်းအားပင် ဖြစ်သည်။ ယခု ဤအပိုင်း၌ကား ကိုယ်ကျင့်သီလ ပျက်စီးခြင်းဟူသော ဒုစရိုက်မြေပေါ်၌ ရပ်တည်လျက် ဒါနကို ကြံချစိုက်ပျိုးလိုက်၏။ သို့အတွက် လူမင်းစည်းစိမ်၊ နတ်မင်းစည်းစိမ်၊ ဗြဟ္မာမင်းစည်းစိမ်နှင့် ဗောဓိဉာဏ် အမျိုးမျိုးကို ပေးနိုင်သော စွမ်းအားရှိသော ဒါနသည် ကိုယ်ကျင့်သီလ ပျက်စီးခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် အဆင့်အတန်း မြင့်မားလှသော ယင်းစည်းစိမ်ချမ်းသာ အမျိုးမျိုးတို့နှင့် ဗောဓိဉာဏ် အမျိုးမျိုးတို့ကို မပေးစွမ်းနိုင်တော့ဘဲ အလွန်အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသော တိရစ္ဆာန်ဘဝတို့၌ အရာဌာန မဟုတ်သည်၌ အကျိုးပေးခွင့် ရသွား၏။ မင်္ဂလာဆင်တော် မင်္ဂလာမြင်းတော် ဖြစ်ရ၍ အဆင့်မြင့်သော နွား ဖြစ်ရ၍ အဆင့်အတန်း မြင့်သော တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ရသည် မှန်သော်လည်း လူမင်း နတ်မင်း ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ ဘဝနှင့် တိုင်းတာနှိုင်းစာလိုက်သော်ကား အလွန်အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသွားသည်သာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ယင်းတိရစ္ဆာန်တို့ စားသုံးရသော အာဟာရမှာလည်း တိဏပဏ္ဏာဒိဝသေန - စသည်ဖြင့် မြက်သစ်ရွက် စသည်တို့သာ ဖြစ်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ပြထား၏။ လူမင်း နတ်မင်းတို့၏ အစာအာဟာရနှင့် တိုင်းတာနှိုင်းစာလိုက်ပါက အလွန်အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသွားသည်သာ ဖြစ်၏။ ခွေးဖြစ်၍ ဂုန်နီအိတ် ကောင်းကောင်းပေါ်၌ မွေ့ရာကောင်းကောင်းပေါ်၌ အိပ်ရစေကာမူ အစားကောင်းကောင်း စားရစေကာမူ ခွေးနှင့် ထိုက်တန်သည့် နေရာ၌သာ နေခွင့်ရနိုင်၏။ ခွေးနှင့် ထိုက်တန်သလောက်သာ ကောင်းကောင်းစားခွင့် ရနိုင်၏။ လူမင်း နတ်မင်းတို့ကဲ့သို့ အဆင့်မြင့်မြင့် နေရ စားရသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ရွာဝက်တို့သည် မစင်ကြိုက်သကဲ့သို့ ခွေးတို့သည်လည်း မစင်ကို နှစ်ခြိုက်ကြသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ဒါနရှင်သည် တိရစ္ဆာန်ပင် ဖြစ်သော်လည်း အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့် စားရ သောက်ရ နေရ ထိုင်ရသည် ဆိုသော်လည်း လူမင်း နတ်မင်းတို့ကဲ့သို့ အဆင့်အတန်း မြင့်မားသည်ကား မဟုတ်။ မြက်သစ်ရွက် မစင် စသည်တို့ကို စားသုံး၍ မြေကြီးပေါ်၌သာ နေထိုင်ရမှုကို မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ဘဝမျိုးသာ ဖြစ်၏။ အရာဌာန မဟုတ်သည်၌ ဒါန၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်၏။ ကိုယ်ကျင့်သီလ ပျက်စီးသူတို့ ရရှိနိုင်သည့် ဒါန၏ အကျိုးမျိုးသာ ဖြစ်၏။ သတိရှိဖို့ လိုအပ်ပေသည်။ တစ်ဖန် အဆင့်မြင့်သော ဒါနများကိုလည်း ဘုရားရှင်က ဇာဏုသောဏီပုဏ္ဏား ကြီးအား အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်၍ ဟောကြားတော်မူပြန်၏။]

၅။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏ ။ ပ ။ မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒရှိ၏။ ထိုသူသည် သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူလေ့ရှိ၏။ ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ လူတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ ထိုသူသည် ထိုလူ့ဘဝ၌ လူ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ် (၅)ပါးတို့ကို ရခြင်းရှိ၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ပ ။ မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒရှိခြင်းကြောင့် ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ လူတို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူသောကြောင့်ကား ထိုသူသည် ထိုလူ့ဘဝဝယ် လူ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ် (၅)ပါးတို့ကို ရခြင်းရှိ၏။

[သော တံ စိတ္တံ ဒဟတိ၊ တံ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ၊ တံ စိတ္တံ ဘာဝေတိ။ တဿ တံ စိတ္တံ ဟီနေ ဝိမုတ္တံ ဥတ္တရိ အဘာဝိတံ တတြူပပတ္တိယာ သံဝတ္တတိ။ (အံ-၃-၇၁။)]

= ထိုသီလရှိသော အလှူရှင်သည် မင်းသူဌေး သို့မဟုတ် ပုဏ္ဏားသူဌေး သို့မဟုတ် ဂဟပတိသူဌေး ဖြစ် လိုသော စိတ်ဓာတ်ကို ထားရှိ၏။ ထိုသို့သော စိတ်ဓာတ်ကို ဆောက်တည်ထား၏။ ထိုသို့သော စိတ်ဓာတ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်စေလျက် ပွားများထား၏။ ထိုသီလရှိသော အလှူရှင်၏ ယုတ်ညံ့သည့် ကာမဂုဏ် (၅)ပါး၌ ညွတ်ကင်းရှိုင်းလျက်ရှိသော၊ ထိုကာမဂုဏ် (၅)ပါးထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သည့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် အလို့ငှာ မပွားများထားအပ်သော စိတ်ဓာတ်သည် ထိုထို တောင့်တထားသည့် အမျိုးအနွယ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေ ကပ်ရောက်ရန် အကြောင်းတရား ဖြစ်ပေသည်။ နောက်လာမည့် နတ်ဘဝ စသည်သို့ ကပ်ရောက်ရခြင်း တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။]

၆။ ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်၏ ။ ပ ။ မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ ရှိ၏။ ထိုသူသည် သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏအားသော်လည်းကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို လှူ၏။ ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ နတ်တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ ထိုသူသည် ထိုနတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ် (၅)ပါးတို့ကို ရခြင်းရှိ၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ပ ။ မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင် သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိခြင်းကြောင့် ထိုသူသည် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီးပြီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ နတ် တို့၏ အပေါင်းအဖော် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ရ၏။ သမဏအားသော်လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏအားသော်လည်း- ကောင်း စားဖွယ် သောက်ဖွယ် အဝတ် ယာဉ် ပန်း နံ့သာ နံ့သာပျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ဆီမီးကို ပေးလှူသော ကြောင့်ကား ထိုသူသည် နတ်ဘဝဝယ် နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ် (၅)ပါးတို့ကို ရခြင်းရှိ၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် အလှူရှင်သည်လည်း အကျိုးမဲ့ မဖြစ်နိုင်ပေ၊ အကျိုးရှိ သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည် - ဟု ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော်မူ၏။

အရှင်ဂေါတမ . . . အံ့ဩဖွယ် ရှိပါပေစွ၊ မဖြစ်စဖူး အဦးအသစ် ဖြစ်ပါပေစွ၊

အရှင်ဂေါတမ . . . အလှူရှင်သည် အကျိုးမဲ့ မဖြစ်သောကြောင့် အလှူဒါနတို့ကို ပေးလှူရန် အလွန်ပင် သင့်သည်သာတည်း။ ကုဗ္ဗိထမင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန် (= သေသူအတွက် ရည်စူး၍ အလှူဒါနတို့ကို ပြုလုပ်ရန်) အလွန်ပင် သင့်သည်သာတည်း - ဟု ဇာဏုသောဏိပုဏ္ဏားကြီးက လျှောက်ထား၏။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . ဤအရာသည် ဤသို့ပင်တည်း။

ဒါယကာတော်ပုဏ္ဏား . . . အလှူရှင်သည် အကျိုးမဲ့ မဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း - ဟု ဘုရားရှင်က မိန့် ကြားတော်မူလိုက်၏။

“အရှင်ဂေါတမ . . . တရားတော်သည် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် ရှိပါပေစွ၊ အရှင်ဂေါတမ . . . တရားတော်သည် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် ရှိပါပေစွ။ အရှင်ဂေါတမ . . . နှိုင်းခိုင်းဖွယ်ရာ လောကဥပမာသော်ကား မှောက်ထားသော အရာဝတ္ထုကို လှန်၍ ပြလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖုံးလွှမ်းထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကို ဖွင့်လှစ်၍ ပြလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မျက်စိလည် လမ်းမှား၍ နေသောသူအား လမ်းမှန်ကို ပြောကြားပြသလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ “မျက်စိအမြင်ရှိကြသော သူတို့သည် အဆင်းရူပါရုံတို့ကို မြင်တွေ့ကြလိမ့်မည်”ဟု နှလုံးပိုက်၍ အမှိုက်မှောင်ထဲ၌ ဆီမီးတန်ဆောင်ကို ထွန်းညှိကိုင်ဆောင်၍ ပြလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အရှင်ဂေါတမ . . . ဤဥပမာများ အတူပင်လျှင် အရှင်ဂေါတမသည် တပည့်တော်အား များစွာသော အကြောင်းပရိယာယ်ဖြင့် တရားတော်ကို ဟောကြားပြသတော်မူပေ၏။ အရှင်ဂေါတမ . . . ထိုတပည့်တော်သည် အရှင်ဂေါတမကို ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာဟူ၍ ယုံကြည်သိမှတ် ဆည်းကပ်ပါ၏။ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် ဓမ္မက္ခန်ဟု (၁၀)တန် ထင်ပေါ် တရားတော်မြတ်ကိုလည်း ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာဟူ၍ ယုံကြည်သိမှတ် ဆည်းကပ်ပါ၏။ ရှစ်ယောက်ထင်ပေါ် အရိယာသံဃာတော်မြတ် အပေါင်းကိုလည်း ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာဟူ၍ ယုံကြည်သိမှတ် ဆည်းကပ်ပါ၏။ အရှင်ဂေါတမသည် တပည့်တော်ကို ယနေ့မှ အစပြု၍ အသက်ထက်ဆုံး ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်တတ်သော ဥပါသကာ ဒါယကာဟူ၍ အသိအမှတ် ပြုတော်မူပါဘုရား” - ဟု ဇာဏုသောဏိပုဏ္ဏားကြီးက လျှောက်ထားသွားလေ၏။ (အံ-၃-၄၇၈-၄၈၂။)

ခြင်းချက်အနည်းငယ်

အလှူပေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က -

၁။ ဒုဿီလ = သီလမရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း -

၂။ မတရားသော နည်းလမ်းဖြင့် ရှာဖွေရရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထု ဖြစ်ခြင်း -

၃။ မကြည်လင်သော စိတ်ထားရှိခြင်း -

၄။ ပြန့်ပြောကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို သက်ဝင်ယုံကြည်မှု မရှိခြင်းဟူသော အင်္ဂါလေးရပ်နှင့် ပြည့်စုံနေ၏။

သို့သော် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဘက်ကမူ -

၅။ သီလရှိခြင်း - ဟူသော အင်္ဂါရပ်နှင့် ပြည့်စုံနေ၏။

ဤကဲ့သို့သော အလှူဒါနမျိုးကိုလည်း အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကြောင့် စင်ကြယ်၏။ အကျိုးကြီး၏ဟု **ဒေက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ္တန်** (မ-၃-၃၀၀)၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

အဋ္ဌကထာကလည်း ကလျာဏီမြစ်ဝ၌ နေထိုင်သော တံငါသည်တစ်ဦးကို ပုံစံထုတ်ပြထား၏။ ထိုတံငါသည်သည် ဒီဃသောမ မထေရ်မြတ်ကြီးအား သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဆွမ်းလှူခဲ့ဖူး၏။ သေရာ ညောင်စောင်းလျောင်းစက်သောအခါ မရဏာသန္ဓဇော အခိုက်ဝယ် အရှင်ဒီဃသောမ မထေရ်မြတ်ကြီးအား လှူဒါန်းခဲ့သော ဆွမ်းအလှူနိမိတ် အာရုံထင်လာသဖြင့် - **အယျဿ မံ ဒီဃသောမဇ္ဈေရဿ ဒိန္နပိဏ္ဍပါတော ဥဒ္ဓရတိ** = အရှင်ဒီဃသောမ မထေရ်ကြီးအား လှူဒါန်းအပ်သော ဆွမ်းအလှူဒါနသည် ငါ့ကို ပြုခဲ့ပြီးသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကြောင့် ရရှိမည့် အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးမှ ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်သွားပြီဟု ပြောကြားသွား၏။

(မ-၄-၃-၂၂၇။)

ဤသည်မှာ ခြွင်းချက် အနည်းငယ်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့ကဲ့သို့သော အလွန်သီလ စင်ကြယ်တော်မူသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရရှိခြင်းကြောင့် ထိုအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်တို့က အလွန် ကြီးမားတော်မူသဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ပေးလှူအပ်သော အလှူဒါနသည် အကျိုး ပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်၍ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိပါမှသာလျှင် ထိုဒါနကံက အပါယ်ဘေးမှ တံငါသည် တစ်ဦးကို ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်သွားခြင်း ဖြစ်၏။ အကျိုးပေးသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုကံ၌ ရှေ့နောက်တွင် အကုသိုလ်များ ခြံရံထားသဖြင့် ထိုကံသည် အညံ့စားကံမျိုးသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး မျိုးကား ကြုံတောင့် ကြုံခဲလှပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကံက အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် မသင့်၍ မရင့်ကျက် သေးလျှင်ကား အမြဲလေ့ကျက်နေသော တံငါသည်ဘဝ၏ ပါဏာတိပါတကဲ့သို့သော အာစိဏ္ဏကံက အကျိုး ပေးဖို့ရန် အခွင့်အလမ်း သာနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးမှ လွတ်မြောက်လိုလျှင် -
 - ၂။ အဆင့်အတန်းမြင့်မားသော လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝတို့ကို အလိုရှိခဲ့လျှင် -
 - ၃။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ဘေးဆိုးကြီးမှ ထွက်မြောက်လိုခဲ့လျှင် -
- အသင်၏ စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးပါ။ ဖြူစင်သန့်ရှင်းအောင် ကြိုးစားပါ။

သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ။
သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါနုသာသနံ။ (ဒီ-၂-၄၂။)

- ၁။ မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှန်သမျှကို မပြုလုပ်ပါနှင့်။
- ၂။ ကုသိုလ်မှန်သမျှကို ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။
- ၃။ မိမိ၏ စိတ်ကို အဆင့်ဆင့်သော မဂ်ရေစင် ဖိုလ်ရေစင်တို့ဖြင့် အပြီးတိုင် စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြော သုတ်သင်ပါ။

ဤသည်ကား ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုမက ပွင့်ပေါ်တော်မူကြကုန်သော အဆူဆူကုန်သော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား- တို့၏ အဆုံးအမ ဩဝါဒစကားတော်ပေတည်း။ (ဒီ-၂-၄၂။)

ဣရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္မဇဉ်အခန်း

ဣရိယာပထနှင့် သမ္မဇဉ်ပိုင်း ရှုကွက်

ဣရိယာပထနှင့်ပိုင်းတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဣရိယာပထပိုင်း ရှုကွက်နှင့် သမ္မဇဉ်ပိုင်း ရှုကွက်တို့ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ယခု ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင်ကား ခန္ဓာ (၅)ပါး ရှုကွက်တို့ကို ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဖော်ပြရာ၌ ရုပ်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့် အပိုင်းတို့ကို ကျေကျေညက်ညက် ဖြစ်အောင် ပြန်လည်လေ့လာပါပြန်လည် သိမ်းဆည်းပါ ပြန်လည် ရှုပွားပါ။ သို့မှသာလျှင် ဤနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ဖော်ပြမည့် ရှုကွက်တို့ကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ သဘောပေါက်နိုင်မည် သိမ်းဆည်းရှုပွားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရူပကာယ (၄) မျိုး

တတ္ထ စတုဗ္ဗိမော ကာယော ဥပါဒိန္နကော အာဟာရသမုဋ္ဌာနော ဥတုသမုဋ္ဌာနော စိတ္တသမုဋ္ဌာနောတိ။ တတ္ထ စက္ခာယတနာဒိနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယန္တာနိ အဋ္ဌ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပါနိပိ၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနေဝ စတသော ဓာတုယော ဝဏ္ဏော ဂန္ဓော ရသော ဩဇာတိ အဋ္ဌ ဥပါဒိန္နကကာယော နာမ။ တာနေဝ အဋ္ဌ အာဟာရဇာနိ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ။ အဋ္ဌ ဥတုဇာနိ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ။ အဋ္ဌ စိတ္တဇာနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၄။)

၁။ ဥပါဒိန္နကကာယ — ကံကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်သော စက္ခာယတန၊ သောတာယတန၊ ယာနာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၊ ပုရိသဘာဝရုပ်၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယဟူသော ဤ (၈)မျိုးသော ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟဒယဝတ္ထုကိုပါ ထည့်သော် - ၉ - မျိုးဟု မှတ်ပါ။) ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ပင် ဖြစ်သော ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ — ဤ (၈)မျိုးသော ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း ဥပါဒိန္နကကာယ မည်၏။ [တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ယှဉ်အပ်သော သို့မဟုတ် ခြံရံအပ်သော ကံသည် “ငါ-ငါ၏အကျိုး”ဟု အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သော ကမ္မဇရုပ်အပေါင်းဟု ဆိုလိုသည်။]

၂။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ — ထို ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာဟူသော (၈)မျိုးသော ရုပ်တို့သည်ပင် အာဟာရကြောင့် ဖြစ်ကုန်လတ်သော် အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ မည်၏။

၃။ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ — ထို (၈)မျိုးသော ရုပ်တို့သည်ပင် ဥတု (= တေဇောဓာတ်) ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သည် ဖြစ်လတ်သော် ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ မည်၏။

၄။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယ — ထို (၈)မျိုးသော ရုပ်တို့သည်ပင် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သည် ဖြစ်လတ်သော် စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယ မည်၏။

[မှတ်ချက် — ကံ စသော အကြောင်းတရား (၄)ပါးကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် အမြဲဖြစ်နေသော ရူပရူပ = ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ ဖွင့်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ရံ တစ်ခါမှ ဖြစ်သော သဒ္ဓရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်အစစ် မဟုတ်ကြသော အနိပ္ပန္န ရုပ်များကိုလည်းကောင်း ဖွင့်မပြဘဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။]

ကာယဝိညတ်ရုပ်

ဤ ဣရိယာပထရှုကွက်နှင့် သမ္မဇဉ်ရှုကွက်တို့၌ ကာယဝိညတ်ရုပ်အကြောင်းကို သိရှိနားလည်ထားဖို့ကား အထူးလိုအပ်ပေသည်။ ရှေးရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ယင်းဝိညတ်ရုပ်အကြောင်းကို အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းတင်ပြ

ခဲ့၏။ ယခုတစ်ဖန် အကျဉ်းချုပ်၍ ရှုကွက်ကို ငုံ့မိစေရန် ထပ်မံ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကာယဝိညတ်ဟူသော ထိုရုပ်သည် အဘယ်နည်း - ကုသိုလ်စိတ် ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အကုသိုလ်စိတ် ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အဗျာကတစိတ် ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော ရှေ့သို့ သွားသသူ၏သော်လည်းကောင်း၊ နောက် သို့ ပြန်ဆုတ်သသူ၏သော်လည်းကောင်း၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်သသူ၏သော်လည်းကောင်း၊ စောင်းဝှဲ၍ ကြည့်- သသူ၏သော်လည်းကောင်း၊ လက်ခြေ စသည်ကို ကွေးသသူ၏သော်လည်းကောင်း၊ လက်ခြေ စသည်ကို ဆန့်သ သူ၏သော်လည်းကောင်း ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို အကြင်ထောက်ပံ့ခြင်းသည်၊ အကြင်ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့ခြင်းသည်၊ အကြင်ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့တတ်သော ရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်၊ အကြင်သိစေခြင်း သဘောတရားသည်၊ အကြင်သိစေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်၊ အကြင်သိစေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောတရားသည် ရှိ၏။ ကာယဝိညတ်ဟူသော ထိုရုပ်သည် ဤသဘောတရားပင်တည်း။ (အဘိ-၁-၁၇၇။)

“ရှေ့သို့သွားအံ့၊ နောက်သို့ ပြန်ဆုတ်အံ့” - ဤသို့ စိတ်ဖြစ်လတ်သော် ထိုစိတ်သည် စိတ္တဇရုပ်ကို (= စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို) ဖြစ်စေ၏။ ထို ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းတို့တွင် ရုပ်ကလာပ် အသီးအသီး၌ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယောဟူသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး၊ ယင်းဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မှီ၍ ဖြစ်ကုန်သော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သြဇာ ဟူသော ဥပါဒါရုပ် (၄)ပါး၊ ဤ (၈)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရား အပေါင်းအစုတို့ ပါဝင်ကြ၏။ ယင်း ရုပ်တရား အပေါင်းတို့တွင် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဝါယောဓာတ်လည်း ပါရှိ၏။ ယင်းဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာအိမ်တစ်ခု၏ အတွင်း ဝယ် မိမိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကြသော ဥပါဒိန္နကာယ၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ကာယ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာန်ကာယ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ကာယဟူသော ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့၏။ ကောင်းစွာ ဆောင် ထား၏။ လှုပ်ရှားစေ၏။ ရှေ့သို့ သွားစေ၏။ နောက်သို့ ပြန်ဆုတ်စေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၄။)

ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်တို့တွင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော တစ်ခုသော အာဝဇ္ဇန်း ရှိသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိတို့၌ (၇)ကြိမ်ကုန်သော ဇောတို့တွင် ပထမဇောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် သည် အတူဖြစ်သော စတုဇရူပကာယကို ကောင်းစွာထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေခြင်းငှာ = တောင့်ထားခြင်းငှာ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထိုမှ ဤမှ လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာကား မစွမ်းနိုင်၊ ဒုတိယဇော စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဝါယောဓာတ် စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

သတ္တမဇောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝါယောဓာတ်သည် ကား အောက်၌ ဖြစ်ခဲ့ကုန်သော = မိမိ ရှေ့က ဖြစ်ခဲ့ကုန်သော (၆)ပါးကုန်သော ဇောစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် အကျုံးဝင်သော ဝါယောဓာတ်ဟူသော ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ပနအကြောင်းကို ရရှိသည် ဖြစ်၍ မိမိနှင့် အတူဖြစ်သော စတုဇရူပကာယကို ကောင်းစွာထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေခြင်း = တောင့်ထား ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ရှေ့သို့ သွားစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ နောက်သို့ ပြန်ဆုတ်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်စေခြင်း ငှာလည်းကောင်း၊ စောင်း၍ ကြည့်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကွေးစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဆန့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း စွမ်းနိုင်ပေ၏။ ထိုသတ္တမဇောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်ကြောင့် -

သွားခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ပြန်လာခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

သွားခြင်း ပြန်လာခြင်းမည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

(၁) ယူဇနာတိုင်တိုင် သွားပြီးပြီ၊

(၁၀) ယူဇနာတိုင်တိုင် သွားပြီးပြီ၊ ရောက်ပြီ - ဟု

ဤသို့ ပြောဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၄။)

ရုပ်တရားများသည် ဖြစ်ပြီး ဥပါဒ်ပြီးနောက် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ = ဖြစ်ပြီးနေရာမှ အခြားတစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုင်ရိုးဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ ရုပ်တရားတို့၏ သက်တမ်း အချိန်ကာလကား စိတ္တက္ခဏ (၁၇)ချက် ခန့်သာ အသက်ရှည်သဖြင့် အလွန်အလွန် တိုတောင်းရကား ဖြစ်သည့်နေရာမှာပင် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားကြရ၏။ လှုပ်ရှားခြင်းဟူသည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ မူလဖြစ်ရာအရပ်မှ အခြားအရပ်၌ နောက်ထပ် အသစ်ထပ်၍ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ခြင်းတည်း။ ရုပ်ကလာပ်များ တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ရွေ့ရှားလာခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ နေရာ ပြောင်း၍ ဥပါဒ်ရခြင်းမှာလည်း ရှေးရှေး စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ စွမ်းအင်သတ္တိ ကြောင့်ပင်တည်း။ ထိုသို့ နေရာ ပြောင်း၍ ပြောင်း၍ ဥပါဒ်ခြင်းကိုပင် လူအများက “လှုပ်ရှားခြင်း”ဟု ထင်မြင် ယူဆကြသည်။

ပထမဇောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်သည် ထိုဖြစ်ဆဲခဏ၌ စတုဇရုပ်တို့၏ အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား အဖြစ်ဖြင့် လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာ အကယ်၍ကား မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထိုသို့ပင် မစွမ်းနိုင်သော်လည်း ထိုဝါယောဓာတ်ကို ဝိညာတ်ဟူသော ဝိကာရရုပ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏ ဟူ၍သာ သိရှိပါလေ။ (ကာယဝိညာတ္တိနဝက ကလာပ်, ကာယဝိညာတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်ဟူသော ဝိညာတ်ရုပ်ပါသော ရုပ်ကလာပ် အနေအထားဖြင့်သာ ဖြစ်သည် ဟူလို။)

အကြောင်းကား ဤသို့တည်း - အရပ် (၁၀)မျက်နှာတို့တွင် အကြင်အရပ်သို့ သွားလို၏။ သို့မဟုတ် အင်္ဂါ ကြီးငယ်တို့ကို ပစ်ချထားခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။ ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။ ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော စတုဇရုပ်တို့ကို ထိုဝါယောဓာတ်သည် ကောင်းစွာလည်း ထောက်ပံ့၏။ ကောင်းစွာလည်း ဆောင်ထား ၏။ ထိုကြောင့် ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ထူးခြားသော အမူအရာကား ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒနှင့် အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိသော ထူးခြားသော အမူအရာ = ဝိကာရသည်လည်း ဝိညာတ် မည်ပေသည်။ ထိုကြောင့် ပထမဇောကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် အကျုံးဝင်သော ဝါယော ဓာတ်ကို ဝိညာတ်ဟူသော ဝိကာရရုပ်နှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏ဟူ၍သာ သိရှိပါလေ။

ဤအကြောင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏လည်း ဝိညာတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည် အတွင်း သဘော အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ ထူးခြားသော အမူအရာ ပါသည့် ဝိကာရရုပ်ကို (အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒ အားလျော်စွာ ထူးခြားသော အမူအရာ ဝိကာရ ပါရှိသည့် ဝိညာတ်ရုပ်ကို) ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ကပ်ရောက် ဖြစ် ပေါ်လာပေသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် ဝုဋ္ဌော, ကာမဇော အဘိညာဏ်ဇောဟူသော (၃၂)မျိုးသော စိတ်တို့ကို စိတ္တဇရုပ်သာမညကိုလည်းကောင်း, ဣရိယာပုထ်ကို ခိုင်ခံ့စေခြင်းကိုလည်းကောင်း, ဝိညာတ်ရုပ်ကို လည်းကောင်း ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ ဤသို့ မှတ်သားပါလေ။

အကြိမ်ထောင်ပေါင်းများစွာ မရေမတွက်နိုင်အောင် ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်သည် “တစ်ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့ ရောက်ပြီ၊ ဆယ်ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့ ရောက်ပြီ” ဤသို့ ပြောဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေ၏။ (မူလဋီ-၁-၇၂။)

ထိုစတုဇ ရူပကာယ = စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းတို့တွင် စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက ကာယ ဟူသော စိတ္တဇရုပ်အပေါင်းသည် ရှိ၏။ ထိုစိတ္တဇရုပ် အပေါင်းသည် ဝိညာတ်မဟုတ်ပေ။ အဟုတ်သော်ကား - စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်များတွင် အကျုံးဝင်သော ဝါယောဓာတ်နှင့် အတူဖြစ်သော စတုဇ ရူပကာယကို ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့ထားခြင်းငှာ = တောင့်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း, ကောင်းစွာ ဆောင်ထား

ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ထိုမှ ဤမှ လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာလည်းကောင်း အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန် မဟာဘုတ်တို့၏ တစ်မျိုးသော ထူးခြားသော အမူအရာသည် ရှိ၏။ ဤထူးခြားသော အမူအရာသည် **ဝိညတ်** မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၅။)

မှန်ပေသည် ထိုစိတ္တဇမဟာဘုတ်တို့၏ ထိုသို့သော ထူးခြားသော အခြင်းအရာ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝါယောဓာတ်သည် အတူတကွ ဖြစ်ဖက် စတုဇ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ထောက်လည်းထောက်ပံ့နိုင်၏။ လှုပ်လည်း လှုပ်ရှားစေနိုင်၏ဟု မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၁-၇၂။)

စိတ္တဇအဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့သည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ထိုဝိညတ်ရုပ်သည် စိတ်ကြောင့်ကား မဖြစ်ပေ။ (ပရမတ်အစစ် မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။) ထိုသို့ပင် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မဟုတ်ပါ သော်လည်း အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘော ရှိကုန်သော သင်္ခတပရမတ်တရားတို့၏ ဇရာမရဏ၏ အဖြစ်ကြောင့် -

ဇရာ-မရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံ။ (သံ-၁-၂၆၄။)

ရဟန်းတို့ . . . ဇရာ-မရဏသည် အနိစ္စတရားတည်း၊ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုပြင်အပ်သော သင်္ခတတရားတည်း - ဤသို့စသော တရားစကားတော်ကို ဟောတော်မူသကဲ့သို့၊ ဤအတူပင် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ အတွင်းသဘော အလိုဆန္ဒကို သိစေတတ်သည့် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရ = အမူအရာထူး ဖြစ်ရကား ထိုဝိညတ်ရုပ်သည်လည်း စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်ရပေတော့သည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၅။)

ဌာနူပစာ - အထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားအရ - ဌာနဖြစ်သော စိတ္တဇ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဟူသော အမည်အစစ်ကို ဌာနီဖြစ်သော ဝိကာရရုပ် ဝိညတ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ဝိညတ်ရုပ်ကိုလည်း ဌာနူပစာရအားဖြင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ရသည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် **“သာပိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ ဟောတိ”** (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၂၅။) - ဟု ထိုဝိညတ်ရုပ်သည်လည်း စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်ရပေတော့သည်ဟု နာမ-သဒ္ဒါ ထည့်၍ ဖွင့်ဆိုရပေသည်။ သို့သော် ဤဝိညတ်ရုပ်ကား ပရမတ်အားဖြင့် တကယ်ထင်ရှားမရှိဟု ပြလို၍ **“န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”** ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဝိညတ်ရုပ်သည် ဌာနူပစာရအားဖြင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဖြစ်ရသကဲ့သို့ မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အခြင်းအရာထူး = ဝိကာရ ဖြစ်သောကြောင့် ဌာနူပစာရအားဖြင့် မဟာဘုတ်တို့ကို မှီ၍ ဖြစ်တတ်သည့် ဥပါဒါရုပ် ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း အလိုရှိအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (မူလဋီ-၁-၇၂။)

၁။ **ပဓာန** = ပြဓာန်းသောရုပ်

၂။ **အပ္ပဓာန** = မပြဓာန်းသောရုပ်

ရှေးရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဤ ကုရိယာပထရှုကွက်နှင့် သမ္ပဇေညရှုကွက်တို့၌ -

၁။ **ပဓာန** = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့ကား ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ်၊ ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်ဟူသော ဝိညတ်ရုပ် ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် (၂)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဘာသိတေ - ဟူသော သမ္ပဇေညရှုကွက်၌ကား စကားပြောနေစဉ်၌ ပြောလိုသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ်နှင့် ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒိတေရသက ကလာပ်ဟူသော ဝစီဝိညတ်ရုပ်ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ် (၂)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

၂။ **အပ္ပဓာန** = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရားတို့ကား ခန္ဓာအိမ်ဝယ် (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။ (မ-ဋီ-၁-၃၅၃။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - က္လရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

၁။ ယင်း ပဓာန-အပ္ပဓာနရုပ်တို့တွင် - ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် က္လရိယာပထရုပ်ဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ပါဝင်သော ရုပ်တရားတို့ကို ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါက အပ္ပဓာနဖြစ်သော (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို သိမ်းဆည်းရှုပွားခြင်း ကိစ္စသည်လည်း အစဉ်လိုက်၍ ပြီးစီးသွား၏။

၂။ တစ်ဖန် အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါကလည်း အပ္ပဓာနဖြစ်သော က္လရိယာပထရုပ်များကို သိမ်းဆည်းရှုပွားခြင်း ကိစ္စသည်လည်း အစဉ်လိုက်၍ ပြီးစီးသွား၏။ ဤနောက်နည်း၌ကား - စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယကား ပဓာန၊ က္လရိယာပထရုပ် = ဝိညတ်ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကား အပ္ပဓာနတည်း။ (မ-ဋီ-၁-၃၅၃။)

ယင်း ပဓာန၊ အပ္ပဓာနရုပ်တရားအားလုံးတို့သည်ကား ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း ပဓာန၊ အပ္ပဓာနရုပ်တရားအားလုံးတို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းထားပြီးကား ဖြစ်ရပေမည်။ သို့မှသာလျှင် နာမ်တရားများကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ရူက္ခက် ဆက်စပ်မိစေရန် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ တင်ပြခဲ့သော ရူက္ခက်ကိုပင် အနည်းငယ် ထပ်မံ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ် + နာမ် နှစ်ပါး

“ဂစ္ဆာမိ”တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ ဝါယံ ဇနေတိ၊ ဝါယော ဝိညတ္တိံ ဇနေတိ၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပုရေန သကလကာယဿ ပုရတော အဘိနိဟာရော ဂမနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဌာနာဒိသုပိ ဧသေဝ နယော။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၆။)

ဝါယံ ဇနေတိတိ ဝါယောဓာတုအဓိကံ ရူပကလာပံ ဇနေတိ။ (မ-ဋီ-၁-၃၅၂။)

= သွားလိုသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုစိတ်သည် ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏ = ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပံကို = ရုပ်တရားအပေါင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ယင်းဝါယောဓာတ်သည် ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် တစ်နည်းဆိုရသော် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပံအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်းကြောင့် အလုံးစုံသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ ရှေ့သို့ သယ်ဆောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို သွားခြင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။ ရပ်ခြင်း စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၆။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာစကားရပ်တို့ကို စေ့စေ့ငုငု ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

၁။ ရှေးဦးစွာ သွားလိုသော စိတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်၏။

၂။ ထိုသွားလိုသော စိတ်ကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပံအပေါင်း၏ = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားမှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်၏။

၃။ ထိုသဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ဝါယောဓာတ်က တစ်နည်းဆိုရသော် ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော မဟာဘုတ်ဓာတ် (၄)ပါးက သွားမည့် ကိုယ်အမူအရာ သွားသည့် ကိုယ်အမူအရာ ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

၄။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲနေသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း ရုပ်တရားအပေါင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားခြင်းကြောင့် အလုံးစုံသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရား အပေါင်း၏ ရှေ့သို့ သယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ဆက်ရှုရမည် ဖြစ်၏။

တစ်နည်းဆိုရသော် -

၁။ သွားလိုသော စိတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုပါ။

၂။ ယင်းစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ်၊ ကာယဝိညတ္တိလဟုတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်တို့၏ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်နေပုံကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုပါ။ ဤရုပ်တို့ကား သယ်ဆောင် တတ်သော ရုပ်တို့တည်း၊ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။

၃။ (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယရုပ်တရားအပေါင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပါ။ ယင်းရုပ်တို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တို့တည်း၊ အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့တည်း။

သွားလိုသော စိတ်

မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်ဇောနှင့် အကုသိုလ်ဇောတို့ကား ပုထုဇန်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် သွားလိုသော စိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ သေက္ခအရိယာသူတော်ကောင်းတို့၌ ပယ်ပြီးကိလေသာများကို ပယ်နှုတ်ပါ။ ကုရိယာပထ ဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသော ယင်းစိတ်တို့မှာ မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်အစဉ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

စိတ်တို့ မည်သည် စိတ်တစ်ခုတည်း သက်သက် စေတသိက်တို့ မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်ရိုး ဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ စေတသိက်တို့နှင့်သာ ထိုက်သလို ယှဉ်တွဲ၍ အမြဲတမ်း ဖြစ်ကြရ၏။ သို့အတွက် စိတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ရှုရာဝယ် “တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါ”ဟူ၏သို့ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တို့ကိုပါ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ယဿ ဝိညာဏံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ၊ သော “န ကေဝလံ ဝိညာဏေမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုဿမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀-၂၈၁။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးတို့၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်နှင့်အညီ အသိစိတ်ဝိညာဏ်သည် တစ်ခုတည်း သက်သက်သာ ဖြစ်နေသည် မဟုတ်သဖြင့် ထိုအသိစိတ်ဝိညာဏ်နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဖဿပဉ္စမကတရား ဦးဆောင်နေသည့် နာမ်တရားစုတို့ကိုပင် သိမ်းဆည်းရမည် ဉာဏ် ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းနာမ်တရားစုတို့မှာလည်း စိတ္တနိယာမခေါ်သည့် စိတ်တို့၏ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ဝိထိခေါ်သည့် လမ်းကြောင်းအတိုင်းသာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြသဖြင့် ဤ၌ သွားလိုသောစိတ် ပြဓာန်းနေသော မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်အစဉ်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

၁။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်တရားများနှင့် အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တရား တို့ကား - **ရုပ်**

၂။ သွားလိုသော စိတ်-စေတသိက်တို့ကား - **နာမ်**
ဤရုပ်နှင့် နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်၏။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

တစ်ဖန် ယင်းရုပ်နာမ်တို့တွင် -

၁။ ရုပ်တရားကား ရူပက္ခန္ဓာ

၂။ ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၃။ သညာကား သညာက္ခန္ဓာ

၄။ ဝေဒနာ သညာမှတစ်ပါး ကျန်စေတသိက်တရားစုက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ

၅။ အသိစိတ်က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ -

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖြစ်ပေသည်။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ ဇော အသီးအသီး၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးစီ - ဤသို့ မြင်အောင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ [ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းကျန်သော စေတသိက်ဟူသမျှသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အမည် ရသဖြင့် စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသည့် စေတသိက် အရေအတွက်သို့ လိုက်၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ စေတသိက် အရေအတွက်မှာ အတိုးအဆုတ် ရှိပေသည်။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၂)လုံး ရှိသဖြင့် ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော စေတသိက် (၉)လုံးသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။ ဇော သည် အကယ်၍ ကုသိုလ်ဇော ဖြစ်အံ့ - နာမ်တရား (၃၄)လုံး ရှိအံ့၊ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်မှ ကြွင်းကျန်သော စေတသိက် (၃၁)လုံးသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။]

ရှုပုံခန့် အမြွက်

၁။ တစ်နေရာတွင် မတ်တတ်ရပ်၍ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါ။

၂။ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားအားလုံးတို့ကို ယနအသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် -

၃။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။

၄။ သွားမည့် အမူအရာ အနည်းငယ် ပြုလုပ်၍ သွားလိုသောစိတ်ကို မြင်အောင် ရှုပါ။ ယင်းစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲ နေသည့် စေတသိက်တို့ကိုလည်း မြင်အောင် ရှုပါ။ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစဉ်အတိုင်း နာမ်တရားတို့ကို မြင်အောင် ရှုပါ။

၅။ ယင်း စိတ်-စေတသိက်တို့ကြောင့် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့လျက် ဖြစ်ပွားသွားကြကုန်သော ကာယဝိညတ္တိ နဝက ကလာပ် ကာယဝိညတ္တိလဟူတာဒိဒ္ဓါဒသက ကလာပ်ဟူသော ရုပ်တရားတို့ကို ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းပါ။ (ဖြည်းဖြည်း သွားကြည့်နေပါ။)

၆။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ စွမ်းအင်ကြောင့် (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ နေရာ အသစ်အသစ်၌ ပြောင်းရွှေ့ ဥပါဒ်လျက် ဖြစ်ပွားနေမှုကို မြင်အောင် ရှုပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။

(အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေကြသော အပ္ပဓာနရုပ်တို့တည်း။)

ထိုသို့ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောအခါ -

၁။ ပဓာန = ပြဓာန်းသော ရုပ်နှင့် အပ္ပဓာန = မပြဓာန်းသော ရုပ်တို့ကို တစ်ပေါင်း တစ်စုတည်းပြု၍ - **ရုပ်တရား ရုပ်တရား**ဟု သိမ်းဆည်းပါ။

၂။ သွားလိုသော စိတ်-စေတသိက်တို့ကို တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်းပြု၍ - **နာမ်တရား နာမ်တရား**ဟု သိမ်းဆည်းပါ။

သင်္ကပ္ပရန် - ထိုသို့ စင်္ကြံသွား၍ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ဖြည်းဖြည်းသာ သွားပါ။ အစဦးစွာ အားထုတ်သည့်အပိုင်း၌ မိမိ လျှောက်နေကျ စင်္ကြံ ဖြစ်ပါစေ။ စင်္ကြံဦး၌ မတ်တတ်ရပ်၍ သမာဓိထူထောင်စဉ် စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်တရား အားလုံးကို သိမ်းဆည်းစဉ်တို့၌လည်းကောင်း၊ စင်္ကြံ တဖြည်းဖြည်း သွားစဉ်၌လည်းကောင်း မျက်စိကို မှိတ်ထားပါဦး။ လေ့ကျင့်မှု တဖြည်းဖြည်း အောင်မြင်လာသောအခါ၌ကား မျက်စိအနည်းငယ် ဖွင့်၍လည်း သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်ပါသည်။ သွားလိုသောစိတ် ပြဇာန်းသော မနောဒွါရိကဇောတို့မှာ အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် ကုသိုလ်ဇောလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အကုသိုလ်ဇောလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော် ယခုကဲ့သို့ သွားခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနေသည့် အချိန်ပိုင်း၌ကား နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပြဇာန်းသော ကုသိုလ်ဇောဝီထိများသာ အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းတို့ဖြင့်လည်း ဆက်လက် သိမ်းဆည်းနိုင်ပါသည်။ နည်းမှီး၍ သိပါလေ။

ယင်းမနောဒွါရိကဇောဝီထိတို့တွင် တဒါရုံမှာ ကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ သို့သော် ယင်းတဒါရုံမှာ ဝိညာတ်ရုပ်ကိုကား မဖြစ်စေနိုင်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်း တဒါရုံတို့မှာ ကာမ ရုပ်နာမ်ကို အာရုံပြုခိုက်၌သာ အာရုံကလည်း ဝိဘူတာရုံ ဖြစ်ပါမှ ကျခွင့် ရှိနိုင်သည်။

ဤ သွားခိုက်၌လည်း -

- ၁။ ရုပ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း - (ရူပပရိဂ္ဂဟ)
- ၂။ နာမ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း - (အရူပပရိဂ္ဂဟ)
- ၃။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း - (ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟ)
- ၄။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း - (နာမရူပဝဝတ္ထာန)

ဤလုပ်ငန်းကြီး (၄)ရပ်တို့ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်ပါ။ အလားတူပင် ရပ်ခိုက်၊ ထိုင်ခိုက်၊ အိပ်ခိုက်တို့၌လည်း ရပ်သောအခြင်းအရာ၊ ထိုင်သောအခြင်းအရာ၊ အိပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ရှေးနှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ပဓာန = ပြဇာန်းသော ဣရိယာပထဝိညာတ်ရုပ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် = စိတ္တဇရုပ်တရားအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဓာန = မပြဇာန်းသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ရပ်လို၊ ထိုင်လို၊ အိပ်လိုသောစိတ် ရှေ့သွား ပြဇာန်းလျက်ရှိသော မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ရုပ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ နာမ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းတို့ကို နည်းတူပင် ပြုလုပ်ပါ။

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာ တထာ နံ ပဇာနာတိ။

ဤအထက်ပါ ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားတော်မူချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဋီကာဆရာတော်က နှစ်နည်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ ပထမနည်းမှာ သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းဟူသော ဣရိယာပုထ် (၄)ပါးလုံးတို့၌ ပြဇာန်းသော ဣရိယာပထဝိညာတ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့ကို = စိတ္တဇရုပ်တရားအပေါင်းကို ပဓာနထား၍ စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းကို အပ္ပဓာနအားဖြင့် သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ညွှန်ကြားထားသောနည်း ဖြစ်၏။

ဒုတိယနည်းမှာကား - အပ္ပဓာနဖြစ်သော ယင်းစတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယရုပ်တရားအပေါင်းကို တစ်ဖန် ပဓာနထား၍ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ဣရိယာပထ ဝိညာတ်ရုပ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်အပေါင်း = ရုပ်တရား

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

အပေါင်းကိုလည်း အပ္ပဓာနထား၍ တစ်ဖန် သိမ်းဆည်းရန် ညွှန်ကြားထားသောနည်း ဖြစ်၏။ (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ပိုင်းတွင် ရှင်းပြခဲ့ပြီ။)

ဤညွှန်ကြားချက်အရ အသင်သူတော်ကောင်းသည် -

- ၁။ ကုရိယာပထ-ဝိညတ်ရုပ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကို ပဓာနထား၍ စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ = ရုပ် တရားအပေါင်းကို အပ္ပဓာနထား၍လည်းကောင်း၊
- ၂။ အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယ ရုပ်တရား အပေါင်းကို တစ်ဖန် ပဓာနထား၍ ကုရိယာပထ ဝိညတ်ရုပ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကို အပ္ပဓာနထား ၍လည်းကောင်း ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ ထိုနောင် သွားလို၊ ရပ်လို၊ ထိုင်လို၊ လျောင်းလိုသောစိတ် ပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ် စေတ- သိက် နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။
- ၄။ ထိုနောင် ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၅။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပါ။

ကုရိယာပုထ (၄)ပါးလုံး၌ ရုပ်နာမ်ကိုသာ ကုရိယာပုထချင်း စပ်မိသွားအောင် သိမ်းဆည်းပါ။

ကုရိယာပထ-ဝိညတ်ရုပ်တို့ ပါဝင်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကား သယ်ဆောင်တတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်တို့တည်း။ ကြွင်းကျန်ကုန်သော တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့ကား အသယ်ဆောင်ခံရသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ရုပ်တို့တည်း။ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ကား အလွန် အရေးကြီးလှပေသည်။ ရုပ်နာမ် နှစ်ဘက်လုံး၌ ယနပြုပါမှ အနတ္တသို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည်၊ သတိရှိစေ။

သမ္ပဇာနပဗ္ဗ = သမ္ပဇင်ပိုင်း

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

- ၁။ အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၂။ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၃။ သမိဇ္ဈိတေ ပဿာရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၄။ သံယာဋိပတ္တစိဝရဓာရဏေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၅။ အသိတေ ဝိတေ ခါယိတေ သာယိတေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၆။ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
 - ၇။ ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှိဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။
- (မ-၁-၇၂။)

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် -

- ၁။ ရှေ့သို့ တက်ရာ၌ နောက်သို့ ဆုတ်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- ၂။ တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- ၃။ ကွေးရာ၌ ဆန့်ရာ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

- ၄။ ဒုကုဋ် သပိတ် သင်္ကန်းကို ဆောင်ရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- ၅။ စားရာ၌ သောက်ရာ၌ ခဲရာ၌ လျက်ရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- ၆။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ၌ ကျင်ငယ်စွန့်ရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။
- ၇။ သွားရာ၌ ရပ်ရာ၌ ထိုင်ရာ၌ အိပ်ရာ၌ နိုးလာရာ၌ စကားပြောဆိုရာ၌ စကားမပြော ဆိတ်ဆိတ်နေရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုလေ့ရှိ၏။

အဒ္ဓါနက္ကရိယာပထ - မဇ္ဈိမက္ကရိယာပထ - ခုဒ္ဒကစုက္ကိကက္ကရိယာပထ

“ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ၊ ဌိတော ဝါ ဌိတောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ၊ နိသိန္ဓော ဝါ နိသိန္ဓောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ၊ သယာနော ဝါ သယာနောမ္ပိတိ ပဇာနာတိ”တိ ဣမသ္မိံ ဟိ ဌာနေ အဒ္ဓါနက္ကရိယာပထာ ကထိတာ။

“အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ”တိ ဣမသ္မိံ မဇ္ဈိမာ။

“ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ”တိ ဣမ ပန ခုဒ္ဒကစုက္ကိကက္ကရိယာပထာ ကထိတာ။

(မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

- ၁။ (က) သွားလျှင် သွား၏ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သိအောင် ကျင့်ပါ။)
- (ခ) ရပ်လျှင် ရပ်၏ဟု ကွဲကွဲ ပြားပြား သိ၏။ (သိအောင် ကျင့်ပါ။)
- (ဂ) ထိုင်လျှင် ထိုင်၏ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သိအောင် ကျင့်ပါ။)
- (ဃ) လျောင်းလျှင် လျောင်း၏ဟု ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သိအောင် ကျင့်ပါ။)

ဤ ကုရိယာပထပိုင်း ရှုကွက် (၄)ဌာန၌ အဒ္ဓါနက္ကရိယာပထ = အဝှန်းရှည်သော ကုရိယာပုထ်တို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

“ရှေ့သို့ တက်ရာ၌၊ နောက်သို့ ဆုတ်ရာ၌၊ တည့်တည့်ကြည့်ရာ၌၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌၊ ကွေးရာ၌ ဆန့်ရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ဤ (၆)ဌာန၌ကား အလယ်အလတ်စား မဇ္ဈိမက္ကရိယာပုထ်တို့ကို ရည်ညွှန်း၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် ဂတေ၊ ဌိတေ၊ နိသိန္ဓေ၊ သုတ္တေ၊ ဇာဂရိတေ = သွားရာ၌၊ ရပ်ရာ၌၊ ထိုင်ရာ၌၊ အိပ်ရာ၌၊ နိုးလာရာ၌ သမ္ပဇင်္ဃာဏ်ဖြင့် ပြုကျင့်ရန် ဘုရားရှင်သည် ထပ်မံ၍ ညွှန်ကြားထားတော်မူပြန်၏။ ဤ (၅)ဌာန၌ကား ခုဒ္ဒကစုက္ကိက အမည်ရသည့် အငယ်စား အသေးစား ကုရိယာပုထ်တို့ကို ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။ ဤသို့ ခွဲခြား၍ မှတ်သားပါလေ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၃။)

အဘိက္ကန္တေ - ပဋိက္ကန္တေ

ရှေ့သို့ သွားခြင်းကို အဘိက္ကန္တ၊ နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်းကို ပဋိက္ကန္တဟု ဆို၏။

တဒုဘယမ္ပိ စတူသု ကုရိယာပထေသု လဗ္ဘတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၁-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

ထို ရှေ့သို့သွားခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း နှစ်မျိုးလုံးကိုလည်း ကုရိယာပုထ် (၄)ပါးလုံးတို့၌ပင် ရအပ်ပေ၏။

- ၁။ သွားခြင်း၌ ကိုယ်ကို (= ရုပ်တရားအပေါင်းကို) ရှေးသို့ ရှေးရှုဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးသို့သွားသည် မည်၏။ နောက်ကြောင်း ပြန်နစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်သို့ ပြန်ဆုတ်သည် မည်၏။

၂။ ရပ်ခြင်း၌လည်း ခြေကို လုံးဝမလှမ်းသေးဘဲ ရပ်လျက်သာလျှင် ကိုယ်ကို (= ရုပ်တရားအပေါင်းကို) ရှေ့သို့ ညွှတ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေ့သို့သွားသည် မည်၏။ ကိုယ်ကို (= ရုပ်တရားအပေါင်းကို) နောက်သို့ ဖဲ့၍ ညွှတ် စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်သို့ဆုတ်သည် မည်၏။

၃။ ထိုင်ခြင်း၌လည်း (ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း မပြုဘဲ) ထိုင်လျက်သာလျှင် ထိုင်ရာနေရာ၏ ရှေ့ဘက်သို့ (= ရှေ့ဘက် ကိုယ်အင်္ဂါ၏ အစိတ်အပိုင်းဘက်သို့) ရှေးရှုသည် ဖြစ်၍ ရွှေ့ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် (အဘိက္ကမတိ) ရှေ့သို့တိုး သည် မည်၏။ နောက်ကိုယ်အင်္ဂါ အရပ်ဘက်သို့ တစ်ဖန်ပြန်၍ ရွှေ့ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်သို့ဆုတ်သည် မည်၏။ လျောင်းခြင်း၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ လျောင်းလျက်ပင် ရှေ့ဘက်သို့ တိုးမှု နောက်ဘက်သို့ ဆုတ်မှု တို့ကို ဆိုလိုသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃၃၁-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ

ထက်ဝန်းကျင် အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာဖြင့် ရှေ့သို့တက်ခြင်း၊ နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း စသော အလုံးစုံသော ကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် ထက်ဝန်းကျင် အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော = ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာကိုသာလျှင် အသုံးပြုလေ့ရှိ၏။

မှန်ပေသည် ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် ရှေ့သို့တက်ခြင်း စသည့် ထိုထိုကိစ္စတို့၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်ကို အမြဲပြု၏။ တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စ၌ သမ္ပဇင်ဉာဏ်မှ ကင်းနေသည့် ကိစ္စဟူသည် မရှိပေ။ တစ်ဖန် သမ္ပဇင်ဉာဏ်- ကား သတိနှင့် အမြဲတမ်း ယှဉ်လျက်သာလျှင် ရှိ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသမ္ပဇေပုဒ်၏ အကျယ်ကို ဖွင့်ပြရာ နိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌ -

သတော သမ္ပဇာနော အဘိက္ကမတိ၊ သတော သမ္ပဇာနော ပဋိက္ကမတိ။

= သတိနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ သမ္ပဇင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ ရှေ့သို့ တက်၏။ သတိနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ သမ္ပဇင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ နောက်သို့ ဆုတ်၏။

ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် သတိကိုလည်း ထည့်၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့ - ဤရဟန်းသည် ရှေ့သို့သွားသော် (ရှေ့သို့တိုးသော်) လည်းကောင်း၊ နောက်သို့ ဆုတ်သော်လည်းကောင်း ပျောက် ပျက်သော သတိ ရှိသည် = သတိ လက်လွတ်နေသည်ကား မဟုတ်၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သော သမ္ပဇင်ဉာဏ် မရှိသည်လည်း မဟုတ်။ အလျော်အားဖြင့် ဆိုရမူ သတိနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ သာလျှင် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သည့် သမ္ပဇင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍သာ လျှင် ရှေ့သို့လည်း တက်၏။ နောက်သို့လည်း ပြန်ဆုတ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

သဗ္ဗေသု အဘိက္ကမာဒီသု စတုဗ္ဗိမံ သမ္ပဇေသ် ဩတာရေတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။)

= ရှေ့သို့တက်ခြင်း စသော ကိစ္စရပ်အားလုံးတို့၌ သမ္ပဇေ (၄)မျိုးလုံးကိုပင် သက်ရောက်စေ၏။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။)

ဤ၌ သမ္ပဇာနကာရီအရ ထက်ဝန်းကျင် အပြားအားဖြင့် သိမှု၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိမှု၊ ကွဲကွဲ ပြားပြား သိမှုဟူသည် မည်ကဲ့သို့သော သိမှုမျိုးကို ဆိုလိုပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

သမ္ပဇင်္ဂလေးပါး

- ၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်္ဂ၊
 - ၂။ သပ္ပါယသမ္ပဇင်္ဂ၊
 - ၃။ ဂေါစရသမ္ပဇင်္ဂ၊
 - ၄။ အသမ္မောဟသမ္ပဇင်္ဂ -
- ဤသို့လျှင် သမ္ပဇင်္ဂ (၄)မျိုး ရှိ၏။

၁။ သာတ္ထကသမ္ပဇင်္ဂ

ထိုသမ္ပဇင်္ဂ (၄)မျိုးတို့တွင် - ရွှေသို့တက်လိုသော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် စိတ်၏ အလိုအတိုင်း သာလျှင် မသွားသေးမူ၍ - “အသို့နည်း ဤနေရာသို့ သွားခြင်းဖြင့် ငါအား အကျိုးရှိလေမည်လော၊ မရှိလေမည်လော” - ဟု အကျိုးရှိမှု အကျိုးမရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ အကျိုးရှိမှုကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း သိမ်းဆည်းနိုင်ခြင်းသည် သာတ္ထကသမ္ပဇင်္ဂ မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

အကျိုးတရားဟူသည်

တတ္ထ စ အတ္ထောတိ စေတိယဒဿနဗောဓိဒဿနသံဃဒဿနထေရဒဿနအသုဘဒဿနာဒိဝေသန ဓမ္မတော ဝနီ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

ထိုစကားရပ်ဝယ် အကျိုးဟူသည် - စေတိတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ ဗောဓိပင်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ သံဃာတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ သံဃာထေရ်ကြီး ဆရာတော်ကြီးများကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ အသုဘရှုရခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဓမ္မ၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှုတည်း = ကုသိုလ်ဓမ္မ၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှုတည်း။ (ဤစကားအရ ရွှေသို့ တက်ခြင်း နောက်သို့ဆုတ်ခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်တရား တိုးပွားခဲ့လျှင် ဤ သာတ္ထကသမ္ပဇင်္ဂပိုင်း၌ အကျိုးရှိ၏ဟု ဆိုလိုပေသည်။)

အကျိုးတရား ရရှိနိုင်ပုံ

စေတိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗောဓိပင်ကိုလည်းကောင်း ဖူးမြင်ရသည်ရှိသော် ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိ = ဘုရား ဂုဏ်လျှင် အာရုံရှိသော ပီတိသည် တစ်ဖွားဖွား ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ ပီတိနှင့်တကွသော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်များတည်း။ ယင်းပီတိနှင့်တကွသော မဟာကုသိုလ်မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ သံဃာတော်ကို ဖူးမြင်ရခြင်းဖြင့် သံဃာတော်၏ဂုဏ်လျှင် အာရုံရှိသော ပီတိကို ဖြစ်စေ၍ (= ပီတိနှင့် တကွသော မဟာကုသိုလ်ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်ကို ဖြစ်စေ၍) ထိုပီတိကိုပင်လျှင် = ထိုပီတိနှင့် တကွသော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ကုသိုလ်ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်ကိုပင်လျှင် ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောကို အာရုံပြု၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ သံဃာထေရ်ကြီးတို့ကို (= ဆရာတော်ကြီးတို့ကို) ဖူးမြော်ရ၍ ထိုမထေရ်ကြီးတို့၏ အဆုံးအမ ဩဝါဒ၌ ရပ်တည်၍ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနိုင်ခဲ့သော်၊ အသုဘအလောင်းကို အသုဘ ရှုရ၍ ထိုအသုဘ အလောင်းကောင်အာရုံ၌ ပထမဈာန်ကို ဖြစ်စေ၍ ထိုပထမဈာန်ကို ပင်လျှင် ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော အနက်သဘောအားဖြင့် ခယ-ဝယ သဘောကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ခဲ့သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စေတိ

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

တော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ ဗောဓိပင်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ သံဃာတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၊ သံဃာ့ထေရ်ကြီးတို့ကို ဖူးမြော်ရခြင်း အသုဘရှုရခြင်း စသည်တို့ကို အကျိုးရှိ၏ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဤအကျိုးတရားတို့ကား ရုပ် နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်သဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကိုလည်း ရရှိထားပြီးသော၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ ကြောင်း-ကျိုး ဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းထားတတ်သဖြင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကိုလည်း ရရှိပြီးသော၊ ယင်း ရုပ်-နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရ တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သဖြင့် ဘင်္ဂဉာဏ်သို့တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်တို့ကိုလည်း ရရှိထားပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့သာ ရရှိနိုင်သော အကျိုးတရားများပင် ဖြစ်သည်။)

ကေစိဆရာတို့ကား - “ပစ္စည်းအာမိသအားဖြင့် ကြီးပွားမှုသည်လည်း အကျိုးတရားပင် ဖြစ်၏။ ထိုပစ္စည်း လေးပါးကို အမှီပြု၍ သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဟူသော သာသနာဗြဟ္မစရိယ၊ အရိယ မဂ်တည်းဟူသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဤဗြဟ္မစရိယ အမည်ရသော သာသနာတော်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ ကျင့်ခွင့် ရရှိနိုင်သောကြောင့်တည်း”- ဟု ဆိုကြ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈။)

၂။ သပ္ပိယသမ္ပဇင်

ထိုသို့စေတီတော်ကို ဖူးမြော်လိုခြင်းစသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် သွားရာ၌ - သပ္ပိယ ဖြစ်မှု သပ္ပိယ မဖြစ်မှုကို (= တော်-မတော်ကို) ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သပ္ပိယ ဖြစ်သည်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း လိုက်နာ ပြုကျင့်နိုင်ခြင်းသည် - သပ္ပိယသမ္ပဇင် မည်၏။

စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်းသည် အကျိုးရှိသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် စေတီတော်အား အကြီးအကျယ် ပူဇော်သည့် ဘုရားပွဲကြီး ကျင်းပလျက် ပူဇော်ကြသည် ဖြစ်ကုန်အံ့။ ဆယ်ယူဇနာ၊ တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ အတွင်း ၌ တည်ရှိကြကုန်သော ပရိသတ်တို့သည် စုဝေးမိကြကုန်သည် ဖြစ်ကုန်အံ့။ မိမိ၏ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် လျော်စွာ အမျိုးသမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားတို့သည်လည်းကောင်း တန်ဆာအမျိုးမျိုး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့ကြကုန် လျက် ပန်းချီဆေးရေးရုပ်တို့ကဲ့သို့ လှည့်လည်နေကြကုန်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုဘုရားပွဲတော်၌ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် အား ကုဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသော် ယင်းကုဋ္ဌာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု လိုလားတောင့်တမှု လောဘတရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ခြင်းအံ့။ အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြုံခဲ့သော် ယင်းအနိဋ္ဌာရုံ၌ စိတ် ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းမှု ပဋိယ တရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ခြင်းအံ့။ ယင်းအာရုံ အမျိုးမျိုးကို ကာမဂုဏ်အိမ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အာရုံ၏ သဘောမှန် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝမှန်ကို ထွင်းဖောက် မသိမြင်တတ်သည့် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ဂရုမစိုက် လိုက်မိသည့် အညာဏုပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့် အာရုံကို နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးမသွင်းတတ်ခြင်း အယောနိသော- မနသိကာရအားဖြင့် (ယောက်ျား မိန်းမ လှ-မလှ စသည်ဖြင့်) ရှုမိသဖြင့် စွဲယူမိသဖြင့် မောဟတရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ခြင်းအံ့။ တိုးရ ဝှေ့ရသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ထိခိုက်မိသဖြင့် ကာယသံသဂ္ဂအာပတ်သို့မူလည်း ရောက်ရှိနိုင်ခြင်းအံ့။ ဆင်တိုက်မိခြင်း ယာဉ်တိုက်မိခြင်း စသည်တို့ကြောင့် အသက်၏ အန္တရာယ်သည်မူလည်း ဖြစ်နိုင်ခြင်းအံ့။ ဝိသဘာဝအာရုံ အမျိုးမျိုးတို့နှင့် တွေ့ကြုံရခြင်းကြောင့် သာသနာတော်၌ မပျော်ပိုက်တော့ဘဲ လူထွက်လိုသော စိတ်ဓာတ် ပေါ်လာတတ်ကာ မိမိကျင့်နေသော သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော မြတ်သော အကျင့် ဗြဟ္မစရိယ၏ အန္တရာယ်မူလည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြင်းအံ့။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခဲ့သော် ထိုဘုရားပွဲတော် ကျင်းပရာ စေတီတော်ဌာနသည် အသပ္ပိယ ဖြစ်၏။ (မသွားသင့်သေးသော မတော်သော အရပ် ဖြစ်သည် ဟုလိုသည်။) ပြောဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အန္တရာယ် အမျိုးမျိုးသည် မဖြစ်လတ်သော် သပ္ပိယတည်း။ (သွားသင့်၏ ဟုလိုသည်။) ဗောဓိပင်ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂-၃၃၃။)

သံဃာတော်ကို ဖူးမြော်ရခြင်းသည်လည်း အကျိုးရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ရွာတွင်း၌ မဏ္ဍပ်ကြီး ဆောက်လုပ်၍ ညဉ့်သုံးယာမတို့ပတ်လုံး တရားနာကြားခြင်း အမှုကို ပြုလုပ်နေကြသော လူသားတို့တွင် အထက် ဘုရားပွဲတော်၌ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကြီးစွာသော လူစုလူဝေးကြီးသည်လည်းကောင်း၊ အန္တရာယ်သည်လည်း ကောင်း ရှိငြားအံ့။ ဤသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် ထိုအရပ်ဌာနကား အသပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ မသွားသင့်သော နေရာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အသက်၏ အန္တရာယ်၊ ဗြဟ္မစရိယဟူသော မြတ်သောအကျင့်၏ အန္တရာယ် မရှိခဲ့ပါမူကား ထိုနေရာ သည် သပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ သွားရန် သင့်တော်၏။ များပြားသော ပရိသတ်အခြံအရံ ရှိကြကုန်သော မထေရ်ကြီးတို့ကို ဖူးမြော်ရခြင်း၌လည်း ဤနည်းတူပင်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၂-၃၃၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၈-၂၅၉။)

အသုဘရှုခြင်းသည်လည်း အကျိုးရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအကျိုးရှိမှုကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ ဤသည်မှာ ဝတ္ထုတစ်ခု ဖြစ်၏။ - ရဟန်းငယ်တစ်ပါးသည် သာမဏေတစ်ပါးကို ခေါ်ဆောင်၍ တံပူ (ဒန်ပူ) ပြုလုပ်ရန် တံပူသားအလို့ငှာ သွား၏။ ရှင်သာမဏေသည် လမ်းပေါ်မှ ဘေးဘက်သို့ အနည်းငယ် ဆင်းသက်၍ ရွှေသို့ သွားလတ်သော် အသုဘအလောင်းကောင် တစ်ခုကို တွေ့မြင်ရ၍ ယင်း အသုဘနိမိတ်ကိုပင် အာရုံယူ၍ အသုဘပထမဈာန်ကိုရအောင် ထိုနေရာ၌ပင် ကြိုးစားအားထုတ်တော်မူ၏။ အသုဘပထမဈာန်ကို ဖြစ်စေပြီး၍ ထိုအသုဘပထမဈာန်ကိုပင် ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် သင်္ခါရ တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်လျက် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သုံးသပ်ရှုပွားခဲ့သည်ရှိသော် မဂ်အစဉ် ဖိုလ်အစဉ်အားဖြင့် အနာဂါမိမဂ်-ဖိုလ်သို့တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်တော်မူသွားပေ၏။ သို့သော် ထို မျှတွင် ရပ်တန့်မနေဘဲ အရဟတ္တမဂ်ဟူသော အထက်မဂ်ဉာဏ်အလို့ငှာ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရ တရားဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းလျက် ထိုနေရာမှာပင် ဆက်လက်၍ ရပ်တည်နေ၏။

ရဟန်းငယ်က ထိုရှင်သာမဏေကို မမြင်တွေ့ရသည်ရှိသော် - “သာမဏေရ သာမဏေရ = ကိုရင် ကိုရင်” ဟု ခေါ်လိုက်၏။

[ရှင်သာမဏေ ပြုသည့်နေ့မှစ၍ ရဟန်းတို့၏ စကားကို အစဉ်လိုက်၍ ပြောဆိုတတ်သော စကားသည် ယင်းရှင်သာမဏေ၏ အမြဲလေ့ကျင့်ထားသော ပထမစကား ဖြစ်၏။ ရဟန်းတော်တို့၏ စကားကို အစဉ်လိုက်၍ မပြောဆိုတတ်သော ဆန့်ကျင်ဘက်စကားသည်ကား ဒုတိယစကား ဖြစ်၏။ ဤရှင်သာမဏေကား ပထမစကား တစ်မျိုးသာ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ ဒုတိယစကားမျိုးကို မည်သည့်အခါမျှ မပြောဆိုတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤသာမဏေ သည် စကားနှစ်မျိုး မပြောဆိုဖူးသော သာမဏေ ဖြစ်ပေသည်။ (မ-ဋီ-၁-၃၅၅။)]

ထိုအခါ ထိုသာမဏေက ဤသို့ စဉ်းစား၏ - “ငါသည် ရှင်သာမဏေဖြစ်သည့်နေ့မှ စ၍ ရဟန်းတော်နှင့် အတူတကွ စကားနှစ်မျိုး မည်သည်ကို မပြောဆိုခဲ့ဖူးပေ။ နောက်တစ်နေ့ ရောက်မှပင် အထက်မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ် ဉာဏ်ဟူသော တရားထူး တရားမြတ်ကို ဖြစ်စေအံ့” - ဟု စဉ်းစား၏။ ထိုသို့ စဉ်းစား စိတ်ကူးပြီးနောက် - “အရှင်ဘုရား ဘာပါလဲ” - ဟု ပြန်လည် လျှောက်ထားလိုက်၏။ “လာပေတော့”ဟု ခေါ်လိုက်သော် တစ်ခွန်း တည်းသော စကားဖြင့်ပင် လာလတ်၍ “အရှင်ဘုရား . . . ရွှေဦးစွာ ဤလမ်းဖြင့် ကြွသွားတော်မူပါ။ ကြွသွား ပြီးလျှင် တပည့်တော် မတ်တတ်ရပ်နေခဲ့သည့် နေရာ၌ပင် အတန်ငယ် အရွှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာမူ၍ ရပ်တော် မူကာ ကြည့်ရှုတော်မူပါ”ဟု လျှောက်ထား၏။

ထိုရဟန်းငယ်သည် ထိုရှင်သာမဏေက လျှောက်ထားလိုက်သည့်အတိုင်း ပြုကျင့်ခဲ့သည်ရှိသော် ထိုရှင် သာမဏေ ရရှိသည့် အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တိုင်အောင်သော တရားထူး တရားမြတ်သို့ပင် ဆိုက်ရောက် တော်မူခဲ့၏။

ဤသို့လျှင် တစ်ခုသော အသုဘအလောင်းကောင်သည် လူသားနှစ်ဦးတို့၏ အကျိုးရှိဖို့ရန်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့၏။ ဤသို့ အကျိုးရှိသည်မှန်သော်လည်း ဤအသုဘအလောင်းကောင်သည် ယောက်ျားယောဂီအား အမျိုးသမီး အသုဘအလောင်းကောင်သည် အသပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ မသင့်တော်ပေ။ အမျိုးသမီးယောဂီအားလည်း ယောက်ျား အသုဘအလောင်းကောင်သည် အသပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ မသင့်တော်ပေ။ ယောက်ျားယောဂီအား ယောက်ျား အသုဘအလောင်းကောင်၊ အမျိုးသမီးယောဂီအား အမျိုးသမီး အသုဘအလောင်းကောင်သည်သာလျှင် သပ္ပာယ် ဖြစ်၏။ အသုဘဈာန်ရအောင် ပွားများရန် သင့်တော်၏။ ဤသို့ သပ္ပာယ် ဖြစ်-မဖြစ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ပြီး နောက် သပ္ပာယ်ဖြစ်သည်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားနိုင်ခြင်းသည် **သပ္ပာယ်သမ္ပဇင်** မည်၏။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၉။)

[မှတ်ချက် — သမထပိုင်း၌ကား ယောက်ျားယောဂီအတွက် ယောက်ျား အသုဘအလောင်းကောင်သည် သဘာဂတည်း။ အမျိုးသမီးယောဂီအတွက် အမျိုးသမီး အသုဘအလောင်းကောင်သည် သဘာဂတည်း။ သမထပိုင်း၌ကား ဈာန်ကိုရအောင် အားထုတ်ရသည့်အပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် သဘာဂအလောင်းကောင်တစ်ခုတည်း ကိုသာ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေရ၏။ ဈာန်ရသည့်တိုင်အောင် ရှုရ၏။ အကယ်၍ ဝိသဘာဂအလောင်းကောင်ကို စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုမပါက ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်ရောက်သောအခါမျိုး၌ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ပီတိ သုခတို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ရာဂ ဝင်လာတတ်၏။ ရရှိပြီးသမာဓိမှ လျှောကျတတ်၏။ အထက် ဈာန်သမာဓိသို့လည်း မတက်နိုင် ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် သမထပိုင်း၌ သဘာဂအလောင်းကောင်ကိုသာ ရှုခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား သီရိမာ၏ အလောင်းကောင် တစ်ခုကိုပင် ရဟန်းယောက်ျားပရိသတ်၊ ရဟန်းမိန်းမပရိသတ်၊ လူယောက်ျားပရိသတ်၊ လူမိန်းမပရိသတ်ဟူသော ပရိသတ် လေးပါးလုံးကိုပင် အသုဘဘာဝနာကို ပွားများခိုင်းသည့် ထုံးတမ်းများ ဝိဇယသုတ္တန် စသည်တို့၌ လာရှိသည့်အတွက် သဘာဂ-ဝိသဘာဂ အလောင်းကောင် နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ရှုနိုင်သည်။ ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။]

၃။ ဂေါစရသမ္ပဇင်

ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်းဆည်းထားပြီးသော သာတ္ထကသမ္ပဇင် သပ္ပာယ်သမ္ပဇင် ရှိသော ယောဂီဝစရ ရဟန်းတော်သည် (၃၈)မျိုးကုန်သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် မိမိ၏ စိတ်ကြိုက် ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဂေါစရကို (= ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံကို) ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်ပေါ် ပြီးစီးနိုင်လောက်အောင် သင်ယူ၍ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရာ၌ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍သာလျှင် = နှလုံးသွင်း၍ ဆွမ်းခံသွားခြင်းသည် — **ဂေါစရသမ္ပဇင်** မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၃။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၉။)

[မှတ်ချက် — ဤဖွင့်ဆိုချက်များအရ ဂေါစရသမ္ပဇင်ကား သမထပိုင်းနှင့်သာ ဆိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ အာကာသသိုဏ်းကို အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌လည်းကောင်း၊ အာလောကသိုဏ်းကို ဩဒါတကသိုဏ်း၌လည်းကောင်း သွင်းယူ၍ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း (၃၈)မျိုးဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဤဂေါစရသမ္ပဇင်သည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်ထားသော်လည်း မိမိက သမထပိုင်းကို ကျော်လွန်၍ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိနေသော သူတော်ကောင်း ဖြစ်ပါမူ သမထနှင့် ဝိပဿနာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ပွားများအားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ဂေါစရသမ္ပဇင်ကား သမထပိုင်းနှင့် ဆိုင်၍ လာမည့် အသမ္မောဟသမ္ပဇင်ကား ဝိပဿနာပိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သဖြင့် ခွဲ၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဆွမ်းခံသွားရာ ပြန်ရာတို့၌ ဝိပဿနာမဂ္ဂကောင်းဟု အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။]

ကျင့်ဝတ် (၄) မျိုး

ဤသာသနာတော်၌ -

- က။ အချို့သော ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏။ အားထုတ်၏။ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်-
၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊ အားမထုတ်။
- ခ။ အချို့သော ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊ အားမထုတ်။ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်-
၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏။ အားထုတ်၏။
- ဂ။ အချို့သော ရဟန်းကား ဆွမ်းခံအသွား၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊ အားမထုတ်။ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်
၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊ အားမထုတ်။
- ဃ။ အချို့သော ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံအသွား၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏။ အားထုတ်၏။ ဆွမ်းခံရွာမှ
အပြန်၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏။ အားထုတ်၏။

ထိုဂေါစရသမ္ပဇဉ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြရန်အတွက် ဤစတုတ္ထကို သိသင့်ပေသည်။

(က) ဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆောင်၍ အပြန်၌ မဆောင်သူ

(က) ထိုရဟန်းလေးမျိုးတို့တွင် အကြင် ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် တစ်နေ့ပတ်လုံး စင်္ကြံသွားခြင်း ထိုင်ခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပိတ်ဆို့တတ်ကုန်သော နီဝရဏတရားတို့မှ စိတ်ကိုစင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်ပြီး၍ (= ဥပ-
စာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ဟူသော သမာဓိ တစ်ခုခုကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်လျက် နီဝရဏ အညစ်
အကြေးတို့မှ စိတ်ကို ကင်းဝေးစေပြီးလျှင်) အလားတူပင် ညဉ့်၏ ပထမယာမ် ကာလပတ်လုံး နီဝရဏ အညစ်
အကြေးတို့မှ စိတ်ကို စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်၏။ မဇ္ဈိမယာမ် = သန်းခေါင်ယာမ်၌ကား ကျိန်းစက်၍ ပစ္စိမ
ယာမ် = မိုးသောက်ယာမ်၌လည်း ထိုင်ခြင်း စင်္ကြံသွားခြင်းတို့ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် အချိန်ကို ကုန်
လွန်စေ၏။ ခပ်စောစောပင်လျှင် စေတီရင်ပြင်၌ ပြုကျင့်ရသည့် စေတီယင်္ဂဏဝတ်၊ ဗောဓိပင်၌ ဖြည့်ကျင့်ရသည့်
ဗောဓိယင်္ဂဏဝတ်တို့ကို ပြုလုပ်၍ ဗောဓိပင်၌ ရေသွန်းလောင်း၏။ သောက်ရေ သုံးဆောင်ရေကို တည်ထား၏။
ဆရာသမားတို့အပေါ်၌ လိုက်နာပြုကျင့်ရသည့် အာစရိယဝတ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတို့ အပေါ်၌ လိုက်နာပြုကျင့်ရ
သည့် ဥပဇ္ဈာယဝတ် အစရှိကုန်သော ခန္ဓကဝတ် အားလုံးတို့ကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။

ထိုရဟန်းသည် မျက်နှာသစ်ခြင်း ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်း စသော ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်း အမှုကို
ပြု၍ ကျောင်းတွင်းသို့ ဝင်လျက် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် တင်ပလွင်ခွေကာ တရားထိုင်၏။ အပ္ပဇ္ဇေကို ရအောင်ယူ၏။
ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ပြီးနောက် ဆွမ်းခံချိန်သို့ ရောက်လတ်သော် တရားထိုင်ရာမှ ထ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်
လျက်သာလျှင် = ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် သပိတ် သင်္ကန်းကို ယူဆောင်၍ ကျောင်းမှ ထွက်ခဲ့၏။
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် (= မိမိ အားထုတ်နေကျ ဆောင်နေကျ ဖြစ်သည့် ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း
ကို မစွန့်မူ၍သာလျှင်) စေတီရင်ပြင်တော်သို့ သွား၏။ အကယ်၍ မိမိ၏ အမြဲဆောင်ထားသော ပါရိဟာရိယ
ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်အံ့၊ ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် မစွန့်လွှတ်မူ၍သာလျှင် စေတီ
ရင်ပြင်တော်သို့ ဝင်လေ၏။ အကယ်၍ မိမိ အမြဲအားထုတ်နေသော ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ
ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ အခြားတစ်ပါးသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခု ဖြစ်အံ့၊ စေတီရင်ပြင်တော်သို့
ဝင်ရာ စောင်းတန်းလှေခါးဦး၌ မတ်တတ်ရပ်၍ - လက်ဖြင့် ကိုင်တွယ်လာသော လက်ထဲ၌ ပါလာသော ဘဏ္ဍာ
ထုတ်ကဲ့သို့ - ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချထားခဲ့၍ ဘုရားဂုဏ်တော်လျှင် အာရုံရှိသော ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိကို ရအောင်ယူ

အပ်၏။ ယူပြီးသောအခါ စေတီရင်ပြင်သို့ တက်၍ ကြီးမားသော စေတီတော်ကြီး ဖြစ်အံ့၊ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လက်ျာရစ် လှည့်၍ လေးဌာနတို့၌ ရှိခိုးပါ။ အကယ်၍ စေတီငယ် ဖြစ်အံ့၊ အလားတူပင် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လက်ျာရစ် လှည့်၍ ရှစ်ဌာနတို့၌ ရှိခိုးအပ်၏။ စေတီတော်ကို ရှိခိုးပြီး၍ ဗောဓိရင်ပြင်သို့ ရောက်ရှိလာသော ရဟန်းသည်လည်း ဘုန်းတော် (၆)ပါးသခင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်တော်၌ကဲ့သို့ တုပ်ဝပ်ရိုကျိုးသော အခြင်းအရာကို ထင်ရှားပြ၍ ဗောဓိပင်ကို ရှိခိုးအပ်၏။

[မှတ်ချက် - ကျောင်းမှ ထွက်ခွာလာပြီးမှ တွေ့ရှိရသော ဤဗောဓိပင်နှင့် စေတီတော်တို့ကား နံနက်စောစော အိပ်ရာမှထ၍ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် ပြုထားပြီးသော စေတီတော်နှင့် ဗောဓိပင်တို့ မဟုတ်ကြဘဲ ဆွမ်းခံသွားရာလမ်း၌ တွေ့ရှိရသော အခြားအခြားသော စေတီတော်နှင့် ဗောဓိပင်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ (သီ-ဇီ-သစ်။)]

ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ စေတီတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗောဓိပင်ကိုလည်းကောင်း ရှိခိုးပြီး၍ ဘဏ္ဍာထုတ်ကို သိမ်းထားသော နေရာသို့ သွား၍ သိမ်းထားသော ဘဏ္ဍာထုတ်ကို လက်ဖြင့် ကိုင်ယူလိုက်ဘိသကဲ့သို့ စေတီတော်၏ လှေခါးစောင်းတန်းဦး၌ ချထားခဲ့သော မိမိ အမြဲအားထုတ်နေကျ ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍ နှလုံးသွင်း၍ ရွာ၏အနီးအပါး တစ်နေရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်လျက်သာလျှင် နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် သင်္ကန်းရုံ၍ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းအလို့ငှာ ဝင်ရောက်သွား၏။ ထိုအခါ၌ ထိုရဟန်းကို ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့က ဖူးတွေ့ရ၍ “ငါတို့၏ အရှင်မြတ်သည် ကြွလာတော်မူပြီ”ဟု ခရီးဦးကြိုဆို၍ သပိတ်လှမ်းယူ၏။ ရွာတွင်း ဆွမ်းစားဇရပ်၌လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အိမ်၌လည်းကောင်း သီတင်းသုံးစေကြကုန်၏။ ယာဂုကို ပေးလှူကြကုန်၏။ ဆွမ်းမကျက်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ရဟန်း၏ ခြေတော်တို့ကို ဆေးကြောလျက် သုတ်သင်ပြီးလျှင် ခြေနယ်ဆီဖြင့် လိမ်းကျံပေးကြ၏။ ရဟန်းတော်၏ ရွှေ၌ ထိုင်ကုန်လျက် ပြဿနာတို့ကိုသော်လည်း မေးမြန်းလျှောက်ထားကြကုန်၏။ ရဟန်းတော်က ဟောကြားထားသော တရားတော်ကိုမူလည်း နာယူလိုကုန်သည် ဖြစ်၍ ထိုင်နေကြကုန်၏။ အကယ်၍ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့က တရားဟောဖို့ရန် မလျှောက်ထားကြစေကာမူ လူသားအပေါင်းကို ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ တရားဟောခြင်းမည်သည်ကို ပြုသင့်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြပေသည်။

[နနသင်္ဂဟတ္ထ - “ငါသည် ဤသူတို့အား တရားတော်ကို မဟောကြားပေးခဲ့သော် အဘယ်မည်သော သူသည် တရားဟောပေးလတ္တံ့နည်း”ဟု ဤသို့ နှလုံးပိုက်၍ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ = တရားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်းဖြင့် လူသားအပေါင်းကို ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ တရားဟောခြင်း မည်သည်ကို ပြုသင့်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည် ဟူလို။ (မ-ဇီ-၁-၃၅၆။)]

ဓမ္မကထာ ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၀။)

ဓမ္မကထာ = တရားစကားဟူသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ လွတ်သော တရားစကား မည်သည် မရှိကောင်းသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်လျက်သာလျှင် (= မိမိ အမြဲနှလုံးသွင်းနေကျ ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင်) ဆွမ်းအာဟာရကို ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်ပါ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်လျက်သာလျှင် အနုမောဒနာတရားကို ဟောပါ။ အနုမောဒနာတရား ဟောကြားပြီး၍ ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွရာဝယ် လူဒါယကာတို့ကို လိုက်မပို့ဖို့ရန် တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း လူတို့သည် နောက်မှ အစဉ်လိုက်ပါလာကြလျက်သာလျှင် ရွာမှ ထွက်ခဲ့ရ၏။ ထိုရွာမှ ထွက်ရာအရပ် ရွာဝ၌ လူတို့ကို ပြန်စေ၍ ကျောင်းသို့ ပြန်ရာလမ်းအတိုင်း ခရီးဆက်သွား၏။

ထိုအခါ၌ ထိုရဟန်းတော်ကို ခပ်စောစော ရှေးဦးစွာပင် ရွာမှ ထွက်ခဲ့ကြ၍ ရွာပြင်ပ၌ ဆွမ်းစားခြင်း ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြပြီးကုန်သော သာမဏေငယ် ရဟန်းငယ်တို့သည် ဖူးမြင်ရ၍ ခရီးဦးကြိုဆိုပြီးလျှင် ထို ရဟန်းတော်၏ သပိတ် သင်္ကန်းကို လှမ်းယူကြကုန်၏။ ပေါရာဏကဘိက္ခု အမည်ရသော ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ အစပြုလာသော ရှေးရှေးရဟန်းတော်တို့သည်ကား “ငါတို့၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတည်း၊ ငါတို့၏ နိဿယည်းဆရာတည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် ကိုယ့်ဆရာ၏ မျက်နှာကိုသာ ကြည့်၍ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုကြသည်ကား မဟုတ်ကြလေကုန်။ အကျွမ်းဝင်သည် အကျွမ်းမဝင်သည်ကို ခွဲခြားမှု မပြုဘဲ မျက်နှာမလိုက်ဘဲ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော အပိုင်းအခြားအတိုင်းသာလျှင် ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းငယ်တို့က ထိုရွာမှ ထွက်လာသော ရဟန်းတော်ကို - “အရှင်ဘုရား . . . ဤလူတို့သည် အရှင်ဘုရား တို့နှင့် ဘယ်လို ဆွေမျိုးတော်စပ်ကြပါကုန်သနည်း။ အမိဘကမှ ဆွေမျိုးတော်စပ်ကြပါကုန်သလား၊ အဖဘကမှ ဆွေမျိုးတော်စပ်ကြပါကုန်သလား” ဤသို့ မေးမြန်းလျှောက်ထားကြ၏။ “ဘာကို မြင်လို့ ဒီလို မေးကြတာလဲ” ဟု ပြန်မေးလိုက်၏။ “အရှင်ဘုရားတို့ အပေါ်၌ ထိုသူတို့၏ ကြည်ညိုခြင်း များစွာမြတ်နိုးခြင်းကို မြင်ရလို့ပါ ဘုရား”ဟု ပြန်လျှောက်ထားကြ၏။

“ငါ့ရှင်တို့ . . . အကြင်အမှုကို အမိရင်း အဖရင်းတို့သော်မှလည်း ပြုလုပ်ပေးဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှ၏။ ထိုကဲ့သို့သော အမှုမျိုးကို ဤလူတို့သည် တပည့်တော်တို့ အပေါ်၌ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးကြပါကုန်၏။ ငါတို့၏ သပိတ် သင်္ကန်းသည်လည်း ထိုလူတို့၏ ဥစ္စာသာလျှင် ဖြစ်၏။ ထိုလူတို့၏ အာနုဘော်ကြောင့်ပင်လျှင် ဘေးဒုက္ခ ဆိုက်ရောက်ရာ အခါ၌ ဘေးဒုက္ခကို မသိကြရကုန်၊ ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှု ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဖြစ်ရာ အခါ၌ ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှု ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုကို မသိကြရပါကုန်၊ ငါတို့အား ဤလူတို့နှင့် တူသော ကျေးဇူးများ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မည်သည် မရှိသည်သာတည်း” - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ ဂုဏ် ကျေးဇူးတို့ကို ပြောကြားလျက် စကားတပြောပြောနှင့် (ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ) ကျောင်းသို့ ပြန်လာ၏။ ဤရဟန်းမျိုးကို “ဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏၊ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်” - ဟု ခေါ်ဆိုထိုက်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၃-၃၃၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၅၉-၂၆၁။)

(ခ) ဆွမ်းခံအသွား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း မဆောင်မူ၍ အပြန်၌သာ ဆောင်သူ

(ခ) ရဟန်းတော်တစ်ပါးကား ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အိပ်ရာမှ ခပ်စောစောထလျက် ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် အသွယ်သွယ်ကို ဖြည့်ကျင့်နေစဉ် ဂဟဏီ အမည်ရသော ကမ္မဇတေဇောဓာတ်မီးက တောက်လောင်လာ၏။ အစာအိမ်အတွင်း၌ အနုပါဒိန္နက အမည်ရသော အစာအာဟာရ လောင်စာ မရှိသဖြင့် ဥပါဒိန္နက အမည်ရသော အစာအိမ်ကို လောင်မြိုက်လေတော့၏။ အရ ဖမ်းယူလေ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှ ချွေးသီးချွေးပေါက်တို့သည် ထွက် လာကြကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ မတက်ရောက်နိုင် ဖြစ်နေ၏။ ထိုရဟန်းတော်သည် ခပ်မြန်မြန်ပင် သပိတ် သင်္ကန်းကို ယူဆောင်လျက် စေတီတော်ကို ရှိခိုး၍ နွားအပေါင်းတို့၏ ရွာမှ ထွက်လာကြရာ အချိန်၌ ပင်လျှင် ရွာတွင်းသို့ ယာဂုဆွမ်းအလို့ငှာ ကြွဝင်တော်မူ၏။ ယာဂုဆွမ်းကို ရခဲ့သော် ရွာတွင်း ဆွမ်းစားဇရပ်သို့ သွား၍ သောက်လိုက်၏။ ထိုအခါ၌ နှစ်ကျိုက် သုံးကျိုက်ခန့် ယာဂုဆွမ်းကို စားမျှလိုက်ရုံမျှဖြင့်ပင်လျှင် ထို ရဟန်း၏ အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ဂဟဏီ အမည်ရသော ကမ္မဇတေဇောဓာတ် ဝမ်းမီးသည် ဥပါဒိန္နက အမည်ရသော အစာအိမ်ကို လွှတ်လိုက်၍ အနုပါဒိန္နက အမည်ရသော အစာသစ်ကို အရ ဖမ်းယူလေ၏။ ရေအိုး အလုံးပေါင်း တစ်ရာဖြင့် ရေချိုးချလိုက်ရဘိသကဲ့သို့ ကမ္မဇတေဇောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ပူလောင်ခြင်းသည် ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဦးတည်ထားသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် = ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် ယာဂုကို ဆက်လက် ဘုဉ်းပေး၏။ သပိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါးစပ်ခံတွင်းကို

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - ကုရိယာပထ အခန်းနှင့် သမ္ပဇင် အခန်း

လည်းကောင်း ဆေးကြော၏။ နေ့ဆွမ်း မစားရသေးမီ ဆွမ်းခံချိန် မရောက်မီ အချိန်ကာလအတွင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းနေ၏။ ဆွမ်းခံချိန်၌ ဆွမ်းခံ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးမူသဖြင့် = ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် ဆွမ်းအာဟာရကို ဘုဉ်းပေးတော်မူ၏။ ထိုအခါမှ စ၍ အဆက်မပြတ် တရစပ် ထပ်ကာထပ်ကာ နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် အသိဉာဏ်၌ ထင်လာသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် ယူဆောင်လျက်သာလျှင် ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွ၏။ ဤရဟန်းမျိုးကို **ဆွမ်းခံအသွား၌ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊ ဆွမ်းခံရွာမှ အပြန်၌သာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်သူ** - ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၁။)

ဂဏနပထ ပီတိဝတ္ထာ

ဧဒိသာ စ ဘိက္ခု။ ယာဂုံ ပီတိတ္တာ ဝိပဿနံ အာရဘိတ္တာ ဗုဒ္ဓသာသနော အရဟတ္တံ ပတ္တာ နာမ ဂဏနပထံ ပီတိဝတ္ထာ။ သီဟဠဒီပေယေဝ တေသု တေသု ဂါမေသု **အာသနသာလာယ** န တံ အာသနံ အတ္ထိ၊ ယတ္ထ ယာဂုံ ပီတိတ္တာ အရဟတ္တံ ပတ္တာ ဘိက္ခု။ နတ္ထိတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၁။)

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် ယာဂုကို သောက်သုံးပြီးလျှင် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းတော်မူကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော်တွင်း၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြကုန်သော ဤကဲ့သို့သော ရဟန်းတော်တို့မည်သည်ကား ရေတွက်ခြင်း ဂဏန်းသင်္ချာလမ်းကြောင်းကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်၍ သွားကြကုန်၏။ (ရေတွက်၍ မပြနိုင်အောင် များလှ၏ဟု ဆိုလိုသည်။) သီဟိုဠ်ကျွန်း တစ်ကျွန်း၌ပင်လျှင် ထိုထို ရွာတို့၌ တည်ရှိကြသော ဆွမ်းစားဇရပ် အသီးအသီး၌ ယာဂုကို သောက်သုံးတော်မူကြပြီး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံး သွင်းတော်မူကြသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြသော ရဟန်းတို့ မရှိသော နေရာဟူသည် မရှိ သည်သာတည်း။ (ဆွမ်းဇရပ်၌ ဘယ်နေရာမဆို ရဟန္တာ မဖြစ်ဖူးသော နေရာဟူ၍ မရှိပါဟု ဆိုလိုသည်။) (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၁။)

(ဂ) အသွား - အပြန် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်သူ

ရဟန်းတော်တစ်ပါးကား သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို ပွားများအားထုတ်မှု မရှိဘဲ သာသနာတော်၌ မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ နေထိုင်လေ့ရှိ၏။ စာပေကျမ်းဂန် သင်ကြားမှု ပို့ချမှုဟူသော ဂန္ထဓုရ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်ခြင်းဟူသော ဝိပဿနာဓုရဟု သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရှင်ရဟန်းတို့ ထမ်းဆောင်ရမည့် ဓုရ = တာဝန်ဝတ္တရား နှစ်ပါး ရှိ၏။ ထိုရဟန်းကား သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရှင်ရဟန်းတို့ ထမ်းဆောင်ရမည့် ယင်းဓုရနှစ်ပါး၊ တာဝန်ဝတ္တရားကြီး နှစ်ခုကို အမြဲတမ်း ပစ်ချထား၏။ ရဟန်းတို့ လိုက်နာပြုကျင့် ရမည့် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် အားလုံးကို ဖျက်ဆီးထား၏။ ဖြည့်ကျင့်မှု မရှိ။

- ၁။ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့ အပေါ်၌ တပ်စွန်းမှု = ရာဂ မကင်းသေး။
 - ၂။ မိမိကိုယ်ခန္ဓာ အပေါ်၌ တပ်မက်မှု = ရာဂ မကင်းသေး။
 - ၃။ ဗဟိဒ္ဓ = ပြင်ပရုပ်တရား၌ တပ်မက်မှု = ရာဂ မကင်းသေး။
 - ၄။ အလိုရှိတိုင်း ဝမ်းပြည့်အောင် စား၍ ပက်လက်အိပ်ခြင်း ချမ်းသာ၊ စောင်းလျက်အိပ်ခြင်း ချမ်းသာ၊ မှိန်း နေရခြင်း ချမ်းသာတို့ကို ကြိုးစားအားထုတ်လျက် နေ၏။
 - ၅။ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော နတ်ပြည်လောကကို လိုလားတောင့်တသော စိတ်ထားဖြင့် သာသနဗြဟ္မ-စရိယ အမည်ရသော မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်၏။
- ဤသည်တို့ကား စိတ်၏ ဆူးငြောင့်ခလုတ် (၅)မျိုးတို့တည်း။ (ဒီ-၃-၁၉၉။ မ-၁-၁၄၆။)

ထိုရဟန်းသည် ယင်းစိတ်၏ ဆူးငြောင့်ခလုတ် (၅)မျိုးတို့ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ထားအပ်သော အနှောင်အဖွဲ့ခံရသော စိတ်ဓာတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ သာသနာတော်၌ နေထိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် သာသနာတော်၌ နေထိုင်လျက် “ကမ္မဋ္ဌာန်း မည်သည် ရှိလေ၏။”ဟူသော အမှတ်သညာမျှကိုလည်း မပြုမူ၍ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်၏။ ဆွမ်းခံဝင်ပြီးနောက် ရွာတွင်း၌ သာသနာတော်နှင့် မလျော်မလျောက်ပတ်သော၊ ရဟန်းတို့နှင့် မလျော်မလျောက်ပတ်သော လူတို့နှင့် ရောရောနှောနှော နေထိုင်ပြုမူခြင်းဖြင့် လူတို့နှင့် ရောရောနှောနှော နေလျက် လှည့်လည်ပြီးနောက် ဆွမ်းစား၏။ ဆွမ်းစားပြီးနောက် ကမ္မဋ္ဌာန်း မပါဘဲ အချည်းနှီး ရွာမှထွက်ခဲ့၏။ ဤရဟန်းမျိုးကို ဆွမ်းခံသွားရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်သူ ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်ရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်သူဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၅၅။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၁။)

(ဃ) အသွား - အပြန် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆောင်သူ (ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်)

ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည်ကား - “ဆွမ်းခံသွားရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်၏။ ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာရာ၌လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်၏”ဟု ဆို၏။ ထိုရဟန်းတော်မျိုးကို ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိရှိပါလေ။

အကျယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ - မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော အမျိုးကောင်းသားတို့သည် သာသနာတော်တွင်း၌ ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်းပြုကြပြီးနောက် (၁၀)ပါးသော်လည်းကောင်း၊ အပါး (၂၀)သော်လည်းကောင်း၊ (၃၀)သော်လည်းကောင်း၊ (၄၀)သော်လည်းကောင်း၊ (၅၀)သော်လည်းကောင်း၊ (၁၀၀)သော်လည်းကောင်း တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်း အတူတကွ နေထိုင်ကြကုန်လျက် ကတိကဝတ်ကို ပြု၍ နေထိုင်ကြကုန်၏။

“အာဂုသော တုမေ န ဣဏဋ္ဌာ၊ န ဘယဋ္ဌာ၊ န အာဒီဝိကာပကတာ ပဗ္ဗဇိတာ၊ ဒုက္ခာ မုစ္စိတုကာမာ ပနေတ္ထ ပဗ္ဗဇိတာ။ တသ္မာ ဂမနေ ဥပ္ပန္နကိလေသံ ဂမနေယေဝ နိဂ္ဂဏှာယ။ ဌာနေ၊ နိသဇ္ဇာယ၊ သယနေ ဥပ္ပန္နကိလေသံ သယနေယေဝ နိဂ္ဂဏှာယ။” -

“ငါ့ရှင်တို့ . . . အရှင်ဘုရားတို့သည် ကြွေးမြီ နှိပ်စက်ခံရသည် ဖြစ်၍ သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြသည်လည်း မဟုတ်ကုန်၊ မင်းဘေး မင်းဒဏ် စသော ဘေးဒုက္ခ အမျိုးမျိုး အနှိပ်စက်ခံရသည်ဖြစ်၍ သာသနာဘောင်သို့ ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြသည်လည်း မဟုတ်ကုန်။ အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းသည် အနှိပ်စက်ခံရသည် ဖြစ်၍ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ကြပ်တည်း၍ သာသနာဘောင်သို့ အစားချောင်သဖြင့် ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်း ပြုလာကြသည်လည်း မဟုတ်ကုန်။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကြီးမှ လှလှကြီး ဝဝကြီး ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်လိုကြကုန်သည် ဖြစ်၍ ဤသာသနာတော်၌ ဝင်ရောက်၍ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သွားဆဲခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာကို သွားဆဲခဏ၌ပင်လျှင် နိုင်နင်းအောင် နှိပ်ကွပ်တော်မူကြပါ။ ရပ်ဆဲခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာကိုလည်း ရပ်ဆဲခဏ၌ပင်လျှင်၊ ထိုင်ဆဲခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာကိုလည်း ထိုင်ဆဲခဏ၌ပင်လျှင်၊ အိပ်ဆဲခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိလေသာကိုလည်း အိပ်ဆဲခဏ၌ပင်လျှင် နိုင်နင်းအောင် နှိပ်ကွပ်တော်မူကြပါ။” -

ဤသို့ ကတိကဝတ်ကို ပြုလုပ်၍ သီတင်းသုံးတော်မူကြ၏။

ထိုရဟန်းတို့သည် ဤသို့ ကတိကဝတ်ကို ပြုကြ၍ ဆွမ်းခံလှည့်ရန် ကြွတော်မူကြကုန်သည်ရှိသော် ဥဿဘဝက်၊ တစ်ဥဿဘ၊ ဂါဝုတ်ဝက်၊ တစ်ဂါဝုတ်ခန့် အရပ်ဌာန အကြားအကြားတို့၌ ကျောက်တုံးကြီးများ ရှိကြကုန်၏။ ထိုကျောက်တုံးကြီးများ၏ အမှတ်သညာဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းကြကုန်လျက်သာလျှင် ကြွတော်

မူကြကုန်၏။ (ဤကျောက်တုံးကြီးရှိသည့် နေရာကစ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းကြရမည်ဟု ဤသို့ သတ်မှတ်ထားကာ ထိုကျောက်တုံးကြီးများကို ဆွမ်းခံလမ်းဝယ် တွေ့လျှင် ထိုနေရာက စ၍ တရားကို နှလုံးသွင်းတော်မူကြ၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

တစ်စုံတစ်ယောက်သော ရဟန်း၏ သန္တာန်ဝယ် သွားဆဲခဏ၌ ကိလေသာသည် အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာငြားအံ့၊ ထိုကိလေသာ ဖြစ်သည့်နေရာ၌ပင်လျှင် ယင်းကိလေသာကို နိုင်အောင် နှိပ်ကွပ်၏။ (မိမိ ပွားများနေကျ အမြဲတမ်း အားထုတ်နေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူသည့် စွမ်းအားကြီး (၅)ရပ် ခြံရံလျက် အပြင်းအထန် နှလုံးသွင်း ရှုပွားခြင်းသည်ပင် ကိလေသာကို နိုင်အောင် နှိပ်ကွပ်ခြင်း မည်၏။) ထိုသို့ ကြိုးစားသော်လည်း ကိလေသာကို နှိပ်ကွပ်ဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ခဲ့သော် မတ်တတ်ရပ်လိုက်၏။ ထိုသို့ မတ်တတ်ရပ်လိုက်သောအခါ ထိုကိလေသာကို နှိပ်ကွပ်နေသော ရဟန်းတော်၏ နောက်တော်မှ လိုက်ပါလာသော ရဟန်းတော်ကလည်း မတ်တတ်ရပ်လိုက်ပြန်၏။ (“ဒီကိုယ်တော်သွားတာ မဟုတ်ဖူး၊ ဘာတွေလုပ်နေတာလဲ”ဟူသော စိတ်ထားမျိုးကား မရှိပေ၊ တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါး နားလည်မှု ရှိနေကြ၏။ ထိုသို့ တစ်ပါးကို တစ်ပါးက နားလည်မှု ရှိခြင်းသည်လည်း ယခုကဲ့သို့ ကိလေသာတရားတို့ကို တိုက်ဖျက်ရာ၌ ကြိုးစားသော အထောက်အပံ့ကောင်းကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ အလွန် ကြည်ညိုလေးစားထိုက်သော စိတ်ထားများ ဖြစ်ကြ၏။ သီတင်းသုံးဖော်အချင်းချင်း တစ်ဦးကို တစ်ဦး နားလည်မှုရှိခြင်းသည် ကုသိုလ်တရားကို လွန်စွာ တိုးပွားစေတတ်သော ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ် တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ - ဆက်ဖတ်ပါ။)

ထိုကိလေသာဖြစ်နေသော ရဟန်းတော်က ဤသို့ စဉ်းစား၏ - “ဤနောက်က ရပ်နေသော ရဟန်းတော်သည် သင်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိတက်ကို သိ၏။ သင့်သန္တာန်ဝယ် ဤဝိတက်ကား မလျော်မလျောက်ပတ်ပေ” - ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို မိမိ ကိုယ်တိုင် တစ်ဖန် ပြန်စောဒနာ၍ ဝိပဿနာတရားကို အဆင့်ဆင့် ကြိုးစားအားထုတ်တော်မူသည်ရှိသော် အရိယဘုံသို့ သက်ဝင် ရောက်ရှိသွား၏။

ထိုသို့သော နည်းဖြင့် မတ်တတ်ရပ်လျက် ကိလေသာကို နှိမ်နင်းသော်လည်း နှိပ်ကွပ်ဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်ရှိခဲ့သော် ထိုကိလေသာ အနှိပ်စက်ခံနေရသော ရဟန်းတော်သည် ထိုင်လိုက်၏။ ထိုနောင် ထိုကိလေသာအနှိပ်စက်ခံနေရသော ရဟန်းတော်၏ နောက်တော်က ကပ်ပါလာသော ရဟန်းတော်ကလည်း ထိုင်ချလိုက်ပြန်၏။ - ဤသို့လျှင် ရှေးနည်းအတိုင်းပင် မိမိကိုယ်ကို မိမိ တစ်ဖန် ပြန်စောဒနာ၍ မိမိ၏ မူလကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် နှလုံးသွင်းလျက် ကိလေသာတို့ကို နှိပ်ကွပ်ပြန်၏။ [မိမိ၏ နောက်မှ လိုက်ပါတော်မူကြသော ရဟန်းတော်တို့၏ မိမိကို အကြောင်းပြု၍ ဆွမ်းပြတ်နိုင်သည့် ဆွမ်းငတ်နိုင်သည့် ဘေးဒုက္ခကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းဖြင့်လည်း မိမိ၏ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပုံမှန် နှလုံးသွင်းခြင်း ယောနိသောမနသိကာရသည် တိုးပွားလာနိုင်၏။ သို့အတွက် ထိုသို့ ဆင်ခြင်ခြင်း ဖြစ်၏။ (မ-ဇို-၁-၃၅၆။)] - အရိယဘုံသို့ သက်ဝင်ဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်သော်လည်း ထိုကိလေသာကို ဈာန်သမာဓိ စွမ်းအားဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန် အနေဖြင့် ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်၍ မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် နှလုံးသွင်းလျက်သာလျှင် ဆွမ်းခံ ဆက်ကြွတော်မူ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် (= ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ လွတ်ထွက်သွားသော စိတ်ဖြင့်) ခြေထောက် ဘယ်သောအခါမျှ မမြှောက်ပေ။ အကယ်၍ မြှောက်ခဲ့ငြားအံ့၊ တစ်ဖန် နောက်ကြောင်း ပြန်လှည့်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် ခြေထောက်ကို ကြွချီမိရာ ရှေးနေရာ အရပ်သို့သာလျှင် တစ်ဖန် ပြန်သွား၏။ ထိုနေရာမှ တစ်ဖန် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် ဆွမ်းခံဆက်ကြွတော်မူ၏။ အာလိန္ဒက အရပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ မှတ်ပါ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၅-၃၃၆။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၂။)

မဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီး

ထိုမဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးသည်ကား (၁၉)နှစ်တို့ ကာလပတ်လုံး ဂတပစ္စာဂတဝတ် (= ဂတ-ပစ္စာဂတိကဝတ်)ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်သာလျှင် နေထိုင်တော်မူ၏။ လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်းခံသွားရာ လမ်းခရီးအကြား၌ လယ်ထွန်နေကြကုန်သော သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကောက်စိုက်နေကြကုန်သော သူတို့ သည်လည်းကောင်း၊ စပါးနယ်နေကြကုန်သော သူတို့သည်လည်းကောင်း မိမိတို့၏ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်းစသော အမှုတို့ကို ပြုနေကြကုန်စဉ် မဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးကို ထိုသို့ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် သွားနေသည်ကို မြင်တွေ့ကြ၍ -

“ဤမထေရ်ကြီးသည် ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန် နောက်ပြန်၍ သွားနေ၏။ လမ်းများမှားနေသလော၊ သို့မဟုတ် တစ်ခုခု မေ့ကျန်ရစ်ခဲ့လို့လော” -

ဤသို့ အချင်းချင်း ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။ ထိုမဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးကား ထိုလူတို့ ပြောဆို သည့် စကားကို မယူမူ၍သာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမြဲနှလုံးသွင်းနေသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် သာလျှင် ရဟန်းတရားကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်တော်မူသည်ရှိသော် နှစ်ပေါင်း (၂၀)အတွင်း၌ အရဟတ္တ-ဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။

အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူသော နေ့၌ကား ထိုမဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီး၏ စင်္ကြံဦး၌ သစ်ပင်ဝယ် စိုးအုပ်နေထိုင်သော နတ်သည် လက်ချောင်းတို့ကို မီးညှိထွန်း ပူဇော်လျက် ရပ်တည်လာ၏။ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီး လေးဦးတို့သည်လည်းကောင်း၊ နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းကြီးသည်လည်းကောင်း၊ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာမင်းကြီးသည်လည်းကောင်း ဆည်းကပ်ခစားရန် ဆိုက်ရောက်လာကြကုန်၏။

ထိုလက်ချောင်းတို့ဖြင့် မီးပူဇော်ထားသော အလင်းရောင်နှင့် နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အလင်းရောင်ကို တွေ့မြင် ရ၍ ဝနဝါသီ မဟာတိဿမထေရ်ကြီးက ထိုမဟာဖုဿဒေဝမထေရ်မြတ်ကို နောက်တစ်နေ့၌ မေးမြန်း လျှောက် ထား၏။

“ဉာဏ်က အရှင်ဘုရား၏ အထံ၌ အရောင်အလင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ ထို အရောင်အလင်းသည် အဘယ်အရောင်အလင်းပါနည်း” -

ဤသို့ မေးမြန်းလျှောက်ထား၏။ မဟာဖုဿဒေဝမထေရ်ကြီးက စကားကို ဘေးသို့ရောက်အောင် စကား လွှဲလျက် - “အရောင်အလင်း မည်သည် ဆီမီးရောင်လည်း ရှိတတ်၏။ ပတ္တမြားရောင်လည်း ရှိတတ်၏။” - ဤသို့စသည့် စကားကို ပြောကြားတော်မူလိုက်၏။

ထိုနောင် “အရှင်ဘုရားတို့ ဖုံးကွယ်ထားတော်မူကြသကဲ့”ဟု လျှောက်ထားပြန်သော် - “အိမ်း”ဟု ဝန် ခံ၍ ပြောကြားလိုက်လေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၃၆။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၂-၂၆၃။)

သတိပြုပါ - ဤ၌ မဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် မိမိ၏အကြောင်းကို သူတစ်ပါးတို့က ဝေဖန် နေသော်လည်း ယင်းစကားကို မနာယူဘဲ မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ မလွတ်တမ်း ကြိုးစားအားထုတ်တော်မူ၏။ အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် လိုက်နာပြုကျင့်သင့်သော တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ရှေးထုံးဟောင်းကြီးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ မသိ မလိမ္မာကြသည့် သတ္တဝါတို့၏ ပါးစပ်ကား ထင်မိထင်ရာကို ပြောဆိုတတ်ကြ၏။ ယင်းစကားတို့ ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်း ပွားများအားထုတ်နေသော မိမိဘက်က နာယူနေလျှင် လက်ခံစဉ်းစား ဝေဖန်နေလျှင်

အချိန်လည်းကုန်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှလည်း ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြားသွားတတ်ပေသည်။ သူတစ်ပါးတို့ ထင်ရာမြင်ရာ ပြောသည်ကို မနာယူဘဲ မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ မိမိ စူးစူးစိုက်စိုက် နှလုံးသွင်းနေပါက ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့်သာ အမြဲတမ်း နေထိုင်နေပါက တစ်နေ့တွင် မဟာဖုဿဒေဝ မထေရ်မြတ်ကြီးကဲ့သို့ အောင်ပွဲ ရနိုင်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

မဟာနာဂမထေရ်မြတ်ကြီး

ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပ (= နွယ်မဲ မဏ္ဍပ်) အရပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော မဟာနာဂမထေရ်မြတ်ကြီးသည် လည်း ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူသည်ရှိသော် ရှေးဦးစွာ ဘုရားရှင်၏ ဒုက္ကရစရိယာ (၆)နှစ် ကြာ အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်တော်မူခြင်း = **မဟာပဇာနကျင့်စဉ်**ကို ပဋိပတ္တိပုဇာဖြင့် ပူဇော် ပေအံ့ဟူသော ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် (၇)နှစ်တို့ ကာလပတ်လုံး ရပ်ခြင်း စကြိုသွားခြင်းကိုသာလျှင် (= ရပ်လျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ စကြိုကြွလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းကိုသာလျှင်) အဓိဋ္ဌာန်တော်မူ၏။ (ဆွမ်း စားခြင်း ကျင့်ကြီး ကျင့်ငယ် စွန့်ခြင်း စသော ကိစ္စတို့မှအပ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း၊ ကုရိယာပုထ်နှစ်မျိုးကို လုံးလုံး အသုံးမပြုပေ။) နောက်ထပ်တစ်ဖန် (၁၆)နှစ်တို့ ကာလပတ်လုံး ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူသည် ရှိသော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။

ထိုမဟာနာဂမထေရ်ကြီးသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့်သာလျှင် ခြေကို ကြွချီတော်မူ၏။ မြှောက်တော်မူ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် = ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ လက်လွတ်သွားသော လွတ်ထွက် သွားသော စိတ်ဖြင့် ခြေကို ကြွချီခဲ့မိသည်ရှိသော် နောက်ကြောင်းသို့ တစ်ဖန် ပြန်လှည့်တော်မူလျက် ထိုကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံမှ လွတ်ထွက်သွားသော စိတ်ဖြင့် ခြေကို ကြွချီရာနေရာမှ စ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်သာလျှင် တစ်ဖန် ပြန်ကြွတော်မူ၏။ (ဤ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည် မိမိ အမြဲနှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် ဆိုလိုသည်။)

ထိုသို့ ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက် သွားစဉ် ရွာအနီးသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလတ်သော် “နွားမလေလော၊ ရဟန်းလေလော”ဟု ယုံမှားသံသယ ဖြစ်လောက်သော နေရာ၌ မတ်တတ်ရပ်တော်မူ၍ သင်္ကန်းကို ရုံတော်မူပြီးနောက် လက်ကတီးချိုင်းကြားမှ လွယ်လာသော ရေဖြင့် သပိတ်ကို ဆေးကြောတော် မူ၏။ သပိတ်ဆေးပြီးနောက် ရေကို ပါးစပ်တွင်း၌ ငုံထားတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း ဟူမူ - “ငါ့အား ဆွမ်းလောင်းလှူရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း ရှိခိုးအံ့သော်ငှာလည်းကောင်း ရောက်ရှိလာကြကုန်သော လူတို့ကို “**ဒီယာယုကာ ဟောထ = အသက်ရှည်ကြပါစေ**”ဟူသော စကားကို ပြောဆိုခဲ့မိလျှင် ထိုသို့ ပြောဆိုလိုက်မိသော စကားမျှဖြင့်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ စိတ်ယုံလွင့်မှုသည် မဖြစ်ပါစေသတည်းဟု နှလုံးပိုက်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ရေကို ငုံခြင်း ဖြစ်၏။

“အရှင်ဘုရား . . . ယနေ့ ဘယ်နှစ်ရက် ရှိပါပြီလဲ”ဟု နေ့ရက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကျောင်း၌ရှိသော ရဟန်းတော် အရေအတွက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပြဿနာ တစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း မေးမြန်းလျှောက်ထား ခဲ့ပါမူကား ရေကို မျှီချ၍ အဖြေကို ပြောကြားတတ်၏။ အကယ်၍ နေ့ရက် စသည်တို့ကို မေးမြန်းလျှောက်ထား ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မရှိကြပါကုန်မူကား ရွာမှ ထွက်ခွာလာသော အချိန်၌ ရွာတံခါးဝ၌ ငုံထားပြီးသော ရေကို ထွေး၍သာလျှင် ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွတော်မူ၏။ (အဘိ-ဋ-၂-၃၃၇။ မ-ဋ-၁-၂၆၃။)

တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဥပဒေသတစ်ရပ်

ဤ၌ မဟာနာဂမထေရ်မြတ်ကြီးသည် “အသက်ရှည်ကြပါစေ”ဟူသော စကားမျှကိုပင် ပြောဆိုမိလျှင် ထိုသို့ ပြောဆိုခိုက်ဝယ် စိတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ဘေးအာရုံသို့ ပျံ့လွင့်သွား၏။ လွတ်ထွက်သွား၏။ ဤမျှ ကိုပင် အလိုမရှိသဖြင့် ရေငုံလျက် စကားမပြောမိရန် ကျင့်ခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ပြောသင့် ပြောထိုက်သမျှကို ကား ပြောသည်သာ ဖြစ်သည်။ စကားများများ ပြောခြင်းသည် မိမိ နှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ဘေးအာရုံအမျိုးမျိုးသို့ ပျံ့လွင့်သွားတတ်ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော် ကောင်းသည် သီလ သမာဓိ ပညာ = သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်နှင့် မဆက်စပ်သော စကားများကို မပြောမိဖို့ ရန် အထူးသတိပြုရပေမည်။ စကားများများ ပြောခြင်းသည် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတစ်ခုပင်ဖြစ် သည်။ ဤဥပဒေသကား အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် အဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဥပဒေသကြီးတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေ သည်။

ကလမ္မဆိပ်ကမ်းကျောင်း၌ ဝါကပ်တော်မူကြသော ရဟန်းတော် အပါး (၅၀)

ကလမ္မဆိပ်ကမ်းကျောင်း၌ ရဟန်းတော် အပါး (၅၀)တို့သည် ဝါဆို ဝါကပ်တော်မူကြ၏။ ထိုရဟန်းတော် တို့သည် ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ -

“အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ အညမညံ နာလပိဿာမ”

“အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်မချင်း အချင်းချင်း စကားမပြောကြစတမ်း”ဟု ကတိကဝတ် ပြုကြကုန်၏။ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်ရာ၌လည်း ရေကိုငုံ၍ ရွာတွင်းသို့ ဝင်တော်မူကြကုန်၏။ နေ့ရက် စသည်တို့ကို မေးမြန်း လျှောက်ထားကြသောသူတို့ ရှိကြပါကုန်မူကား ရေကိုထွေး၍ အဖြေကို ပြောကြားတော်မူကြကုန်၏။ [လုံးလုံး စကားမပြောသည်ကား မဟုတ်၊ ပြောသင့်သည်ကိုသာ ပြောကြားခြင်း ဖြစ်၏။ ငဆွံ-ငအတို့ကဲ့သို့ (= ဆွံ့အသူ တို့ကဲ့သို့) လုံးလုံး စကားမပြောသည့် = မူဂဗဗ္ဗတ အကျင့်ကိုကား ဘုရားရှင်သည် နှစ်ခြိုက်တော်မမူပေ။]

ထိုရွာ၌ နေထိုင်ကြကုန်သော လူတို့သည် ငုံထားသည့်ရေကို ထွေးထားသည့် နေရာကို မြင်သော် “ယနေ့ ရဟန်းတော် တစ်ပါး ရွာမှ ကျောင်းသို့ ပြန်ကြွသွား၏။ ယနေ့ နှစ်ပါး ပြန်ကြွသွားကြ၏။” ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိနိုင်ကြကုန်၏။ ထိုရွာသားတို့သည် ဤသို့လည်း စဉ်းစားမိကြပြန်ကုန်၏။

“အသို့နည်း - ဤရဟန်းတော်တို့သည် ငါတို့နှင့်သာ အတူ စကားမပြောကြကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် အချင်းချင်းလည်း စကားမပြောကြကုန်သလော၊ အကယ်၍ ရဟန်းတော် အချင်းချင်းလည်း စကားမပြောကြ ကုန်သည် ဖြစ်အံ့၊ မချွတ်ဧကန် ငြင်းခုံမှု ဝိဝါဒစကား ထင်ရှားဖြစ်နေကြသည် ဖြစ်ကြကုန်လတ္တံ့။ လာကြကုန် ထိုရဟန်းတို့ကို အချင်းချင်း ကန်တော့ သည်းခံစေကြကုန်အံ့။ ဤသို့ စဉ်းစားကြကုန်၏။

ဤသို့ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ပြီးနောက် ရွာသားအားလုံးတို့သည် ကျောင်းတော်သို့ သွားကြကုန်၏။ ကျောင်းသို့ သွား၍ ကြည့်လတ်ကုန်သော် ငါးဆယ်သော ရဟန်းတို့တွင် ရဟန်းနှစ်ပါးတို့သည်လည်း တစ်ခုတည်းသော နေရာ ၌ အတူရှိနေသည်ကို မမြင်ကြရကုန်။ ထိုအခါ ထိုရွာသားတို့တွင် ဉာဏ်ပညာမျက်စိရှိသူ ယောက်ျားတစ်ဦးက- “အမောင်တို့ . . . ခိုက်ရန် ငြင်းခုံမှုကို ပြုလုပ်နေကြကုန်သော ရဟန်းတော်တို့၏ နေထိုင်ရာ အရပ်သည် ဤကဲ့- သို့သော နေရာမျိုး မဟုတ်ပေ။ စေတီရင်ပြင်တော် ဗောဓိရင်ပြင်တော်ကို ကောင်းစွာ တံမြက်စည်းလှည်းထား၏။ တံမြက်စည်းတို့ကို ကောင်းစွာ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထား၏။ သောက်ရေ သုံးဆောင်ရေကို ကောင်းစွာတည်ထား၏”